

*KULTTUURIVIENNIN KOULUTUSTARJONTA
SUOMESSA*

CUPORE - Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö 2007

1. Selvityksen tausta ja tavoitteet	3
2. Selvityksen yhteenveto	16
Lähdeluettelo	33
LIITTEET	38
I Kulttuuriviennin ja kansainvälistymisen valmiuksien koulutustarjonta eri koulutusorganisaatioissa	38
I. 1 Koulutus yliopistoissa	38
I.2 Koulutus ammattikorkeakouluissa	81
I.3 Koulutus muissa koulutusorganisaatioissa	117
III Koulutus taiteen tiedotuskeskuksissa, toimialajärjestöissä ja vienninedistämisorganisaatioissa	157
IV Liitetaulukot	171

1. Selvityksen tausta ja tavoitteet

Useissa viimeaikaisissa kehittämisohjelmissa ja raporteissa ¹ on todettu tarve vahvistaa kulttuuriammattilaisten liiketoiminta- ja kansainvälistymisosaamista osana suomalaisen kulttuuriviennin edellytysten kehittämistä. Keväällä 2007 julkistetussa *Kulttuuriviennin kehittämisohjelmassa* ² keskeisiksi viennin kehittämiskohteiksi nimetään uuden liiketoiminnan syntyminen, liiketoimintaosaamisen vahvistaminen ja kansainvälistymisen tukeminen, kulttuurin toimialajärjestöjen ja Suomen ulkomailla toimivien edustustojen ja kulttuuri-instituuttien kulttuurivientiosaamisen lisääminen sekä markkinatuntemuksen ja markkinointiviestinnän osaamisen vahvistaminen. Vastaavasti Markus Leikolan laatimassa selvityksessä suomalaisen kulttuuriviennin liiketoimintamalleista ³ todetaan, että kulttuuriviennin edistämiseksi olisi tärkeää vahvistaa paitsi yritysten liiketoimintaosaamista ja lisätä kulttuurin toimijoiden kansainvälistämiskoulutusta, myös kasvattaa kansainvälistämisen parissa toimivien henkilöiden luovien toimialojen tietämystä. Kulttuuriviennin kehittämisen myötä onkin noussut tarve selvittää millaista kansainvälistymiseen tähtäävää koulutusta kulttuurin toimijoille on tarjolla Suomessa.

Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissätiö Cupore on laatinut opetusministeriön kulttuurivientiyksikön toimeksiannosta selvityksen kulttuuriviennin koulutuksesta Suomessa. Selvityksessä kartoitetaan Suomessa järjestettävää kulttuurin alan kansainvälistymis- ja liiketoiminnan koulutusta sekä yliopistoissa, ammattikorkeakouluissa että muissa oppilaitoksissa. Selvityksessä tarkastellaan olemassa olevia kansainvälistymiseen tähtäviä koulutusohjelmia ja kursseja sekä taiteen ja kulttuurin eri aloilla että osana muiden alojen koulutusta. Tarkastelun kohteena on sekä oppilaitosten perustutkintokoulutus että aikuiskoulutus. Kartoituksessa pyritään huomioimaan mm.:

- koulutuksen tavoitteet,
- koulutuksen kohderyhmä,
- koulutuksen sisältö ja painopistealueet,
- koulutuksen konteksti: osana tutkintoon johtavaa koulutusta, erilliset kurssit,
- koulutuksen laajuus ja opiskelijamäärät.

---

¹ Keskeisiä raporteja: Onko kulttuurilla vientiä? ON! Esitys Suomen kulttuuriviennin kehittämisohjelmaksi 2007-2011; Koivunen, Hannele 2004. Onko kulttuurilla vientiä?; Leikola; Markus & Leroux, Päivikki 2006. Kulttuuriviennin liiketoimintamallit.

² Onko kulttuurilla vientiä? ON! Esitys Suomen kulttuuriviennin kehittämisohjelmaksi 2007-2011.

³ Leikola & Leroux 2006.

Erityistä huomiota pyritään kiinnittämään olemassa oleviin konkreettisiin malleihin ja käytäntöihin koulutuksen järjestämisessä, rahoittamisessa sekä työelämäyhteyksissä.

Selvitys on toteutettu kevään 2007 aikana. Cuporessa selvitystyöstä on vastannut Anna Kanerva. Aineistoa selvitykseen ovat keränneet ja vastaavia tekstejä koonneet myös Minna Ruusuvirta sekä Jenni Toivoniemi.

Kulttuurivienti ja siihen liittyvä osaaminen

Mitä kaikkea kulttuuriviennin käsite pitää sisällään? Määritelmällä on merkitystä siinä mielessä, että se ohjaa käsitystä kulttuuriviennin taiteen ja kulttuurin ammattilaisilta vaatimasta osaamisesta ja koulutuksesta. Varsinaisesti tässä selvityksessä ei kuitenkaan nähdä tarpeelliseksi puuttua kulttuuriviennin käsitteen kaikkiin vivahteisiin ja merkityksiin.

Hannele Koivunen esitti raportissaan *Onko kulttuurilla vientiä* (2004)⁴ laajan määritelmän, jonka mukaan kulttuurivienti on kulttuuripiiristä toiseen tapahtuvaa kulttuuristen merkitysten vaihdantaa, joka sisältää ennen muuta vuorovaikutus- ja yhteistyöprosesseja. Koivusen määritelmä kattaa sekä kaupallisen että voittoa tuottamattoman kulttuurituotannon. Kulttuuriviennin aloina Koivunen listaa elokuvan, musiikin (eri lajit), arkkitehtuurin, käsi- ja taideteollisuuden, käsityön, teatterin, tanssin, sirkus- ja estraditaiteen, kirjallisuuden, digitaalisen mediataiteen ja -kulttuurin, radio- ja televisiotoiminnan, peliteollisuuden, kulttuuritapahtumat sekä kulttuuri- ja luontomatkailun. Lisäksi kulttuurivienti koskee Koivusen mukaan myös lastenkulttuuria ja kulttuurialan palvelukonsepteja (museot, kirjastot) sekä liikuntaa ja urheilua. Myös kulttuuriviennin kehittämissuunnitelmassa tukeudutaan Koivusen määritelmään.⁵

Tanssitaiteen vientistrategiassa⁶ esitetään jaottelu kansainväliseen yhteistyöhön, kulttuurivaihtoon ja kulttuurivientiin, missä kaksi ensimmäistä tarkoittavat tanssin toimijoille käytännössä samaa asiaa. Kansainvälinen yhteistyö lähtee tanssin toimijoiden mukaan käsitteenä vastavuoroisuudesta ja yhteisistä tavoitteista tai tavoitteista, jotka ovat esimerkiksi jonkin taiteen alan kohdalla ensisijaisesti sisällöllisiä. Kaikkea kulttuuria ei ole myöskään tarkoitettu vientiin tai kansainvälisille kentille, mutta taiteellisen toiminnan ja taitelijoiden kytkökset kansainvälisyyteen ovat joka tapauksessa hyvin monitahoiset. Kulttuurivienti määritetty vastaavasti toiminnaksi, jossa tavoitteiksi

---

⁴ Koivunen 2004.

⁵ *Onko kulttuurilla vientiä? ON!* Esitys Suomen kulttuuriviennin kehittämissuunnitelmaksi 2007-2011.

⁶ Tanssin Tiedotuskeskus, *Tanssitaiteen vientistrategia 2007-2011*.

asettavat ensisijassa taloudelliset päämäärät (mm. liiketoiminnan ja -vaihdon vahvistaminen, työpaikkojen lisääminen), kuitenkin sulkematta välttämättä pois taiteellisia tai yhteistyöhön liittyviä tavoitteita. Jaottelu ts. täsmentää voittoa tuottamattoman ja tuottavan kulttuurituotannon rooleja, mutta on käytännössä yhteneväinen Koivusen määritelmän kanssa. Leikolan selvityksessä⁷ kulttuuriviennin kenttä jaetaan samoin vastaavasti ei-kaupalliseen, taiteellisista lähtökohdista lähtevään toimintaan ja liiketoiminnallisiin perustein organisoituun kulttuuritoimintaan. Lisäksi raportissa halutaan korostaa, että myös lähtökohtaisesti ei-liiketoiminnallisen kulttuuritoiminnan taloudellinen merkitys voi olla huomattava.

Markus Leikola muistuttaa, ettei viennin määrittely ole enää tämän päivän liiketoiminnassa yksioikoista tai selvää. Kulttuuriliiketoiminnassa, kuten kaikessa liiketoiminnassa, on paljon osa-alueita, joissa kansainvälisyys on automaattinen toimintatapa. Luovan tuotannon kentällä Suomessa on samoin aloja (esim. peliala), joiden markkinat ovat lähtökohtaisesti ulkomailla kotimaisten markkinoiden pienuuden vuoksi. Myöskään kulttuuriyritysten kotimainen kilpailukyky ja kasvu eivät ole Leikolan mukaan ole tänä päivänä erotettavissa kansainvälisistä toimintakentistä ja kilpailijoista. Leikola puhuukin kulttuuriviennin sijaan mieluummin kansainvälistymisestä, jolla hän viittaa kaikkeen eri kulttuuriliiketoiminnan ulottuvuuksien ja prosessien kansainvälistymiseen, ei vain lopputuotteiden kauppaan. Kulttuuriviennin käsite on Leikolan mukaan kuitenkin käyttökelpoinen silloin, kun halutaan painottaa ja mitata panoksia ja tuotoksia, joita kulttuurin arvoketjun tuotantoon painottuva suomalainen (tai suomalaisomisteinen) alkupää tuottaa.⁸

Kulttuuriliiketoimintaan pätevät pitkälti samat lainalaisuudet kuin muuhunkin liiketoimintaan yhteiskunnassa. Siten myös suuri osa kansainvälistymiseen liittyvistä haasteista ovat yhteisiä eri toimialoilla. Osa haasteista on kuitenkin ominaisia nimenomaan kulttuurin toimialakentälle. Sama yhteisyys ja erityisyys pätee kulttuurin toimialojen sisällä. Haasteiden tapaan osa kansainvälistymiseen liittyvistä kvalifikaatioista voi olla yhteisiä, osa on väistämättä alaspesifiä tietoa. Kulttuuri toimialat eivät ole yhteinen kokonaisuus: eri kulttuurin alojen liiketoimintamallit ja ansaintalogiikat poikkeavat toisistaan huomattavasti. Samoin poikkeavat edellytykset liiketoimintapohjaiseen toimintaan ja vientiin ylipäänsä; tähän vaikuttaa mm. taiteellisen tuotoksen monistettavuus. Liiketoimintamallilla tarkoitetaan sitä kokonaisuutta ja tapaa, jolla liiketoimintaa harjoitetaan. Ansaintalogiikka eli ansaintamalli puolestaan on kuvaus siitä, kuka maksaa, mistä ja

---

⁷ Leikola & Leroux 2006.

⁸ Leikola & Leroux 2006.

miksi. Kulttuuriyhteistyön viitekehyksessä voidaan puhua erilaisista toimintatavoista ja -rakenteista, yleisöistä ja taiteen välitystavoista.

Liiketoiminta- ja ansaintamallit sekä kentän rakenteet vaikuttavat keskeisesti siihen, mitkä osaamisalueet ovat spesifejä ja erityisen keskeisiä kunkin kulttuurin tai taiteen alan kansainvälistymisessä. Kulttuuriliiketoiminnan näkökulmasta alan kehittymisen pullonkaulaksi on havaittu nimenomaan perusliiketoimintaosaaminen: myynti, markkinointi, promootio, tekijänoikeuksien hallinta, juridiikka ja sopimuskäytännöt, taloushallinto, johtaminen, tuotteistaminen ja projektinhallinta. Kulttuurin liiketoimintaosaaminen nähdään pitkälti pk – yritysten näkökulmasta: luovien alojen yrittäminen ja yrittäjyyden vahvistaminen katsotaan keskeiseksi tavaksi edistää kulttuurivientiä. Esimerkiksi musiikki, elokuva ja av-ala, peliala sekä muotoilu ovat esimerkkejä toimialoista, joissa vienninedistämisen keskiössä on liiketoimintalähtöinen vienti ja osaaminen sekä pk-yritysten vahvistaminen myös koulutuksen kautta. Suomalaisista luovien alojen yrityksistä osa toimii jo kansainvälisesti, mutta valtaosa on ensisijassa kotimarkkinoilla toimivia pieniä tai mikrotason yrityksiä.

Liiketoimintaosaamisen lisääminen nähdään kansainvälistymisen käynnistymisen edellytyksenä. Markus Leikolan mukaan kuitenkin varsinaiset kansainvälistymisvalmiudet puuttuvat niiltäkin yrityksiltä, joilla jo on hallussaan liiketoiminnan perusosaaminen. Kansainvälistymisosaamista on Leikolan mukaan esimerkiksi tekijänoikeuskysymykset ja kulttuuriviennin juridiikka, promootio-osaaminen, kohdemarkkinatuntemus, rahoitusinstrumenttien tuntemus sekä vientimyynnin ja markkinoinnin erityispiirteiden tuntemus.⁹ Toisin sanoen varsinaiset kansainvälistymisen valmiudet liittyvät prosessinäkökulmasta huolimatta joka tapauksessa osaksi toimialaspesifiä perusliiketoimintaosaamista sekä kulttuurin arvoketjun loppupäätä.

Oulun yliopiston taideaineiden ja antropologian laitoksella toteutettiin vuosina 2005–2007 *CreaM – Sisältöliiketoiminnan luovien prosessien johtaminen* – hanke.¹⁰ Hanketta rahoittivat Oulun lääninhallitus, Oulun kaupunki sekä yritykset. Hankkeen tavoitteena oli sisältöalan toimintaedellytysten vahvistaminen koulutuksen, tutkimuksen ja yritysten piirissä. Hankkeen aikana kartoitettiin myös uuden monitieteisen ja mahdollisesti kansainvälisen opinto-ohjelman vakinaistamisen mahdollisuuksia Oulun yliopistossa. Hankkeessa sisältöliiketoimintaan liittyvä osaaminen määriteltiin tavoilla, joka on käyttökelpoinen myös erityisesti liiketoimintapohjaisen

---

⁹ Leikola & Leroux 2006.

¹⁰ www.cream oulu.fi ; CreaM –hanke-esittely, ppt. – esitys.

kulttuuriviennin osaamis- ja koulutusalueita paikannettaessa: sisältöyrytykset ovat keskeisiä, mahdollisia viejiä, minkä lisäksi valmiudet kuvaavat kattavasti luovien alojen arvoketjuun kuuluvia osaamisalueita.

Luovien prosessien hallitsemiseksi arvoketjun kaikissa vaiheissa tarvitaan CreaM:in mukaan ¹¹ tietämystä ja osaamista niin 1) sisällöistä 2) teknologioista 3) liiketoiminnasta 4) juridiikasta kuin 5) esimiestaidoistakin. Näiden hallinnassa on ensisijassa kysymys johtamisesta ja johtamistaidoista. Sisältöosaamisen taidot ovat taitoja, jotka kuuluvat keskeisesti osaksi luovien alojen ammattilaisten, kuten taiteilijoiden, perusosaamista. Sisältöosaamiseen katsotaan kuluvan ¹²:

- Luova ongelmanratkaisu
- Monialaosaaminen
- Substanssiosaaminen
- Sisällön laadun ymmärrys
- Käsikirjoitus- ja konseptisuunnittelutaidot
- Monimediaosaaminen
- Vuorovaikutussuunnittelu
- Tuotekehitys
- Uuden teknologian soveltaminen
- Tuotantoprosessin hallinta
- Tuotantoympäristöjen tuntemus
- Hyvä yleissivistys ja kokonaisuuksien hahmottaminen ja ymmärtäminen

Liiketoiminnan ja tuotekehityksen osaamisessa painottuvat arvoketjun loppupään toiminnot ¹³:

- Kommunikaatio- ja neuvottelutaidot
- Hyvä oppimiskyky, joustavuus- ja muutosvalmius
- Kansainvälistyminen
- Markkinoinnin tuntemus
- Arvoketjut ja verkostoituminen
- Tutkimus ja kehitys
- Rekrytointi

---

¹¹ Sama.

¹² Sama.

¹³ www.cream oulu.fi ; CreaM –hanke-esittely, ppt. – esitys.

- Liiketoimintasuunnittelu
- Juridiikka ja sopimukset
- Levitys
- Markkinointi- ja yritysviestintä
- Rahoitushankinta
- Käyttäjättestaus
- Tiimityötaidot, yhteistyökyky, tiimien johtaminen

Kansainvälistyminen on CreaM:in listassa erillisenä osa-alueena muiden liiketoiminnan osaamisalueiden joukossa. Toisaalta prosessinäkökulmasta kansainvälisyys voi käytännössä olla kaikkien mainittujen osa-alueiden läpikäyvä tekijä: kulttuurienvälistä viestintää, kansainvälisen markkinoinnin ja kohdemaatuntemusta, kansainvälisiä sopimuskäytäntöjä jne. Kulttuuriviennin osaaminen voidaan CreaM:ia mukaillen nähdä keskeisesti soveltavana ja eri osaamisalueita yhdistävänä osaamisena. Se pitää sisällään sisältöosaamisen, liiketoiminta- ja projektiosaamisen osa-alueita. Etenkin yrityksissä kulttuurivienti ja kansainvälistyminen myös vaativat kykyä laajempaan strategiseen ajatteluun sekä toimintaprosessien suunnitteluun.

Kulttuuriviennin näkökulmasta keskeisiä toimijoita ovat luovien alojen yritysten ohella taiteen ja kulttuurin välittäjäportaan toimijat: mm. kulttuurituottajat, managerit, agentit, festivaalien ja tapahtumien järjestäjät, kuraattorit, taiteen toimialajärjestöt, kustantajat/kustannustoimittajat sekä sponsorointiyhteistyön asiantuntijat. Myös liiketoiminnallisten taitojen osaaminen liittyy yrittäjyyden ohella keskeisesti välittäjäammatteihin ja taiteen ja kulttuurin tuotanto- sekä välitysprosessien organisointiin välittäjäportaan avulla. Välittäjäosaamisella on keskeinen merkitys paitsi liiketoimintaperusteisessa, mutta myös ja erityisesti ei-kaupallisen (ei-yrityspohjaisen), usein projektilähtöisen kulttuuriyhteistyön ja taiteen kansainvälisen välittymisen edistämisessä. Suomessa taiteen ja kulttuurin välittäjäporras on vielä suhteellisen kapea. Välittäjäportaan vahvistaminen ja kansainvälistäminen on keskeinen tavoite taiteen ja kulttuurin kansainvälistymisessä esimerkiksi kuvataiteen, tanssi, teatterin ja sirkuksen aloilla.

Kansainvälinen kulttuuriyhteistyö on useimmiten projektipohjaista ja -rahoitteista toimintaa, jossa korostuvat projektinhallintataidot ja -osaaminen. Cupore on selvittänyt osana eurooppalaista Leonardo da Vinci –rahoitteista Vania -projektia (2005–2007) ¹⁴ minkälaisia pätevyysvaatimuksia

---

¹⁴ www.vania-project.eu

eurooppalainen, projektipohjainen kulttuuriyhteistyö (*cultural co-operation project management*) asettaa kulttuurin kentän toimiville tuottajille ja managereille.¹⁵ Cupore on kartoittanut paitsi ammattilaisten tärkeimpinä pitämiä kansainvälisen yhteistyön valmiuksia, myös cultural management – ohjelmissa järjestettävää, aiheeseen liittyvää koulutusta Euroopassa. Aineistoa kerättiin internetkyselyillä sekä koulutusorganisaatioilta (yliopistot, ammattikorkeakoulut, muut koulutusorganisaatiot) että kulttuurin kentän toimijoilta, jotka ovat työskennelleet ainakin muutaman vuoden kansainvälisissä projekteissa. Vastajat ovat suorittaneet myös Marcel Hicter säätiön koordinoiman *European Diploma in Cultural Project Management* -koulutuksen¹⁶.

Kulttuuriammatillaiset mainitsivat keskeisimmiksi kansainvälisen kulttuuriyhteistyön osaamisalueiksi (*skills and competencies*) seuraavat osa-alueet (tärkeysjärjestyksessä):

- *multitasking*; kyky hallita monta asiaa yhtä aikaa
- neuvottelu- ja tiimityön taidot
- budjetointi, hakemusten teko
- kansallisen tason projektien suunnittelun ja organisoinnin taidot
- kielitaito
- verkostoitumisen taidot
- kulttuurienvälisen viestinnän taidot
- suvaitsevaisuus sekä
- kansainvälisten projektien suunnittelun ja organisoinnin taidot

Toisin sanoen: monet perusliiketoimintavalmiudet, erityisesti taloushallinnon ja varainhankinnan osaaminen, ovat myös kansainvälisen projektityön ytimessä. Kuitenkin mitä kansainvälisemmästä toiminnasta on kyse, sitä voimakkaammin verkostoituminen, kulttuurienvälinen viestintä ja suvaitsevaisuus korostuivat Vania -kyselyyn vastanneiden näkemyksissä. Nämä ovat myös osa-alueita, joita voi sinänsä vaikea opettaa varsinkaan *ex cathedra* - taitoja, jotka kehittyvät työharjoittelun, vaihto-opiskelun, projektien ja työkokemuksen kautta. Lisäksi ne liittyvät myös toimijoiden henkilökohtaisiin ominaisuuksiin ja kiinnostuksen kohteisiin. Projektinhallinnan perustaidot sekä sisältöosaaminen ovat ammattilaisille kansainvälisellä tasolla toiminnan lähtökohtina itsestäänselvyyksiä, taitoja, jotka opitaan useimmiten (yliopistollisessa) perustutkintokoulutuksessa.

---

¹⁵ VANIA. Two surveys on education – the availability of training and key competencies and skills required for European cultural project management. Anna Kanerva, Ritva Mitchell & Minna Ruusuvirta 2006. Käsikirjoitus.

¹⁶ Ks. www.fondation-hicter.org

Laajasti ymmärrettyä tärkeimmiksi kansainvälisen kulttuuriyhteistyön suunnittelun ja toteutuksen kompetensseiksi Vanian kyselytulosten perusteella ryhmiteltiin:

1. *Kontaktit, verkostoitumisen* taidot, sekä toimintamahdollisuuksien ja -kanavien tuntemus
2. Toiminnan *kontekstin* ymmärtäminen: erilaisten poliittisten, taloudellisten ja kulttuuristen olosuhteiden, rahoitusrakenteiden, eurooppalaisen kulttuuripolitiikan ja kulttuuristen traditioiden sekä työskentelytapojen tuntemus; kentän ajankohtaisten haasteiden tuntemus
3. *Viestintätaidot*: kulttuurienvälinen viestintä, sosiaaliset taidot (interpersonal skills), kielitaito
4. *Eettisyys*: avoimuus erilaisuudelle, suvaitsevaisuus, kunnioitus, herkkyys kulttuurisille tekijöille
5. *Projektijohtamisen ja – hallinnan taidot*, ”projektiammattimaisuus” (professionalism in project management), erityisesti projektirahoituksen hankkiminen.

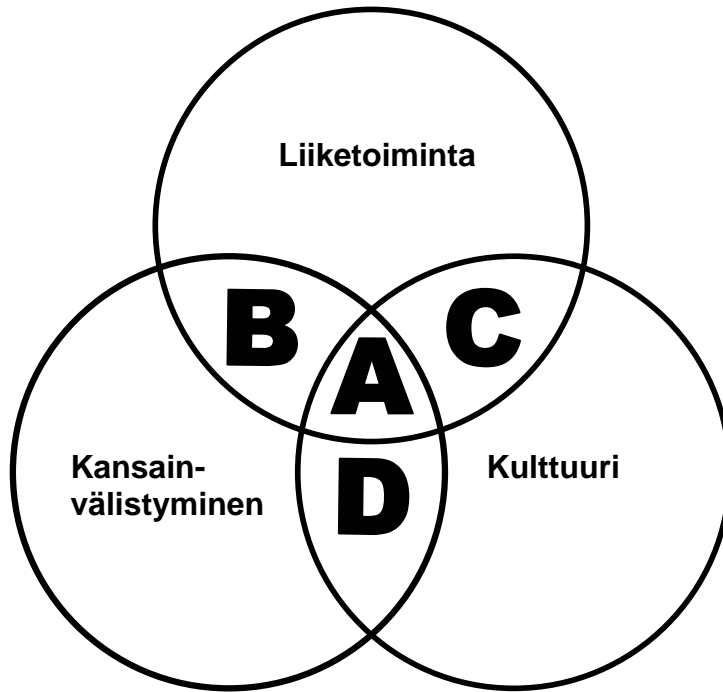
Kulttuuriviennin koulutus

Myös tässä selvityksessä kulttuuriviennin katsotaan käsittävän sekä liiketoimintaperusteisen kulttuuriviennin (kulttuuriliiketoiminnan kansainvälistymisen) että sisällöllisistä lähtökohdista lähtevän kansainvälisen kulttuuriyhteistyön. Selvityksen kohteena ovat sekä kulttuurin alojen yhteinen koulutus että taiteenalaspesifi koulutus. Koulutusta on etsitty ensisijassa olemassa olevista oppilaitoksista.

Selvityksessä huomiota on kiinnitetty ensisijassa kulttuurin, liiketoiminnan ja projektinhallintataitojen sekä kansainvälisyyden *leikkauskohtiin kohdistuvien koulutuksellisten sisältöjen paikantamiseen*.

Kuvioon 1 (alla) viitaten voidaan todeta, että pääasiallisena kiinnostuksen kohteena selvityksessä on ollut leikkauskohtaan A sisältyvä koulutus, ts. koulutus jossa yhdistyvät kulttuurin substanssi- ja sisältöosaaminen, liiketoiminta- ja projektiosaaminen sekä kansainvälinen näkökulma.

Välittäjäosaamisen (tuottaja-)koulutuksen nähdään sijoittuvan osa-alueiden A, C, ja D pinnoille. Selvitystyössä painottuvat välittäjä- ja liiketoimintaosaaminen, eli luovan tuotannon arvoketjun loppupäässä tarpeelliset taidot.

Kuvio 1.

Kulttuuri: substanssiosaaminen

Liiketoiminta: perusvalmiudet, liiketaloudelliset aineet: taloushallinto, markkinointi, johtaminen, yrittäjyys jne., ml. projektinhallinta

Kansainvälistyminen: kieli- ja vieraiden kulttuurien opinnot, kulttuurienvälisen viestinnän kompetenssit, vaihto-ohjelmat, kansainvälinen harjoittelu, koulutusohjelmien kansainväliset hankkeet (voivat sisältää osia edellisistä), verkostoituminen

A: kulttuurin ja taiteen (luovilla) toimialoilla tapahtuvan kansainvälisen liiketoiminnan / kansainvälisen yhteistyön (kulttuuriprojektit, yhteistuotannot/näyttelyt, vierailut) suunnittelun ja toteutuksen osaaminen

B: kansainvälisen liiketoiminnan suunnittelun ja toteutuksen osaaminen, kohdemaatuntemus

C: kulttuuriyrittäjyys, perusliiketoimintavalmiudet, ansaintalogiikka kulttuurin ja taiteen aloilla

D: kielitaito, kulttuurien tuntemus, kulttuurienvälinen viestintä, kansainvälinen kokemus kulttuurin ja taiteen koulutusaloilla

A, C,D: välittäjäosaaminen

Kuvio on ensisijassa lähtökohta. Rajanveto sen osa-alueiden välillä ja sisällä ei ole käytännössä yksinkertaista. Esimerkiksi kansainvälinen näkökulma on ollut moni paikoin vain häilyvästi tunnistettavissa tai erotettavissa perusliiketoimintaosaamiseen ja yrittäjyyteen tähtäävistä sisällöistä. Kansainvälistä aspektia on käytännössä hankala erottaa kurssien ja koulutusohjelmien sisällöstä niiden kuvausten perusteella. Tässä yhteydessä ei ole voitu selvittää kattavasti kaikkea Suomessa kulttuuriammattilaisillekin tarjolla olevaa yleistä (toimialoihin sitoutumatonta) liiketoimintaosaamisen tai yrittäjyyden koulutusta (kuviossa 1 liiketoiminnan alue) sinänsä. Lähtökohtaisesti ei myöskään ole pyritty kuvaamaan kulttuurin koulutusohjelmien liiketoimintavalmiuksiin liittyviä kursseja (kuviossa C), joskin käytännössä tätä sisältöä kuvataan varsin paljon.¹⁷ Kansainvälistymisen valmiudet niin liiketoimintaperusteiseen kuin yhteistyöpainotteiseen kulttuurivientiin kehittyvät keskeisesti myös kieli- ja vieraiden kulttuurien opintojen, kulttuurienvälisen viestinnän jne. kautta. Näitä sisältöjä ei kuitenkaan, kuten ei liiketoimintaosaamistakaan, ole kartoitettu itsessään. Leikkauskohtaan D kuuluvat, kulttuurialalla annettavat kieli- ja vieraiden kulttuurien opinnot, vaihto-ohjelmat, kansainvälinen harjoittelu sekä koulutusohjelmien kansainväliset hankkeet ovat keskeisiä väyliä opiskelijoiden, taitelijoiden ja kulttuuritoimijoiden, ja siten suomalaisen kulttuurin kansainvälistymisessä, mutta niiden määrää tms. ei tässä yhteydessä ole voitu kattavasti arvioida. Myöskään tutkintoihin kuuluvan kotimaassa saatavan vieraskielisen opetuksen tai kansainvälisen opintovaihdon ja työharjoittelun määriä eri koulutusasteilla ei sinänsä ole tarkasteltu.

Kansainvälistymisen valmiudet syntyvät kaikkien mainittujen elementtien varaan, ja opiskelijat voivat rakentaa omaa tutkintoaan ja opintopolkuaan henkilökohtaisessa opintosuunnitelmassa. Tämä moninaisuus ei välttämättä näy perustutkintojen opintosuunnitelmissa. Jotta selvitystyö ylipäänsä olisi mahdollinen, on tässä keskitytty erityisesti kuvaamaan olemassa olevia ohjelmia, jotka lähtökohtaisesti pyrkivät valmistamaan opiskelijoita kulttuurin toimialan viennin osa-alueisiin tai kansainvälisen kulttuuriyhteistyön muotoihin.

¹⁷ Liiketoimintaosaamiseen ja kansainvälistymiseen liittyviä opintojaksoja taidekorkeakouluissa ja ammatikorkeakoulujen kulttuurialalla listataan selvityksen liitetaulukoissa 1 ja 3.

Toimialoista on tarkasteltu kulttuuriviennin kehittämisohjelmaa mukaillen elokuvaa ja av-alaa, kirjallisuutta, kuvataidetta, muotoilua, musiikkia, pelialaa, sirkusta, teatteria, tanssia ja museoalaa. Toimialarajaus ei tosin ole sinänsä mielekäs tämän selvityksen yhteydessä tarkastelunäkökulman ollessa koulutusorganisaatiolähtöinen eikä sitä ole pidetty ehdottomana. Kulttuurivientiin liittyvä koulutus on sijoittunut koulutusorganisaatioissa usein varsin vaihtelevasti eri toimialojen, koulutusohjelmien ja suuntautumisvaihtoehtojen sisään. Taiteiden ja kulttuurin vientikoulutusta on joka tapauksessa lähdetty etsimään mm. näiden alojen koulutusohjelmista. Käsityöhön tai liikuntaan ja urheiluun liittyviä sisältöjä selvityksessä ei ole tarkasteltu. Myöskään kulttuurimatkailun osalta selvitys ei ole kattava. Kulttuurin ja taiteen alojen ohella selvityksessä on pyritty tarkastelemaan missä määrin kansainväliseen liiketoimintaan liittyvissä koulutusohjelmissa (muualla kuin taiteiden tiedekunnissa ja koulutusohjelmissa) on mukana luovien alojen erityispiirteisiin liittyviä sisältöjä.

Näkökulma selvityksessä on nykyhetki ja siinä on kulttuuriviennin kehittämisluonteen mukaisesti suunnattu tulevaisuuteen. Mielekkääksi ei ole siten katsottu raportoida kovin paljoa taaksepäin, ts. jo menneitä hankkeita tai koulutuskokonaisuuksia, jotka eivät ole syystä tai toisesta jatkuneet. Selvää kuitenkin on, että viime vuosina ympäri maata on kehitetty ja järjestetty runsaasti erilaisia koulutuskokonaisuuksia ja hankkeita, joissa näihin kysymyksiin on pyritty vastamaan.

Aineisto

Keskeisintä selvityksessä koulutuskokonaisuuksia on paikannettu olemassa olevissa oppilaitoksissa¹⁸.

- yliopistoissa (ml. täydennyskoulutus),
- ammattikorkeakouluissa, (ml. täydennyskoulutus)
- aikuiskoulutuskeskuksissa, muussa aikuis- ja täydennyskoulutuksessa

Selvityksessä painotetaan ammatillista osaamista ja sitä täydentävää koulutusta. Painopisteeksi on siten valittu toisen asteen (lukio tai ammatillinen toinen aste) jälkeen tapahtuva koulutus ja jo ammatissa toimivien kouluttautuminen. Oppilaitosten lisäksi selvityksessä on tarkasteltu, siinä määrin kuin se on ollut mahdollista, erilaisiin hankkeisiin ja kehittämissohjelmiin (osaamiskeskusohjelma, aluekeskusohjelma, ESR) sisältyviä koulutussisältöjä. Näiden tavallisimmin eri koulutus- ja alueellisten yms. kehittämistahojen yhteistyönä toteuttamien kokonaisuuksien rajojen paikantaminen on ollut paikoin varsin haasteellista. On huomattava, että tällä hetkellä suurin osa erityisesti kulttuurialan pk-yritysten liiketoimintaosaamisen vahvistamiseen liittyvistä toimenpiteistä toteutetaan osana pk-yritysten kansainvälistymiseen tähtääviä kehittämisspalveluita ja muita kansainvälistymistä koskevia asiantuntijapalveluita, kehitys- ja selvitysprojekteja, yrityshautomoissa yms. Kaikkea tätä toimintaa ei ole voitu toimeksiannon perusteellakaan kartoittaa kattavasti.

Lisäksi selvitystyön kuluessa haluttiin tarkastella taiteen tiedotuskeskusten ja vienninedistämisorganisaatioiden koulutustyötä kulttuuriviennin ja -yhteistyön alueella.

Aineistona selvityksessä - jonka tavoitteiden mukaisesti läpikäytävää koulutusta on ollut hyvin paljon - on käytetty ensisijassa oppilaitosten tai hankkeiden internetsivuja ja niistä löytyviä tietoja opetuksesta ja koulutuksesta: opinto-oppaita, opetussuunnitelmia ja opintojaksokuvauksia. Opetussuunnitelmat ovat lähtökohtaisesti lukuvuodelta 2006-2007. Internetin kautta saadut tiedot tarjoavat kattavan yleiskuvan tilanteesta, mutta kovin syvälle opintojaksojen sisältöihin niiden

---

¹⁸ Selvityksessä käytiin läpi kaikki suomalaiset yliopistot (pl. Maanpuolustuskorkeakoulu, ts. 20 kpl) ja ammattikorkeakoulut (30 kpl), minkä lisäksi aikuiskoulutusta tarjoavia tahoja pyrittiin kartoittamaan Opetushallituksen sivuilta (www.oph.fi) löytyvien tietojen perusteella mahdollisimman kattavasti. Oppilaitoksia, joista ei löydetty selvityksen tavoitteiden kannalta keskeiseksi nähtyä koulutusta, ei mainita raportissa. Aineiston laajuuden vuoksi on mahdollista, että joitakin koulutustahoja on jäänyt vahingossa huomioimatta. Samoin läpi käydyistä oppilaitoksista on saattanut jäädä huomiotta joitain keskeisiä sisältöjä. Jos näin on tapahtunut, pahoittelemme ja kuulemme mieluummin lisätietoja.

kautta ei pääse. Opintojaksojen nimet ja opinto-oppaiden kuvaukset eivät välttämättä kerro koko kuvaa kansainvälisyydestä ja kulttuuriviennistä opintojen painopisteenä tai niiden tarkasta osuudesta oppisisällöissä. Moni näkökulma opetuksen sisällössä on saattanut jäädä sinänsä kirjaamatta opintosuunnitelmiin tai ne on kirjattu vain yleisluontoisesti. Tarkempia lisätietoja kursseista olisi mahdollisesti ollut saatavissa opiskelijoille suunnatuissa verkkopalveluissa (weboodi tmv.), mutta näihin selvityksen tekijöillä ei ollut pääsyä.

Periaatteessa jokainen opintopaketti voi sisältää myös kansainvälisessä yhteistyössä tarvittavia osia. Näiden havaitseminen voi olla vaikeaa myös oppilaitosten edustajille itselleen. Kuvan saaminen opintotarjonnasta on haastavaa myös siksi, että opintopakettien sisältöjä tarjotaan eri oppimisympäristöissä. Internetsivujen kautta ei myöskään päästä seuraamaan opiskelijoiden yksilöllisiä valintoja ja opintopolkuja oman ainutlaatuisen osaamisen rakentamisessa. Myös oppilaitosten vertailu on näin kerätyn aineiston varassa vaikeaa, sillä se mitä kukin sivuillaan ilmoittaa vaihtelee suuresti. Tieto internetissä on samoin usein osittain vanhentunutta tai uutta tietoa on tuotettu vanhan yhteyden tavalla joka tekee kokonaiskuvan saamisen hankalaksi. Lisäksi on muistettava, että tässä esitetyt tulokset ovat tutkijoiden henkilökohtaisen valinnan ja harkinnan tulosta. Se, mitä otetaan mukaan ja mikä jätetään mainitsematta, on arvioitu joka kerta erikseen.

Selvityksen kuluessa pyrittiin jossain määrin pyytämään lisätietoja koulutusorganisaatioilta suoraan. Kaikkiin tahoihin ei luonnollisesti voitu olla yhteydessä. Pääosin sähköpostitse tehtyihin yhteydenottoihin ei myöskään saatu aina vastausta: kevät on oppilaitoksissa kiireistä aikaa. Taiteen tiedotuskeskuksille ja vienninedistämisorganisaatioille lähetettiin huhti-toukokuussa 2007 kootusti lyhyt sähköpostikysely koskien niiden koulutussuunnitelmia tai niissä jo toteutettua kulttuuriviennin koulutusta.

Varsinainen koulutusorganisaatioaineisto on koottu selvityksen liitetietoihin. Selvityksen aineistoa kootaan yhteen toisessa varsinaisessa pääluvussa. Liitetiedoissa ensimmäiseksi keskitytään kuvaamaan koulutusta olemassa olevissa oppilaitoksissa: yliopistoissa, ammattikorkeakouluissa sekä muissa koulutusorganisaatioissa. Sen jälkeen tarkastellaan hankkeisiin ja kehittämissuunnitelmiin sisältyviä koulutussisältöjä. Viimeiseksi tiivistetään taiteen tiedotuskeskusten ja vienninedistämiskeskusten vientistrategioissa esitetyt koulutustavoitteet sekä näille tahoille tehdyn sähköpostikyselyn tuloksia.

2. Selvityksen yhteenveto

Kulttuuriviennin koulutus ei muodosta eikä se itse asiassa voikaan muodostaa koherenttia, selvästi havaittavissa olevaa koulutuskenttää. Kansainvälisen toiminnan näkökulma on osa kulttuurin ja taiteen alojen sisältökoulutusta, kulttuuriliiketoiminnan koulutusta sekä välittäjäosaamiseen ja projektinhallintaan perehdyttäviä koulutuksia. Kansainvälistyminen tapahtuu näistä lähtökohdista. Kansainvälinen toiminta edellyttää ja se yhdistää sisällön osaamisen sekä liiketalouden, management- ja projektitaitoja. Kansainvälistyminen edellyttää eri taiteen aloilla niiden ansaintalogiikasta riippuen erilaisia asioita ja myös eri osaamisalueet painottuvat eri tavoin.

Kulttuuriviennin osaamisesta puhuttaessa korostuvat kulttuurin välittäjäportaan ja liiketoimintalähtöinen osaaminen ja tälle tasolle kulttuurivientiin liittyvät koulutussisällöt myös luontevimmin kuuluvat. Liiketoimintalähtöiseen vientiin ja kulttuurin projektityöhön liittyvät opintosisällöt ovat myös helpoiten paikannettavissa. Liiketoimintalähtöisyys ja välittäjäporras painottuvat myös kulttuuriviennin kehittämisohjelmassa, minkä toimenpidesuosituksissa korostetaan toisaalta yritystoiminnan perusedellytysten ja liiketoiminnan ammattilaisten kansainvälisen osaamisen tukemista ja toisaalta välittäjäorganisaatioiden (mm. tiedotuskeskukset) vientiosaamisen ja -kyvyn vahvistamista, verkostoitumista ja klusteroitumista sekä kansainvälisen markkinoinnin ja promootioon osaamista. Kulttuuriyhteistyön ja taiteen kansainvälistymisen näkökulmasta keskeisenä nähdään taitelijoiden ja alan opiskelijoiden liikkuvuuden tukeminen.

Suomessa on tällä hetkellä tarjolla vain vähän kulttuurin ja taiteen aloilla tapahtuvan kansainvälisen liiketoiminnan ja kansainvälisen yhteistyön suunnittelun ja toteutuksen osaamiseen tähtäävää koulutusta (johdannossa esitetyn kuvion leikkauskohta A ¹⁹) millään koulutustasolla. Kansainvälisen painopisteen omaavat koulutusohjelmat ja kurssit löytyvät enimmäkseen kulttuurialan ulkopuolelta.

Erityisesti liiketoimintaosaaminen ja yrittäjyys on havaittu keskeisimmiksi osaamislähtöisiksi kehittämiskohteiksi suomalaisen kulttuuriviennin edistämisessä. Selvityksen perusteella voidaan sanoa, että Suomessa on varsin runsaasti koulutusta ja yksittäisiä kursseja liiketoimintataitojen ja

---

¹⁹ Kulttuurin ja taiteen (luovilla) toimialoilla tapahtuvan kansainvälisen liiketoiminnan / kansainvälisen yhteistyön (kulttuuriprojektit, yhteistuotannot/näyttelyt, vierailut) suunnittelun ja toteutuksen osaaminen.

yrittäjyyden saralla etenkin yleisesti, mutta myös kulttuurin ja taiteen koulutusohjelmissa. Koulutusta ja opetusta tarjotaan ensisijassa erikoistumismahdollisuuksina tutkintojen sisällä sekä yksittäisinä, pakollisina tai vapaaehtoisina, kursseina osana opintoja. Liiketoimintavalmiudet ovat myös keskeisiä taiteen ja kulttuurin alan ammattilaisille tarjottuja täydennyskoulutussisältöjä. Sitä, missä määrin kulttuurialan opiskelijat ovat hyödyntäneet muissa kuin kulttuurin koulutusohjelmissa tarjolla olevaa ulkomaankaupan, kansainvälisen liiketoiminnan tai yleistä liiketoimintaosaamisen koulutusta, ei tässä selvityksessä ole voitu tarkastella.

Koulutustarjonnassa korostuvat tällä hetkellä kaikilla koulutustasoilla nimenomaan perusliiketoiminta- ja projektivalmiudet, missä kulttuurivienti ja kansainvälinen yhteistyö on yksi näkökulma muiden joukossa. Etenkin perustutkintotasolla kulttuuriliiketoiminnan kansainvälistymiseen ja kulttuuriyhteistyöhön liittyvät sisällöt hajoavat eri substanssiosa-alueiden alle ja kuva koulutuksesta jää fragmentaariseksi. Systemaattisesti näihin kysymyksiin perehdyttäviä ohjelmia ei käytännössä ole. Hajanaisuudesta johtuen myös koulutuksen laajuuden arvioiminen on haastavaa. Sen määrittäminen, missä määrin esimerkiksi perusliiketoimintaosaamisen ja tuotantopinoissa huomioidaan kansainvälinen näkökulma, on opintosuunnitelmien pohjalta mahdotonta. Kulttuuri- ja taidealojen kurssikuvauksissa viitataan selvityksen mukaan toistaiseksi vain suhteellisen harvoin nimenomaisesti liiketoiminnan kansainvälistymiseen (kansainvälisen liiketoiminnan suunnittelu ja toteutus, kohdemaatuntemus) tai esimerkiksi kansainväliseen tuotantotoimintaan. Myös varsinainen kohdemarkkinanäkökulma puuttuu perustutkintotasolla tarjottavasta yleisestä liiketoimintakoulutuksesta. Vastaavasti välittäjäosaamiseen keskeisesti kuuluvat projektinhallintataidot (ml. taloushallinto, rahoituslähteet) ovat keskeinen osa etenkin tuottajakoulutusohjelmia (osana projektiosaamisen, tuottajan taitojen kokonaisuuksia), mutta kansainvälinen näkökulma tulee esille tässä projektikoulutuksessa ensisijassa Euroopan unioniin liittyvinä sisältöinä.

Kulttuuriliiketoiminnan kansainvälistymiseen liittyvä sisältöjen tarjonta - johdannossa esitetyn kuvion alue A - painottuu *erikoistumisopintoihin, ammatillisen täydennyskoulutuksen kursseihin sekä taiteen tiedotuskeskusten ammattilaisille järjestämään koulutustoimintaan.*

Nimenomaan kulttuuriviennin nimellä tarjottavat koulutuskokonaisuudet löytyvät täydennyskoulutustasolta. Kansainvälistymisen ja viennin täydennyskoulutusta kulttuuriammattilaisille on kuitenkin olemassa sitäkin toistaiseksi vasta suhteellisen vähän ja kuten sanottu, siinäkin painottuvat pitkälti perusliiketoimintasisällöt.

Kulttuuriviennin koulutuksessa voidaan erottaa sekä yleinen, toimialoihin sitoutumaton koulutus että eri alojen täsmäkoulutus. Fintran kulttuurivientikoulutus on toistaiseksi ollut ainoa yleinen, eri aloille suunnattu kulttuuriviennin täydennyskoulutuskokonaisuus. Taiteenalaspesifin koulutuksen osalta tilanne vaihtelee eri taiteen ja kulttuurin aloilla, mikä heijastaa suoraan niiden toimintatapoja, rakenteita sekä toimialan ansaintalogiikkaa. Selvää on, että eniten kulttuuriviennin koulutusta on tällä hetkellä tarjolla musiikin alalla. Musiikin vientiin ja kansainväliseen musiikkibisnekseen liittyviä sisältöjä tarjotaan sekä kokonaisina perustutkinto-ohjelmina (*Degree in Music Management*, Jyväskylän AMK) sekä erikoistumisalueina (Stadian kulttuurituotannon ko) kulttuurituottajatutkinnoissa. Musiikin alalla on järjestetty myös eniten kansainvälistymisen ja viennin täydennyskoulutusta (Stadian musiikkiviennin erikoistumisopinnot, Sibelius-Akatemian *Music Management for Export* -ohjelma, *Folk Music Management* -ohjelma, Musexin koulutukset). Musiikin ohella erityisesti elokuvan ja audiovisuaalisen alan parissa on jo olemassa koulutussisältöjä etenkin ammatillisten erikoistumisopintojen tasolla (esim. Lapin yliopiston Täydennyskoulutuskeskuksen *Pre-Production Management*, Pirkkanen *Global Creative Economy - the creation and productization of music and av-products*, TAMK:in elokuvakäsikirjoittamisen erikoistumisopinnot).

Erityisen vähän tällä hetkellä on olemassa kansainvälisen liiketoiminnan tai viennin ammattilaisille suunnattuja kulttuurin sisältöasiantuntemukseen liittyviä opintojaksoja. Ensisijassa tarjolla on yksittäisiä opintojaksoja kulttuurin talouteen, liiketoimintaan ja markkinointiin liittyen. Poikkeuksen muodostavat Taideteollisen korkeakoulun, Helsingin kauppakorkeakoulun sekä Teknillisen korkeakoulun yhteiset muotoilujohtamisen (IDBM) sekä luovan yrittäjyyden kokonaisuudet (*Helsinki School of Creative Entrepreneurship*). Niissä näkökulma on kuitenkin ensisijassa koko liiketoiminnan kansainvälistymisessä ja luovan osaamisen näkökulman yhdistämisessä tuotekehitykseen ja liiketoimintaan, eikä niinkään luovien toimialojen liiketoiminnassa. Ammattikorkeakouluista vain Pirkkanen ammattikorkeakoulun liiketalouden (tradenomi-) koulutuksessa voi erikoistua kulttuuriliiketoimintaan, Pirkkanen kulttuuripalveluiden tuottamiseen. Näkökulma koulutusohjelmassa ei kuitenkaan ole erityisen kansainvälinen.

Selvityksen perusteella kulttuurialan opiskelijoille ja ammattilaisille tarjottavassa koulutuksessa painottuvat erityisesti markkinoinnin, tiedotuksen ja taloushallinnon perussisällöt sekä rahoitusinstrumenttien (erityisesti EU-) tuntemus. Yrittäjyys-kursseilla taloushallinnon opinnot ovat keskeisiä sisältöjä. Yrittäjyyden peruskurssit kuuluvat tyypillisesti kulttuurituotannon opintoihin sekä yliopistoissa (sivuopintokokonaisuudet, soveltavat maisteriohjelmat) että

ammattikorkeakoulujen tuottajakoulutuksissa ja media-alan opinnoissa. Laajempia yrittäjyysopintoja kulttuurituottajille tarjotaan vapaaehtoisina syventävinä osa-alueina. Erityisesti yrittäjyysopinnot korostuvat ammattikorkeakoulutasolla esimerkiksi kulttuurialan (taideteollisuus) muotoilun ja vaatetuksen koulutusohjelmissa. Liiketoimintasuunnitelman laatimisen ohella taloushallinnon opinnot ovat keskeinen osa yrittäjyysopintoja. Kulttuuri- ja luovien alojen yrittäjyysvalmiuksia opetetaan tyypillisesti myös ammatillisena täydennyskoulutuksena sekä hankkeiden ja kehittämisohjelmien osana. Myös tekijänoikeuden perusteisiin liittyvät lyhyet opintojaksot kuuluvat etenkin ammattikorkeakoulujen kulttuurialan sisältöihin. Paitsi av-alan ja mediatuotannon opinnoissa tekijänoikeuden perusteet ovat pakollisia myös kulttuuri(tapahtuma-)tuottajille Seinäjoen sosiokulttuurista työtä lukuun ottamatta. Tekijänoikeuskysymykset kuuluvat myös itseoikeutetusti liiketoimintapainotteisten ammatillisten täydennyskoulutusohjelmien sisältöihin. Tekijänoikeuskoulutusta Suomessa tarkastelleen Jaakko Eskolan mukaan tekijänoikeusopetus on hajanaista ja sen laatu vaihtelee. Opetukseen vaikuttaa vahvasti koulutusorganisaation oma osaaminen ja esimerkiksi opettajien kiinnostus.²⁰

Ammatillisessa täydennyskoulutuksessa ja esimerkiksi taiteen tiedotuskeskusten ja vienninedistämisorganisaatioiden järjestämässä koulutuksessa liiketoiminta- ja vientivalmiuksista korostetaan erityisesti tuotteistamisen, hinnoittelun sekä tekijän- ja sopimusoikeiden ja verotuksen kysymyksiä. Lisäksi painotetaan myynti- ja markkinointitaitoja (esim. teosmyynti), sekä valittujen kohdemarkkinoiden tuntemusta.

Kulttuurialan ja -ammattilaisten koulutuksissa kaikilla tasoilla tarjotaan vain vähän johtajuuteen keskittyviä sisältöjä. Koulutus- ja vienninedistämisellä esille on nostettu tarve teknologian, liiketaloudellisten ajattelun ja sisältöjen kehittämisprosessien johtamisen yhdistävälle, erityisesti yksityiselle, mutta myös julkiselle sektorille suuntautuvalla johtamiskoulutukselle, jossa kansainvälistymisellä olisi keskeinen sija. Koulutuksen tulisi olla maisteritasoista.²¹ Kyseinen koulutus tukisi esimerkiksi jo olemassa olevia ammattikorkeakoulutasoisia tuottajakoulutuksia. Riku Oksman²² erittelee tuottajan ja liikkeenjohtajan toiminnassa aikahorisontin ja toimintakentän. Tuottajat keskittyvät luovan toiminnan käytännön operatiivisen tason kontekstiin nykyhetkessä, kun taas liikkeenjohtajan työ on ensisijassa yrityskokonaisuuden tehokkuuden ja kannattavuuden

---

²⁰ Eskola, Jaakko 2002. Tekijänoikeustieto- ja koulutus Suomessa. Julkaisuja 26:2002. Helsinki: Suomen Tekijänoikeudellinen Yhdistys, Tekijänoikeusinstituutti.

²¹ Mm. CREAM -hanke, www.cream oulu.fi

²² Oksman Riku 2007. Tuottaja vai liikkeenjohtaja? Näkökulmia luovien alojen koulutukseen. teoksessa Puhepidot Tornissa ja muita näkökulmia luovien toimialojen nykyhetkeen. [WWW-dokumentti.] <www oulu.fi/taida/documents/Puhepidot_tornissa_www_.pdf>

suunnittelua pitkällä aikavälillä. Ammattikorkeakouluissa tarjottava tuottajakoulutus ei Oksmanin mukaan välttämättä riitä kouluttamana osaavia liikkeenjohtajia. Suomalaisissa luovien alojen pienissä ja mikroyrityksissä tavallista ovat tuottaja-toimitusjohtajat - ts. yritykset omistavien on otettava myös liikkeenjohdollinen vastuu. Luovan osaamisen hyödyntäminen etenkin kansainvälisillä markkinoilla kuitenkin edellyttäisi kokopäiväistä liikkeenjohtajaa. Porin yliopistokeskuksen Creative Leadership -hankkeen tavoitteena on osaltaan vastata tähän puutteeseen. Johtajuuttakin vähemmän tällä hetkellä tarjotuissa opinnoissa huomioidaan esimerkiksi palveluliiketoimintaan ja sen kehittämiseen liittyvät näkökulmat. Molemmat edellyttävät eri osaamisalueiden yhdistämistä, eli niiden voidaan katsoa kuuluvan luontevasti toisen syklin koulutussisältöihin.

Kansainvälistä, (käytännössä) englanninkielistä, myös kansainvälisille opiskelijoille avointa ja kansainvälisten partnereiden kanssa toteutettua, koulutusohjelmalaajuista opetusta on Suomessa kulttuurialalla toistaiseksi suhteellisen vähän millään koulutustasolla.²³ Monet lähiaikoina kulttuuriviennin alueella järjestetyt ammatilliset täydennyskoulutuskurssit on kuitenkin järjestetty englanninkielisinä ja ohjelmat saattavat sisältää esimerkiksi opintomatkan kohdemarkkinoille ja niissä on mukana kansainvälisiä yhteistyötahoja.²⁴ Myös perustutkintotasolla yksittäisiä englanninkielisiä kursseja on toki olemassa runsaastikin. Kansainvälinen koulutus - erityisesti englanninkieliset maisteriohjelmat - näyttävät kuitenkin olevan lisääntymässä ja suunnitteilla useissa koulutusorganisaatioissa, EU-rahoituksella myös yhteistyössä kansainvälisten partnereiden kanssa. Haasteita aiheuttavat kansainvälisten opettajien ja opiskelijoiden rekrytointi Suomessa toteutettaviin ohjelmiin sekä opiskelija- ja opettajaliikkuvuus: kurssien todellinen kansainvälisen lisäarvo.

Cuporen Vania -projektin yhteydessä²⁵ toteuttaman kansainvälisen kulttuuriyhteistyön koulutustarjontaa koskevan kyselyn tulokset heijastavat pitkälti tämän, Suomen tilannetta kartoittaneen, selvityksen tuloksia. Selvityksen mukaan myös eurooppalaisissa kulttuurituottajakoulutusohjelmissa²⁶ kansainvälinen ulottuvuus on läsnä ensisijassa yksittäisinä, useimmiten Euroopan unioniin tai muiden EU -maiden politiikkoihin liittyvinä, sisältöinä. Vaikka

---

²³ Esimerkkinä Jyväskylän ammattikorkeakoulun *Degree in Music Management* sekä Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulussa syksyllä 2007 käynnistynyt *Degree Programme in Design* -ohjelma. Suunnitteilla olevista koulutusohjelmista, ks. alla tiivistelmät yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen koulutustarjonnasta.

²⁴ Mm. SibA:n täydennyskoulutuksen *Music Management for Export*.

²⁵ Vania -projektista, ks. johdanto sekä www.vania-project.eu

²⁶ Koulutusohjelmat tavoitettiin eurooppalaisen ENCATC -verkoston kautta, ks. www.encatc.org. Kyselyyn vastasi yhteensä 28 koulutusorganisaatiota, joiden kautta tietoa saatiin kaikkiaan 34 ohjelmasta. Neljä vastanneista koulutusorganisaatiosta oli Suomesta.

kiinnostus kansainväliseen yhteistyöhön ja toimintaan on kasvanut, vain harvoissa koulutusohjelmissa tarjotaan systemaattista ohjausta, kursseja tai opintokokonaisuuksia kohti kansainvälisiä sisältöjä. Koulutuksen pääpaino pysyttelee ts. yleisemmässä taide- ja kulttuurimanagementin osaamisessa. Puolet koulutustarjontaa kartoittaneeseen kyselyyn vastanneista koulutusohjelmista ilmoitti kouluttavansa opiskelijoita ensisijassa kotimaisille työmarkkinoille.

Euroopassa tällä hetkellä tarjottavalle kulttuurimanagement -koulutukselle ei ole sinänsä löydettävissä tyypillistä muotoa. Koulutusohjelmien painotukset (liiketoiminta tai hallinto, akateemisuus, alueet, eri taiteenlajit, yhteiskunnalliset sektorit) vaihtelevat huomattavastikin, kuten vaihtelevat opiskelijoiden niille asettamat odotukset. Ohjelmien erilaisuudesta huolimatta käsitys keskeisistä elementeistä kansainvälisen kulttuuriyhteistyön (*transnational cultural co-operation*) opetuksessa oli kyselyyn vastanneilla koulutusorganisaatioilla suhteellisen yhtenäinen ja tärkeänä pidettiin mm. vieraiden kulttuurien tuntemusta ja ymmärrystä, eri maiden kulttuuripolitiikkojen ja -järjestelmien tuntemusta sekä kielitaitoa. Valtaosa (3/4) koulutusorganisaatiovastaajista ilmoitti opettavansa ohjelmissaan myös projektinhallintataitoja, mutta on epäselvää, missä määrin koulutuksissa käydään läpi kansainvälisten projektien hallintaan liittyviä kysymyksiä. Tarjotussa koulutuksissa painottuu toisin sanoen tiedolliset sisällöt (teorioiden tuntemus, käsitteiden käyttö²⁷). Sen sijaan Vania -projektin kulttuuriammattilaisille suunnatun kyselyn myötä tavoitetut toimijat ja managerit korostavat tarvitsevänsä ensisijassa kansainvälisen kontekstin käytännöllisiä projektitaitoja, kulttuurienvälisen viestinnän osaamista sekä verkostoitumista. Kulttuuriammattilaiset korostavat kaikilla koulutustasolla käytännössä oppimisen merkitystä, ts. työharjoittelua, kansainvälistä vaihtoa ja projektiopintoja.²⁸ Myös tämän selvityksen aikana tavoitetut suomalaisten taiteen tiedotus- ja vienninedistämiskeskusten toimijat korostavat osaamisen vahvistamisessa erityisesti välittäjäportaan verkostoitumisen, liikkuvuuden ja työssäoppimisen merkitystä. Koulutusorganisaatioiden keskeinen haaste näyttääkin olevan löytää sopiva tasapaino sen välillä mitä opitaan ja miten opitaan.

---

²⁷ Euroopan komission dokumentissa *Towards a European Qualifications Framework for Lifelong Learning* määritellään kompetenssin neljä osa-aluetta: kognitiivinen, funktionaalinen, henkilökohtainen ja eettinen kompetenssi.

²⁸ Anna Kanerva, Ritva Mitchell & Minna Ruusuvirta 2007. Two surveys on availability of education and training for key competencies and skills required for European cultural project management. Background study for the VANIA project (Status: V. pre-final); Rod Fisher 2007. Validation and certification of training courses in the field of European Cultural Cooperation Project Management Verification of Skills and Competencies (Status: pre—final). Ks. www.vania-project.eu .

Keskeiseksi kysymykseksi selvityksen kuluessa on noussut koulutuksen vaikuttavuus ja sen arviointi. Esimerkiksi perusliiketoimintataitoihin liittyvää koulutusta näyttäisi sinänsä olevan olemassa, mutta yleinen näkemys on, että osaamista on kulttuurin kentällä vielä liian vähän. Myös ammattikorkeakoulujen tuottajakoulutuksia on osin arvosteltukin niiden liiallisesta keskittymisestä julkishallinnollispainotteiseen managementiin liiketoiminnallisten sisältöjen kustannuksella; näkemyksen mukaan maassamme tarvittaisiin erityisesti liiketoiminnallisia taitoja ja yksityisen sektorin toimintatapoihin perehtyneitä osaajia. Kulttuuriviennin edellytysten kansallisen kehittämisen näkökulmasta voidaan sanoa, ettei nykyinen tarjonta ole vielä riittävän johdonmukaista.

Koulutuksen vaikuttavuutta voidaan arvioida monin tavoin. Paitsi koulutuksen tavoitteiden ja tehtävän täyttymiseksi, koulutuksen vaikuttavuuden voi ymmärtää myös laajasti yksilön ja yhteisön oppimisen avulla syntyväksi yksilölliseksi, organisatoriseksi ja yhteiskunnalliseksi relevanssiksi ja mielekkyydeksi. Yksilön kannalta koulutuksen vaikuttavuudessa on kyse myös siitä, missä määrin koulutus mahdollistaa työllistymisen halutulle alalle.²⁹ Puhuttaessa koulutuksen vaikuttavuudesta kulttuuriviennin ja kulttuurin liiketoimintaosaamisen kehittämisen näkökulmasta viitataan relevanssin kaikkiin osa-alueisiin.

Vaikuttavuudesta puhuttaessa keskeistä on muistaa, ettei koulutus voi olla vaikuttavaa, jollei kulttuurin kentällä ole rakenteita, joihin opiskelijat ja ammattilaiset voivat viedä osaamistaan. Kulttuuriviennin ja kulttuurin toimialojen kansainvälistyminen ei ole irrallaan niiden kokonaisvaltaisesta kehittämisestä ja sisällön tukemisesta. Koulutuksen ja kentän kehittämisen välinen suhde on keskeinen: missä määrin esimerkiksi yrittäjille on markkinoita (ja missä määrin yrittäjämäinen toimintatapa on ylipäänsä toimialalla mahdollinen) ja missä määrin tuottajaosaamiselle on kysyntää sekä maksukykyisiä työn- ja toimeksiantajia. Lisäkouluttaminen ja uudet koulutusohjelmat eivät yksin synnytä kansainvälistä kysyntää tai luo työtilaisuuksia esimerkiksi kansainvälisesti suuntautuneille tuottajille ja managereille, jos kentällä ei ole resursseja vientiin. Välittäjäportaan kehittäminen, osaamisen vahvistaminen ja kansainvälistäminen on joka tapauksessa keskeistä kulttuuriviennin edistämisessä.

Koulutus on siis keskeisesti yhteydessä eri taiteen ja kulttuuri toimialojen vientikelpoisuuden kehittämiseen. Vientikelpoisuuden kehittymistä kuvataan Leikolan Kulttuuriviennin

---

²⁹ Raivola 2000.

liiketoimintamallit -raportissa kaikkiaan kuusivaiheisena prosessina, missä lähtökohtana on toimialan identiteetin muodostaminen. Tältä pohjalta alan kärkiyritykset voivat saavuttaa liiketoimintakypsyys. Lisäksi tarvitaan riittävä markkinatuntemuksen taso, minkä lisäksi ansaintalogiikan kypsyys ja jakeluteiden tulee kohdata. Kansainvälistymisen edellytysten ollessa kunnossa voidaan itse kansainvälistyminen toteuttaa kärkiyritysten sekä klustereiden johdolla.³⁰

Käytännön kansainvälistymisessä jokaisella taiteenalalla on omat erikoispiirteensä, erilaiset ansaintalogiikkansa. Siksi myös kansainvälistymisessä tarvittavassa osaamisessa voivat painottua eri tekijät. Kulttuuriammatillaiset pitävät tehokkaimpana eri toimialojen täsmäkoulutusta. Yleinen, toimialoihin sitoutumaton kulttuurialojen viennin koulutus voi kuitenkin olla sinänsä tarpeellista välittäjäportaan aseman ja merkityksen vahvistamiseksi ja esille nostamiseksi. Välittäjien avulla täsmentyy käsitys eri toimialojen kansainvälistymisen keskeisistä huomioalueista.

Keskeiseksi vaikuttavuudenkin näkökulmasta selvityksessä hahmottuu jako perustutkintokoulutukseen sekä ammattilaisten täydennyskoulutukseen. Perustutkintokoulutuksessa keskeiseksi nousee sisällön osaamisen ja liiketoimintaosaamisen sekä projektinhallinnan perusteiden hallinta. Kansainvälistymisen täydennyskoulutus, ollakseen tehokasta ja vaikuttavaa, edellyttää opiskelijoiden jo hallitsevan tätä osaamista ja voivan soveltaa sitä. Vaikuttavuuden näkökulmasta voidaankin ajatella, että eri koulutusorganisaatioiden ja eri koulutustasojen välillä tarvitaan selkeää tavoitteenasettelua ja työnjakoa. Yksittäisille koulutusorganisaatioille se merkitsee myös koulutuskokonaisuuksien suuntaamista valituille kohderyhmille ja huolellista opiskelijarekrytointia. Haaste on kehittää koulutuksista riittävän korkeatasoisia, jotta ne kiinnostavat ammatillaisia.

Koulutuksen laajemman vaikuttavuuden seuraamista hankaloittaa se, ettei taiteen ja kulttuurin välittäjäammatteihin ole yhtä ainoaa polkua. Pääosin ammattikorkeakoulutusoisten tuottajakoulutusten ohella välittäjäammatteihin, luoville aloille ja alan yrityksiin työllistytään myös muuta kautta kuin suoraan ”sopivasta” koulutuksesta. Opiskelijat myös suuntaavat opintojaan omien kiinnostustensa mukaan. Kansainvälistymisvalmiuksien ja erityisesti kulttuuriyhteistyön kannalta koulutussisältöjen ohella keskeisiä ovat koulutusorganisaatioiden tarjoamat vaihto-ohjelmat, kansainväliset koulutusohjelmat sekä erityisesti kansainvälinen harjoittelu sekä työharjoittelu. Kulttuuriviennin ja -yhteistyön osaaminen on monia osaamisalueita yhdistävää

---

³⁰ Leikola & Leroux 2006.

osaamista. Pitäisikö opiskelijoita toisin sanoen pyrkiä tukemaan ja ohjaamaan valinnoissaan sekä opintojen räätälöinnissä kohti kansainvälisiä ja liiketoimintasisältöjä nykyistä enemmän? Tämä edellyttää myös koulutusorganisaatioilta valmiutta havaita uusia mahdollisuuksia toimintaympäristössä ja keskeistä on myös opettajien oma kiinnostus ja osaaminen. Sekä koulutusorganisaatioiden että laajemmin kulttuurin kentän tai yritysten tavoitteista ja näkökulmasta voidaan myös pohtia esimerkiksi sitä, mikä määrä ja minkälaiset opinnot synnyttävät riittävän erikoistunutta ja riittävän määrän osaamista. Mistä ja mistä määrästä opintoja asiantuntemus kansainväliseen toimintaan viime kädessä syntyy ja voidaanko sitä määritellä?

Koulutusohjelmille tuottaa haasteita vastata nopeasti muuttuvan toimintaympäristön haasteisiin ja kyetä tarjoamaan riittävän laaja yhdistelmä osaamista ja taitoja kulttuurisektorille ylipäänsä, saati kulttuurisektorin kansainvälisen toiminnan tarpeisiin. Viime kädessä ne voivat tarjota perustietoja ja työvälineitä; keskeisintä on oppia käytännössä soveltamaan opittua oikeassa toimintaympäristössä. Tärkeää sekä yksilö- että yhteiskunnallisen vaikuttavuuden näkökulmasta on, että tarjolla on riittävästi vaihtoehtoja, jotta eri toimialoilla, erilaisissa toimintaympäristöissä ja kansainvälistymisprosessin eri vaiheissa toimivat kulttuuriammattilaiset voivat kehittää ja päivittää osaamistaan osana jatkuvaa ammatillista kehitystään. Tähän tarvitaan erilaisia koulutusympäristöjä ja oppimismahdollisuuksia: tutkintokoulutusta, erikoistumisopintoja, lyhytkursseja, sparrausta ja mentorointia jne.

Yliopistot

Kulttuurin ja taiteen alan peruskoulutuksessa (erityisesti kandidaattitason) koulutusohjelmien sisällössä liiketoimintaosaamisen, yrittäjyyden, ja tuottajuuden sisällöt näkyvät lähinnä yksittäisinä kursseina tai osana sivuopintokokonaisuuksia. Opinnoilla ei ts. ole erityisen vahvaa sijaa vakiintuneimmissa akateemisissa koulutusohjelmissä esimerkiksi humanistisissa tiedekunnissa. Vastaavasti esimerkiksi yliopistotasoisessa kauppatieteellisessä koulutuksessa luoviin toimialoihin tai taiteeseen ja kulttuurin liittyviä sisältöjä on tarjolla vain hyvin vähän. Yliopistoissa kansainvälistyminen näkyy ensisijassa kieliopinointina, kansainvälisenä harjoitteluna sekä vaihto-opiskeluna.

Kulttuuriviennin kannalta keskeisimmät koulutusohjelmat ja -sisällöt löytyvät yliopistoissa maisteritasolta sekä taideyliopistojen ja taiteiden tiedekuntien järjestämästä ammatillisesta täydennyskoulutuksesta. Myös sivuopintokokonaisuuksia on helpompi suunnata eri osaamisalueita

soveltavaan suuntaan, myös yhteistyössä eri tiedekuntien tai toisten yliopistojen kanssa. Erityisesti muotoilujohtamisen alueella on kehitetty viime vuosina sivuopintokokonaisuuksia (mm. HSE, TaiK, TKK; Lapin yliopisto). Muutamissa yliopistoissa tarjotaan sivuopintoina kulttuurimanagement- ja tuottajuusopintoja: mm. Jyväskylän yliopistossa musiikkihallintoa ja -tuotantoa, Turun yliopistossa (Porin yliopistokeskus) kulttuurituotannon suunnittelua, Lapin yliopistossa Cultural Industries -opintoja. Tuottajuuteen ja taiteen välittymiseen liittyviä sisältöjä liittyy usein osaksi myös taiteen ja kulttuurialojen opiskelijoille suunnattuja työelämään valmentavia opintoja tai opintokokonaisuuksia (mm. taidekorkeakoulut, Helsingin yliopisto, Jyväskylän yliopisto).

Enemmän kulttuuriyhteistyöhön ja kulttuuriliiketoimintaan liittyviä sisältöjä käydään läpi erityisesti soveltavissa ja usein poikkitieteellisissä - usein myös englanninkielisissä - maisteriohjelmissä, joita on toteutettu ennen kaikkea ESR -rahoituksella. Myös täydennyskoulutuskokonaisuuksia on kehitetty ESR -rahoituksella esimerkiksi Sibelius-Akatemiassa ja Lapin yliopistossa. Aktiivisia maisteriohjelmien kehittämisessä ovat olleet nimenomaan maakunnan yliopistot.

Sibelius-Akatemia tarjoaa ainoana Suomessa taidehallinnon eli (tuottaja)maisteriopintoja. SibA:n englanninkielisen ja kansainvälinen Arts Management- koulutusohjelma painottaa ensisijassa kansainvälisen kulttuuriyhteistyön projektinäkökulmaa sekä taidelaitosten johtajuutta. Suomenkielinen ESR -rahoitteisena kehitetty taidehallinnon ohjelma on suuntautunut kulttuuriliiketoiminnan alueelle. Hankkeina kehitetyissä ohjelmissä on useimmiten suora kytkös elinkeinoelämään ja niissä heijastuvat yrityskentän tarpeet. Hankkeissa on mukana ensisijassa muita (mm. aluepoliittisia) kuin kansainvälisiä tavoitteita, joskin niihin kuitenkin voi sisältyä - erityisesti alueen maantieteellisestä sijainnista johtuen - myös kansainvälinen ulottuvuus, esimerkiksi alueen vientiosaamisen vahvistaminen (Kajaanin yliopistokeskuksen uudet suunnitelmat). Ongelmana useimmissa maisteriohjelmissä on niiden kertaluonteisuus, vaikeus vakiinnuttaa ohjelmat ESR -rahoituksen päätyttyä. Ohjelmat eivät siten synnytä jatkuvuutta osaamisen kehittämisessä. Haasteita voi olla myös profiilin ja kansainvälisen uskottavuuden synnyttämisessä, osaamisen ja pätevoitymisen perustelemisessa tai ohjelman myötä opiskelijoille ja oppilaitoksille syntyneiden kvalifikaatioiden vertailtavuudessa.

Esimerkkejä yliopistoissa suunnitteilla tai käynnistymässä olevista koulutusohjelmista

<i>Organisaatio</i>	<i>Suunniteltu ohjelma</i>	<i>Tutkinto, laajuus</i>	<i>Aikataulu</i>	<i>Lisätietoja</i>
Helsingin yliopisto, Taiteiden tutkimuksen laitos	Art Theory, Criticism, and Management (ATCM)	Maisteriohjelma 120 op		Ohjelman toteutuksessa pyritään hyödyntämään taloustieteellistä koulutusta tarjoavien tahojen osaamista
Lapin yliopisto, Kajaanin yliopistokeskus	European Master in Art, Culture and International Management	Maisteriohjelma 120 op		Suunnitteilla Erasmus - rahoitus, mukana partnereita Belgiasta, Ranskasta, Portugalista ja Puolasta
Lapin yliopisto, Kajaanin yliopistokeskus	Kulttuurituotannon kansainvälinen maisteriohjelma	Maisteriohjelma 120 op, tutkinnot FM tai YTM	vv. 2007–2009: opiskelijavalinnat 2007, koulutuksen aloitus 2008	Rahoituksena ESR, Itä- Suomen Tavoite 1
Oulun yliopisto	Kulttuuristen sisältöjen johtamisen maisteriohjelma (KULTSI)	Maisteriohjelma		Rahoitusta ohjelman pilotointiin haetaan ESR -ohjelmasta. Hanke perustuu humanistisen, luonnontieteellisen, (tietojenkäsittelytiede) ja taloustieteellisen tiedekunnan yhteistyöhön. Yhteistyötä suunnitellaan myös Luulajan teknillisen yliopiston kanssa, joiden kanssa voidaan mahdollisesti tehdä myös Interreg-hakemus ³¹
Turun kauppakorkeakoulun Porin yksikkö ja Taideteollisen korkeakoulun Porin		Maisteriohjelma	2008	Monitieteinen kansainvälinen ohjelma jota kehitetään osana Creative Leadership - hanketta.

³¹ Lähde: Professori Maija-Leena Huotari, Oulun yliopisto.

taiteen ja median osasto				
--------------------------	--	--	--	--

Ammattikorkeakoulut

Ammattikorkeakouluissa kulttuurin (liiketoimintapohjaisen) viennin kysymyksiin keskittyviä ohjelmia on sekä suunnitteilla että toteutettu viime vuosina ensisijassa osana ammatillisen täydennyskoulutuksen erikoistumisopintoja. Lisäksi viennin näkökulmaa suunnitellaan osaksi ylempään amk -tutkintoon johtavia kulttuurituottajaopintoja.

Kulttuuri- ja tapahtumatuottajien tutkintokoulutus on Suomessa tällä hetkellä pääosin keskittynyt ammattikorkeakoulutasolle, joskin myös yliopistoissa (ks. edellä) tarjotaan tuottajatyypisiä opintoja ja koulutuskokonaisuuksia. Kulttuurituotantoa opetetaan viidessä ammattikorkeakoulussa, minkä lisäksi useissa ammattikorkeakouluissa voi erikoistua viestinnän ja media-alan- tai kulttuurituottajaksi osana medianomikoulutusta. Ammattikorkeakoulujen tuottajakoulutusten ja niiden suuntautumisvaihtoehtojen sisältöpainotukset vaihtelevat huomattavastikin siinä, missä määrin ohjelmissa korostuu esimerkiksi julkisen, yksityisen tai kolmannen sektorin toimijoiden kouluttaminen tai taiteenalakohtainen erikoistuminen. Katri Halonen toteaa vuonna 2004 ilmestyneessä selvityksessään³² tapahtumatuottajakoulutusten painottavan myös yleissivistäviä, strategisia (produktioiden liittäminen laajempaan yhteiskunnalliseen kontekstiin) tai käytännön tuotantotyössä tarvittavia aineita eri tavoin. Jako on sovellettavissa myös kulttuuriviennin osaamisen näkökulmaan, missä strateginen taso käytännössä tällä hetkellä merkitsee ensisijassa kulttuurivientiin liittyvän keskustelun tunnistamista ja viennin parissa toimivien tahojen tuntemusta, pikemminkin kuin kansainvälistymisen strategisen suunnittelun ja johtamisen horisonttia. Käytännölliset, kansainvälisen vienti- ja tuontitoiminnan tai projektiyhteistyön toteuttamisen taitoihin keskittyvät sisällöt ovat taas sinänsä hieman hankalasti erotettavissa tuottamisen taitojen yleisemmistä kokonaisuuksista.

Pääpaino tuottajien perustutkintokoulutuksissa näyttäisi olevan tuottajavalmiuksien laajassa hallinnassa ja pääosin julkisen sektorin ja projektitoiminnan näkökulmassa, toisin sanoen kansainvälisyyden näkökulmasta yhteistyöhankkeissa ja -toiminnassa. Kansainväliseen toimintaympäristöön tutustuttavat kurssit kuuluvat jollakin tavoin melkein kaikkien tuottaja-

³² Halonen 2004.

ammattikorkeakoulujen opinto-ohjelmiin. Tuottajaopinnoissa kulttuurivientiin sekä kansainväliseen toimintaan ja -yhteistyöhön liittyviä sisältöjä ja painopisteitä voi olla osana paitsi tuottajan taitojen, myös kulttuurin talouden, markkinoinnin ja tiedottamisen, palveluiden tuotteistamisen, kulttuurihallinnon ja yrittäjyyskursseilla. Kansainvälistymiseen liittyvät sisällöt voivat olla myös osana tuottajan erityisalojen tai syventävien moduuleita. Spesifi kansainvälisyyden näkökulma on yleensä kuitenkin lähinnä yksi mahdollisista muiden joukossa (muuta esim. yrittäjyys, viestintä) eli kyse on opiskelijan omasta kiinnostuksesta tarttua aiheeseen. Nämä koulutuskokonaisuudet tai kurssit on vain harvoin nimetty varsinaiseksi kulttuurivientikoulutukseksi, joskin termin tulon koulutusorganisaatioiden tietoisuuteen kuitenkin huomaa. Selkeimmin kulttuuriviennin käsitteen näyttää omaksuneen Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia, missä se on valittu yhdeksi koulutuksen painopistealueeksi. Stadiassa painotetaan tuottaja-koulutusohjelmista suhteellisesti eniten myös liiketoimintaosaamiseen ja luovan talouden arvoketjuun liittyviä sisältöjä. Humanistisessa ammattikorkeakoulussa tarjotaan englanninkielisenä opetuksena kurssit sekä (suomalaisen) kulttuuriviennin että kansainvälisen kulttuuri(festivaali-)yhteistyön alueella.

Katri Halosen³³ mukaan kulttuurituottajalla ei ole mitään yksittäistä taiteen- tai liiketoiminnan osaamisaluetta opetussuunnitelmassaan niin paljon, että se nousisi opetussuunnitelmissa selkeäksi ammattispesifin osaamisen ytimeksi. Toisin sanoen tuottaja-asiantuntijuutta ei ole rakennettu erikoistumalla yksittäiseen taide- tai liiketoiminta-alueeseen. Kulttuurituottajan ammatin ytimeksi muodostuu monialainen eri osaamisalueiden perusteiden hallinta, jonka varassa kulttuurituottaja toimii tuodakseen yhteen taide- ja liiketoimintaosaajia yksittäisen kulttuuriproduktion toteuttamiseksi. Vaarana Halonen näkee sen, että kulttuurituottajan osaaminen jää sekä kulttuurisisältöjen että liiketoiminnan alueilla yleisosaamisen tasolle, jolloin hänen saavuttama osaamisensa ei vastaa yksittäisten kulttuurin sisältöalojen tai liiketoiminnan osa-alueiden kenttien odotuksia. Samaan tapaan voidaan arvioida kulttuuriviennin ja kansainvälisyyden näkökulman jäävän tuottajaopinnoissa yleistasolle.

Englanninkielisiä koulutusohjelmia ei ammattikorkeakouluissa kulttuurialalla ole juuri tarjottu ammatillisia erikoistumisopintoja lukuun ottamatta. Näyttäisi kuitenkin siltä, että englanninkielistä opetusta ollaan kehittämässä etenkin yksittäisinä kursseina. *Degree Programme in Music Management* Jyväskylän ammattikorkeakoulussa koulutetaan musiikin tuottajia englanninkielisessä koulutusohjelmassa, jossa näkökulma on lähtökohtaisesti kansainvälisessä musiikkibisneksessä.

---

³³ Halonen 2006.

Myös esimerkiksi muotoilun ohjelmissa kansainvälisyys on vahvistunut painopisteenä viime vuosina.

Esimerkkejä ammattikorkeakouluissa suunnitteilla tai käynnistymässä olevista koulutusohjelmista

<i>Organisaatio</i>	<i>Suunniteltu ohjelma</i>	<i>Tutkinto, laajuus</i>	<i>Aikataulu</i>	<i>Lisätietoja</i>
Arcada	Media Management	Ylempi AMK		Ohjelma on tarkoitus toteuttaa englanninkielisenä yhteistyössä kansainvälisesti kilpailukykyisen ja tunnistetun partneritahon kanssa
HUMAK, Stadia (Metropolia)	Kulttuurituotanto	Ylempi AMK	Käynnistyy vuonna 2009	Opintojen keskeisenä painopistealueena tulee olemaan kulttuurivienti
HUMAK	Kulttuuriyrittäjyys	Erikoistumisopinnot, 30 op	Kevät 2008	Opintojen painopisteenä tulee olemaan kulttuurivienti ja toiminta kansainvälisillä markkinoilla
Jyväskylän ammattikorkeakoulu	European Degree in International Music Management EDIM	BA-tutkinto, 270 op	2008	Yhteistyössä kolmen eurooppalaisen koulutusorganisaation kanssa
Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu	Degree Programme in Design	BA -tutkinto, 240 op	2007	Koulutusohjelma toteutetaan yhdessä Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun International Business -ohjelman kanssa
Seinäjoen ammattikorkeakoulu	Muotoilu			Koulutusohjelmassa suunnitellaan englanninkielisen muotoilun koulutusohjelman käynnistämistä
Tampereen	MA in Screenwriting	MA -tutkinto (90 op;	2007–2008	Yhteistyössä Salfordin

ammattikorkeakoulu		sis. 60 op erikoistumisopinnot)		yliopiston (UK) kanssa; Salford myöntää MA - tutkinnon, TAMKissa opiskellaan 60 op erikoistumisopinnot
--------------------	--	------------------------------------	--	--

Muut koulutustahot

Koulutusta liiketoimintaosaamisen, kansainvälistymisen ja yrittäjyyden aloilla annetaan yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen ohella mm. ammatillisissa aikuiskoulutuskeskuksissa, valtakunnallisissa ja ammatillisissa erikoisoppilaitoksissa, konsulttitoimistoissa ja instituuteissa. Lisäksi esimerkiksi TE- ja muissa alueellisissa kehittämiskeskuksissa toteutettaviin pk -yritysten kehittämis- ja kansainvälistymisohjelmiin liittyy samoin usein osaamisen kehittämiseen tähtäviä sisältöjä.

Aikuiskoulutuksessa luovien alojen ja kulttuuriammattilaisten yrittäjyys-, liiketoiminta-, kansainvälistymisen tai tuottajavalmiuksien vahvistamiseen tähtävä koulutusta on vain vähän tarjolla verrattuna aikuiskoulutuksen valtavan volyyymiin Suomessa. Tunnettu poikkeus on Fintran kulttuurivientivalmennus, joka on ainoa yleinen, eri taiteen- ja kulttuurin alojen välittäjäportaalle ja yrittäjille suunnattu kulttuuriliiketoiminnan kansainvälistymiseen tähtäävä kurssi.

Aikuiskoulutuskeskuksissa järjestetään runsaasti koulutusta esimerkiksi *yrittäjyyden, liiketalouden, markkinoinnin, myynnin, matkailun, kieliopinnot sekä ulkomaankaupan* alueilla sekä ammattitutkintoihin johtavana että muuna koulutuksena. Yrittäjyys voi olla myös vapaaehtoinen osa eri ammattitutkintoja ja sen voi sisällyttää myös joidenkin kulttuurin alan ammattitutkintoihin (mm. av -viestintä, teatteriala). Tutkintoihin kuuluu myös tuottajavalmiuksia, ja esimerkiksi juuri av -viestinnän ammattitutkinnossa voi erikoistua tuottajaksi. Ammattitutkintojärjestelmästä, kuten muustakaan aikuiskoulutuksesta, on sinänsä vaikea selvittää, missä määrin kulttuurin ammattilaiset ja eritoten kulttuuriyrittäjät ovat sisältöjä hyödyntäneet. Oletuksena kuitenkin on, että erityisesti sisältö- ja taideteollisen alan ja matkailuyrittäjät ovat jossain määrin osallistuneet esimerkiksi pk-yrityksille suunnattuihin ohjelmiin. Luovien alojen ammattilaisille räätälöityjä koulutussisältöjä (luovien alojen yrittäjyys tmv.) on aikuiskoulutuksessa toteutettu ensisijassa osana aluekeskus- ja muita kehittämishankkeita.

Hankkeet ja ohjelmat

Kansainvälisen ja liiketoimintaosaamisen liittyvää osaamista välitetään ja syntyy koulutusorganisaatioiden ohella osana pk-yritysten kansainvälistymiseen tähtäviä kehittämis- sekä muita asiantuntijapalveluita, kehitys- ja selvitysprojekteja, yrityshautomopalveluita jne. Kulttuurin alueen liiketoimintaosaamiseen ja yrittäjyyteen liittyviä hankkeita toteutetaan myös rakennerahasto-ohjelmien tuella runsaasti. Osaamiskeskuksissa on paljon liiketoimintaosaamiseen ja kansainvälistymiseen liittyviä palveluita ja koulutusta, mm. mainittuja yrityshautomopalveluita. Kulttuuri on kuitenkin osaamiskeskuksissa vain heikosti edustettuna. Jonkin verran kulttuurinäkökulmaa osaamiskeskuksiin tulee esimerkiksi *digitaaliset sisällöt* -osaamisklusterin sekä *matkailun ja elämystuotannon* klusterin kautta. Aluekeskusohjelmissa toimii aktiivinen kulttuuriverkosto, jossa luovat toimialat on yksi pääteemoista. Aluekeskuksissa keskitytään kuitenkin ensisijassa alueelliseen/seudulliseen/kansalliseen yhteistyöhön ja luovien alojen kehittäminen perustuu maakunnallisiin ja alueellisiin kehittämis- ja elinkeinostrategioihin tai -suunnitelmiin.

Näkemyks hankkeiden liiketoiminta- ja kansainvälistymisosaamisen kehittämiseen tähtäävistä sisällöistä jääkin varsin sirpaleiseksi. KTM:n vuosien 2000–2006 aikana toteutettuja, tavoiteohjelmista rahoitettuja, luovien alojen yrityshankkeita arvioivassa julkaisussa hanketoiminnan nähdään kaipaavan selkeämpiä linjauksia - kansallisen strategian - joka suuntaa niiden toteuttamista laajemmassa viitekehyksessä.³⁴ Kansallisen strategian kautta myös hankkeissa saatu osaaminen voisi välittyä tehokkaammin eteenpäin. Haasteina hankelähtöisessä toiminnassa on jatkuvuus ja vaikuttavuus: missä määrin hankkeiden aikana hankittu asiantuntemus jättää jälkiä mukana oleviin organisaatioihin, esimerkiksi koulutussisältöinä? Tulevalla ohjelmakaudella tulisi KTM:n selvityksen mukaan panostaa erityisesti kasvuyrittäjyyden ja kansainvälistymisen tukemiseen. Malleja luovien alojen kansainvälistymiselle on toistaiseksi luotu vasta vähän.³⁵

Taiteen tiedotus- ja vienninedistämiskeskukset

Taiteen tiedotuskeskukset, toimialajärjestöt ja vienninedistämisorganisaatiot toimivat keskeisesti alansa kansainvälisen yhteistyön ja viennin edistäjinä. Kulttuuriviennin kehittämistyön yhteydessä tahot laativat omat toimialakohtaiset vientistrategiansa. Liiketoimintaosaamisen ja yrittäjyyden

---

³⁴ Kaunisharju 2007.

³⁵ Sama.

vahvistaminen, kansainvälisyyden valmiudet sekä välittäjäportaan osaamisen vahvistaminen ovat keskeisessä osassa eri toimialojen viennin edistämiseen tähtäviä toimenpide-ehdotuksia. Toimialojen koulutus- ja osaamistarpeet sekä toimenpiteet osaamisen vahvistamiseksi vaihtelevat niiden ansainta- ja toimintalogiikkojen sekä yhteistyön muotojen erilaisuuden vuoksi.

Kulttuurivientiin liittyviä koulutussisältöjä, seminaareja ja infotilaisuuksia ovat järjestäneet 2006-2007 aikana mm. musiikin, tanssin ja sirkuksen toimijat. Tiedotuskeskusten koulutustoiminta on käytännössä aina räätälöity täsmätäydennyskoulutusta alan ammattilaisille ja yrityksille. Käytännössä koulutuskeinoina käytössä ovat lyhytkurssit, joissa keskitytään tiettyihin aiheisiin (esim. teosmyynti) sekä konsultatiivinen, urasuunnittelupainotteinen (yksilöt) ja liiketoiminnan kehittämiseen tähtäävä strateginen ja kasvupainotteinen (yritykset) tukitoiminta. Koulutussisältöinä keskeisiksi on nähty mm. myynnin, markkinoinnin ja tuotteistamisen sekä tekijän- ja sopimusoikeuteen liittyvät sisällöt (musiikki, tanssi, teatteri). Keskeisenä kansainvälistymisessä nähdään myös toimijoiden liikkuvuus. Erityisesti teatterin, tanssin ja kuvataiteen kentällä korostetaan välittäjäportaan/manageritaitojen kehittämistä.

Lähdeluettelo

Aluekeskusohjelma 2007–2010. Ohjelma-asiakirja. [WWW-dokumentti.]

<[http://www.intermin.fi/intermin/hankkeet/aky/home.nsf/files/Ohjelma-asiakirja/\\$file/Ohjelma-asiakirja.pdf](http://www.intermin.fi/intermin/hankkeet/aky/home.nsf/files/Ohjelma-asiakirja/$file/Ohjelma-asiakirja.pdf)> (15.5.2007)

Aluekeskusohjelma 2007 - 2010 - Asiantuntijaryhmän raportti. Sisäasiainministeriön julkaisu 61/2006.

Aluekeskusohjelma 2007–2010. Sisäasiainministeriö, alueiden ja hallinnon kehittämissosaston muistio 15.12.2005. [WWW-dokumentti.]

<[http://www.intermin.fi/intermin/hankkeet/aky/home.nsf/files/jatkolinjaukset/\\$file/jatkolinjaukset.pdf](http://www.intermin.fi/intermin/hankkeet/aky/home.nsf/files/jatkolinjaukset/$file/jatkolinjaukset.pdf)> (15.6.2007)

Aluekeskusohjelman kansallinen kulttuuriverkosto - vuoden 2007 toiminta- ja taloussuunnitelma, luonnos.[WWW-dokumentti.]

<[http://www.intermin.fi/intermin/hankkeet/aky/home.nsf/files/kulttuuriverkosto_suunnitelma_2007/\\$file/kulttuuriverkosto_suunnitelma_2007.pdf](http://www.intermin.fi/intermin/hankkeet/aky/home.nsf/files/kulttuuriverkosto_suunnitelma_2007/$file/kulttuuriverkosto_suunnitelma_2007.pdf)> (15.6.2007)

Eerola, Päivi-Sisko 2007. Raportti Kuopion ja Jyväskylän musiikkikoulutustarjonnasta, [WWW-dokumentti.]

<<http://www.jyu.fi/hum/laitokset/musiikki/ajankohtaista/uutiset/musiikkikoulutustarjonta.pdf>> (1.6.2007)

Eskola, Jaakko 2002. Tekijänoikeustieto- ja koulutus Suomessa. Julkaisuja 26:2002. Helsinki: Suomen Tekijänoikeudellinen Yhdistys, Tekijänoikeusinstituutti.

Efeko Oy. Itä-Uudenmaan palveluyrittäjyysohjelma. Toimintastrategia 2007–2010.

Eteläpohjalaisen kulttuurin kansainvälistymisohjelma. Etelä-Pohjanmaan liitto, kulttuurilautakunta. Seinäjoki 2006. [WWW-dokumentti.] <http://www.epliiitto.fi/upload/files/kv_nettiin.pdf> (15.6.2007)

Fisher, Rod 2007. Validation and certification of training courses in the field of European Cultural Cooperation Project Management Verification of Skills and Competencies (Status: pre—final). Käsikirjoitus, International Intelligence on Culture. Ks. www.vania-project.eu

Garam, Irma 2006. Kansainvälinen liikkuvuus yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa 2005 Vuotuinen tilastoraportti suomalaisten korkeakoulujen liikkuvuusluvuista. CIMO Publications 1/2006.

Halonen, Katri 2006. Kulttuurituottajan ammattispesifi osaaminen. Kasvatus 3/2006. S. 250–263.

Halonen, Katri 2005. Visioita ja valintoja. tapahtumatuotannon tulevaisuus helsinkiläisten tuottajien arvioimana. Cuporen julkaisuja 10/2005. Helsinki: Cupore. [WWW-dokumentti.]

<www.cupore.fi/documents/CUPORE_10_Visioita_ja_valintoja.pdf> (5.3.2007)

Halonen, Katri 2004. Huomisen rientoja tuottamassa. Tapahtumatuottajan ammatin kehitystrendejä tuottajien kouluttavien ammattikorkeakoulujen näkökulmasta. [WWW-dokumentti.] <www.cupore.fi/documents/tiivistelma_Cuporen_julkaisuja5_2004.pdf> (5.3.2007)

Helsingin kauppakoreakoulun sidosryhmälehti Avista 2/2005, [www-dokumentti.] <www.hkkk.fi/netcomm/ImgLib/2/35/Avista_2-2005_netti.pdf> (15.5.2007)

IDBMPRO -esite. [WWW-dokumentti.] <http://ltk.hut.fi/tiedostot/IDBMPRO-esite_2006.pdf> (15.5.2007)

Itä-Uudenmaan palveluyrittäjyysohjelma. Toimintastrategia 2007-2010. [WWW-dokumentti.] <www.ita-uusimaa.fi/files/Tiedostot/Ita_Uusimaa_palveluyrittajyysohjelma_lopullinen.pdf>

Joensuun seudun aluekeskusohjelma [WWW-dokumentti.] <www.josek.fi/fi/cfmldocs/index.cfm?ID=876> (15.6.2007)

Kanerva, Anna, Mitchell, Ritva & Ruusuvirta, Minna 2007. Two surveys on availability of education and training for key competencies and skills required for European cultural project management. Background study for the VANIA project (Status: V. pre-final). Käsikirjoitus, Cupore. Ks. www.vania-project.eu

Kaunisharju, Kirsi. 2007. Luovien alojen yritystoiminnan hankkeet vuosina 2000–2006. KTM:n julkaisuja 4/2007. Helsinki: KTM.

Kero, Marko 2007. Koordinaatteja tilassa ja ajassa. Kuvataide ja kulttuurivaihto 2008–2012. Näyttelyvaihtokeskus FRAME. [WWW-dokumentti.] >www.frame-fund.fi/news/koordinaatteja.pdf> (12.4.2007)

Koivunen, Hannele 2004. Onko kulttuurilla vientiä? Opetusministeriön, ulkoasianministeriön ja kauppa- ja teollisuusministeriön Kulttuurivienti -hanke. Selvitysmiehen raportti. Opetusministeriön julkaisuja 2004: 22. Helsinki: opetusministeriö. [WWW-dokumentti.] <www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2004/liitteet/opm_176_opm22.pdf?lang=fi> (17.1.2007)

Kotkan-Haminan seudun aluekeskus. Ohjelma-asiakirja 2007–2010. [WWW-dokumentti.] <[http://www.ekymi.fi/ypseutu/seutyht.nsf/DOCS_BY_ID/D835192E83336B85C22572CF0035D646/\\$FILE/Ohjelma-asiakirja.pdf?OpenElement](http://www.ekymi.fi/ypseutu/seutyht.nsf/DOCS_BY_ID/D835192E83336B85C22572CF0035D646/$FILE/Ohjelma-asiakirja.pdf?OpenElement)> (15.6.2007)

Kulttuuri aluekeskusohjelmissa. [WWW-dokumentti.] <[www.intermin.fi/intermin/hankkeet/aky/home.nsf/files/Kulttuuri%20ja%20ako_150806/\\$file/Kulttuuri%20ja%20ako_150806.pdf](http://www.intermin.fi/intermin/hankkeet/aky/home.nsf/files/Kulttuuri%20ja%20ako_150806/$file/Kulttuuri%20ja%20ako_150806.pdf)> (15.6.2007)

Kulttuurin arvo. Kulttuurin kansantaloudellisia vaikutuksia selvittäneen työryhmän raportti. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006:35. Helsinki: Opetusministeriö. [WWW-dokumentti.] <www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2006/liitteet/tr35.pdf?lang=fi> (24.1.2007)

Kulttuuritekoja yhdentyvässä Euroopassa. Suomalaisten kulttuuritoimijoiden osallistuminen Euroopan unionin KULTTUURI 2000 -ohjelmaan. Kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO. 2006.

Luovien alojen yrittäjyyden kehittämisstrategia 2015. KTM:n julkaisuja 10/2007. [WWW-dokumentti.] <jul10elo_2007_netti.pdf> (12.4.2007)

Luovien alojen yritystoiminnan kehittäminen. Verkostomainen toimintamalli -selvitys 2006. Opetusministeriön julkaisuja 2006:47. [WWW-dokumentti.] <www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2006/Luovien_alojen_yritystoiminnan_kehittaminen?lang=fi > (1.2.2007)

Muotoilualan vientistrategia 2007-2012. Design Forum Finland. <www.designforum.fi/files/dff/pdf-tiedostot/Muotoilualanvientistrategia2007-2012.pdf> (1.6.2007)

Museoalan kulttuurivientistrategia. [WWW-dokumentti.] <www.museoliitto.fi/doc/MUSEOALAN_vientist080107_.doc> (1.6.2007)

Musiikkitoimialan vientistrategia. Fimic. www.fimic.fi

Oksman, Riku 2007. Tuottaja vai liikkeenjohtaja? Näkökulmia luovien alojen koulutukseen. teoksessa Puhepidot Tornissa ja muita näkökulmia luovien toimialojen nykyhetkeen. [WWW-dokumentti.] www.oulu.fi/taida/documents/Puhepidot_tornissa_www_.pdf

Onko kulttuurilla vientiä? On! Esitys Suomen kulttuuriviennin kehittämisohjelmaksi 2007–2011. Opetusministeriön julkaisuja 2007:9. Helsinki: Opetusministeriö. [WWW-dokumentti.] <http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2007/esitys_kulttuuriviennin_kehittamisohjelmaksi.html> (5.3.2007)

Osaamiskeskusohjelma 2007–2013. Ohjelma-asiakirja. http://www.oske.net/mp/db/file_library/x/IMG/11707/file/erityisohjelma.pdf

Osaamiskeskusohjelma. Ohjelmakauden 2007–2013 osaamisklusterit. [WWW-dokumentti.] <http://www.oske.net/osaamiskeskusohjelma/ohjelmakausi_2007-2013/osaamisklusterit/> (15.6.2007)

Oulu Eteläinen, aluekeskusohjelman toimintasuunnitelma vuodelle 2007. http://www.oulsouth.com/documentindex.asp?documentname=Aluekeskusohjelman%20toimintas_uunnitelma&id=13395&type=1&show=1

Oulun Eteläinen 2015 -sopimus. Oulu Eteläisen aluekeskusohjelma. www.oulsouth.com

Oulun seudun aluekeskusohjelma. [WWW-dokumentti.] <www.ouka.fi/seutu/aluekeskus/index.html> (15.6.2007)

Oulun yliopisto, Rehtorin ja humanistisen tiedekunnan välinen tulossopimus vuodelle 2006. [WWW-dokumentti.] <[www.hallinto.oulu.fi/suunnit/tulos/TUSO%20_06/HuTK_Tulossopimus%20_2006%20\(3\).pdf](http://www.hallinto.oulu.fi/suunnit/tulos/TUSO%20_06/HuTK_Tulossopimus%20_2006%20(3).pdf)> (1.6.2007)

Oulun yliopiston vuosikertomus 2005, [WWW-dokumentti.] <www.oulu.fi/ladattavat/pdf/Vuosikertomus2005.pdf > (1.6.2007)

Oulun yliopiston TTS 2007–2010, www.hallinto.oulu.fi/suunnit/tts-2007-2010.htm

Pelialan vientistrategia. Neogames. [WWW-dokumentti.]
<www.neogames.fi/kulttuurivienti/Pelialan_vientistrategia.pdf> (12.5.2007)

POLTE - Porvoon ja Itä-Uudenmaan luovien toimialojen kehitysohjelma 2007 – 2011. [WWW-dokumentti.]
<http://www.ita-uusimaa.fi/files/Tiedostot/Ita_Uusimaa_polte-suunnitelma_010207.pdf> (15.6.2007)

Raivola, Reijo 2000. Tehoa vai laatua koulutukseen? Helsinki: WSOY.

Rovaniemen seudun aluekeskusohjelma. [WWW-dokumentti.]
<www.rovaniemi.fi/?deptid=19075> (15.6.2007)

Seinäjoen seudun aluekeskusohjelma 2007–2010. Luovuuden globaali rytmi. [WWW-dokumentti.]
<http://www.stoy.fi/docs/xa_STOY_aluekeskusohjelma_esite_su.pdf.15.6.2007>(15.5.2007)

Sibelius-Akatemian koulutuskeskus, Esitys korkeakoulujen arviointineuvostolle liittyen opetusministeriön tuloksellisuusrahanjaon valmisteluun vuosille 2007–2009, [WWW-dokumentti]
<www.kka.fi/pdf/muut/projektit/laatuyksikko/aik/Siba.pdf> (1.6.2007)

Sibelius-Akatemian koulutuskeskus, MMEX - Music Management for Export, ESR -projektin kuvaus/ESR -tietopalvelu.

Suomalaisen elokuvan tavoiteohjelma 2006–2010

Tanssitaiteen vientistrategia 2007–2011. Tanssin Tiedotuskeskus. [WWW-dokumentti.]
<http://www.danceinfo.fi/julkaisut/tanssitait_vientistrategia.pdf> (12.5.2007)

Teatterin vientistrategia 2007–2012. teatterin tiedotuskeskus. [WWW-dokumentti.]
<<http://www.teatteri.org/uutiset/TEATTERIN%20VIENTISTRATEGIA%202007-2012.doc>> (12.5.2007)

Towards a European Qualifications Framework for Lifelong Learning. Commission Staff Working Document, Brussels, 8.7.2005 SEC (2005) 957. Commission of the European Communities. [WWW-dokumentti.]
<http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/consultation_eqf_en.pdf> (19.6.2006)

Turun seudun aluekeskusohjelma. [WWW-dokumentti.]
<www.turunseutu.net/public/default.aspx?contentid=24414&nodeid=12701> (15.6.2007)

Vaasan seudun aluekeskusohjelman toimintasuunnitelma vuodeksi 2007. [WWW-dokumentti.]
<http://trinity.siteadmin.fi/File.aspx?id=502306&ext=pdf&routing=280944&webid=280946&name=VASEK%20LIITE_1_Toimintasuunnitelma_2007> (15.6.2007)

Varkauden talousalueen aluekeskusohjelman ohjelma-asiakirja 2007–2010. [WWW-dokumentti.]
<http://www.varkaudenseutu.fi/files/orig/28_AKO%20ohjelma-asiakirja%202007-2010.pdf>(15.6.2007)

LIITTEET

I Kulttuuriviennin ja kansainvälistymisen valmiuksien koulutustarjonta eri koulutusorganisaatioissa

I. 1 Koulutus yliopistoissa

Suomessa on tällä hetkellä 21 yliopistoa. Näistä neljä on taidekorkeakoulua: Taideteollinen korkeakoulu, Teatterikorkeakoulu, Sibelius-Akatemia ja Kuvataideakatemia.

Yliopistoissa opetetaan laajasti kulttuuriviennin ja -yhteistyön kannalta keskeisiä osaamisalueita sekä perusopetuksessa että yliopistollisena aikuiskoulutuksena: sekä sisältö- ja substanssiosaamista, liiketoimintaosaamista että yleisiä kansainvälisiä ja kielitaidon valmiuksia. Yliopistoissa opittavat ryhmätyö-, tietotekniset, kirjoitusviestinnän sekä tieteellisen ajattelun taidot ovat nekin sekä suoraan (etenkin projektityössä) että välillisesti keskeisiä kansainvälistymisen edellyttämiä valmiuksia ja työvälineitä.

Taidekorkeakouluissa koulutetaan taiteilijoita, mutta myös muita taiteenalan asiantuntija- ja välittäjätehtäviin suuntautuvia osaajia. Myös yrittäjiksi ryhtyvät ahkerimmin Taideteollisesta korkeakoulusta valmistuneet. Sibelius-Akatemian taidehallinnon koulutusohjelma (sekä Helsingissä että Kuopiossa) on tällä hetkellä ainoa yliopistollinen tuottajakoulutusta tarjoava taho. Tavallinen väylä taiteen ja kulttuurin välittäjäammatteihin on myös humanistisen koulutuksen, kuten kirjallisuuden, taidehistorian, taidekasvatuksen, teatteritieteen jne. opintojen kautta. Humanistinen tai taiteiden tiedekunta on yhdeksässä suomalaisessa yliopistossa. Taiteilija- ja humanistista koulutusta ei seuraavassa esitellä sellaisenaan, ellei niihin kuulu selvästi selvityksen tavoitteiden mukaisia - välittäjäosaamiseen ja tuottajuuteen, liiketoimintavalmiuksiin, yrittäjyyteen, kansainvälistymiseen, taiteen ja kulttuurin näkökulmasta liittyviä opintojaksoja ja -ohjelmia.

Liitetaulukkoon 1 on koottu taideoppiaineiden sisältämiä liiketaloudellisia ja / tai kansainvälistymiseen liittyviä opintojaksoja yliopistoissa.

Luoville aloille ja alan yrityksiin työllistytään myös muuta kautta kuin suoran ”sopivasta” pääaineesta. Keskeisiä tekijöitä työllistymisen kannalta ovat relevantti työkokemus, sivuaineet, luottamustoimet, vapaa-ajan harrastukset sekä niissä hankittu osaaminen ja kontaktit jne. Kentälle

tullaan myös muita väyliä pitkin: esimerkiksi yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden opinnoista. Suomessa on kolme kauppakorkeakoulua ja taloustieteellinen tai vastaava tiedekunta on yhdeksässä yliopistossa. Näissä opetetaan laajasti liiketoimintaosaamisen perusteita, kansainvälisen liiketoiminnan, kaupan ja markkinoinnin opintoja ja yrittäjyyttä. Näitä koulutusohjelmia tarkastellaan tässä selvityksessä siinä määrin kuin niihin sisältyy luoviin aloihin liittyviä teemoja.

Liitetaulukoon 2 on koottu kansainvälisen kaupan ja liiketoiminnan koulutusohjelmia suomalaisissa yliopistoissa.

Yksittäisten opinto-ohjelmien ja pääaineiden tarjoamien sisältöjen esittely ei kerro koko kuvaa kaikista moninaisista tavoista, joilla korkeakouluopiskelijat voivat hakea itselleen valmiuksia kansainvälistymisessä ja liiketoimintaosaamisessa. Keskeisimmät välineet oman opintosuunnitelman suuntaamisessa kansainvälisyyteen ovat esimerkiksi kansainvälinen opiskelijavaihto, työharjoittelu, JOO-opinnot ja muu yhteistyöopetus sekä kieliopinnot. Yksittäisten opiskelijoiden ”opintopolkujen” seuraaminen on kuitenkin ollut tässä mahdotonta, joten näitä mahdollisuuksia kuvataan lyhyesti seuraavassa.

Yliopistoissa henkilökohtainen opintosuunnitelma mahdollistaa erikoistumisen ja itseä kiinnostavien opintojen poimimisen useimmiten varsin vapaasti sekä oman yliopiston muiden oppiaineiden ja tiedekuntien tarjonnasta että muiden yliopistojen opetuksesta JOO-sopimusten avulla. JOO-sopimuksen tavoitteena on opiskelijan tutkintoon kuuluvien (tutkintoon sopivien) opintokokonaisuuksien tai niiden osien suorittamismahdollisuuden antaminen toisessa yliopistossa. Opinnäytetöiden ohjaaminen ei kuulu sopimuksen piiriin. JOO-opinnot on voitava liittää opiskelijan suorittamaan kandidaatin tai maisterin tutkintoon. JOO-opintojen ohella korkeakouluopiskelijat voivat hyödyntää valtakunnallisten yliopistoverkostojen tarjontaa sekä perus- että syventävien opintojen tasolla. Yliopistoverkostoissa tämän selvityksen tavoitteiden kannalta kiinnostavia mahdollisuuksia tarjoavat esimerkiksi Helsingin yliopiston Aleksanteri -instituutin sekä kolmentoista muun yliopiston toteuttama *Itä-Euroopan tutkimuksen maisterikoulu*³⁶, joka on avoin eri pääaineista tuleville opiskelijoille. Ohjelma perehdyttää Venäjän ja Itä-Euroopan asiantuntijoita ja opiskelijat voivat valita mm. liiketoimintaympäristöön sekä kulttuuriin liittyviä opintosisältöjä. *Itä- ja Kaakkois-Aasian yliopistoverkostossa*³⁷ (20 yliopistojäsentä, ml. kaikki taidekorkeakoulut) järjestetään 25 opintopisteen laajuinen *Aasian ohjelma*, joka tutustuttaa opiskelijat alueeseen mm.

---

³⁶ <http://www.helsinki.fi/vie-maisterikoulu/>

³⁷ www.asianet.fi

liiketalouden ja viestintätieteiden näkökulmasta. Osioiden toteutuksesta vastaavat Jyväskylän, Oulun ja Turun yliopistot sekä Helsingin kauppakorkeakoulu. 17 jäsenyliopistoa (ml. kaikki taidekorkeakoulut KuvA:aa lukuun ottamatta) muodostavat *matkailualan verkostoyliopiston*³⁸, jossa koordinoidaan suomalaisten yliopistojen matkailun tieteellistä tutkimusta, opetusta ja osaamista.

Etenkin viimeisen vuosikymmenen aikana suomaalaisissa korkeakouluissa on kehitetty kulttuurienvälisen viestinnän, diversiteetin ja vuorovaikutuksen opintokokonaisuuksia. Tällä hetkellä maassamme tarjotaan alan maisteriohjelmiä³⁹ sekä sivuopintokokonaisuuksia yliopistoissa Helsingistä Rovaniemelle sekä molemmilla kotimaisilla kielillä että englanniksi kansainvälisinä maisteriohjelminä. Näissä ohjelmissä pääpaino on kulttuurienvälisen kompetenssin kehittämisessä ja opiskelijoiden pääaineet ovat tavallisimmin humanistisia tai yhteiskuntatieteellisiä oppiaineita. Opiskelijat voivat erikoistua ohjelmissa mm. kansainvälisiin suhteisiin, monikulttuuriseen opetukseen ja koulutukseen, monikulttuuriseen liike-elämään sekä alueellisiin viestintäkulttuureihin. Myös viestintä- tai kielipainotus, missä opiskelijoiden pääaineena ovat viestintä- tai filologia-aineet, on yleinen.

Yliopistoissa ja korkeakouluissa opiskelijavaihto ja työharjoittelu ulkomailla ovat keskeinen, ehkäpä keskeisimpiä, kansainvälistymisen tapoja. Kotikansainvälistymistä ovat opintoihin pakolliset ja/tai vapaaehtoisina opintoina valitut kieliopinnot sekä opiskelu vieraalla kielellä ja yhteisillä kursseilla ulkomaisten vaihto-opiskelijoiden kanssa. Yliopistoissa, ja erityisesti taidekorkeakouluissa, joissa opetus on ensisijassa taiteilijuuteen valmistavaa opetusta, on kansainvälistymisestä puhuttaessa huomattava samoin kansainvälinen oppilaitosyhteistyö, yhteisproduktiot, festivaalitoiminta, mukanaolo kansainvälisissä verkostoissa, tutkimus- ja koulutushankkeissa ja kehittämisohjelmissa sekä oppilaitoksessa vierailevat kansainväliset opiskelijat, opettajat ja asiantuntijat. Opiskelijavaihdon vilkastuttua 1990-luvun alusta lähtien Taideteollinen korkeakoulu on ollut pitkään ainoa suomalainen oppilaitos, johon oli enemmän tulijoita ulkomailta kuin lähtijöitä.

---

³⁸ www.tourismuninet.org

³⁹ Maisteriopinnot mm. *Kulttuurien välisen vuorovaikutuksen maisteriohjelma* Helsingin yliopistossa; *Master's Degree Programme in Intercultural Communication* Jyväskylän yliopistossa, *International Master's Degree Programme in Cultural Diversity* Joensuun yliopistossa. Sivuoopintokokonaisuuksia mm. *Intercultural Studies* -perusopintokokonaisuus Jyväskylän yliopistossa, *Intercultural Communication Programme* Lapin yliopistossa ja *Interkulturella kommunikation* Åbo Akademiassa..

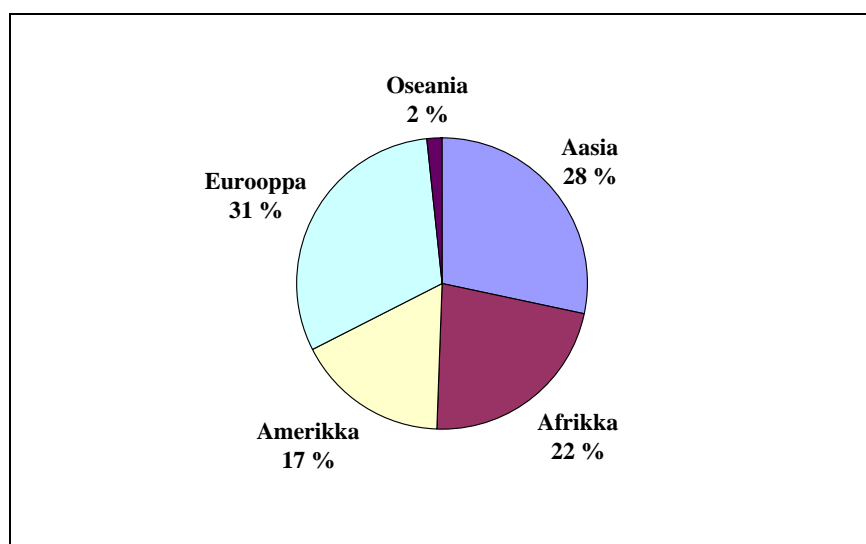
Taulukko 1: Taideyliopistojen vieraskielinen perustutkinto-opetus vuonna 2006 ⁴⁰

<i>Yliopisto</i>	<i>Tarjotut opintopisteet</i>	<i>Suoritettut opintopisteet</i>
SibA	1 154	1 979
TeaK	79	613
TaiK	790	9 160
KuvA	195	1 200

Opiskelijoiden liikkuvuus ⁴¹ ja osan opinnoista suorittaminen muualla kuin Suomessa ovat tärkeä osa kansainvälistymistä. Kansainvälinen opiskelijaliikkuvuus on kasvanut tasaisesti lukuun ottamatta vuosituhanen vaihteessa havaittua hienoista vähenemistä. Opiskelijoiden liikkuvuus voi kuitenkin vaihdella paljonkin riippuen esimerkiksi koulutusalaista. Myös ammattikoulujen ja yliopistojen välillä on vaihtelua eri vuosina.

Suomalaiset korkeakoulut tekivät vuonna 2005 yhteistyötä yhteensä 117 maan kanssa. Maiden jakautuminen eri maanosien välille on esitetty kuviossa 2. Vuonna 2005 Suomesta ulkomaille suuntautuvasta liikkuvuudesta 73 prosenttia suuntautui Eurooppaan. Ulkomailta Suomeen suuntautuvasta liikkuvuudesta vielä suurempi osa, 88 prosenttia, oli eurooppalaista.

Kuvio 2: Suomalaisten korkeakoulujen yhteistyö eri maanosista olevien oppilaitosten kanssa

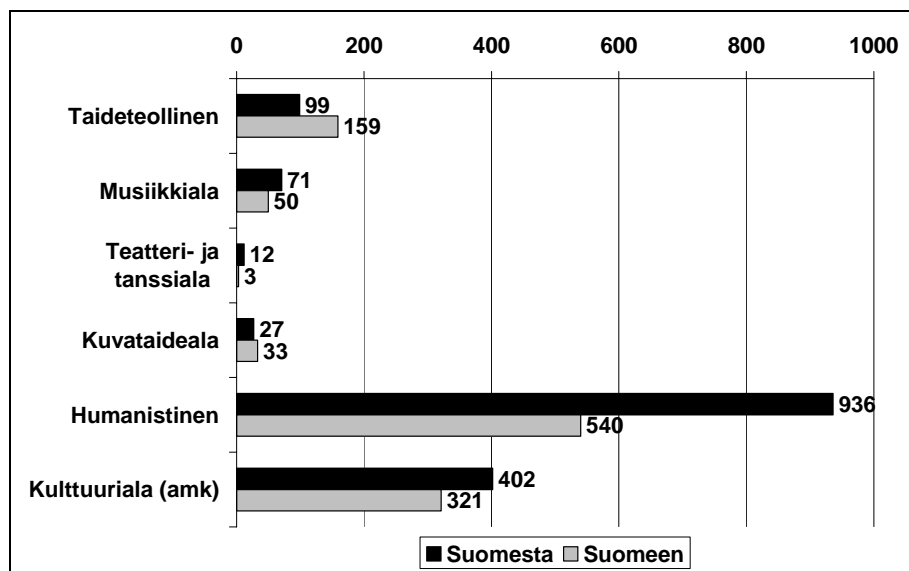
⁴⁰ Lähde: KOTA -tietokanta.

⁴¹ Lähteenä opiskelijaliikkuvuutta koskevassa tekstissä ja kuvioissa: Garam, Irma 2006. Kansainvälinen liikkuvuus yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa 2005 Vuotuinen tilastoraportti suomalaisten korkeakoulujen liikkuvuusluvuista. CIMO Publications 1/2006.

Uusista yliopisto-opiskelijoista jo melkein joka neljäs (22,5 %) ja uusista ammattikorkeakouluopiskelijoista noin joka kahdeksas⁴² suorittaa osan tutkinnostaan ulkomailla. Kuviossa 3 on esitetty taidealan ja humanistisen koulutusalan opiskelijoiden sekä Suomesta suuntautunutta että Suomeen suuntautuvaa liikkuvuutta vuonna 2005. Kuvioista käy ilmi, että kuvataide ja taideteollisella alalla Suomeen tulleiden opiskelijoiden määrä on ollut suurempi kuin Suomesta lähteneiden opiskelijoiden. Ammattikorkeakoulujen kulttuurialalta Suomesta lähti 402 opiskelijaa vaihtoon vuonna 2005, vastavuoroisesti Suomeen tuli ammattikorkeakouluihin opiskelemaan 321 opiskelijaa.

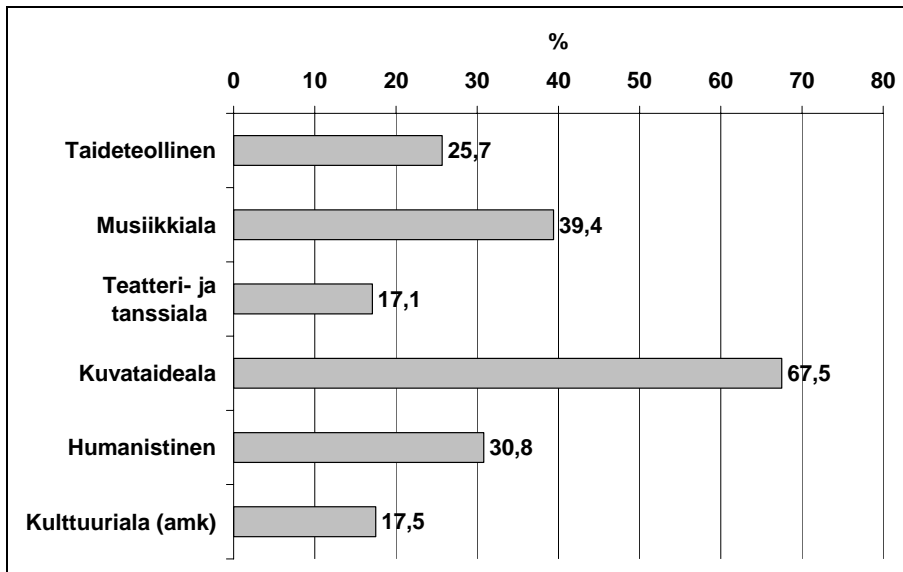
Taideyliopistojen opiskelijat ovat keskimääräistä aktiivisempia liikkujia: esimerkiksi kuvataiteen alan uusista opiskelijoista reilusti yli puolet suorittaa osan tutkinnosta ulkomailla. Musiikkialaltakin lähes 40 prosenttia uusista opiskelijoista ja taideteollisella alalla noin neljännes suorittaa opintoja ulkomailla. Teatterin ja tanssin alalla liikkuvuus on vähäisintä, noin viidennes alan opiskelijoista suorittaa opintoja ulkomailla. Myös ammattikorkeakoulujen kulttuurialalla liikkuvuus on vähäisempää, 17,5 prosenttia uusista opiskelijoista suorittaa osan opinnoistaan muualla.

Kuvio 3: Opiskelijaliikkuvuus taide- ja humanistisella alalla yliopistoissa sekä kulttuurialalla ammattikorkeakouluissa 2005 (Suomeen tulleet ja Suomesta lähteneet opiskelijat)

⁴² Mukana myös aikuisten koulutuksessa aloittavat opiskelijat.

Kuvio 4: Yliopistojen taide- ja humanistisen alan sekä ammattikorkeakoulujen kulttuurialan opiskelijoiden liikkuvuusaktiivisuus 2005 (prosenttia uusista opiskelijoista)

Tässä selvityksessä ei käydä yksityiskohtaisesti läpi oppilaitosten kansainvälisen vaihdon ja harjoittelujärjestelmiä tai kieliopintoja, sillä tarjontaa on yksinkertaisesti liian runsaasti. Huomio halutaan kuitenkin kiinnittää näiden elementtien keskeiseen merkitykseen etenkin puhuttaessa taideyliopistojen toiminnasta ja taiteilijoiden kansainvälistymisvalmiuksista.

Yliopistollisen peruskoulutuksen ohella yliopistot ja korkeakoulut ovat keskeisiä aikuisten *täydennyskouluttajia*. Täydennyskoulutus on ensisijaisesti tarkoitettu korkeakoulutasoisen perustutkinnon sekä työkokemusta omaaville lisäkoulutukseksi. Yliopistollista aikuiskoulutusta ovat avoin yliopisto-opetus, yliopistojen järjestämä lyhyt- ja pitkäkestoinen täydennyskoulutus (lyhytkursseista 30–60 opintopisteen laajuisiin erikoistumisopintoihin) sekä täydennyskoulutuksen puitteissa järjestettävä työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus. Tässä selvityksessä ei varsinaisesti tarkastella erikseen avointa yliopisto-opetusta sen heijastaessa pääosin perusopintojen oppisisältöjä.

Yliopistollista täydennyskoulutusta järjestävät täydennyskoulutuskeskukset, tiedekunnat sekä erillislaitokset. Osallistuminen koulutukseen on pääosin maksullista ja koulutuksen hinta on suhteellisen korkea. Yrittäjyyteen, liiketoimintaosaamiseen (markkinointi, myynti, tiedotus, viestintä), kansainväliseen kauppaan ja kansainvälistymisen strategiseen suunnitteluun liittyviä kursseja järjestetään täydennyskoulutuskeskuksissa hyvin yleisesti sekä yksittäisinä moduuleina että osana laajempia-, esim. MBA -ohjelmia. Kansainvälisyys ja yrittäjyyden edistäminen ovatkin

keskeinen osa täydennyskoulutuskeskusten tavoitteita. Yliopistojen täydennyskoulutus -sivustolta ⁴³ tehdyn haun mukaan kauppatieteellistä täydennyskoulutusta listattiin keväällä 2007 kaikkiaan 146 kurssia, jotka ovat alkaneet tai alkavat vuosina 2004–2008. Näistä vain yksi - Taideteollisen koreakoulun ja Teatterikorkeakoulun kehittämiskeskuksen IADE:n kurssi - liittyi suoraan luovien alojen yrittäjyyteen tai liiketoimintaosaamiseen.

Esimerkkeinä ajankohtaisista kansainvälistymisen täydennyskoulutussisällöistä toimivat vaikkapa Jyväskylän yliopiston ja Lappeenrannan teknillisen yliopiston kansainvälistymisen opinnot. *Jyväskylän yliopiston Täydennyskoulutuskeskuksessa* järjestetään erilaisia johtamisen, markkinoinnin, myynnin ja viestinnän täydennyskoulutussisältöjä. Syksyllä 2007 täydennyskoulutuksena järjestetään kahdeksan (8) opintopisteen laajuinen *Myynnin johtamisen ja kansainvälistymisen* -koulutusohjelma yhteistyössä Finpron ja vientikeskusverkoston kanssa. Ohjelma voidaan suorittaa osana Jyväskylän yliopiston kokeneen liikkeenjohdon Avance MBA -ohjelmaa. Koulutusohjelmassa paneudutaan myynnin johtamisen avainkysymyksiin, kansainvälistymisprosessien päävaiheisiin (perusvalmiudet, kasvun johtaminen) ja menestysmalleihin. Koulutusta ei ole suunnattu erityisesti millekään toimialalle.

Lappeenrannan teknillisen yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskuksen Lahden toimipisteessä järjestetään lukuvuonna 2006–2007 *Kansainvälistymisen erikoistumisopinnot* (36 op). Opinnot on suunnattu kansainvälisesti toimivien yritysten johdolle, keskijohdolle sekä asiantuntijoille, yrittäjille sekä kaikille kansainvälisestä liiketoiminnasta kiinnostuneille aikuisopiskelijoille, siis periaatteessa myös kulttuurin ammattilaisille. Opinnot koostuvat seitsemästä kansainvälistymiseen ja kansainväliseen liiketoimintaan perehdyttävästä kurssista. Kokonaisuudesta voi suorittaa myös yksittäisiä moduuleja. Moduulit ovat: Kansainvälisen liiketoiminnan perusteet (kansainvälistymisen haasteet ja kansainvälistymisvalmiuksien analysointi; 5 op), Kansainvälinen kilpailustrategia (strateginen suunnittelu, kv-toimintamuodot; 5 op), Kansainväliset sopimukset ja juridiikka (3 op), Kansainvälinen markkinointitutkimus ja markkina-analyysi (5 op), Kansainvälinen kulttuuriympäristö (3 op), Kansainvälisen markkinointistrategian suunnittelu ja toteutus (10 op) sekä Kansainvälisten liiketoimintaverkostojen johtaminen (5 op).

---

⁴³ www.taydennyskoulutus.fi

Myös Taideyliopistojen täydennyskoulutuksessa musiikin, taideteollisuuden sekä teatterin ja tanssin aloilla on tarjottu myös jonkin verran koulutussisältöjä liittyen esimerkiksi taidelaitosten johtamiseen, taitelijan osaamisen laajentamiseen eri kentille sekä myös kansainvälistymiseen.

Helsingin kauppakorkeakoulu ⁴⁴

Helsingin kauppakorkeakoulussa kansainvälisen liiketoiminnan kysymykset ja kohdemaasaaminen ovat elimellinen osa korkeakoulun opetustarjontaa. HSE:ssä voi suorittaa myös kansainvälisen liiketoiminnan (*International Business*) maisteriopinnot sekä CEMS MIM (Master's in International Management) -erikoistumisohjelman, joka suoritetaan normaalin maisteritutkinnon ohella.. Opintoihin on sisäinen haku kandidaatin opintojen jälkeen, minkä lisäksi oppiaineeseen järjestetään erillishaku suoraan maisteritasolle. *International Business* on ollut suosituin maisteritason koulutusohjelma jo useamman vuoden ajan. Koulutusohjelman painopistealueita ovat pk-yritysten kansainvälistyminen ja globalisoitumisprosessit, monikansallisten yritysten johtaminen sekä globaali ja kansainvälinen markkinointi. Koulutusohjelmaan ei sinänsä kuulu luoviin aloihin liittyviä opetussisältöjä. IB voi olla myös maisteritason sivuaine markkinoinnin ja johtamisen pääaineopiskelijoille. Sivuaineena suoritettavaan IB -kokonaisuuteen on mahdollista liittää *International Design Business Management* -kurssi ja siten ohjata opintoja muotoilujohtamisen suuntaan.

Markkinoinnin pääaineopinnoissa kandidaattitasolla opiskelijat voivat suorittaa valinnaisina opintoina joka toinen vuosi järjestettävän *Non-profit -markkinoinnin* kurssin (6 op). Maisteritasolla valinnaisena syventävänä erikoistumisopintona on valittavana samoin joka toinen vuosi *kulttuurin markkinoinnin* (6 op) kurssi. Molemmat kurssit ovat avoimia myös sivuaineopiskelijoille.

Kauppakorkeakoulun opiskelijat voivat tutustua luovien alojen kysymyksiin erityisesti muotoilun ja muotoilujohtamisen kautta. Opiskelijat voivat suorittaa HSE:n, Taideteollisen korkeakoulun ja Teknillisen korkeakoulun yhdessä järjestämän *International Design Business Management* -opintokokonaisuuden maisteritason sivuaineena (laajuus 24 opintopistettä). Ks. erillinen case IDBM:stä alla. Kauppakorkeakoulussa järjestetään myös kansainvälinen *Information Technology Program* (ITP), jolla pyritään kouluttamaan liiketoimintaosaajia tietoyhteiskunnan tarpeisiin. Ohjelma on järjestetty vuodesta 1995. Kesäisin järjestettävään koulutusohjelmaan kuuluvat

---

⁴⁴ www.hse.fi

Business & Technologies ja *Content & Media* -alaohjelmat. Sisältö ja media -alaohjelmassa painottuvat ensisijassa digitaalisten mediatuotteiden suunnittelu ja toteuttaminen. Näiden lisäksi oppilaitoksessa opetetaan maisteritasolla kaikille HSE:n opiskelijoille avointa *Area Studies* -sivuopintokokonaisuutta (24 op), missä opiskelijoiden on mahdollista erikoistua Aasian, Pohjois-Amerikan, EU:n, Venäjän tai Baltian kohdealueiden kysymyksiin.

Koko HSE:n opetustarjonta ei ole avoin perustason JOO-opiskelijoille. Kaksi kertaa vuodessa olevien hakuajkojen yhteydessä tarjottavat JOO-opinnot ilmoitetaan aina erikseen.

Kauppakorkeakoulun Kielten ja viestinnän laitos sekä Markkinoinnin ja johtamisen laitos tarjoavat JOO -opintoina suoritettavaksi esimerkiksi venäjänkielisen yritysviestinnän, kansainvälisen yritysviestinnän sekä Venäjän talouden opintokokonaisuutta (Focus on Russia, laajuus 15–30 opintopistettä).

Helsingin kauppakorkeakoulun tarjoaa maksullisena täydennyskoulutuksena johtamiskoulutusta (JOKO Executive Education), MBA -ohjelman sekä pk-yrityskoulutusta. Jälkimmäistä järjestetään HSE:n Pienyrityskeskuksessa, missä koulutetaan laajasti kansainvälistymisen, projektihallinnan, liiketoimintaosaamisen kehittämisen ja yrittäjyyden osa-alueilla. Luovat toimialat eivät ole varsinaisesti painopiste opinnoissa. Vuonna 2007 Pienyrityskeskuksessa käynnistyvät mm. *Kansainvälisen liiketoiminnan ja projektijohtamisen -erikoistumisopinnot* (30op), *EU Project Managers* -lyhytkurssi sekä *Liiketoimintaosaamisen PD* (Professional Development) -ohjelma (60op). Pienyrityskeskuksessa järjestetään myös yrittäjäkoulutusta, ml. *Akateeminen yrittäjätutkinto* (24 op) johon korkeakouluopiskelijat voivat hakea myös muista korkeakouluista JOO-sopimuksen nojalla.

Case: IDBM - International Design Business Management

IDBM on kolmen pääkaupunkiseudun yliopiston: Helsingin kauppakorkeakoulun, teknillisen korkeakoulun sekä Taideteollisen korkeakoulun yhteinen opinto-ohjelma. IDBM -ohjelma on järjestetty vuodesta 1995. Projekt- ja opetustoiminnan lisäksi ohjelman puitteissa toteutetaan muotoilua ja liiketoimintaa koskevaa tutkimusta ja ohjelma on ollut mukana mm. Sitran, Culminatumin, Tekesin, Design Forumin sekä emokorkeakoulujen hankkeissa. Opetusministeriö toimi ohjelman rahoittajana viisi ensimmäistä vuotta. Sen jälkeen ohjelman rahoitus on tullut yhteistyöyliopistojen budjeteista sekä ulkopuolisesta rahoituksesta.

IDBM -ohjelman tavoitteena on valmentaa opiskelijoita toimimaan poikkitieteellisten ja -ammattillisten työryhmien jäseninä. Keskeinen oppimistavoite on samoin ymmärtää muotoilun mahdollisuudet yritysten kilpailutekijänä. Opiskelijat pääsevät osaksi IDBM-alumnia, joka yhteistyöverkostona tukee tulevaa ammatillista toimintaa. IDBM -ohjelma täytti 10 vuotta vuonna 2005. Siihen mennessä ohjelmaan oli osallistunut kaikkiaan 363 opiskelijaa, joista ulkomaalaisia on ollut 22 opiskelijaa edustaen 16 eri maata. Yritysprojekteja oli tuolloin toteutettu 95 kappaletta 60 yhteistyökumppanin kanssa. (lähde: Helsingin kauppakorkeakoulun sidosryhmälehti Avista 2/2005, [www-dokumentti.] <www.hkkk.fi/netcomm/ImgLib/2/35/Avista_2-2005_netti.pdf>)

Vuosittain ohjelmaan valitaan 10–15 kustakin mukana olevasta yliopistosta. Ohjelmaan voidaan valita opiskelijoita myös muista kuin mainituista yliopistoista JOO-sopimuksen nojalla. Valituksi tulevilla tulee olla opintoja suoritettuna vähintään 150 opintopistettä. Ohjelmaan valitut Helsingin kauppakorkeakoulun opiskelijat ovat tavallisimmin opiskelleet pääaineenaan markkinointia tai kansainvälistä liiketoimintaa, teknillisen korkeakoulun opiskelijat tuotantotaloutta ja informaatioteknologiaa ja TaiK:in opiskelijat teollista muotoilua. TaiK:in teollisen muotoilun opiskelijat voivat erikoistua opinnoissaan muotoilujohtamiseen ja strategiseen muotoiluun ja tämä syventymisalue toteutetaan IDBM -ohjelman yhteydessä. Opetus koulutusohjelmassa tapahtuu pääosin englanniksi, joskin jotkin partneriyliopistojen kurssit pidetään suomen kielellä.

IDBM-sivuainekokonaisuus muodostuu mukana olevien korkeakoulujen opiskelijoille ennalta valituista tai suositelluista kursseista. Opiskelijat suorittavat muissa partneriyliopistoissa yhteensä 24–30 opintopistettä riippuen kotiyliopiston opintopistevaatimuksista sivuaineelle (TKK 40op, TaiK 30 op, HSE 24 op). Ohjelman ytimen muodostaa 6-12 opintopisteen laajuinen ja noin vuoden mittainen yritysprojekti. Yhteistyökorkeakoulut tarjoavat kursseja seuraavista aihepiireistä:

HSE

International Business
Marketing
Entrepreneurship

TAIK

Industrial Design
Fashion and Design
Art Studies

TKK

Industrial Management
Production Systems
Project Management
Work Psychology and Leadership

Kauppakoreakoulun kursseista TKK:n ja TaiK:in opiskelijoille suositellaan erityisesti kuuden (6) opintopisteen *International Design Business Management* -kurssia. Kurssilla käydään läpi mm. yritysten kansainvälistymisprosesseja sekä kansainvälisen designyrityksen johtamista. TKK:n kursseista erityisesti TaiK:in opiskelijoille suositellaan tuotantotalouden peruskurssia. Vastaavasti TaiK:in kursseista koulutusohjelman tavoitteiden kannalta HSE:n ja TKK:n opiskelijoille suositellaan 10.15 opintopisteen *Design Strategy and Innovation* -kokonaisuutta. Lisäksi opiskelijoille suositellaan edes yhtä taide- ja taideteollisuuden historiaan liittyvää kurssia.

IDBM -koulutusohjelmaa järjestetään myös täydennyskoulutuksena työkokemusta omaaville asiantuntijoille. *Teknillisen korkeakoulun Lahden keskuksessa* (ltk.hut.fi) järjestetään *IDBMpro - International Design Business Management for professionals* - koulutusohjelmaa (30 opintopistettä). Koulutusohjelman kohderyhmänä ovat erityisesti organisaation strategisesta suunnittelusta, tuotekehityksestä, markkinoinnista, muotoilusta tai tuotannosta vastaavat henkilöt. IDBMpro-ohjelma lisää osallistujien valmiuksia kehittää yrityksen kilpailustrategiaa ja hyödyntää muotoilun merkitystä kansainvälisenä kilpailutekijänä.

IDBMpro-täydennyskoulutusohjelma on 30 opintopisteen (20 opintoviikon) laajuinen. Yhteiset opintojaksot vastaavat noin 25 opintopistettä. Opiskelu koostuu luennoista, harjoitus- ja ryhmätöistä, seminaareista ja etäopiskelusta.

Osallistujat tekevät myös 5–8 opintopisteen laajuisen projektityön joko yksilösuorituksena tai ryhmätyönä hyödyntäen osallistujaryhmän eri alojen koulutusta, kokemusta ja osaamista. Projektityön aiheeksi valitaan yrityksen ajankohtainen käytännön kehityshanke. Opetuksen sisältöä ja opintojaksoja pyritään muokkaamaan osallistujien tarpeiden mukaan. IDBMpro-koulutusohjelman opintoja voidaan tietyin edellytyksin lukea hyväksi maisteri-, diplomi-insinööri, lisensiaatti- ja tohtoriopinnoissa.

Yhteiset opintojaksot 2006–2007 (alustava suunnitelma)

- Design-teollisuuden kansainvälinen kilpailukyky – design strategisena kilpailutekijänä
- Johdatus laatutyökaluihin
- Kansainvälinen markkinointistrategia
- Knowledge Management

- Luovuuden ymmärtäminen ja johtaminen
- Muotoilu ja muotoilija osana liiketoimintaa
- Scenario Building as a Design Tool
- Strategic Management of Innovation
- Syväjohtamisesta menestystekijä
- Tuotanto- ja logistiikkajärjestelmät nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä
- Viestintä ja vuorovaikutteisuus työyhteisössä
- Yhteistoiminnallinen johtaminen
- Yrityksen kansainvälistyminen ja globalisoituminen
- Yritysten välinen yhteistyö
- Yrityksen muotoiluosaaminen: strategian ja käytännön vuoropuhelu.

Neljäs IDBMpro ohjelma on alkanut tammikuussa 2006 ja se päättyy vuoden 2007 lopussa. Ohjelma on Etelä-Suomen lääninhallituksen ja Euroopan sosiaalirahaston (ESR) osittain tukemaa täydennyskoulutusta.⁴⁵

*Helsingin yliopisto*⁴⁶

Taiteen käytäntöön on Helsingin yliopiston Taiteiden tutkimuksen laitoksen ja Helsingin kauppakorkeakoulun yhteistyössä toteuttama opintokokonaisuus (25 op). Opintokokonaisuutta on toteutettu vuodesta 2002 alkaen ja se on avoin kaikille Helsingin yliopiston humanistisen tiedekunnan opiskelijoille. Opinnot jakautuvat pakolliseen osioon (15 op), sekä valinnaisiin erikoistumisalueisiin (10 op). Pakollinen osio koostuu jaksoista Taidemaailman rakenteet ja toimijat I – II (10op) ja Taiteen kulutus ja markkinointi (5op). Opinnoissa perehdytään taidemaailman kehittymiseen, kulttuuripoliittisen lainsäädäntöön ja päätöksentekoon sekä taiteen markkinoinnin erityisongelmiin pääosin taiteensosiologisesta näkökulmasta. Opetusta järjestetään yhteistyössä Helsingin Kauppakorkeakoulun kanssa. Pakollisen osion opetus on avoin sekä Kauppakorkeakoulun että Helsingin yliopiston humanistisen tiedekunnan opiskelijoille.

Sivuaineen valinnaiset opinnot koostuvat eri oppiaineiden järjestämistä omista kritiikki-kursseista (5-10op) sekä vaihtoehtoisista Taidehallinto ja tuottaminen – osioista (5-10op). Opiskelija voi keskittyä vain kritiikkiin tai vain taidehallintoon tai ottaa molemmista vaihtoehtoista 5 op:n

⁴⁵ IDBMPro -esite. [WWW-dokumentti.] <http://ltk.hut.fi/tiedostot/IDBMpro-esite_2006.pdf>

⁴⁶ www.helsinki.fi/yliopisto; ATCM -ohjelman osalta lähteenä Riikka Korppi-Tommola, HY.

kokonaisuuden. Tuottaminen -osiossa opiskelijoiden on mahdollista keskittyä musiikkitieteen, kirjallisuustieteen, taidehistoria tai teatteritieteen näkökulmiin tuottajuudessa.

Helsingin yliopiston Taiteiden tutkimuksen laitoksella suunnitellaan parhaillaan yhteistyössä usean tahon kanssa englanninkielistä *Art Theory, Criticism, and Management* (ATCM) -maisteriohjelmaa. Maisteriohjelmassa korostuvat taidekentän teoreettiset opinnot, taidehallinnon tuntemus sekä markkinoinnin, kulutuksen ja johtamistaitojen opetus. Keskeistä maisteriohjelmassa on taidealan opintojen yhdistäminen liiketaloudelliseen ja hallinnolliseen koulutukseen. Koulutusohjelma tarjoaa myös taidekenttään liittyvää käytännön läheistä opetusta ja sen yhteydessä järjestetään työelämäorientoituneita kursseja. *Taiteet käytäntöön* -sivuaineopintokokonaisuus (ks. edellä) toimii uuden maisteriohjelman suunnittelun pohjana.

Ohjelma antaa valmiudet kulttuuri- ja taidelaitosten sekä organisaatioiden johtamis-, asiantuntija- ja tutkimustehtäviin. Ohjelman suorittanut on myös jatkokoulutuskelpoinen. Maisteriohjelmaa varten tehtyjen selvitysten mukaan *Art Theory, Criticism, and Management* -tyyppinen uusi koulutusväylä on taide- ja kulttuurikentällä tarpeellinen. Ohjelmalla pyritään vahvistamaan taiteen alan ammattilaisten liiketaloudellista osaamista sekä tarjoamaan kaupallisen alan koulutuksen saaneille taidealoihin liittyvää korkeakouluopetusta. Ohjelmalla pyritään vastaamaan myös opiskelijoiden kysyntään uudentyyppisestä korkeakouluopetustarjonnasta: taiteen ja kaupallisen alan oppiaineiden yhdistämisestä sekä työelämäorientoituneista kursseista.

*Joensuun yliopisto*⁴⁷

Joensuun yliopiston yhteiskunta- ja aluetieteiden tiedekunnassa yhteiskuntapolitiikan opiskelijat voivat erikoistua kulttuuripolitiikkaan aineopintovaiheessa. Kulttuuripolitiikan suorituksia on mahdollista koota – ml. ainesseminaari – yhteensä 19 op. Opinnoissa painotetaan erityisesti monikulttuurisuuden kysymyksiä. Kulttuuripolitiikan ainesseminaari järjestetään yhdessä vaihto-opiskelijoille suunnatun englanninkielisen International Study Programme in Social Sciences -ohjelman kanssa. ISPSS -ohjelma on tarkoitettu sekä kansainvälisille että suomalaisille opiskelijoille. Opiskelijat osallistuvat ohjelmaan yhden tai kahden lukukauden ajan; ohjelma ei johda tutkintoon. Ohjelman tavoitteena on mahdollistaa monikulttuurinen oppiminen. Opetusta

---

⁴⁷ www.joensuu.fi/joyindex.html

ohjelmaan järjestävät yhteiskunta- ja aluetieteiden (sosiologia, yhteiskuntapolitiikka, psykologia) tiedekunnan ohella kauppa- ja oikeustieteiden tiedekunta (taloustieteet, oikeustiede, filosofia).

*Jyväskylän yliopisto*⁴⁸

Jyväskylän yliopiston humanistisessa tiedekunnassa musiikkitieteen laitoksella opetetaan musiikkihallintoa ja -tuotantoa perus- ja aineopintolaajuisena sivuainekokonaisuutena. Opintojen tavoitteena on antaa opiskelijalle valmiuksia toimia laaja-alaisesti musiikkihallinnon, -tuotannon ja -teollisuuden työtehtävissä sekä taide-, perinne- että populaarimusiikin aloilla. Kokonaisuuden voi yhdistää sivuaineena musiikkitieteeseen, musiikkikasvatukseen, musiikkiterapiaan sekä ammattikorkeakoulujen musiikinopintoihin. Oppiaine voi olla myös pääaineena kandidaatintutkinnossa, minkä jälkeen opintoja voi jatkaa musiikkitieteessä musiikkihallinnon ja -tuotannon syventävissä opinnoissa. Opintoihin kuuluu musiikin liiketoimintaan ja -tuotantoon kuuluvia opintojaksoja. Opintokokonaisuutta opetetaan yhteistyössä, mm. Jyväskylän ammattikorkeakoulun Degree in Music Management – koulutusohjelman kanssa.⁴⁹

OPINTOJEN RAKENNE

Perusopinnot 30 opintopistettä

Johdatus musiikkihallintoon ja -tuotantoon 5 op

Musiikkipolitiikka 5 op

Musiikkijohtajuus 5 op

Musiikin säädösjärjestelmät 5 op

Musiikkiteollisuus ja -liiketoiminta 5 op

Musiikin markkinointi 5 op

Aineopinnot 50 opintopistettä

Yleisönkasvatus ja – tutkimus 5 op

Musiikin rahoitusjärjestelmät ja sponsorointi 5 op

Musiikki ja media 5 op

Musiikkialan sisällöntuotanto 5 op

Työharjoittelu / projekti 10 op

Proseminaari ja kandidaatintutkielma (vain pääaineopiskelijoille) 10 op

Valinnaiset opinnot 10 op

⁴⁸ www.jyu.fi

⁴⁹ Eerola, Päivi-Sisko 2007. Raportti Kuopion ja Jyväskylän musiikkikoulutustarjonnasta, [WWW-dokumentti.] <<http://www.jyu.fi/hum/laitokset/musiikki/ajankohtaista/uutiset/musiikkikoulutustarjonta.pdf> > (1.6.2007)

Syventävät opinnot 80 opintopistettä

Tutkijan taidot III (10 op), sis.: tutkimussuunnitelman laatiminen (4 op) ja pro gradu – seminaari 6op

Menetelmät II (10 op)

Erikoistumisopinnot II (20 op)

Jyväskylän yliopiston Taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitoksen (Taikun) pääaineiden (mm. kirjallisuus, taidekasvatus, taidehistoria) kandidaatintutkinnossa aineopinnot muodostavat 50 opintopisteen kokonaisuuden. Tähän kuuluvat osa-alueet Sisältöasiantuntemuksen syventäminen ja erikoistumisalue (20 op) sekä Kansainvälistyminen ja työelämävalmiudet (5 op). Edellisinä, syventävinä moduuleina voi suorittaa Taikun yhteisinä opintoina järjestettävät *Kulttuurin ja taiteen välittyminen I ja II -kurssit* (kumpikin 5 op). Kursseilla pyritään antamaan teoreettisia ja käytännön työn näkökulmia kulttuurin ja taiteen välittymisprosesseihin mm. kuratoinnin ja tiedotuksen kautta. Taidekasvatuksen aineopinnoissa opiskelijat voivat valita lisäksi yhdeksi syventymisalueekseen kulttuurituotannon (5 op), joka suoritetaan osallistumalla yhden tai kahden kulttuuriprojektin suunnitteluun ja toteutukseen.

Taikussa on järjestetty englanninkielistä, kansainvälisille opiskelijoille suunnattua *Nordic Arts and Culture Studies* – maisteriohjelmaa (120 op) vuodesta 2004. Opiskelijoita ohjelmaan valittiin vuosina 2004 ja 2005. Ohjelman tavoitteena on ollut kouluttaa kulttuurin ja taiteen pohjoismaisen kontekstin ymmärtäviä asiantuntijoita. Maisteriohjelmassa on ollut sekä humanistinen (tutkintona FM) että yhteiskuntatieteellinen (YTM) opinto-orientaatio ja edellisessä on opiskeltu taiteeseen ja kulttuuriin liittyviä opintoja, jälkimmäisessä pohjoismaisen kulttuuripolitiikan opintoja. NACS on sittemmin liitetty osaksi Taikussa opetettavaa englanninkielistä Digital Culture -maisteriohjelmaa, jossa kansainvälisille opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus suorittaa FM -tutkinto. Opiskelu YTM – tutkintoon tulee jatkumaan yhteiskuntatieteellisessä tiedekunnassa.

Jyväskylän yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnassa yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitoksella on Suomen ainoa *kulttuuripolitiikan maisteriohjelma* (opintojen laajuus väh. 120 op). Vuodesta 2006 lähtien maisteriohjelma johtaa joko yhteiskuntatieteiden tai filosofian maisteritutkintoon. Koulutusohjelma on tarkoitettu yhteiskunta-/sosiaalipolitiikan, valtio-opin, sosiologian, filosofian, kirjallisuuden, taidekasvatuksen tai taidehistorian pääaineopiskelijoille. Myös muut pääaineet ovat pohjasuorituksina mahdollisia, mutta opiskelu koulutusohjelmassa edellyttää siirtymistä edellä mainittuihin opintoihin. Maisteriopinnoissa tutkimuksen ja opetuksen painopisteinä on kansalaisuuden ja alueellisuuden sekä monikulttuurisuuden ohella kansainvälinen

kulttuurihallinto. Maisteriohjelman pakollisiin opintoihin (yhteensä 82 op, sisältäen tutkielman) kuuluu kuuden (6) opintopisteen laajuinen kansainvälisen kulttuuripolitiikan kurssi. Valinnaisissa opinnoissa (väh. 24 op) on mahdollista suorittaa myös kansainvälisen kulttuuripolitiikan syventäviä opintoja sekä suunnata opintoja kulttuurin taloustieteen, kulttuurin organisoitumisen ja liiketoimintaosaamisen sekä kulttuuriteollisuuden suuntaan. Syksyllä 2007 kulttuuripolitiikan maisteriohjelmassa ollaan avaamassa haku kansainvälisille opiskelijoille (ks. NACS yllä)

*Kajaanin yliopistokeskus*⁵⁰

Kajaanin yliopistokeskus on Kainuun alueen yliopistollisten toimintojen muodostama osaamiskeskittymä. Yliopistokeskuksen yhteistyöyliopistoja ovat Joensuun, Jyväskylän, Kuopion, Lapin ja Oulun yliopistot, joista jälkimmäinen koordinoi yliopistokeskuksen toimintaa. Kajaanin yliopistokeskuksen opettajankoulutusyksikössä on järjestetty vuodesta 2004 alkaen *Kulttuuriteollisuuden koulutusohjelma* muuntokoulutuksena. Koulutus päättyy vuonna 2007. Kulttuuriteollisuuden maisterikoulutusta on rahoittanut Euroopan sosiaalirahasto ja Oulun lääninhallitus ja se on ollut kertaluonteinen. Ennen maisteriohjelmaa yliopistokeskuksessa toteutettiin 15 opintoviikon *Kulttuuriteollisuuden ja -tuotannon opintokokonaisuus*. Maisteriopintojen laajuus ohjelmassa on 120 opintopistettä (+ 180 op kandidaattitason opintoja). Pääsyvaatimuksena ohjelmaan oli vähintään 60–120 opintoviikon yliopisto-opinnot, taiteen kandidaatin, kasvatustieteen kandidaatin tai muu soveltuva alempi korkeakoulututkinto tai soveltuvin osin kulttuurialan ammattikorkeakoulututkinto. Ohjelmaan valittiin kaikkiaan 23 opiskelijaa, joista yksi on sittemmin keskeyttänyt opinnot. Kaikilla ohjelmaan valituilla on ollut alaan liittyvä pohjakoulutus ja vuosienkin työkokemus taiteen, kulttuurin sekä opetusala.

Kulttuuriteollisuuden maisteritutkinnoissa on painotettu kulttuuripedagogiikkaan, kulttuurin ja taiteen tuotteistamiseen, kulttuuriteollisuuden sisällöntuotantoon, yrittäjyyden, liiketalouden ja markkinoinnin osaamisen kehittämiseen, johtamiseen ja kansainvälisyyteen liittyviä sisältöjä. Koulutus on toteutettu yhteistyössä Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan ja Taideteollisen korkeakoulun kanssa. Koulutus on jakautunut kulttuuripedagogiseen ja kulttuuriteolliseen suuntautumismuutokseen. Kulttuuripedagoginen suuntautumismuutokseksi suunnattiin kouluttamaan opettajia toisen asteen ammatilliseen koulutukseen, ammattikorkeakouluihin ja aikuiskoulutukseen. Kulttuuriteollisesta suuntautumismuutoksesta on katsottu valmistavan opiskelijoita kulttuurialan

---

⁵⁰ <http://www.kajaaninyliopistokeskus oulu.fi/>

yrittäjyyteen, erilaisiin välittäjäammatteihin (agentit, promoottorit, tapahtuma-, media- ja sisällöntuottajat) sekä alan johtotehtäviin.

Maisteriopintojen sisällä on kaikille pakollinen ja yhteinen *Kulttuuriteollisuuden opintokokonaisuus* (25 op) sekä lisäksi opintoja kulttuuriteollisuuden ja mediatieteen tutkimuksesta ja pedagogiikasta. Kulttuuriteollisuuden opintokokonaisuus koostuu opintopaketeista, joissa tutustutaan luovan työn arvoketjuun, luovan työn tuotteistamiseen, yrittäjyyteen, liiketalouteen ja markkinointiin sekä johtamiseen ja projektinhallintaan. Kokonaisuuteen on kuulunut myös neljän opintopisteen jakso kansainvälisestä kulttuuriyhteistyöstä, jonka sisältökuvauksessa kulttuuriviennin että -vaihdon kysymyksiin sekä lähialueyhteistyöhön ja monikulttuurisuuteen. Arvioitaessa maisteriohjelman toteutunutta kansainvälisyyskoulutusta se on nähty ensiarvoisen tärkeäksi osaksi ohjelmaa, joskin laajuudeltaan riittämättömäksi. Tavoite ohjelmassa onkin edelleen lisätä kansainvälisyyskoulutuksen osuutta ohjelman loppupuolella.

Kajaanin yliopistokeskus on valmistellut yhdessä Lapin yliopiston kanssa esitystä Kulttuurituotannon kansainväliseksi maisteriohjelmaksi. Esitys maisteriohjelmasta on jätetty opetusministeriölle syyskuussa 2006. Ohjelma on jatkoa Kajaanin yliopistokeskuksessa jo päättyneelle Venäjän kulttuurin ja kielen maisteriohjelmalle sekä edellä esitellylle tänä vuonna päättyvälle kulttuuriteollisuuden maisteriohjelmalle. Uuden ohjelman toteuttajana toimii Lapin yliopisto ja koulutus järjestetään Kajaanin yliopistokeskuksessa. Ohjelmalle haetaan rahoitusta rakennerahastovaroista (Itä-Suomen tavoite 1 -ohjelma) ja se toteutetaan kertaluonteisena vuosina 2007–2009. Pilottitoteutuksen jälkeen maisteriohjelma pyritään vakiinnuttamaan. Ohjelman kohderyhmänä ovat alemman korkeakoulututkinnon, ammattikorkeakoulututkinnon tai muulla tavoin soveltuvan tutkinnon suorittaneet henkilöt. Pohjakoulutuksena soveltuvat taiteen ja kulttuurin alojen ohella yhteiskuntatieteiden, kaupan ja matkailu, humanistiset tai tekniikan alat. Tutkintonimikkeinä ohjelmassa ovat taiteiden maisteri (TaM) sekä yhteiskuntatieteiden maisteri (YTM). Opiskelijoita ohjelmaan valitaan 25.

Ohjelmalla pyritään osaltaan paikkaamaan Kainuun, muun Itä-Suomen ja Lapin tarvetta yliopistollisten aloituspaikkojen lisäämiseen. Selvää pulaa alueella nähdään erityisesti yliopistollisen koulutuksen saaneista, joiden ammattitaidossa yhdistyvät kulttuurituotanto-, yrittäjyys-, liiketoiminta sekä kansainvälisyysosaaminen esimerkiksi matkailun tarpeisiin. Matkailun ja siinä hyödynnettävän kulttuurituotannon vienti Karjalan tasavaltaan on samoin mukana lähialueyhteistyötavoitteissa. Tavoitteena ohjelmassa on käyttää laajasti eurooppalaisten ja

venäläisten yhteistyöyliopistojen resursseja ja osaamista ohjelman sisällöissä. hankkeessa mukana ovat Lapin yliopiston ja Kajaanin yliopistokeskuksen ohella Haute École ”Group ICHEC-ISC Saint Louis-ISFSC Belgiasta, Ateenan yliopisto, Université de Metz Ranskasta, Universidade Nuovo de Lisboa Portugalista, Petroskoin yliopisto. Myöhemmin Tarkoituksena on, että opiskelijat vierailevat yhteistyöyliopistoissa koulutuksen aikana. Opetussisällöissä painottuvat alueellinen ja kansallinen kulttuurituotanto sekä EU- ja Venäjä-osaaminen.

Lapin yliopisto ja Kajaanin yliopistokeskus ovat suunnittelemassa samoin yhteistyössä kansainvälisten partnereiden kanssa eurooppalaista maisteritutkintoa, jonka koordinaattorina toimisi Lapin yliopisto. Koulutusohjelman työnimenä on ”*European Master Programme in Art, Culture and International Business*”. Partnereina suunnitteluvaiheessa mukana ovat, kuten kulttuurituotannon maisteriohjelmassakin, Universidade Nuovo de Lisboa (Portugali) Haute École ICHEC – ISC Saint Louis (Belgia), Université de Metz (Ranska) sekä lisäksi Academy of Fine Arts Katowice ja Adamiecki University of Economics, Katowice (Puola).

Ohjelman rahoituslähteeksi suunnitellaan Erasmus -ohjelmaa. Tavoitteena maisteriohjelmassa on tutkinto, jonka perusopinnot suoritetaan kunkin maan omassa yliopistossa jo toimivissa maisteriohjelmissa. Koulutuksen kokonaislaajuus on 120 opintopistettä, josta kansallinen osuus on 60 opintopistettä ja kansainvälinen eurooppalainen osuus 60 opintopistettä. Kunkin maan yliopisto suunnittelee 2–3 moduulia, jota tarjotaan omille ja muiden maiden yliopistojen opiskelijoille. Kansainvälisen tutkinto-osion opiskelijat kiertävät suunnitelmien mukaan opiskelemissa vähintään kahdessa maassa.

Koulutussisällöissä pyritään yhdistämään taiteen, kulttuurin ja liiketoiminnan opinnot sekä kansainvälisyysopinnot. Koulutusmodulien nimikkeiksi on suunniteltu mm. *international management and cultural projects, finance and marketing, cultural management and engineering, cultural heritage, cultural tourism*. Ohjelmasta valmistuneiden työkentäksi suunnitellaan erityisesti välittäjäammatteja (kuraattorit, tuottajat, managerit), taidelaitoksia ja festivaaleja sekä kulttuuriyrittäjyyttä.⁵¹

---

⁵¹ Kajaanin kampus, tiedotuslehti, maaliskuu 2007.

*Kuopion yliopisto*⁵²

Kuopion yliopistossa ei järjestetä varsinaisesti tämän selvityksen tavoitteiden kannalta keskeistä opetusta ts. taiteen tai kulttuurin alan opetusta. Yliopistossa voi suorittaa kauppatieteiden maisterin tutkinnon pk-yritysten markkinoinnin ja kansainvälinen liiketoiminnan alalla sekä yrittäjyydessä, mutta näissä kokonaisuuksissa ei ole luoviin toimialoihin liittyviä sisältöjä.

*Kuvataideakatemia*⁵³

Kuvataiteilijakoulutuksessa tuotannolliset, liiketoimintaosaamiseen liittyvät sisällöt eivät juuri näy. Kansainvälistymisen valmiuksien kehittämisessä keskeisimmässä roolissa ovat osallistuminen näyttely- ja yhteistyöprojekteihin ulkomailla, koulutus- ja kulttuuriohjelmat sekä yhteistyöprojektit kansainvälistä toimintaa harjoittavien kotimaisten instituutioiden kanssa.

Kuvataideakatemiassa kuvataiteen kandidaatin tutkinnon laajuus on yhteensä 210 opintopistettä. Kandidaatin tutkinnon aineopintojen pakollisten teoreettisten opintojen (yht. 17op) yhteydessä suoritetaan kahden opintopisteen laajuinen kurssi *Taiteilijana yhteiskunnassa*, jossa käsitellään taiteilijaa ammatillisena toimijana sekä kotimaisella että kansainvälisellä taidekentällä. Kurssin tavoitteena on tiedon ja välineiden omaksuminen taidekentän eri alueiden tehtävistä ja työnjaosta sekä riittävä kyky toimia oman taiteellisen työn puitteissa kotimaisessa ja kansainvälisessä ammattitaiteen ympäristössä. Kurssi kuuluu pakollisena kaikkien pääaineiden opiskelijoille.

Kuvataiteen tohtoriopintoihin on mahdollista liittää muuta tutkimukseen liittyvää toimintaa yhteensä 30 opintopistettä. Kyseeseen voi tulla esimerkiksi kuratointi (enintään 15 opintopistettä). Kuvataideakatemian jatkotutkinto-osaston toiminta on lähtökohdiltaan kansainvälistä. Ulkomaisten asiantuntijoiden ja ohjaajien lisäksi tohtoriopiskelijoilla on vilkasta näyttely-, residenssi- ja opetustoimintaa ulkomaisissa museoissa, gallerioissa ja yliopistoissa.

---

⁵² www.uku.fi

⁵³ www.kuva.fi

Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan *audiovisuaalisen mediakulttuurin koulutusohjelmassa* pääaineen eli mediatieteen opintoihin kuuluu aineopintotasolla pakollisena 10 opintopisteen *AV-tuotanto -kokonaisuus*, jonka aikana perehdytään AV-tuotannon eri osa-alueisiin sekä käsikirjoitukseen ja dramaturgiaan.

Yliopistossa on parhaillaan käynnissä taiteiden sekä kauppatieteiden ja matkailun tiedekuntien yhteistyössä toteuttama kaksivuotinen *Experience Design Management (EDM)* -maisteriohjelma (120 op). EDM -maisteriohjelma on syventävä koulutuskokonaisuus, jonka tavoitteena on kouluttaa osaajia design- ym. elämystuotteiden kehittämiseen sekä edistää design- tai matkailualalla toimivien opettajien, yrittäjien ja muiden asiantuntijoiden osaamista vastaamaan alan muuttuvia tarpeita. Yhdistävinä teemoina koulutuksessa ovat design elämystalouden käyttövoimana ja matkailu elämysten välittäjänä. Ohjelma toteutetaan ESR-rahoituksella. Ohjelma johtaa taiteen ja yhteiskuntatieteiden maisterin tutkintoihin. Pääaine opiskelijalle on määräytynyt edellisten opintojen pohjalta ja se voi olla teollinen muotoilu, graafinen suunnittelu, audiovisuaalinen mediakulttuuri, tekstiili- tai vaatetusala tai matkailututkimus, erityisesti matkailumarkkinointi.

Ohjelma on suunnattu ensisijaisesti Pohjois-Suomen tavoite 1 -ohjelman alueella vakituisesti asuville tai työskenteleville henkilöille. Pohjakoulutusvaatimuksena ohjelmaan oli alempi yliopistotutkinto, ammattikorkeakoulututkinto tai soveltuva opisto-asteen tutkinto yliopisto-opinnoilla täydennettynä. Koulutus on toteutettu pääosin Siikalatvan ja Nivala-Haapajärven seutukuntien alueella, ja yhteistyökumppaneina ovat toimineet Oulun Eteläisen Instituutti ja Piippolan käsi- ja taideteollisuusoppilaitos. Haku koulutukseen oli syksyllä 2005 ja ohjelma käynnistyi 2.2.2006. Opintonsa aloitti 28 opiskelijaa. Ohjelma päättyy syksyllä 2007. Ohjelmaan ei valita enää opiskelijoita.

EDM -maisteriohjelman tutkintorakenne

*Design Management -aineopinnot	35 op
*Experience Design Management -syventävät opinnot	15 op
*Pääaineen syventävät opinnot	70 op
<i>Design Management –aineopinnot</i>	35 op
Muotoilu liiketoiminnassa	5 op

⁵⁴ www.ulapland.fi

New Product Development NPD	5 op
Matkakohteiden markkinointijohtaminen	5 op
Elämystalous ja matkailun innovaatiot	5 op
Graafinen muotoilu ja yritysviestintä	5 op
Matkailu ja maaseudun elinvoimaisuus	5 op
Johdatus yrittäjyyteen	5 op
<i>Experience Design Management -syventävät opinnot</i>	15 op
Havaitseminen visuaalisen suunnittelun lähtökohtana	3 op
Merkitysten maailma	2 op
Experience Design Management	5 op
Luovan työskentelyn menetelmiä	4 op
Elämys –workshop	1 op

Lapin yliopiston Taiteiden tiedekunta järjestää yhteistyössä kauppatieteiden ja matkailun tiedekunnan kanssa lukuvuosina 2006–2008 *Design Management* – opintokokonaisuuden (25 op), joka on valinnainen sivuaine taiteiden tiedekunnan ja kauppatieteiden ja matkailun tiedekunnan opiskelijoille. Opintokokonaisuudessa suoritetaan yleisopinnot (13 op) ja erikoistumisopinnot (12 op). Yleisopintoihin kuuluu yhteinen johdantoluento, minkä jälkeen taiteiden tiedekunnan opiskelijat valitsevat vapaavalintaisesti 10–13 op kauppatieteiden ja matkailun tiedekunnan markkinoinnin, yritystoimintaan liittyvän lainsäädännön ja yritystalouden peruskursseja. Kauppatieteiden ja matkailun tiedekunnan opiskelijat valitsevat vastaavasti vapaavalintaisesti 10–13 op muotoilun, graafisen suunnittelun, tekstiilisuunnittelun tai vaatetussuunnittelun peruskursseja taiteiden tiedekunnasta. Varsinaiset Design Management -erikoistumisopinnot käsittävät kokonaisuudet Muotoilu liiketoiminnassa (3 op), Graafinen muotoilu ja yritysviestintä (6 op) sekä New Product Development / NPD (3 op).

Lapin yliopistossa voi suorittaa samoin sivuaineena 25 opintopisteen *Cultural Industries* - opintokokonaisuuden. Opintokokonaisuus ja sen yksittäiset kurssit ovat avoimia kaikille Lapin yliopiston tutkinto-opiskelijoille sekä ulkomaisille vaihto-opiskelijoille. Opintokokonaisuus järjestettiin ensimmäisen kerran lukuvuonna 2006–2007. Sivuo pintokokonaisuuden järjestävät yhteistyössä Lapin yliopiston taiteiden, kauppatieteiden ja matkailun sekä oikeustieteen tiedekunnat.

Opintokokonaisuuden tavoitteena on tutustuttaa opiskelijat kulttuuriin tuotteena sekä kulttuuri- ja elämystapahtumien järjestämiseen sekä luovien- ja mediatuotantojen oikeudellisiin ja kaupallisiin

prosesseihin. Opintoissa perehdytään kulttuuriteollisuuden rakenteisiin kansallisesti ja kansainvälisesti, media- ja luovien toimialojen tekijänoikeuksiin, osallistutaan lappilaiseen tapahtumatuotantoon (teatteri, musiikki, kuvataidetapahtumat) sekä tutustutaan alueella toimiviin luovien toimialojen yrityksiin.

Opintojen rakenne		
CULTURAL INDUSTRIES PROGRAMME	25 op / ECTS	
Introduction to Cultural Industries		2 op / ECTS
Cultural Events in Lapland	3 op / ECTS	
Leisure Studies	5 op / ECTS	
Contradictions in the Digital Cultural Industry	4 op / ECTS	
Intellectual Property Rights in Media and Cultural Industries– an Introduction		3 op / ECTS
Consumer Cultures		5 op / ECTS
Experience Industry Workshop	3 op / ECTS	
Alternative courses		3-5 op / ECTS

Lapin yliopiston Taiteiden tiedekunnassa tarjotaan lukuvuosina 2006–2007 *Pre Production Management* -täydennyskoulutus (20 op). Koulutus on ammatillista täydennyskoulutusta ja se on tarkoitettu Lapissa työskenteleville AV-alan ammattilaisille ja opiskelijoille. Opiskelijat koulutukseen valitaan Pohjois-Suomen tavoite 1 -ohjelman alueelta. Koulutus on maksutonta ja se toteutetaan Lapin lääninhallituksen EU-rahoituksella. Koulutusohjelman tavoitteena on vahvistaa tuottamisen, tuotannon valmistelun, rahoituksen ja kansainvälistymisen osaamista alueella. Koulutusta järjestetään Rovaniemellä (Lapin yliopisto) ja Torniossa (Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu). Koulutus alkoi syksyllä 2006 kahdella moduulilla ja jatkuu keväällä 2007 kahdella moduulilla.

OPETUSSUUNNITELMA
<i>SYKSY 2006</i>
Moduuli 1 Lapin yliopisto, taiteen tiedekunta
TUOTTAMINEN (5op)
Opiskelijan perehdytys tuottamisen eri osa-alueisiin, tuotantoympäristöihin, aikatauluun, valmisteluun sekä lainsäädäntöön. Jakson aikana tutustutaan kansainväliseen yhteistyöhön, pohditaan luovan tuotantoryhmän kokoamista sekä laaditaan liiketoimintasuunnitelma.

MANAGEMENT (5op)

Management-koulutus keskittyy yritystoiminnan eri osa-alueiden hallintaan, lainsäädäntöön, tekijänoikeuksiin sekä markkinointiin. Oleellisesti management taitoja hiotaan myös esiintymistaito-koulutuksella.

Moduuli 2 Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu, kulttuurialan yksikkö

KÄSIKIRJOITUS (5op)

Tavoitteena käsikirjoituksen sisällöllinen kehittäminen ja valmistelu, erilaisten käsikirjoitusmetodien hionta ja opetus.

JAKELUKANAVISTA CROSS MEDIAAN (5op)

Opiskelijat perehdytetään uusien ja vanhojen jakelukanavien ja niiden sovellusten hyödyntämiseen projektissa.

KEVÄT 2007

Moduuli 3 (10op) Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu

KÄSIKIRJOITUKSESTA SUUNNITELMAAN

PITSAUS

Moduuli 4 Lapin yliopisto, taiteen tiedekunta

TUOTTEISTAMINEN JA MARKKINOINTI (5op)

Opintojaksossa käydään läpi AV-tuotteiden oheismarkkinointia, tuotteistamisen hyödyntämistä projektissa sekä markkinointia.

LEVITYS- JA MARKKINOINTISUUNNITELMA (5op)

Opiskelija perehdytetään markkinointisuunnitelman tekoon projektia ajatellen sekä miten luoda toimivat puitteet ennakkotuotannossa tuotteen pitkälle elinkaarelle.

*Oulun yliopisto*⁵⁵

Oulun yliopiston humanistisessa tiedekunnassa järjestetään *Kansainvälisen yritysviestinnän maisteriohjelma*. Maisteriohjelma on kaksivuotinen koulutus, jonka tavoitteena on kouluttaa kielten ja kulttuurien asiantuntijoita kansainvälisiin, monikulttuurisiin työyhteisöihin. Koulutusohjelmassa opiskelijoiden pääaineita ovat filologia-aineet (germaaninen, pohjoismainen tai englantilainen filologia) ja opiskelijoita valitaan yhteensä 25. Maisteriohjelmassa korostetaan vahvaa kielitaitoa sekä eri kulttuurien ja kulttuurienvälisen viestinnän ja kaupallisen alan tuntemusta. Maisteriohjelma toteutetaan yhteistyössä Oulun yliopiston taloustieteiden tiedekunnan kanssa. Opiskelijoiden

⁵⁵ <http://www oulu fi/yliopisto/>

sijoittumisaloiksi hahmotetaan yritys-elämän, kaupan ja teollisuuden sekä matkailun alat tai yrittäjyys (kieli- ja kulttuurikonsulttitoimistot).

Oulun yliopiston toiminta- ja taloussuunnitelmassa vuodelle 2007–2010⁵⁶ humanistisen tiedekunnan maisteriohjelmaksi mainitaan kansainvälinen Joint Degree-ohjelman *Master's Degree Programme in Information Technology in the Humanities, Arts and Media*. Joint Degreeen järjestämiselle opetusministeriö on myöntänyt luvan jo vuonna 2005 ja se on suunniteltu järjestettäväksi yhteistyössä Oulun yliopiston humanistisen ja teknillisen tiedekunnan sekä kahden ulkomaisen yliopiston kanssa. Humanistisen tiedekunnan rehtorin kanssa laatimassa tulossopimuksessa vuodelta 2006⁵⁷ mnt. maisteriohjelman aloituspaikkamääräksi suunnitellaan 25 opiskelijaa. Samassa tulossopimuksessa vuodelta 2006 mainitaan myös suunnitelmat *Kulttuurityön maisteriohjelman* aloittamiseksi (aloituspaikkamäärä 25–28). Näistä koulutusohjelmista tai niiden suunnitelmien tilanteesta ei kuitenkaan ollut saatavissa lisätietoja selvitystyön aikana.

Oulun yliopiston humanistisen tiedekunnan taideaineiden ja antropologian laitoksella toteutettiin vuosina 2005–2007 sisältöliiketoiminnan luovien prosessien johtamiseen (Creative Processes and Content Business Management) keskittynyt tutkimus-, kehitys- ja koulutushanke (CreaM).⁵⁸ Hankkeen tavoitteena oli vahvistaa sisältöalan toimintaedellytyksiä tutkimuksen ja koulutuksen kautta. Tavoitteena oli myös kartoittaa monitieteisen ja kansainvälisen koulutusohjelman vakinaistamisen mahdollisuuksia Oulun yliopistossa. CreaM -hanke oli yksi Oulun kaupungin kasvusopimuksen sisältö- ja mediaklusterin ja Media Forumin kärkihankkeista ja sen rahoittajina toimivat Oulun lääninhallituksen sivistysosasto, Oulun kaupunki sekä yritykset. CreaM -hankkeen päätyttyä sen esille nostamia ajatuksia vie Oulun yliopistossa eteenpäin rehtorin nimittämä työryhmä. Oulu yliopistossa ollaan suunnittelemassa ESR -hakemusta kulttuuristen sisältöjen johtamisen maisteriohjelman (KULTSI) pilotointia varten. Hanke perustuu humanistisen, luonnontieteellisen (tietojenkäsittelytiede) ja taloustieteellisen tiedekunnan yhteistyöhön. Hankkeessa voi liittyä mahdollisesti yhteistyötä myös Luulajan teknillisen yliopiston kanssa ja yhteinen Interreg -hakemus nähdään sekin mahdolliseksi. Yliopisto tekee yhteistyötä myös Oulun kaupungin Oulu 15 -hankkeen kanssa.⁵⁹

---

⁵⁶ Oulun yliopiston TTS 2007-2010, www.hallinto oulu fi/suunnit/tts-2007-2010.htm

⁵⁷ Oulun yliopisto, Rehtorin ja humanistisen tiedekunnan välinen tulossopimus vuodelle 2006. [WWW-dokumentti.] <[www.hallinto oulu fi/suunnit/tulos/TUSO%20_06/HuTK_Tulossopimus%20_2006%20\(3\).pdf](http://www.hallinto oulu fi/suunnit/tulos/TUSO%20_06/HuTK_Tulossopimus%20_2006%20(3).pdf)> (1.6.2007); Oulun yliopiston vuosikertomus 2005. [WWW-dokumentti.] <www oulu fi/ladattavat/pdf/Vuosikertomus2005.pdf> (1.6.2007)

⁵⁸ <http://cream oulu fi>

⁵⁹ Lähde: Professori Maija-Leena Huotari ja lehtori Sanna Karkulehto, Oulun yliopisto.

Porin yliopistokeskus⁶⁰

Porin yliopistokeskuksessa toimivat Tampereen teknillisen yliopiston Porin yksikkö, Turun kauppakorkeakoulun Porin yksikkö, Turun yliopiston Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen laitos, Tampereen yliopiston Porin yksikkö ja Taideteollisen korkeakoulun Porin taiteen ja median osasto. Yliopistoyksiköiden opiskelijat voivat hakea opiskeluoikeutta toisesta yliopistokeskuksessa toimivasta yksiköstä (nk. ristiinopiskelu).

Turun yliopiston humanistisen tiedekunnan Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen laitoksen kandidaattitason opinnoissa voi erikoistua digitaaliseen kulttuuriin, kulttuuriperinnön tutkimukseen, maisemantutkimukseen (HuK -tutkinnon pääaineet: sekä perus- että aineopinnot). Lisäksi laitoksella voi opiskella sivuaineena kulttuurituotannon suunnittelua (perusopinnot), kulttuurimatkailua (perus- ja aineopinnot) sekä museologiaa ja aineellista kulttuuria (perusopinnot). Lisäksi laitoksella voi suorittaa koulutusohjelman kolmen pääaineen yhteiset maisteriopinnot (120 op, filosofian maisterin tutkinto). Maisteriopinnot suoritetaan eri oppiaineet integroivassa monitieteisessä muodossa ja pyrkimys on pätevoittää opiskelijat laaja-alaisesti kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen tehtäviin.

Digitaalisen kulttuurin opinnot kouluttavat opiskelijoita esimerkiksi viestinnän ja kulttuurialan organisaatioihin tai projektitehtäviin. Erilaisia opintokokonaisuuksia valitsemalla opiskelija voi painottaa digitaalisen kulttuurin alueelta teoreettis-tutkimuksellista tai taiteellis-tuotannollista näkökulmaa tai näiden yhdistelmää.

Kulttuurituotannon suunnittelu on 25 opintopisteen laajuinen sivuopintokokonaisuus, joka sisältää kulttuurialan rahoitukseen, hallintoon ja kulttuurin tuotteistamiseen sekä kulttuurituotteen hinnoitteluun ja markkinointiin liittyviä sisältöjä. Opintokokonaisuuden aikana tutustutaan myös paikalliseen, satakuntalaiseen kulttuuritoimintaan. Opinto-oppaan mukaan kansainvälinen näkökulma opinnoissa on mukana mm. kulttuurituotannon suunnittelun (1 op; kulttuurituotanto osana kansainvälistä toimintaa), kulttuuripolitiikan ja -hallinnon (5op, valtioiden, kansainvälisten toimijoiden kulttuuripolitiikka) sekä projektinhallinnan ja -työskentelytaitojen (3op, EU-rahoitus,

---

⁶⁰ <http://www.porinyliopistokeskus.fi/>

EU -tieto) kursseilla. Lisäksi opintokokonaisuuteen kuluvat mm. viiden opintopisteen kulttuuri ja talous -opintojakso sekä kulttuuriyrittäjyyden opintoja (3 op).

Kulttuurimatkailun sivuaineopinnot jakautuvat kolmeen osioon, joita ovat teoreettinen osuus, empiirisen tiedon hankinta ja tapaustutkimusten käsittely sekä tieteellisen tiedon soveltaminen käytännössä. Kulttuurimatkailun perusopinnot sisältävät kokonaisuuden *Matkailu ja talous* (3 op), jossa perehdytään taloustieteellisen ajattelun alkeisiin sekä eräisiin matkailusektorin taloudellisiin kysymyksiin ja vaikutuksiin. Aineopintojen opintojakso *Kulttuurimatkailun markkinointi ja viestintä* (4 op) perehdyttää markkinointiin matkailualan näkökulmasta. Kurssilla käsitellään muun muassa sponsorointia ja messuille osallistumista sekä matkakohteiden ja -palveluiden tuotteistamista, hinnoittelua ja jakelukanavien käyttöä.

Porin yliopistokeskuksen kaikille opiskelijoille tarkoitettuista *Akateeminen yrittäjyys* - opintokokonaisuuden opintojaksoista opiskelija voi muodostaa sellaisen opintokokonaisuuden, joka parhaiten tukee opiskelijan oman asiantuntemuksen syventämisen ja itsensä kehittämisen tavoitteita. Opintokokonaisuus sisältää muun muassa kokonaisuudet *Kulttuuriyrittäjyys* (3 op) ja *International Business* (5 op). Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen laitoksen opiskelijan on suoritettava yhteensä 25 opintopistettä yrittäjyysopintoja saadakseen ne sisällytettyä sivuaineena tutkintoonsa.

Turun kauppakorkeakoulun Porin yksikön ja Taideteollisen korkeakoulun Porin taiteen ja median osasto toteuttavat parhaillaan yhdessä *Creative Leadership*- luovan talouden tutkimus- ja koulutushanketta.⁶¹ Hanketta rahoittavat Satakuntaliitto ja Porin kaupunki. Hankkeessa on tavoitteena tukea erityisesti alueen kasvua tarjoamalla Satakunnan alueen toimijoille sekä täydennys- että maisteritason koulutusta luovuuden ja johtamisen sekä luovien toimialojen ja manageroinnin alueilla.

Projektin tavoitteena on suunnitella ja toteuttaa kansainvälinen monitieteinen, kansainvälinen maisteriohjelma, missä designin, talouden, liiketoimintaosaamisen ja johtamisen koulutus ja tutkimus yhdistetään luovien prosessien johtamiseen ja tuottamiseen. Maisteriohjelman on tarkoitus käynnistyä vuonna 2008. Käynnissä olevassa tutkimusohjelmassa tuotetaan teoreettista taustaineistoa tulevaan maisteriohjelmaan. Lisäksi tutkimusohjelma pyrkii luomaan yhteyksiä alueellisiin luovan toimialan toimijoihin ja yrityksiin.

---

⁶¹ http://www11.uiah.fi/creativeleadership/?page_id=8&language=fi

Creative Leadership -täydennyskoulutusohjelma on käynnistynyt heinäkuussa 2007. Koulutus on suunnattu erityisesti yrittäjille ja liikkeenjohtajille sekä julkisten ja muiden kehittäjäorganisaatioiden asiantuntijoille, jotka haluavat parantaa luovien alojen asiantuntemustaan. Koulutus on tarkoitettu myös kulttuurialan, matkailun, markkinoinnin, viestinnän ja hyvinvointialan toimijoille, jotka voivat edistää omaa liiketoimintaansa verkostoitumalla luovien toimialojen kanssa. Täydennyskoulutuskokonaisuudesta voi valita myös lyhyemmän, luovuuden ja johtamisen seminaarisarjan.

Koulutusohjelma koostuu lähiopetusmoduleista ja kouluttajina toimivat kotimaiset ja kansainväliset luovan talouden asiantuntijat. Osana koulutusta jokainen osallistuja toteuttaa omaan työhönsä liittyvän kehittämishankkeen. Lisäksi koulutusohjelmaan sisältyy opintomatka Pietariin. Opintomatkan aikana tutustutaan käytännössä kulttuurivientiin ja kansainväliseen kulttuuriyhteistyöhön sekä pohditaan kansainvälistymisen hyötyjä, haasteita ja esteitä.

Täydennyskoulutuksen opintojaksot

(kursiivilla Luovuus ja johtaminen -seminaarisarjan jaksot)

“Pori Jazz for Professionals” -kansainvälinen kesäseminaari, heinäkuu 2007

Luovuus liiketoiminnassa, elokuu 2007

Sponsoroinnista yritys yhteistyöhön, syyskuu 2007

Creative Futures -konferenssi, lokakuu 2007

Digitaaliset median uudet mahdollisuudet, lokakuu 2007

Voiko luovuutta johtaa?, marraskuu 2007

Opintomatka Pietariin, marraskuu 2007

Malleja ja välineitä visionääriseen johtamiseen, tammikuu 2008

Sibelius-Akatemia ⁶²

Sibelius-Akatemian Taidehallinnon alan koulutusohjelmassa on kaksi maisteriohjelmää, Arts Management Degree Programme -maisteriohjelma Helsingissä sekä Taidehallinnon maisteriohjelma Kuopiossa. Maisteriopintoihin valitaan kulloinkin 15 opiskelijaa. Kummankin tutkinnon laajuus on 150 opintopistettä ja opinnot on mahdollista suorittaa 2-2,5 vuodessa. Koulutusohjelmat antavat valmiuden jatko-opintoihin.

---

⁶² www.siba.fi

Sibelius-Akatemia on toteuttanut Arts Management -maisteriohjelman Helsingissä vuodesta 1997 alkaen. Seuraava kurssi alkaa syksyllä 2007. Englanninkieliseen koulutusohjelmaan voivat hakea myös ulkomaiset opiskelijat ja opiskelijajoukko on hyvin kansainvälinen. Koulutusohjelman tavoitteena on antaa opiskelijoille valmiudet toimia erityisesti taide- ja kulttuuriorganisaatioiden johtotehtävissä. Opinnoissa painotetaan kulttuurialan (*non-profit*) strategiseen johtamiseen sekä kansainväliseen verkostoitumiseen liittyviä sisältöjä (vrt. kulttuuriyrittäjyys ja liiketoiminta suomenkielisissä taidehallinnon opinnoissa). Opintokuvauksissa painottuvat tätä vastaavasti ennen kaikkea kansainvälisen projektinhallinnan taidot, projektirahoituksen hankintaan ja projektien taloushallintaan liittyvät sisällöt sekä taidelaitosten johtamiseen ja kansainväliseen yhteistyöhön liittyvät jaksot. Yrittäjyysopinnot (2 op) ovat kurssilla valinnaisia sisältöjä.

Arts Management -opetussuunnitelma 2007-2009 (Mmus, Master of Music 150op)

PÄÄÄINEEN OPINNOT, väh. 100 op (credit units, cr)

ARTS MANAGEMENT FRAMEWORK

Introduction to Arts Management	4 cr
Local Framework	2 cr
National Framework	2 cr
European Framework	2 cr
Organisation visits and visiting lecturers	4 cr
Classics of Arts Management Literature	2 cr
Contemporary Arts Management Literature	2 cr

MANAGEMENT

Project Management	2 cr
Producing	4 cr
Audience Development and Education	4 cr
Media Relations	2 cr
Copyright and Intellectual Property Law	2 cr
Contract and Employment Law	2 cr
Strategic Management	4 cr
Leadership Theory	4 cr
Human Resources Management	2 cr

FINANCE AND MARKETING

Financial Management	2 cr
----------------------	------

Financial and Managerial Accounting		2 cr
Fundraising and Sponsorship	4 cr	
Marketing the Arts		4 cr
RESEARCH AND METHODOLOGY		54 cr
LANGUAGE AND COMMUNICATION	10 cr	
II OPTIONAL STUDIES, väh. 30 op/cr		
Arts Entrepreneurship		2 cr
Art and Technology		2 cr
Multicultural Communication Skills		2 cr
Cultural Industries		2 cr
Literature		1 to 15 cr
Project		2-10 cr
Work Experience		2-10 cr
Courses at Other Universities	1-15 cr	

Kuopion taidehallinnon maisteriohjelma on kehitetty kulttuuriyrittäjyyden maisteriohjelmana ESR - rahoituksella vuosina 2003–2007. Rahoitusta hanke on saanut Itä-Suomen Tavoite 1 -ohjelmasta. Kuopion kaupunki tukee koulutusta lahjoitusprofessorilla. Ensimmäiset opiskelijat ohjelmaan valittiin vuonna 2004 ja toinen sisäänotto tapahtui 2006. Koulutuksen kohderyhmänä ovat kulttuurialaan ja siihen läheisesti liittyvien alojen alemman korkeakoulututkinnon tai ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet tai muun soveltuvan koulutuksen omaavat henkilöt, joilla on riittävä työkokemus tai muuta kautta hankittu kulttuuri- ja taidealan tuntemus. Maisteriohjelmaa on tarkoitus jatkaa myös tästä eteenpäin ja uusia opiskelijoita ohjelmaan valitaan seuraavan kerran syksyllä 2008 alkavaan koulutukseen.

Kuopion suomenkielisen koulutuksen painopistealueita ovat kulttuuriteollisuus ja -tuotanto, kulttuuriliiketoiminta sekä kulttuuriyrittäjyys. Kansainvälistyminen ja kansainvälinen toiminta ovat esillä opintojaksojen kuvauksissa erityisesti kulttuuriliiketoiminnan toimintaympäristökokonaisuuteen kuuluvien kurssien *Kulttuurituotteiden tulevaisuuden mahdollisuudet* sekä *Tuottaminen ja tuottajuus* yhteydessä. Perusliiketoimintavalmiuksia opiskellaan yhteensä 32 opintopistettä ja erityisesti kulttuuriyrittäjyyteen liittyviä sisältöjä (ml. liiketoimintasuunnitelma) ohjelmassa on yhteensä 12 opintopistettä.

Taidehallinnon maisteriohjelman opetussuunnitelma 2007–2008 (Musiikin maisteri, MuM 150 op)

PÄÄAINOPINNOT

KULTTUURILIIKETOIMINNAN TOIMINTAYMPÄRISTÖ 30 op

Johdatus kulttuuriteollisuuteen	6 op
Kulttuuriyrittäjyyden erityispiirteet	4 op
Kulttuurituotteen tulevaisuuden mahdollisuudet	4 op
Tuotantoprojekti ja -prosessin hallinta	4 op
Kulttuuriteollisuuden ja -tuotannon kirjatentti	4 op
Tuottaminen ja tuottajuus	4 op
Ajankohtaiset teemat / vierailut	4 op

KULTTUURILIIKETOIMINTA 32 op

Strateginen suunnittelu ja johtaminen	4 op
Liiketoiminnan suunnittelu ja kehittäminen	4 op
Henkilöstöjohtaminen	4 op
Kulttuurimarkkinointi	4 op
Markkinointiviestintä	4 op
Kulttuuritoiminnan rahoitussuunnittelu	4 op
Sponsorointi ja yritysysteistyö	4 op
Tekijänoikeudet ja sopimus juridiikka	4 op

TUTKIELMA JA SITÄ TUKEVAT OPINNOT 58 op

VALINNAISET OPINNOT 30 op

Kulttuuriyrittäjyyden ja liiketoiminnan kirjatentti	4 op
Liiketoimintasuunnitelma	4 op
Projekti	2-10op
Työharjoittelu	2-10op
Muut valinnaiset opinnot	

Sibelius-Akatemian *täydennyskoulutus*⁶³ jakaantuu kahteen alueeseen. Pedagogiikka ja vuorovaikutustaidot -koulutusalaan kuuluvat muusikkouden, musiikkipedagogiikan ja taidekasvatuksen täydennyskoulutus. *Teknologia ja management* -koulutusala keskittyy puolestaan musiikin liiketoiminnan ja yrittäjyyden, arts managementin sekä musiikkiteknologian kehittämisen- ja koulutushankkeisiin. Korkeakoulun jatkokoulutustoiminnan yksi painopistealue on taiteiden

⁶³ www.siba.fi

managerointi ja kulttuuriyrittäjyys. Aikuiskoulutuksena järjestetään toteuttamalla musiikkialan ammattilaisille täydennyskoulutusohjelmia, kursseja, seminaareja ja tilauskoulutusta sekä osallistamalla kehittämishankkeisiin.

Vuonna 2007 (maaliskuusta toukokuuhun) koulutuskeskuksessa tarjotaan *Music Management for Export -vientikoulutusohjelma*.⁶⁴ Kurssin opetuskieli on englanti. Kurssia toteutetaan osana samannimistä projektia, joka saa vuosina 2006–2008 rahoitusta Euroopan sosiaalirahaston Tavoite 3 -ohjelmasta. Kurssia rahoittavat lisäksi kauppaja- ja teollisuusministeriö sekä opetusministeriö. Vientikoulutusohjelma on suunnattu musiikkialan yrityksissä toimiville, joilla on intressejä laajentaa toimintaansa erityisesti USA:han ja Venäjälle. Kohderyhmiä ovat ohjelma- ja manageritoimistot, agentuurit, pr- ja tuotantoyritykset sekä tallennetuottajat. Välillisen kohderyhmän projektissa muodostavat artistit, muusikot ja bändit joita ohjelman toisessa vaiheessa viedään valituille kohdealueille.

ESR -projektikuvauksen⁶⁵ mukaan ohjelman tavoitteena on musiikkialan mikro- ja pk-yritysten kasvu ja kansainvälistyminen. Tätä toteutetaan vahvistamalla yritysten johto- ja avainhenkilöiden osaamista ja kansainvälistymisvalmiuksia, verkostoitumalla sekä toteuttamalla yrityskohtaisesti kohdennettuja vientiopeeraatioita kohdealueille. Toimintamalli perustuu valittujen partneriyliopistojen erityisosaamisen hyödyntämiseen paikallisen markkina-alueen ja sidosryhmien tuntijana. Tavoitteena on synnyttää ”koulutusmoduulivaihtoa” eri partneriyliopistojen kesken. Sibelius-Akatemia toimii pilottiohjelman koordinaattorina. Muita Eurooppalaisia partnereita hankkeessa ovat mm. Westminster University (UK) ja Pop Akademie (Saksa) sekä näiden sidosryhmät. USA:ssa on käyty alustavia partnerineuvotteluja.

Keväällä 2007 käynnistynyt kurssi sisältää vientiseminaarit kohdemarkkinoilla eli New Yorkissa (maaliskuu 2007) ja Moskovassa (joulukuu 2007) sekä verkko-opetuspaketin. Ohjelma koostuu kansainvälisistä seminaareista, etä- ja online-opetuksesta sekä osallistujapiirien toteuttamasta artistivaihdosta ja/tai minikiertueesta. Opetussisällöt hyödyntävät jo olemassa olevia opetusmoduuleita ja sisältöjä, erityisesti on-line -opetuksen osalta.

---

⁶⁴ Sibelius-Akatemian koulutuskeskus, Esitys korkeakoulujen arviointineuvostolle liittyen opetusministeriön tuloksellisuusrahanjaon valmisteluun vuosille 2007-2009, [WWW-dokumentti] <www.kka.fi/pdf/muut/projektit/laatuyksikko/aik/Siba.pdf> (1.6.2007); Sibelius-Akatemian koulutuskeskus, MMEX - Music Management for Export, ESR -projektin kuvaus/ESR -tietopalvelu.

⁶⁵ MMEX - Music Management for Export, ESR -projektin kuvaus/ESR -tietopalvelu.

MMEX - Kurssin ohjelma vuonna 2007

1) Vientiseminaari New Yorkissa, 12.–13.3.2007, järjestetään yhteistyössä Music Export Finlandin kanssa

2) Verkko-opetuspaketti, huhtikuu-marraskuu 2007 (osa-alueet):

- Introduction to MMEX online
- Tour management, finance and budgeting. An entrepreneurial angle.
- Promotion and marketing of music in the US. Emphasis on how to break foreign music in the market.
- Music publishing
- Conclusions, feedback and finishing up of any independent projects.

3) Vientiseminaari Moskovassa, joulukuussa 2007

Koulutuskeskuksessa on parhaillaan käynnissä (2006–2007) *Folk Music Management* -koulutusohjelma. Ohjelma on suunnattu kaupallisesti marginaalisempien musiikinlajien parissa toimiville, joilla on tarve ammattimaistaa toimintaansa ulkomaiden markkinoilla. Opetuskielenä kurssilla on sekä suomi että englanti. Kurssin koulutusjaksoilla käsitellään mm. musiikkibisneksen rakennetta ja managerin roolia, sopimusjuridiikkaa, artistin verotusta ja taloudenhoitoa, musiikin markkinointia/pr-toimintaa, musiikin liiketoiminnan uusia yhtiömalleja sekä kansainvälistä livebisnestä.

Folk Music Management -ohjelma

1. jakso: Musiikkibisneksen rakenne ja ansaintalogiikka – Manageroinnin perusasiat

2. jakso: Sopimusjuridiikka

3. jakso: Ulkomaalaisten asiantuntijoiden luennot, pääteemana kansainvälisten markkinoiden erityisvaatimukset

4. jakso:

- Musiikin markkinointi ja promootio uudistuneilla musiikkimarkkinoilla
- Musiikin jakelukanavat ja eri markkina-alueiden erityisvaatimukset
- Uudet musiikin tallennusmuodot ja jakelutavat asettavat musiikin markkinoinnin uuteen asemaan
- Levy- ja kustannusyhtiötoiminta kansainvälisillä markkinoilla
- Tiedottaminen ja musiikin promootio.

5. jakso:

- Musiikkiliiketoiminnan uudet yhtiömallit

- Livebisnes ja kiertuemanagerointi eri markkina-alueilla
- Uusien yritysmallien (360 astetta) rakenne ja niiden toimintamahdollisuudet tulevina vuosina
- Koti- ja ulkomaiden livebisnes
- Managerin ja agentin työnjako
- Kiertuemanagerointi ja merchandising

6. jakso: Folk Music Weekend

- Ulkomaisten vieraiden luentoja mm. yhteyksien luomisesta eri medioihin

7. jakso: Get Together

- Kokemuksia ja tulevaisuuden suunnittelu + verkottuminen
- Womex-tapahtuman esittely ja toimintasuunnitelma

8. jakso: Womex - The World Music Expo

Koulutuskeskuksessa järjestettiin työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena syksystä 2006 huhtikuuhun 2007 musiikkiteknologian ja musiikkiyrittäjyyden koulutusohjelma. Kohderyhmän koulutuksessa olivat muusikot ja muut musiikkialan ammattilaisille, jotka haluavat laajentaa osaamistaan musiikin teknologian ja musiikkiyrittäjyyden alueilla. Tavoitteena oli antaa osallistujille riittävä osaaminen toimia erilaisissa musiikkiteknologian ja musiikkibisneksen tietämystä tarvittavissa työtehtävissä sekä antaa opiskelijoille perustiedot musiikkiyrittäjänä toimimisesta sekä tietoa eri musiikkibisnesalueiden erityispiirteistä.

Sibelius-Akatemian *Seinäjoen koulutuskeskuksessa* (joka on osa Seinäjoen yliopistokeskusta ⁶⁶) järjestettävän täydennyskoulutuksen yhtenä painopisteenä on taiteiden managerointi ja kulttuuriyrittäjyys. Koulutuskeskus kouluttaa alueen kulttuuritoimijoita kentän toiveiden mukaan ja koulutuspäivä on järjestetty esimerkiksi sponsoroinnista. Sibelius-Akatemian kansanmusiikin osasto on suunnitellut useamman vuoden ajan yhteistyössä Tampereen yliopiston musiikintutkimuksen laitoksen kanssa kandidaatin tai ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneille kohdennetun *rytmimusiikin maisteriohjelman* järjestämistä Seinäjoen yliopistokeskuksessa. Maisterikoulutus tukee Seinäjoen kaupungin tulevaisuusstrategiaa, jossa rytmimusiikin kehittäminen on valittu yhdeksi kehittämisen painopistealueeksi. SibA:n Seinäjoen koulutuskeskuksen mukaan ⁶⁷ suunnitteilla on tällä hetkellä vuonna 2008 Seinäjoella alkava tutkimussuuntautunut maisteriohjelma ”*Musisoiva tutkija, tutkiva muusikko*”. Ohjelmaan on

⁶⁶ www.ucs.fi

⁶⁷ Lähde: Seppo Sepponen /SibA Seinäjoki

tarkoitus liittää Vaasan yliopistossa mittatilaustyönä laadittava, liiketoimintaosaamiseen keskittyvä koulutuspaketti opiskelijoiden tarpeisiin.

*Svenska Handelshögskolan*⁶⁸

Hanken on kansainvälisten opiskelijoiden määrällä mitattuna kansainvälisin suomalaisista kauppakorkeakouluista. Opetusta annetaan sekä Helsingissä että Vaasassa. Kauppätieteiden kandidaatin ja maisterin opinnoissa on 10 pääainevaihtoehtoa, mm. markkinointi, hallinto ja organisointi sekä rahoitus. Lisäksi Hankenilla on kaksi ruotsinkielistä sekä kahdeksan englanninkielistä kaksivuotista maisteriohjelmaa, kuten *Master's Degree Programme in Intellectual Property Law*, *Master's Degree Programme in International Management* tai *Master's Degree Programme in Marketing*. Markkinoinnin suuntautumisasihtoehtossa on mahdollista erikoistua esimerkiksi matkailumarkkinointiin.

*Taideteollinen korkeakoulu*⁶⁹

Muiden taidekorkeakoulujen tapaan Taideteollinen korkeakoulu on kansainvälisesti aktiivinen. Etenkin ulkomaalaisten opiskelijoiden määrä on TaiK:issa ollut suuri: Vuonna 2006 lähes 20 prosenttia TaiK:in opiskelijoista oli ulkomaalaisia vaihto-opiskelijoita. Keväällä 2007 ulkomaalaisten osuus maisteritutkintoihin hakeneista kasvoi viidenneksellä edellisestä vuodesta. Hakijoita oli yhteensä 57 maasta ulkomaalaisten hakijoiden osuuden ollessa 37 prosenttia⁷⁰. Korkeakoulu on mukana myös useissa kansainvälisissä verkostoissa: Taideteollisen korkeakoulun ja Lontoon Royal College of Arts:in vuonna 1990 perustama ja TaiK:n koordinoima Cumulus-verkosto on 85 eurooppalaisen muotoilu- ja taidekorkeakoulun yhteistyöfoorumi; TaiK:in koordinoimaan Nordplus-ohjelman Cirrus-verkostoon kuuluu 20 yliopistoa Pohjoismaista sekä Baltiasta; Polarus-verkosto yhdistää Pohjolan, Baltian ja Luoteis-Venäjän yliopistoja.

Taideteollisella korkeakoululla on viisi osastoa Helsingissä sekä Visuaalisen kulttuurin Porin erillinen laitos.

Elokuvataiteen ja lavastustaiteen osaston elokuvataiteen koulutusohjelman kaikille yhteiset opinnot sisältävät kokonaisuudet *Elokuva- ja televisiotuotannon prosessi ja ELO tuotantoympäristönä* (1,5

---

⁶⁸ www.hanken.fi

⁶⁹ <http://www.uiah.fi/>

⁷⁰ Helsingin Sanomat 26.6.2007

op) sekä *Elokuvatuotannon ammattikuvat ja vastuualueet* (1,5 op), jossa käydään läpi muun muassa erilaisia tuottajan ammattiin liittyviä osa-alueita kuten suunnittelua, tiedonvälitystä, seurantaa ja raportointia. Koulutusohjelman ammattiaineopintojen kursseilla *Kustannuslaskenta ja tuotantosuunnittelu* (4,5 op), *Tuotanto* (6 op), *Rahoitus ja projektin esittely* (3 op) sekä *Markkinoinnin perusteet* (6 op) käydään läpi esimerkiksi rahoitusta, sopimuskäytäntöjä, tekijänoikeuksia sekä markkinointia. Dokumenttielokuvan suuntautumisvaihtoehdon kurssi *Projektit/workshopit/festivaalit/seminaarit* (1,5-7 op) sisältää mahdollisuuden osallistua kansainvälisille festivaaleille ja kansainvälisiin elokuvaprojekteihin.

Elokuvataiteen syventävien ammattiaineopintojen kursseja ja kokonaisuuksia liittyen sekä liiketoimintaosaamiseen että kansainvälistymiseen ovat *Markkinointi* (9 op), *Tuotannon erityisalueet* (9-10,5 op), *Myynti- ja yritystoiminta* (3 op), *Tuotanto* (6op) sekä *Kansainväliset yhteistuotannot ja kansainvälinen rahoitus* (6-10 op). Elokuvaleikkauksen syventävissä aineopinnoissa on valinnainen *kansainvälinen seminaari* (1,5 op).

Muotoilun osaston yhteiset aineopinnot sisältävät kurssin *Ammatti- ja oikeuskäytännöt*, jossa käydään läpi esimerkiksi tekijänoikeusasioita. Vaatesuunnittelun ja pukutaiteen koulutusohjelman aineopinnoissa on *Markkinointi ja viestintä* -kokonaisuus (10,5 op), jonka tavoitteena on oppia oman suunnittelutaidon markkinointia ja markkinointia yleensä. Sisustusarkkitehtuurin ja huonekalusuunnittelun koulutusohjelman aineopintojen *Näyttelyprojekti*-kurssin (6 op) tarkoituksena on antaa taitoja opiskelijan omien suunnitteluajatusten ja projektien esittelyyn. Graafisen suunnittelun valinnaisissa opinnoissa on kurssit *Konseptisuunnittelu ja tuottaminen* (3 op) sekä *Markkinointi* (3 op).

Taideteollisen muotoilun maisteriohjelman syventävissä opinnoissa on kokonaisuus *Taideteollisuus, taidepromootio ja markkinointi* (22–48 op), jossa projektityöskentelyn kautta syvennyttään esimerkiksi teollisen tuotesuunnittelun ja kokeellisen muotoilun näkökulmiin. Tekstiilitaiteen sekä vaatesuunnittelun ja pukutaiteen koulutusohjelmien *Yrittäjyysmoduuli* koostuu 15 opintopisteen teoriaosuudesta sekä 15–30 opintopistettä käsittävistä projekteista. Moduulin tavoitteena on liiketoiminnan periaatteiden ymmärtäminen, yrittäjyyteen kasvaminen sekä kansainvälisen kaupallis-teollisen suunnittelutoiminnan ja muotoilualan toimintatapojen tunteminen. Kurssien sisältöjä ovat esimerkiksi konseptointi, tuottaminen ja projektin hallinta.

Muotoilun osaston *IDBM - International Design Business Management* -sivuainekokonaisuuden (30op) tavoitteena on kouluttaa osaajia kansainvälisen liiketoiminnan avaintehtäviin. IDBM-ohjelmasta tarkemmin yllä Helsingin kauppakorkeakoulun yhteydessä.

Taideteollisen korkeakoulun Medialaboratorio (Media Lab) on erikoistunut uuden median opetukseen ja tutkimukseen. Osaston englanninkielinen uuden median maisteriohjelma *The MA in New Media* kouluttaa opiskelijoita esimerkiksi uuden median tuotantoihin, pelien suunnitteluun tai digitaaliseen animaatioon. Opinnoissa on paljon projektityötä ja ne sisältävät muun muassa *New Media Management* -seminaarin (6 op), jossa käsitellään tekijänoikeuskysymyksiä ja projektin hallintaa. *Creative Producer & Media Management* (3 op) -kurssin sisältöihin kuuluu esimerkiksi rahoituksen hakeminen.

Valokuvataiteen koulutusohjelman valinnaisissa opinnoissa on *Taiteen markkinointi* -kurssi, joka käsittelee muun muassa kotimaista ja kansainvälistä markkinointia.

IADE on Taideteollisen korkeakoulun ja Teatterikorkeakoulun yhteinen luovien alojen koulutus- ja kehittämisinstituutti. IADE tarjoaa muun muassa alan täydennyskoulutusta sekä *Jalostamoneuvontaa* luovien alojen pk-yrityksille ja yrittäjille designin, esittävien taiteiden, median, johtajuuden ja yrittäjyyden aloilla. Instituutin yhteydessä toimii myös luovien alojen yrityshautomo Arabus.

Syksyllä 2007 IADE:ssa alkaa *Luovien alojen Arabus-yrittäjyysvalmennus*. Syys-marraskuussa 2007 toteutettava koulutus on tarkoitettu luovien alojen ammattilaisille, jotka ovat perustamassa tai juuri perustaneet yrityksen muotoilun, median visuaalisen ilmaisun, esittävien taiteiden tai sisältötuotannon aloille. Tavoitteena on antaa osallistujille valmiuksia kehittää ja tuotteistaa omaa osaamistaan, omia liikeideoitaan ja luoda perusta liiketoiminnan käynnistämiseksi. Koulutus antaa myös valmiudet hakeutua IADE:n yhteydessä toimivaan Arabus yrityshautomoon. Koulutuspäiviä on yhteensä 62, joista lähipäiviä on 40 ja yrityskohtaisia klinikkapäiviä 9. Koulutuspaikkoja on varattu 20. Koulutukseen haetaan työvoimatoimiston kautta.

Keväällä 2007 kaksipäiväisellä seminaarilla alkanut *Yrittäjyys esittävässä taiteissa* -kokonaisuus jatkuu syksyllä. Yrjö moduuli 1 (7,5 op) on johdantopakso vuonna 2008 alkavalle laajalle koulutuskokonaisuudelle. Koulutuksessa toteutetaan uutta, ainutlaatuista esittävien ja muiden taiteiden aloille suunnattua pedagogiikkaa, jossa liiketalouden elementit yhdessä taiteen tekemisestä

kumpuavan osaamisen kanssa opitaan ymmärtämään ennakkoluulottomasti ja kokonaisvaltaisesti uudenlaisena yrittäjyysasenteena. Koulutus antaa työkaluja liikeidean innovointiin, tuotteistamiseen ja sen presentaatioon.

Yrittäjyys esittämissä taiteissa koulutuksen muut moduulit on tarkoitus toteuttaa vuosina 2008–2010:

- Yrjö moduuli 2/2008: Liiketoimintaosaaminen (22,5op)
- Yrjö moduuli 3/2009: Yrityksen johtaminen ja sisäinen johtajuus (30 op)
- Yrjö moduuli 4/2010: Työhyvinvointijohtaminen ja oman taiteellisen osaamisen ylläpito (30 op)⁷¹

Vuonna 2007 IADE:n täydennyskoulutustarjonnassa on myös seuraavanlaisia kokonaisuuksia:

Luova polku yrittäjyyteen (4 op)

Kuvaus: Koulutuksen tavoitteena on antaa opettajille valmiuksia oppia ymmärtämään yrittäjyyttä laaja-alaisena ilmiönä ja välineitä soveltaa luovia metodeja yrittäjyyskasvatuksessa sekä toteuttaa opetuksen tavoitteena yritteliästä toimintatapaa.

Ajankohta: syys-lokakuu 2007

Journalistisen työn johtaminen

Kuvaus: Mediakonseptien ja toimitustyön johtamisen koulutusohjelma koostuu seitsemästä kaksipäiväisestä moduulista, jotka alkavat tammikuussa 2008 ja päättyvät kesäkuussa 2008. Moduulien teemat ovat:

1. Strategia käytäntönä
2. Mediakonseptin käsite johtamisen työkaluna
3. Työprosessien mallintaminen ja johtamisen välineet
4. Suunnittelu ja editointi
5. Yksilöt ja työorganisaatio
6. Tulevaisuuteen valmistautuminen
7. Mediaympäristön muutokset

Ajankohta: tammi-kesäkuu 2008

Kansainvälisen muodin strategiat

---

⁷¹ Lähde: Riitta Pasanen-Willberg, e-mail 12.6.2007

Kuvaus: Koulutusohjelma valmentaa tämän päivän vaatetusalan kansainvälisen liiketoiminnan hallintaan, myyntiin ja markkinointiin. Tavoitteena on oman tuotemerkin ja malliston konseptointi. Koulutuksessa yhdistyvät teoria ja ammattikäytännöt. Opetus sisältää myös tuotekehityksen ja kansainvälisen tuotannon toiminnot. Omalle yritykselle on mahdollista laatia ohjatusti liiketoiminta- ja markkinointisuunnitelma. Kurssin aikana toteutettavilla omilla mallistoilla (syksy -09) osallistutaan kansainvälisille valmisvaatemessuille keväällä 2009.

Ajankohta: elokuu 2007 - maaliskuu 2009

Muova on Taideteollisen korkeakoulun ja Vaasan yliopiston yhteinen tutkimus- ja tuotekehityskeskus, joka tarjoaa muotoilu-, tutkimus- ja koulutuspalveluita tarkoituksena edistää suomalaisten pk-yritysten kansainvälistä kilpailukykyä. Muova tarjoaa yrityksille räätälöityä koulutusta liittyen muotoiluun, viestintään ja markkinointiin. Koulutuspaketteja ovat esimerkiksi: *Viestintä ja markkinointi*, *Tuotesuunnittelu ja muotoilu* sekä *Muotoilusta kilpailukykyä ja EU ja käsityö*.

Muotoilun innovaatiokeskus *Designium*:in tehtävä on edistää kansallisen muotoilupolitiikan kehittymistä ja suomalaisen muotoilun kansainvälistymistä. Toiminta rakentuu kiinteälle yhteistyölle Taideteollisen korkeakoulun, Lapin yliopiston, Teknillisen korkeakoulun ja Helsingin kauppakorkeakoulun sekä muiden yliopistojen, ammattikorkeakoulujen, yritysten ja julkisten yhteisöjen kanssa. Designiumin palvelut on suunnattu etenkin Taideteollisen korkeakoulun tutkijoille ja opiskelijoille, mutta ne ovat avoimia myös muille asioista kiinnostuneille.

*Case: Helsinki School of Creative Entrepreneurship - HSCE*⁷²

Helsinki School of Creative Entrepreneurship on Helsingin kauppakorkeakoulun, Taideteollisen korkeakoulun sekä Teknillisen korkeakoulun monitieteinen ja yrittäjyyteen suuntautunut koulutushanke, jossa hyödynnetään International Design and Business Management -ohjelmasta saatuja kokemuksia. Myös Uudenmaan osaamiskeskus Culminatum on ollut merkittävä tekijä ohjelman käynnistymisessä ja kehittämisessä. Ohjelman valmisteluun ja pilottivaiheeseen on saatu rahoitusta pääkaupunkiseudun kaupunkiohjelmalta sekä Teknologiateollisuuden 100-vuotissäätiöltä.

⁷² www.hsce.fi

Ohjelman tavoitteena on lisätä akateemista yrittäjyyttä, korkeakoulu- ja kampusrajat ylittävää liikkuvuutta sekä houkutella yrittäjyydestä kiinnostuneita ulkomaalaisia opiskelijoita pääkaupunkiseudulle.

Ensimmäiset opiskelijat englanninkielisessä ohjelmassa ovat aloittaneet keväällä 2007. Ohjelman ajatuksena on sisällyttää yrittäjyysohjelman opintoja mukana olevien partneriyliopistojen maisteriopintoihin. Creative Entrepreneurship -moduulin laajuus on 20–24 opintopistettä. Vuoden kestävän kurssin tavoitteita ovat tarjota opiskelijoille taitoja ja välineitä yrittäjänä toimimiseen; laajentaa opiskelijoiden näkökulmia, kun he joutuvat toimimaan eri yliopistoista tulevien opiskelijoiden kanssa sekä hioa opiskelijoiden taitoja käytännön kautta. Opinnot sisältävät kokonaisuuksia muun muassa seuraavilta aihealueilta:

- luova tiimityö,
- muotoilu,
- projektisuunnittelu ja tiedonhaku,
- yrittäjyys,
- laki,
- myynti,
- rahoitus,
- liiketoimintasuunnitelman kirjoittaminen sekä
- esiintymistaidot.

Opiskelijaryhmiä kannustetaan kehittämään ja viemään eteenpäin omaa projektisuunnitelmaa ja näin soveltamaan opittuja taitoja käytännössä. Jokaista projektiryhmää tukee ja valvoo oma projektineuvosto, joka koostuu kokeneista yritysmaailman toimijoista.

*Tampereen yliopisto*⁷³

Tampereen yliopiston humanistisessa tiedekunnassa toimiva näyttelijäntyön laitos antaa taideopetusta tiedekorkeakoulun sisällä. Teatterityön koulutusohjelman *Ammattitieto* - perusopintokokonaisuudet (I-V) sisältävät tietoutta näyttelijänä olemisesta ja taiteilijaksi kasvamisesta.

---

⁷³ www.uta.fi

Taideaineiden laitoksella opetetaan Suomen kirjallisuutta ja yleistä kirjallisuustiedettä, teatterin ja draaman tutkimusta, taidehistoriaa sekä mediakulttuuria. Teatterin ja draaman tutkimuksen sekä mediakulttuurin aineopinnot sisältävät kurssin *Mediakulttuurin tuotanto, talous ja instituutiot* (3 op), jossa syvennyttään monikansallisten mediakonsernien ja suomalaisten mediaorganisaatioiden toimintaan. Kurssin tavoitteena on ymmärtää tiedonvälityksen ja viihteen organisaatioita osana mediamarkkinoita. Oppiaineen syventävien opintojen kurssilla *Teatterin haasteet nykykulttuurissa* (5 op) on tavoitteena syventää opiskelijan tietämystä esimerkiksi tuottamisen, hallinnon ja ohjauksen toimintakulttuureista.

Humanistisen tiedekunnan pääaineopiskelijoille tarkoitettun Museologian opintokokonaisuuden (35 op) tavoite on tarjota valmiuksia toimia oman erikoisalansa kulttuurituotteiden näyttelyiden järjestäjänä, koordinaattorina tai tuottajana. Kokonaisuus sisältää *Kulttuuripalveluiden johtaminen ja markkinointi* -kurssin (3 op), jonka tavoitteena on antaa perustiedot kulttuuripalvelujen ja -tapahtumien organisoinnista, johtamisesta ja markkinoinnista.

Yhteiskuntatieteellisessä tiedekunnassa toimiva Visuaalisen journalismin maisteriohjelma on valtakunnallinen kaksivuotinen maisteriohjelma. Mukana ovat Tampereen, Jyväskylän, Helsingin ja Lapin yliopistot sekä Taideteollinen korkeakoulu. Ohjelmaa koordinoi Tampereen yliopiston tiedotusopin laitos, ja opiskelu tapahtuu pääosin Tampereella. Maisteriohjelman kaikille yhteiset opinnot sisältävät kokonaisuuden *Yrittäjyys, viestinnän etiikka, tekijänoikeudet* (5 op), jossa tutustutaan yrittäjyyden ja projektinhallinnan perusteisiin.

Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen tulevassa kurssitarjonnassa on muun muassa kaksipäiväinen kurssi *Markkinointi ja tiedottaminen kirjastoissa*.

*Turun yliopisto*⁷⁴

Turun yliopiston humanistisen tiedekunnan kulttuurintuotannon ja maisematutkimuksen laitoksen opinnoista kerrotaan edellä Porin yliopistokeskuksen yhteydessä (ks. edellä).

Humanistisen tiedekunnan historian laitoksen englanninkielinen *European Heritage, Digital Media and the Information Society* -maisteriohjelma pyrkii kouluttamaan ammattilaisia, jotka pystyvät yhdistämään kulttuuriset sisällöt, historiallisen kulttuuriperinnön sekä informaatioteknologian.

---

⁷⁴ www.utu.fi

Koulutusohjelma on joint programme, jonka järjestää Euromachs -verkosto ⁷⁵. Verkoston muodostavat Turun yliopiston ohella University of Coimbra (Portugali), University of Salento (Lecce, Italia) ja University of Cologne (Saksa). Ohjelmaan voivat hakea historian, kulttuurintutkimuksen tai vastaavan kandidaatintutkinnon (180 op) suorittaneet opiskelijat ja koulutus tapahtuu englanniksi. Maisteriohjelmaan sisältyy muun muassa *Project Management and Practical Training* (10–20 ECTS) kokonaisuus, joka sisältää osion *Cultural Management* (10 ECTS) ja saman laajuisen käytännön harjoittelun kulttuuriorganisaatioissa tai -yrityksissä.

*Teatterikorkeakoulu*⁷⁶

Teatterikorkeakoulu antaa ylintä tanssi- ja teatterialan opetusta. Teatterikorkeakoulusta valmistuu näyttelijöitä (suomen- ja ruotsinkielisiä), ohjaajia, dramaturgeja/ kirjoittajia, valo- ja äänisuunnittelijoita, tanssijoita, koreografeja, esitystaiteilijoita sekä tanssi- ja teatterialan opettajia (<http://www.teak.fi/>). Teatterikorkeakoulun perustutkintoja ovat teatteritaiteen kandidaatin ja maisterin tutkinnot sekä tanssitaiteen kandidaatin ja maisterin tutkinnot.

Kaikille koulutusohjelmille yhteisissä opinnoissa on *Työelämään* -kurssi (1 op), jossa tutustutaan erilaisiin taiteilijana työskentelemisen erityiskysymyksiin kuten tekijänoikeuksiin, apurahoihin ja verotukseen. Valo- ja äänisuunnittelun koulutusohjelmassa, joka syksyllä 2007 muuttaa Tampereelta Helsinkiin, on 2 opintopistettä käsittävä *Tuotantos suunnittelun* -kurssi. Kurssilla käydään läpi valo- ja äänisuunnittelijan työhön liittyviä tuotannollisia asioita sekä esimerkiksi esittävää taidetta koskevaa tekijänoikeuslainsäädäntöä. Kurssilla opiskelijat perehtyvät talousarvion, tarjouspyyntöjen, tarjousten ja sopimuksen kirjoittamiseen, tarjouksen laskentaan sekä tuotantoaikataulun laatimiseen.

Kansainvälinen työpaja *Big Stage* (6-15 op) kuuluu ohjauksen koulutusohjelman syventävien opintojen vaihtoehtoisiin opintojaksoihin. Opintokokonaisuutta suositellaan myös esimerkiksi tanssitaiteen maisterin vapaavalintaisiin opintoihin. Ohjauksen koulutusohjelman syventävissä opinnoissa on myös *Teatterin johtaminen* -kurssi (6-15 op), jossa käydään läpi tuotantotapoja, teatterin rahoitusta ja taloushallintoa, johtamistaitoja sekä teatterin oikeudellisiin sopimuksiin liittyviä kysymyksiä.

---

⁷⁵ www.euromachs.net/

⁷⁶ www.teak.fi

Koreografin maisteriohjelman opinnoissa on 1 opintopisteen kurssi *Tuottamisen perusteet*, joka antaa perustiedot tanssiteoksen tuottamisen perusteista ja niveltyy osaksi opiskelijan soolotyön valmistusprosessia. Esitystaiteen ja -teorian maisteriohjelma sisältää *Esitystaiteen kansainvälisen seminaarityöpajan* (6 op), jonka tavoitteena on harjaantua työskentelemään englannin kielellä ulkomaisten opiskelijoiden kanssa sekä seminaarin että työpajan puitteissa ja tutustua samalla alan verkostoihin.

Teatterikorkeakoulun täydennyskoulutustarjontaa on esitelty Taideteollisen korkeakoulun yhteydessä korkeakoulujen yhteisen koulutus ja kehittämissinstituutti IADE:n yhteydessä.

*Vaasan yliopisto*⁷⁷

Vaasan yliopiston Kauppätieteellisen tiedekunnassa voi opiskella pääaineena markkinointia sekä markkinoinnin että kansainvälisen yritystoiminnan koulutusohjelmassa. Markkinoinnin opintojen kuvauksessa todetaan markkinoinnin opinto-ohjelman tarjoavan hyvät perusvalmiudet toimia markkinoinnin johtotehtävissä, olipa kyseessä sitten kulutus- tai tuotantohyödykkeiden, palveluiden, kulttuuriteollisuuden tuotteiden tai elämysten markkinointi. Jo kandidaattiopintojen vaiheessa on mahdollista painottaa jotain markkinoinnin erityisaluetta, esimerkiksi globaalia toimintaympäristöä, kuluttajamarkkinointia tai muotoilun johtamista.

Kansainvälisen yritystoiminnan koulutusohjelman opinnoissa korostuvat yritysten ja organisaatioiden ulkomaisten toimintatapojen suunnittelu, toteutus ja valvonta sekä kansainväliseen toimintaan liittyvät ominaispiirteet. Perusopintovaiheessa perehdytään markkinoinnin peruskäsitteisiin sekä kehitetään opiskelijan valmiuksia analysoida ja johtaa yrityksen markkinointitoimintaa. Tämän jälkeen keskitytään viennin suunnitteluun, toteutukseen ja valvontaan, ulkomaankauppaan liittyviin käytännön toimintoihin sekä kansainvälisen toimintaympäristön analysointiin. Lopuksi tarkastelua laajennetaan myös muihin yrityksen ulkomaisiin toimintatapoihin.

Markkinoinnin maisteritason opintojen vapaasti valittavalla jaksolla *Kulttuurin markkinointi* (3op) tarkastellaan kulttuurin markkinoinnin ongelmakenttää, mutta myös mahdollisuuksia, joita kulttuuri tarjoaa tuotteiden ja palveluiden markkinointiin.

---

⁷⁷ www.uwasa.fi

Vielä syksyllä 2006 Vaasan yliopiston avoimessa yliopistossa järjestettiin opetusta *Muotoilujohtamisen opintokokonaisuudessa* (25 op), mutta kurssia ei näy syksyn 2007 suunnitelmissa.

Åbo Akademi ⁷⁸

Åbo Akademi tarjoaa opetusta sekä Turussa että Vaasassa. Humanistisen tiedekunnan etnologian aineen valinnaisissa opinnoissa on 2 opintoviikon *Kulturpolitik och kulturekonomi* -kurssi. Musiikkitieteen opinnoissa on kurssi *Praktisk orientering i musiklivet* (5 sv), jossa tarjotaan opiskelijoille mahdollisuus tutustua musiikkielämän erilaisiin käytännön näkökulmiin esimerkiksi projektien kautta. Museologian sivuaineopinnot sisältävät kokonaisuuden *Museikommunikation* (4 sv), jossa käydään läpi muun muassa museoiden markkinointia. Kulttuurienvälisen viestinnän (*Interkulturell kommunikation*) sivuaine sisältää kurssin *Culture, Business and Communication* (5 sv), joka esittelee kulttuurin vaikutuksia kansainväliseen liiketoimintaan. Kurssien aiheita ovat esimerkiksi: *Intercultural marketing, Intercultural synergy and organizational issues; Expatriate selection and training* ja *Cross cultural communication*. Yrityksen taloustieteen opinnoissa on kokonaisuus *Strategic thinking and knowledge management* (10 op), johon sisältyy muun muassa kokonaisuus luovasta taloudesta.

Åbo Akademin MediaCity Vaasassa järjestää koulutusta ja täydennyskoulutusta televisio- ja media-alan ammattilaisille sekä IT-alalle ja koulutussektorille. MediaCity:ssä järjestetään sekä lyhyempiä että pitempiä koulutuskokonaisuuksia eri media-alan ammattikunnille sekä hallinnolliselle että taiteelliselle puolelle. Tämän hetken koulutustarjonnassa on esimerkiksi *Cross Media Content Course*, jossa sisältötuotantoa tekeviä yrityksiä koulutetaan käyttäjäkeskitetyssä tuotekehittelytyössä ja tuotetestauksessa. Ohjelman tavoitteena on nostaa sisältötuottavien yritysten valmiuksia päästä mukaan kasvaville sisältötuotantomarkkinoille, sekä auttaa yrityksiä kehittämään korkeatasoisia ja kilpailukykyisiä interaktiivisia tuotteita.

Åbo Akademin avoimen yliopiston ”kulttuurilinjalla” opetetaan erilaisia kulttuurituottajuuteen liittyviä aineita. Opetettavia kursseja ovat muun muassa:

- Grundkurs i kulturförvaltning (5 sp)
- Kulturpolitik och förvaltning (10 sp) (internetkurssi)
- Kulturjuridik (5 sp)

---

⁷⁸ www.aboakademi.fi/

- Grundkurs i redovisning (10 sp)
- Kulturledarskap (5 sp)
- Att skriva för media (5 sp)
- Kulturmarknadsföring (5 sp)

I.2 Koulutus ammattikorkeakouluissa

Se mitä edellä todettiin yliopistojen järjestämästä koulutuksesta yleisesti, pätee pitkälti myös ammattikorkeakouluihin. Suomessa on tällä hetkellä 31 ammattikorkeakoulua ympäri maata⁷⁹. Ammattikorkeakouluissa annetaan sekä nuorisostaen koulutusta että aikuisopetusta, joiden kautta tarjotaan laajasti (kansainväliseen) *liiketoimintaan, yrittäjyyteen, kansainvälisyyteen ja kulttuurin sisältöosaamiseen* liittyviä koulutussisältöjä. Ammattikorkeakoulussa, kuten yliopistoissakin, opintoja suunnataan esimerkiksi kansainvälisyyteen mm. *sivuaine- ja vapaasti valittavilla opinnoilla, mahdollisilla ulkomaan opintojaksoilla ja kotimaassa suoritettavilla vieraskielisillä opinnoilla, ulkomaisella työharjoittelulla ja työssäoppimisjaksoilla, tutustumismatkoilla sekä tutkimus- ja kehittämishankkeissa*. Ammattikorkeakoulujen kulttuurialan opiskelijoiden kansainvälistä liikkuvuutta esiteltiin jo edellisessä, yliopistoja koskevassa luvussa (kuviot 3 ja 4). Ammattikorkeakouluopiskelijat voivat yliopisto-opiskelijoiden tapaan hyödyntää myös JOO-sopimuksia, joita oppilaitokset ovat solmineet sekä muiden ammattikorkeakoulujen että yliopistojen kanssa. Opiskelijat voivat hyödyntää henkilökohtaisessa opintosuunnitelmassaan myös muiden ammattikorkeakoulujen opintotarjontaa *virtuaaliammattikorkeakoulun*⁸⁰ kautta. VirtuaaliAMK on ammattikorkeakoulujen muodostama yhteistyöverkosto, jonka kautta ammattikorkeakoulut tarjoavat opintojaan ja palveluitaan. Opinnot suoritetaan pääosin verkko-opintoina.

Ammattikorkeakoulut ovat myös jäseninä mm. *Itä- ja Kaakkois-Aasian yhteistyöverkostossa*.⁸¹ Verkostotoiminnan tavoitteena on kehittää ja tukea ammattikorkeakoulujen Itä- ja Kaakkois-Aasiaan liittyvää opiskelua, opetusta, asiantuntijatoimintaa, työelämäyhteyksiä, kansainvälistymistä ja henkilöliikkuvuutta. Verkosto kehittää yhteistyötä Itä- ja Kaakkois-Aasian yliopistoverkoston kanssa. Verkoston kautta voi suorittaa alueeseen liittyviä opintojaksoja virtuaaliammattikorkeakouluopintoina.

---

⁷⁹ www.edu.fi

⁸⁰ www.amk.fi

⁸¹ www.asianet.fi

Toisin sanoen yksittäisten koulutusohjelmien tarjonta ei sinänsä välttämättä kuvaa kattavasti olemassa olevia koulutusmahdollisuuksia etenkään nuorisotasolla. Myös opintojen aikana tehtävien ammatillisten *projektien sekä tutkimus- ja tuotekehityshankkeiden, portfolioiden ja opinnäytetöiden* kautta opiskelijoiden on mahdollista kehittää valmiuksia toimia kansainvälisissä tehtävissä. Opiskelijoiden opintojen muotoutuminen riippuukin vahvasti henkilökohtaisesta opintosuunnitelmasta (HOPS), minkä avulla opintoja voi painottaa haluamaansa suuntaan.

Kaikkiaan 24:ssä ammattikorkeakoulussa⁸² tarjotaan koulutusta kulttuurialalla. Kulttuurialan tutkintoja voi suorittaa mm. esittävän taiteen, kuvataiteen, musiikin, muotoilun, vaatetusalan, viestinnän ja kulttuurituotannon koulutusaloilla. Kulttuuri- ja tapahtumatuottajien koulutus on Suomessa tällä hetkellä pääosin keskittynyt ammattikorkeakouluihin. Kulttuurituotantoa opetetaan viidessä eri ammattikorkeakoulussa: Humanistisessa ammattikorkeakoulussa HUMAKissa, Mikkelin, Seinäjoen ja Helsingin ammattikouluissa sekä ruotsinkielisessä Yrkeshögskola Sydväst’issä. Kulttuurituotannon koulutusohjelmasta valmistuneiden tutkintonimike kaikissa näissä on Kulttuurituottaja (AMK) ja tutkintoja voi suorittaa myös aikuisopintoina. Lisäksi Suomessa useissa ammattikorkeakouluissa voi erikoistua viestinnän ja media-alan tuottajaksi osana medianomikoulutusta.

Kulttuurin koulutusalat käytiin selvitystä silmälläpitäen kattavasti läpi siitä näkökulmasta, missä määrin opintoihin sisältyy liiketoimintavalmiuksiin, yrittäjyyteen, tuottajuuteen tai kansainväliseen yhteistyöhön valmentavia sisältöjä. Liitetaulukoon kolme on koottu tällä hetkellä kulttuurialan ammattikorkeakoulutason koulutusohjelmiin sisältyviä vastaavia opintoja: myös perusliiketoimintaosaamiseen liittyviä sisältöjä. Taulukkoa laadittaessa on käytetty uusinta kunkin ammattikorkeakoulun internetsivuilta saatavilla olevaa opinto-ohjelmaa. Listaus on laatijan näkemys opinto-ohjelmista eikä sen tarkoitus ole olla kattava, mutta se antaa joka tapauksessa hyvän yleiskuvan liiketalousopinnoista kulttuurialalla. Taulukon perusteella on selvää, ettei kansainvälisyys näy ohjelmissa otsikkotasolla muutamaa tapausta lukuun ottamatta - tarkemmissa kurssikuvauksissa se on esillä vahvemmin. Huomattavaa on, ettei taulukossa tai alla olevassa tekstissä ole huomioitu kieli- ja viestintäopintoja tai kansainvälistä harjoittelua. Taulukossa ei ole myöskään voitu huomioida vapaavalintaisia opintoja, joita kulttuurialan opiskelijat voivat ottaa monin paikoin halutessaan esimerkiksi juuri liiketalouden koulutusohjelmista.

---

⁸² AMKOTA –tietokanta.

Kulttuurituottajaopintojen osalta huomiota haluttiin kiinnittää voimakkaammin opintojen tarjoamiin kansainvälisen vaihdon ja viennin valmiuksiin, ts. kansainvälistymisen prosessiin ja kansainvälisyyteen osana tuottajan työtä.

Ammattikorkeakouluissa tarjotaan runsaasti kaupan ja hallinnon alan (tradenomi-)koulutusta kansainvälisen liiketoiminnan alueella sekä suomeksi että englanniksi. Liitetaulukossa neljä on listattu suomalaisten ammattikorkeakoulujen kansainvälisen kaupan ja liiketoiminnan alan koulutusohjelmia. Koulutusohjelmien tarjonta on selvitystä silmälläpitäen käyty läpi, mutta seuraavassa esitellään koulutusohjelmia tarkemmin vain siinä tapauksessa, että niiden nähdään sisältävän selvityksen kannalta keskeisiä, kulttuurin ja taiteen (luovien) alojen vientiin, liiketoimintaosaamiseen ja kansainvälistymiseen liittyviä sisältöjä.

Ammattikorkeakoulussa järjestetään nuorisostaan koulutuksen ohella runsaasti *aikuiskoulutusta*. Ammattikorkeakouluissa voi opiskella *aikuisten ammattikorkeakoulu- ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon* johtavissa koulutusohjelmissä, suorittaa *ammattillisia erikoistumisopintoja* sekä osallistua muuhun *maksulliseen täydennyskoulutukseen ja avoimen ammattikorkeakoulun* opintoihin. Ammattikorkeakoulujen tehtävissä korostuvat oman vaikutusalueen työelämän, erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten osaamistarpeet.

Tutkintoon johtavan aikuiskoulutuksen tavoitteena on aikuisväestön ammattitaidon tason ja laadun parantaminen sekä alueellisen, koulutuksellisen ja kieliryhmittäisen tasa-arvon toteuttaminen. Ammattikorkeakoulun erityistehtävänä on nostaa opistoasteen ja ammatillisen korkea-asteen tutkinnon taso ammattikorkeakoulututkinnoksi. Tutkintoon johtavan aikuiskoulutuksen opetussuunnitelman laajuus perustuu vaadittavaan pohjakoulutukseen sekä työelämäkokemukseen.

Ammatilliset erikoistumisopinnot (laajuus 30–60 opintopistettä) on tarkoitettu työelämässä toimivien henkilöiden, tutkinnon suorittamisen jälkeisen osaamisen syventämiseen. Opinnot ovat ammatillisiin jatkotutkintoihin johtavia tai muita laajoja täydennyskoulutusohjelmia, jotka pohjautuvat ammattikorkeakoulututkintoon. Lisäksi opintoja tarjotaan opistoasteen tai muun korkea-asteen tutkinnon suorittaneille, joilla on työkokemusta. Ammatillisissa erikoistumisopinnoissa kehitetään perustutkinnossa ja työelämässä hankittuja valmiuksia. Vuonna 2004 ammattikorkeakoulujen erikoistumisopinnoissa opiskeli yhteensä yli 8 070 opiskelijaa.⁸³

---

⁸³ www.oph.fi

*Arcada, Nylands svenska yrkeshögskola*⁸⁴

Arcadassa tarjotaan mediakulttuurin kulttuurialalla medianomikoulutusta (240op). Ohjelma on sisällöntuotannon koulutusohjelma, joka painottuu television ja multimedian tuotteisiin, tuotantoihin ja tuotantotiimeihin. Tyypillisiä tehtäviä valmistumisen jälkeen ovat äänitys, monikameraohjaus, webdesign ja tuotannonjohtaminen. Yleisen mediatuotantokoulutuksen (20 op) tai projektikoulutuksen (5 op) lisäksi kurssivalikoimassa (2006–2007) ei ole varsinaisesti liiketoimintaosaamiseen liittyvää koulutusta. Esimerkiksi Euroviisuihin liittyneen kurssin (5 op) voi kuitenkin nähdä osana myös kulttuuriviennin osaamisaluetta.

Arcada suunnittelee kulttuurialan *Media Management* -ylemmän amk-tutkinnon aloittamista vuonna 2008; tutkinnonanto-oikeus ohjelmaan on jo myönnetty. Ohjelma on tarkoitus toteuttaa englanninkielisenä yhteistyössä kansainvälisen partnerin kanssa, joka on kansainvälisesti kilpailukykyinen ja kansainvälisesti suuntautunut ohjelma. Ohjelman sisältöä suunnitellaan parhaillaan.

International Business -tradenomikoulutuksessa (210 op) voi erikoistumisopinnoissa valita 30 opintopisteen laajuisina moduuleina vieraan kielen (15 op joko Arcadassa tai ulkomailla suoritettuna) sekä media-aineen tai yrittäjyyden (kumpikin 15 op) yhdistelmän.

*Espoon-Vantaan teknillinen ammattikorkeakoulu*⁸⁵

EVTEK-ammattikorkeakoulussa kulttuurin koulutusosalalla – EVTEK Muotoiluinstituutissa – annetaan kulttuurialan ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa opetusta mm. muotoilun ja viestinnän koulutusohjelmissa.

Muotoilun koulutusohjelma johtaa muotoilualan ammattikorkeakoulututkintoon, jonka laajuus on nuorisasteella 240 opintopistettä (4 vuotta). Aikuiskoulutuksena suoritetaan 120 opintopistettä (2 vuotta) ja tutkinnon laajuus, aiemmat opinnot hyväksiluettuina on 240 opintopistettä. Tutkintonimikkeet ovat koulutusohjelmassa artemoni (AMK) ja muotoilija (AMK).

---

⁸⁴ www.arcada.fi

⁸⁵ www.evtek.fi

Koulutusohjelmassa yhtenä suuntautumisvaihtoehtona sekä nuoriso- että aikuiskoulutusasteella on *yrittäjyyispainotteinen vaatesuunnittelijakoulutus*. Opinnoissa painotetaan yritystoiminnan lainalaisuuksien ja tuloksellisen toiminnan edellytyksien tuntemista toimittaessa sekä yrittäjänä tai työntekijänä yrityksessä. Suuntautumisvaihtoehdon ammattiopintoihin (nuorisoasteella ammattiopintojen laajuus yhteensä 131,5op ja aikuiskoulutuksessa 85op) sisältyy kansainvälisen yritystoiminnan kolmen opintopisteen laajuinen kurssi, jossa perehdytään ulkomaankaupan tietolähteisiin ja toimintavaihtoehtoihin sekä suomalaisten yritysten kansainvälistymiseen.

EVTEK-Muotoiluinstituutissa järjestetään vuosien 2007–2008 aikana artoimeille ja muotoilijoille 30 opintopisteen laajuiset *visuaalisen markkinoinnin erikoistumisopinnot*, jotka painottuvat visuaaliseen markkinointiin osana konseptilähtöistä liiketaloudellista ajattelua. Koulutuksen tavoitteena on tarjota kokonaisnäkemys visuaalisen markkinoinnin kentästä sekä syventää design-osaamista ja tarjota valmiuksia kansainväliseen muotoilualan toimintaan. Koulutus sisältää myös design management -kokonaisuuden (5 op) sekä muotoilun tuotantosektoreiden ja kansainvälisen toiminnan opintojakson (3op).

Vapaasti valittavien opintojen tarjonta EVTEKissä sisältää mm. *Aasia-opintojen kokonaisuuden*, yrittäjyyteen liittyviä opintoja sekä vieraita kieliä. Liiketalouden koulutusalan tarjoama Aasia-opintojen kokonaisuudessa tarjotaan mm. Aasia liiketoiminta-alueena-, markkinointi- sekä neuvottelutaitokursseja. Opintojaksoja kokonaisuudessa tarjotaan sekä suomen että englanninkielisinä. Opiskelijalla on 24 opintopistettä Aasia-opintoja suoritettuaan mahdollista saada erillinen Asia Diploma.

EVTEK:n tekniikan koulutusosalalla tarjotaan nuorisoasteen koulutuksena englanninkielinen koulutusohjelma *Degree Programme in Media Engineering (240 ECTS)*, jonka tavoitteena on kouluttaa asiantuntijoita tieto- ja viestintäteollisuuden palvelukseen, mm. digitaalisen kustannustoiminnan sekä televisio- ja videotuotannon aloille. Koulutusohjelman vapaasti valittaviin ammattiopintoihin (yhteensä 30op) kuuluu Technology Business -moduuli, jonka puitteissa on mahdollisuus valita kansainväliseen liiketoimintaan liittyviä kursseja (Working in International Operations, Doing Business in Russia, European Union, kaikki 3op).

*Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulu*⁸⁶

Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulussa voi kulttuurialalla opiskella kuvataiteilijaksi Imatralla tai artemiksi Lappeenrannassa.

Kuvataiteilijan perusopinnot sisältävät 4 opintopisteen kokonaisuuden *taiteilija, kulttuuri ja yhteiskunta*, joka sisältää kokonaisuuden muun muassa yrittäjyydestä. Artenomin perusopintoihin sisältyy kurssi *yrittäjyys taideteollisuusialalla* (3 op). Muotoilun koulutusohjelmalla on tiiviit kansainväliset yhteydet ja opiskelijoilla on tilaisuus opiskelijavaihtoon ja harjoitteluun ulkomailla. Opiskelijoita myös kannustetaan kehittämään ideoita ja malleja kotimaiseen ja kansainväliseen yritys yhteistyöhön sekä omaan tuotantoon. Kouluttajina toimivat sekä kotimaiset että kansainväliset alan ammattilaiset. Myös kuvataiteen opetukselle on ominaista suuri vierailevien taiteilijoiden määrä, joista osa on ulkomaalaisia⁸⁷.

*Haaga Instituutin ammattikorkeakoulu (Haaga-Helia)*⁸⁸

Haaga Instituutissa annetaan liiketoiminnan amk-tutkintoon (tradenomi) johtavaa koulutusta useissa toimipisteissä. Koulutus on bisnesorientoitunutta, sisältäen kuitenkin liike-elämässä tarvittavaa kulttuurintuntemusta. Pasilan toimipisteessä järjestettävän liiketalouden koulutusohjelmassa opinto-ohjelmaan kuuluu opintojen loppuvaiheessa oleville markkinoinnin opiskelijoille suunnattu *taiteen markkinoinnin* kuuden opintopisteen laajuinen kokonaisuus. Opiskelijat laativat projektityönä valitsemalleen taideinstituutiolle markkinoinnin kehittämisehdotuksen taideinstituution nimeämän ongelma-alueen pohjalta.

*Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia*⁸⁹

Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian kulttuuri- ja ravitsemusalan kokonaisuuteen kuuluvissa oppiaineissa voi suuntautua kulttuurin ja luovien alojen tuottajuuteen. Kulttuurituotannon koulutusohjelman ohella sekä Stadian pop/jazzmuusikon, viestinnän että audiovisuaalisen koulutusohjelmat tarjoavat tuotantopainotteisen ammatillisen

---

⁸⁶ www.scp.fi

⁸⁷ www.scp.fi/fi/koulutus/index.htm

⁸⁸ www.haaga-helia.fi/

⁸⁹ www.stadia.fi

suuntautumisvaihtoehdon. Myös vaatetusalan koulutusohjelman ammattiopinnoissa on mahdollisuus valita yrittäjyyteen ja kansainvälisyyteen painottuvia opintojaksoja.

Stadian *kulttuurituotannon koulutusohjelma* antaa sekä tutkintoon johtavaa nuoriso- ja aikuiskoulutusta että täydennyskoulutusta kulttuurituotannon tehtäviin. Kulttuurituotantoa on opetettu Stadiassa vuodesta 1999 alkaen. Tuotantokoulutus oli aluksi osa viestinnän koulutusohjelmaa (kulttuurituotannon suuntautumisvaihtoehto), josta se eriytyi omaksi koulutusohjelmakseen vuoden 2006 alussa. Kulttuurituotannon nuorisoasteen koulutuksen laajuus on 240 opintopistettä.

Kulttuurivienti on valittu Stadian kulttuurituotannon koulutusohjelman yhdeksi painopistealueeksi. Kulttuurituotannon perusopinnoissa keskitytään mm. kansainväliseen toimintaan, kulttuurivientiin ja -yrittäjyyteen sekä perehdytään erilaisiin kulttuurihallinnon malleihin sekä EU-strategioihin. Vuoden 2006 alussa käynnistettiin musiikkiviennin alueella toimiville yrittäjille tarkoitettu täydennyskoulutuskokonaisuus (ks. alla). Myös koulutusohjelman tutkimus- ja kehitystoiminta suuntautuu tällä hetkellä kulttuuriviennin kehittämiseen.

Kulttuurituottajakoulutuksen tavoitteena on kouluttaa tuotantoportaahan henkilöstöä kulttuurin yksityisellä, julkisella ja kolmannella sektorilla toimivien organisaatioiden ja produktioiden palvelukseen. Opinnoissa perehdytään kulttuurintuntemukseen, kulttuurin rahoitukseen ja taloushallintoon, markkinointiin ja tiedotukseen, juridiikkaan, johtamis- ja ryhmätyötaitoihin, kansainvälisyyteen, yrittäjyyteen, viestintä- ja mediataitoihin sekä kulttuuriproduktioiden tuotantoprosesseihin. Opinnot sisältävät myös vaihtoehtoisia ja vapaasti valittavia aineita, työharjoittelujaksoja (yhteensä 30 op) sekä opinnäytetyön (15 op). Henkilökohtaisen opintosuunnitelman, projektien ja harjoittelujen kautta opiskelijat voivat syventää opintojaan eri tuotantosektoreihin ja kulttuurialoihin, mukaan lukien kansainvälisyys. Kulttuurialakohtaisia syventymisalajoja koulutusohjelmassa ovat erityisesti esittävä taide ja musiikki.

Kulttuurituottajien ammattiopintoihin opintoihin sisältyy kaikkiaan 10 opintopistettä kulttuurin liiketoimintaan sekä samoin 10 opintopistettä kulttuuriyrittäjyyteen liittyviä opintoja. Tapahtumatuotannon perusteet ja praktiikka - kokonaisuudessa (20 op) opiskellaan samoin talouteen, markkinointiin, mainontaan ja juridiikkaan liittyviä opintojaksoja. Kulttuuriviennin ja -tuonnin kysymyksiin voi erikoistua erityisesti erikoistavien ammattiopintojen jaksolla (42op). Jakso

sisältää sekä tuottajan työn että kulttuurialakohtaiset syventävät opinnot (molemmat 10 op), kulttuurikentän tilaustyön (4op) sekä itsenäisen projektityön (18op).

Kulttuurituotannon opiskelijat voivat suorittaa opintoihin kuuluvan työharjoittelujakson ulkomailla ja osa opiskelijoista on työskennellyt kulttuuriviennin tehtävissä Suomen kulttuuri-instituuteissa. Kolmen kuukauden työharjoittelu liittyy koulutusohjelman ja Opetusministeriön Kulttuurivientiyksikön yhteishankkeeseen. Stadian opiskelijat ovat myös laatineet opinnäytetöitään kulttuurivientiin liittyvistä aiheista.

Kulttuurituottajan tutkintoon johtavassa aikuiskoulutuksessa opiskelee tällä hetkellä syksyllä 2006 aloittanut ryhmä. Hakukelpoisia koulutukseen ovat vähintään ylioppilastutkinnon tai soveltuvan ammatillisen perustutkinnon suorittaneet, jotka ovat perehtyneet hyvin kulttuurialaan työn, opiskelun tai harrastustoiminnan parissa. Lisäksi edellytetään alan työkokemusta. Tutkinnon laajuus on 240/210 opintopistettä ja niiden arvioitu kesto 3,5 vuotta. Aloituspaiikkoja vuonna 2006 oli 20.

Stadiassa käynnistettiin tammikuussa 2006 kulttuurituotannon erikoistumisopinnoina *Musiikkiviennin täydennyskoulutuskokonaisuus* (ammatilliset erikoistumisopinnot). Opinnot on suunnattu musiikin vientitoimintaa harjoittaville tai sitä suunnitteleville toimijoille musiikin tyylilajista riippumatta. Opintojen aikana on perehdytty musiikkialan kansainvälistymiseen, markkinointiin, tiedotukseen, ansaintalogiikkaan ja promootiotoimintaan sekä erityisesti vientitoimintaan: musiikkiviennin toimijoihin, organisaatioihin, verkostoihin ja tukitoimiin. Keskeisessä osassa opintoja on kullekin osallistujalle laadittava kansainvälistymissuunnitelma ja musiikkiviennin liiketoimintasuunnitelma. Kouluttajina toimivat Stadian omien opettajien lisäksi mm. opetusministeriön, Finpron, Sitran, Tekesin, TE-keskuksen, Musexin ja Suomalaisen musiikin tiedotuskeskuksen asiantuntijat. Erikoistumisopinnot suunnattiin opistoasteisen koulutuksen tai vastaavat opinnot suorittaneille, joilla on vahva musiikin alan työkokemus tai musiikin alan yrittäjätausta. Aloituspaiikkoja kurssilla oli 16.

Stadian pop/jazzmusiikin koulutusohjelmaan kuuluvan *pop/jazzmuusikon suuntautumisvaihtoehdossa* (tutkintonimike Muusikko AMK, 270op) opiskelevat voivat valita ammattiopintojen syventävässä opintokokonaisuuksissa instrumentalistin, säveltäjä-sovittajan ja musiikkiteknologin suuntautumisen ohella musiikkituottajan syventävät opinnot. Musiikkituottajan ammattiopintoihin kuluu 10 opintopisteen Yrittäjyys - kokonaisuus, jossa tutustutaan musiikin liiketoimintaan sekä tuotanto- ja toimintaympäristöihin, 14 opintopisteen laajuinen musiikin

tuottamisen kokonaisuus sekä 9 opintopistettä johtamisen opintoja. Opinnoissa perehdytään yrittäjyyteen ja yritysmuotoihin, asiakaslähtöiseen, taloudelliseen ja juridiseen ajatteluun sekä markkinatalouden mekanismeihin. Kurssilla tutustutaan myös tekijänoikeus-, kustannustoiminta-, ja sopimuskäytäntöihin, levy- ja konserttitoiminnan managerointikäytäntöihin sekä studioihin ja tuotantoyhtiöihin.

Audiovisuaalisen mediatuotannon (tutkintonimike Medianomi AMK) ammatillinen suunta kouluttaa medianomeja television, elokuvan, radion ja äänitealan suunnittelu-, toteutus-, kehittämis-, asiantuntija- ja työnjohtotehtäviin sekä alan yrittäjiksi. Suuntautumisvaihtoehtoksi ammattiopinnoissa voi valita kuvan, äänen, käsikirjoittamisen tai tuotannon. Tutkinnosta eri suuntautumisvaihtoehtojen ammattiopintoja on yhteensä 120 opintopistettä.

Tuotantopainotteiset opinnot antavat valmiuksia av-tuotantojen projektinhallintaan. Opinnot on suunnattu av-tuotantojen suunnitteluun, organisointiin, taloushallintoon, alan sääntely- ja sopimuskäytäntöihin, vuorovaikutus- ja johtamistaitoihin sekä työskentelyyn kansainvälisissä ympäristöissä. Opinnot painottuvat kotimaisten av-tuotantojen toteutukseen, markkinointiin, tiedotukseen, rahoitukseen ja jakeluun. Kulttuuriviennin kannalta keskeisiä osa-alueita tuottamisen suuntautumisen ammattiopinnoissa ovat osana ammattitekniikka -opintoja opiskeltavat tv-sarjojen formatoinnin kurssi (3op) sekä kansainväliset yhteistuotannot (3op) ja yhteistuotantosopimukset (3op).

Mediatuottamisen alalla Stadiassa järjestetään vuosina 2007–2008 opetusta myös *ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavassa koulutusohjelmassa*. Opintojen laajuus on 60 opintopistettä ja koulutus kestää yhden vuoden. Pohjakoulutusvaatimus on medianomin (AMK) tutkinto tai muu viestinnän alan korkeakoulututkinto. Lisäksi edellytetään vähintään kolmen vuoden työkokemus asianomaiselta alalta tutkinnon suorittamisen jälkeen. Työkokemuksen asemesta voidaan vaatia vastaavan pituinen taiteellinen toiminta. Aloituspaiikkoja koulutuksessa on 10. Opiskelija tekee opinnäytetyönään kirjallisen tutkielman lisäksi työelämälähtöisen tutkimus- ja kehittämishankkeen, jonka kohteena ovat digitaalisen sisällöntuotannon vaatimat tuotantorakenteet. Opinnäytteen aiheena on joko projektinjohtaminen, tuotekehitysprosessit, jakelukanavat, tekniikat, julkaisujärjestelmät, mediatalous tai lainsäädäntö. Se missä määrin näihin opintoihin sisältyy tai voi sisällyttää kulttuurivientiin ja kansainvälisyyteen liittyviä jaksoja ei selviä internetsivuilta.

Stadian *vaatetusalan koulutusohjelman* (tutkintonimike vestonimi AMK, 240op)

ammattiopintoihin kuuluu 12 opintopisteen verran markkinointiin ja yrittäjyyteen liittyviä opintoja. Lisäksi opiskelijat voivat ammattiopinnoissa suunnata opintojaan oman kiinnostuksen mukaan laajemmin vaatteen markkinointiin (0 - 24 op), ja opiskella mm. kansainvälisen messukäytännön kurssin (3op) kurssin. Lisäksi vaatetusalan opiskelijat voivat valita johtamisen, markkinoinnin tai ostotoiminnan opintoja Helsingin liikelatouden ammattikorkeakoulusta.

*Humanistinen ammattikorkeakoulu*⁹⁰

Humanistinen ammattikorkeakoulu on valtakunnallinen verkostoammattikorkeakoulu. HUMAKissa järjestetään *kulttuurituotannon koulutusta* (kulttuurituottaja AMK) sekä nuorisoasteen että aikuiskoulutuksena. Nuorisoasteen koulutuksena suoritettavan kulttuurituottajatutkinnon laajuus on 240 op, aikuiskoulutuksena suoritettavan koulutuksen laajuus puolestaan 90–120 op riippuen opiskelijan aiemmasta koulutuksesta ja työkokemuksesta. HUMAKin kulttuurituotannon yksikkö koostuu neljästä kampuksesta, jotka sijaitsevat Kauniaisissa, Korpilahdella, Joutsenossa ja Turussa. Vuosittaisten aloituspaikkojen määrä on 76. Vuodesta 2008 lähtien kampusten määrä on kolme, kun toiminta Joutsenossa asteittain loppuu. Kulttuurituottajan AMK -tutkintoon johtavaa aikuiskoulutusta järjestetään syksystä 2008 alkaen Kauniaisten ja Korpilahden kampuksilla. Muuta aikuiskoulutusta (mm. erikoistumisopintoja) järjestetään kaikilla kampuksilla.

Joutsenon kampuksella erityisosaamisalueita ovat *festivaali- ja tapahtumatuotanto, suomalais-ugrilaisen kulttuurin tuntemus, visuaalisten taiteiden tuottaminen, museaalinen osaaminen, taiteen soveltava käyttö seniorityössä ja maahanmuuttajien kanssa sekä kansainvälisyys*.

HUMAKin Kauniaisten kampuksella opiskelija voi erikoistua *teatterin, rock-musiikin tai kulttuuriyrittäjyyden alalle*. Opiskeluhankkeissa perehdytään mm. rock-musiikin tuottamisen, kulttuuripalveluiden saavutettavuuteen sekä kansainväliseen kulttuuriyhteistyöhön. Ammatillisissa erikoistumisopinnoissa painopiste on kulttuurituotannon ja -yrittäjyyden koulutuksessa. Korpilahden opetustarjonnassa painotetaan *kulttuuriyrittäjyyttä*. Turun kampuksella vahvuusalueita ovat erityisesti *kulttuurikasvatus ja kulttuuriviestintä*. Kulttuuriyrittäjyys on merkittävässä asemassa erityisesti aikuiskoulutuksessa.

Kulttuurituotannon opinnoissa perehdytään tuottajan ammattitaidon keskeisiin osaamisalueisiin

---

⁹⁰ www.humak.edu ; Koulutusjohtaja Katri Kaalikoski/HUMAK

kulttuurin rahoituksesta, taloushallinnosta, markkinoinnista ja tiedotuksesta juridiikkaan, yrittäjyyteen sekä projektinhallintaan. Lisäksi tutustutaan kulttuurin sisältöihin ja kulttuuriproduktioiden tuotantoprosesseihin ja tuotantosuunnitteluun.

HUMAKin tuottajaopintoihin kuuluu 50 opintopisteen laajuinen Kulttuuritoiminnan perusta- sekä samoin 50 opintopisteen laajuinen Kulttuuripalveluiden tuottaminen -kokonaisuus. Kulttuurialan kansainvälisyyttä sekä vienti- ja tuontitoimintaa käsitellään useissa opetussuunnitelmaan kuuluvissa opintojaksoissa hieman eri painotuksin eri kampuksilla erityisesti jälkimmäisessä kokonaisuudessa (sisältää mm. osa-alueet Tuottajan työvälineet, Kulttuurin talous, Markkinointi- ja tiedottaminen). Aihepiiri on esillä myös kulttuuritoiminnan perusta -opinnoissa erityisesti Kulttuurin hallinnon ja talouden perusta- kokonaisuudessa (10 op). Kontaktiopetuksena käsitellään mm. kulttuuriviennin taloudellisia vaikutuksia yhteiskunnassa, kulttuurivientiin liittyviä hankkeita ja toimijoita, viennin tukitoimia sekä eri rahoituslähteitä. Kielitaito kansainvälisten suhteiden perustana- kokonaisuudessa (10 op) kehitetään kykyä toimia kansainvälisessä ympäristössä (kansainvälinen toiminta kotimaassa tai ulkomailla, erilaisten tapahtumien järjestäminen ulkomaisten yhteistyökumppanien kanssa, osallistumien kansainvälisiin kehittämis- ja tutkimushankkeisiin).

Ammatillisen suuntautumisen kokonaisuuden (60op) opiskelijat muodostavat valitsemalla kuusi kymmenen op:n laajuista liittyvää kurssia haluamiltaan teema-alueilta. Valittavat teemat ovat taidelajit ja kulttuurien tuntemus, tuottamisen taidot, kulttuurihallinto ja kolmas sektori, kulttuuriviestintä, *kansainvälisyys, yritystoiminta kulttuurialalla* sekä kulttuurikasvatus. Ammatillisen suuntautumisen kokonaisuudessa on valittavana kansainvälisyysopintoja kaikkiaan 20 opintopisteen verran. Kansainvälisyys-teemaan liittyvät kurssit ovat *Etniset ja paikalliset kulttuurit* (10 op) sekä *Kansainvälinen kulttuuriyhteistyö* (10 op). Kansainvälisen kulttuuriyhteistyön kurssit ovat usein englanninkielisiä kokonaisuuksia. Kansainvälinen näkökulma on myös Tuottamisen taidot -opintojaksoissa erityisesti rock-tuottamisen ja festivaali- ja tapahtumaosaamisen kursseilla. Kulttuuriyrittäjyyden opintoja HUMAKissa voi valita kaikkiaan 30 opintopistettä. Teemaan liittyvät kurssit *Kulttuuriyrittäjyys* (10 op), *Syventävä perehtyminen taloussuunnitteluun ja -hallintoon* 10 op sekä *Toiminta yksityisellä sektorilla* (10 op).

Kauniaisten kampuksella on vuosittain tarjolla englanninkielinen opintojakso *Cultural Exports*, missä opiskelijat perehdytetään suomalaisen kulttuuriviennin kysymyksiin (markkinointi, tuottaminen, jakelu) erityisesti musiikkiviennin näkökulmasta. Lukuvuonna 2007–2008 ulkomaiset vaihto-opiskelijat voivat ensi kertaa opiskella HUMAKissa koko lukuvuoden ajan

englanninkielisillä opintojaksoilla, jotka on suurelta osin integroitu omien opiskelijoiden opintoihin kotikansainvälistymisen ja kansainvälisen verkottumisen edistämiseksi.

HUMAKin avoimessa ammattikorkeakoulussa voi opiskella kulttuurituottajan tutkinnosta opinnäytetyötä ja siihen liittyviä opintoja (30 op) sekä HUMAKin yhteisiä opintoja (10 op) lukuun ottamatta. Vuonna 2006–2007 avoimen ammatinkorkeakoulun puolella järjestettiin mm. rock-tuottamisen keskeisiin osa-alueisiin keskittynyt kymmenen opintopisteen kokonaisuus, kulttuuriyrittäjyys –kurssi (samoin 10 op) sekä erilaisia kulttuurin markkinoinnin, hallinnon ja talouden kursseja.

Tammikuussa 2008 alkavat toista kertaa toteutettavat kulttuuriyrittäjyyden erikoistumisopinnot, joissa yhtenä keskeisenä painopistealueena tulee olemaan kulttuurivienti ja toiminta kansainvälisillä markkinoilla. 2006–2007 aikana toteutettavat ensimmäiset kulttuuriyrittäjyyden erikoistumisopinnot suunnattiin ensisijassa kulttuurituottaja (AMK) tai lähialan korkeakoulututkinnon suorittaneille. HUMAKille on samoin myönnetty yhdessä Metropolia ammattikorkeakoulun kanssa kulttuurialan/kulttuurituotannon koulutusohjelmaan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon aloitusoikeus. Koulutus käynnistyy alkuvuodesta 2009. Opintojen tärkeänä painopistealueena tulee olemaan kulttuuriviennin koulutus.

*Case: Turun seudun kulttuuriyrittäjyyskeskus*⁹¹

Turun seudun kulttuuriyrittäjyyskeskus on HUMAKin hallinnoima projekti, jonka tavoitteena on edistää kulttuuriyrittäjyyttä sekä Varsinais-Suomen alueella jo toimivien luovien alojen yritysten että kulttuurialalla opiskelevien opiskelijoiden parissa. Yrittäjyyskeskuksen toiminta tähtää korkeakoulujen, alueen kulttuuriyritysten ja julkisten yrityspalvelujen yhteistyön tiivistämiseen sekä korkeakoulujen yhteistyönä toteutettuun kulttuuriyrittäjyyteen ankkuroituvan tutkimustoimintaan.

Kulttuuriyrittäjyyskeskus opetustoiminta kytkeytyy yritysten esihautomotoimintaan, jota toteutetaan yhdessä kaikkien Turun seitsemän korkeakoulun ja Nuori Yrittäjyys ry:n kanssa. Lähtökohtana koulutuksessa ovat opiskelijoiden pienimuotoiset, toimivat yritykset, jotka saavat toimintaansa projektin tuen. Yritystoiminnan yhteydessä järjestetään myös kulttuuriyrittäjyyden

⁹¹ Lähde: Projektipäällikkö Timo Parkkola, HUMAK

opetuspaketti. Kulttuuriyrittäjyys-opetukseen liittyy kulttuuriviennin opintoja, joita toteutetaan yhteistyökumppaneiden (POP-areena ja Turun seudun Yrityspalvelukeskus Potkuri) kanssa. Opiskelijat voivat esihautomoyritysvuotensa jälkeen osallistua myös SILE -projektin Jalostamotoimintaan, jonka yhtenä osana on kansainvälistymiseen liittyvä konsultointi.

Kaikki kulttuuriyrittäjyyskeskuksen puitteissa annetut opinnot liittyvät suoraan HUMAKin Kulttuurituotannon koulutusohjelman opetussuunnitelmaan, joskin niitä on muokattu hieman, jotta ne toimisivat paremmin useista oppilaitoksista tulevien opiskelijoiden muodostamien opiskelijatiimien opetuksessa. Opinnoissa keskeistä ovat kontaktit työelämään sekä kehittäjätahoihin, minkä vuoksi elinkeinopoliittiset näkökulmat, mukaan lukien yritysten kansainvälistymistarve, tulevat opinnoissa korostetusti esiin.

Opiskelijat voivat valita osaksi esihautomoyrityksensä opintoja myös kulttuuripalveluiden tuotteistaminen -kurssin (10 op), jonka yhtenä lähtökohtana voi olla kansainvälisille markkinoille tuotetun palvelun tai tuotteen tuotekehitystyö. Kulttuuriyrittäjyyskeskus -hankkeen puitteissa on aloitettu myös opinnäytteitä, jotka ovat tosin keskittyneet toistaiseksi lähinnä alueelliseen yritystoimintaan. Jatkossa tavoitteena kuitenkin on kuitenkin kulttuurivientiin ja yritystoiminnan kansainvälistymiseen liittyvät opinnäyteaiheet.

Kulttuuriyrittäjyyskeskus ja HUMAKin kulttuurituotannon koulutusohjelma ovat myös parhaillaan suunnittelemassa tammikuussa 2008 alkavaa kulttuuriyrittäjyyden erikoistumisopintojen kokonaisuutta, jonka keskeisenä painopistealueena tulee olemaan kulttuurivienti ja toiminta kansainvälisillä markkinoilla.

Jo toimivia yrityksiä projektissa tuetaan yhteistyössä Turun seudun kehittämiskeskuksen sekä TE-keskuksen ylläpitämän Yrityspalvelukeskus Potkurin kanssa. Yritysten kehittämistoimissa Kulttuuriyrittäjyyskeskus tarjoaa luovien alan substanssiosaamista sekä tuotekehitykseen liittyvää osaamista. Yrityspalvelutietoa ja rahoitusneuvontaa annetaan ensisijassa Potkurin kautta. Lisäksi toiminnassa on mukana kansainvälistymisen asiantuntemusta omaavia kumppaneita (SILE-projekti, POP-areena, Turku Science Park oy, alueen yrityshautomot ym.), joiden kanssa tehdään tarvittaessa yhteistyötä.

Hämeen ammattikorkeakoulun kulttuurialan koulutusohjelmassa annetaan kulttuurialan ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa opetusta muotoilun koulutusohjelmassa. Muotoilun suuntautumisvaihtoehdossa koulutus on suuntautunut pääainejaon mukaisesti neljälle muotoilua toiminnassaan käyttävälle alalle (tekstiili, vaatetus, lasikeramiikka ja jalkine). Koulutus tähtää modernille, monimuotoiselle ja muuttuvalle muotoilualalle, jossa toimii sekä kaupan, teollisuuden että palveluiden ammattilaisia, pieniä, erikoistuneita käsityö- ja designyrittäjiä ja muotoilun asiantuntijapalveluiden tuottajia. Suuntautumisvaihtoehdosta valmistuu artenomeja (AMK).

Suuntautumisvaihtoehdon pakollisissa ammattiopinnoissa on yhteensä 6 opintopisteen laajuiset kurssit projektinhallinnasta ja sopimuskäytännöistä sekä toimitusketjujen hallinnasta. Sivuaaineopinnot koostuvat 15 opintopisteen laajuisesta tuotekehitys-, tuotteistaminen- ja markkinointi -kokonaisuudesta sekä myös 15 opintopistettä käsittävästä starttihakemosta.

Muotoilun koulutusohjelman tuotemuotoilun suuntautumisvaihto toimii yhtenä kokonaisuutena tuotekehityksen koulutusohjelman kanssa. Tuotekehityksen ja tuotemuotoilun opintojen keskiössä on teknisen suunnittelun ja teollisen muotoilun osaamisalueiden yhdistäminen sekä tätä tukeva käytännön toimintatapa, monialainen insinööri-muotoilija -tiimityö. Tuotemuotoilijan suuntautumisvaihtoehdosta valmistuu muotoilijoita (AMK).

Suuntautumisvaihtoehdon pääaineopintoihin kuuluu 15 opintopisteen laajuiset tuotekehitystoiminnan opinnot, jotka sisältävät neljä osiota:

- Asiakaslähtöinen tuotekehitys ja markkinointi (6 op)
- Tuotekehitys ja laskentatoimi (3 op)
- Ergonomia ja käyttäjälähtöinen suunnittelu (3 op)
- Projektin ohjaus ja johtaminen (3 op)

Syksyllä 2007 Hämeen ammattikorkeakoulu järjestää ammatillisissa erikoistumisopinnoissa pukeutumissuunnittelun erikoistumisopinnoita, joiden tavoitteena on syventää ja laajentaa opiskelijan teoreettista ja käytännöllistä osaamista, lisätä valmiuksia toimia erityisesti erilaisissa pukeutumiseen liittyvissä asiantuntija-, organisointi- ja konsultointitehtävissä sekä parantaa mahdollisuuksia toimia

---

⁹² www.hamk.fi

yrittäjänä. Erikoistumisopintojen kohderyhmää ovat muotoilun tai tuotemuotoilun koulutusohjelmista valmistuneet arthenomit ja muotoilijat, jotka toimivat vaatetusalalla tai ovat pyrkimässä alalle. Opinnot toteutetaan 14.9.2007–30.5.2008 Hämeenlinnassa. Opiskelu on monimuoto-opiskelua, johon kuuluu lähijaksoja, verkko-opiskelua sekä itsenäisiä harjoitustehtäviä.

Opetuksen lähiopetuspäivinä käsitellään muun muassa seuraavia asioita:

- Pukeutumissuunnittelun markkinointi (kuluttaja - ja ostokäyttäytyminen, segmentointi ja kustomointi, eKauppa, verkostomarkkinointi)
- Pukeutumissuunnittelija tapahtumien organisoijana (työnjohto tapahtumissa, promoissa ja erilaisissa tuotannoissa, sponsoreiden hankkiminen, kuvausjärjestelyt)

HAMK Täydennyskoulutus järjestää Hämeenlinnassa Euroopan sosiaalirahaston osarahoittamaa Tietotekniikkaa taiteilijoille -koulutusta. Tietotekniikkaa taiteilijoille -koulutus on suunnattu ensisijaisesti Kanta- ja Päijät-Hämeen taiteilijoille, taiteen alojen opiskelijoille ja taiteilijoiden toimintaa edistäville tahoille. Koulutuksessa taiteilijat täydentävät ja uudistavat koulutuksessa perustietoja ja -taitoja tekstinkäsittelyssä, hyötyohjelmien käyttöönotossa, kuvankäsittelyssä ja www-tuotannossa. He myös oppivat tuottamaan esittely- ja markkinointimateriaalia omasta toiminnastaan, mm. esitteiden, näyttelykatalogin ja nettigallerian muodossa.

Syksyllä 2007 koulutusprojektin puitteissa järjestetään kursseja muun muassa aiheista: www-palvelusivuston luonti ja sisällönhallinta; esittelymateriaalin tuottaminen sekä taulukkolaskenta ja esitysgrafiikka

*Jyväskylän ammattikorkeakoulu*⁹³

Degree Programme in Music Management on BA-tutkintoon johtava englanninkielinen koulutusohjelma, jonka laajuus on 270 opintopistettä (ECTS). Opiskelijoita ohjelmaan valitaan vuosittain 10 ja ohjelma on avoin kansainvälisille opiskelijoille. Koulutusohjelmassa painotetaan kansainvälisen musiikkiteollisuuden tuntemusta sekä musiikkiliiketoiminnan johtamista. Koulutuksen tavoite on valmistaa opiskelijat toimimaan erilaisissa management –rakenteissa eurooppalaisessa/kansainvälisessä musiikkiliiketoiminnassa. Koulutus on järjestetään yhdessä hollantilaisen, englantilaisen sekä norjalaisen musiikki- ja viihdemanagementtiin erikoistuneen

---

⁹³ www.jamk.fi; www.edim.info; Koulutusohjelmajohtaja Pia Kreis/JAMK; Projektipäällikkö Marius Coetzee/EDIM

oppilaitoksen kanssa. Jokainen ohjelmaan valittu oppilas viettää vuoden, mieluiten toisen opintovuoden, jossakin yhteistyöyliopistoista.

Ohjelmaa tuetaan uusien opetusohjelmien kehittämiseen (New Curriculum Development) suunnatuista Sokrates-Erasmus –varoista. Suunnitteilla on neljän jo nyt yhteistyötä tekevän eurooppalaisen koulutusorganisaation yhteinen *European Degree in International Music Management*⁹⁴.

Music management -perusopinnoissa annetaan perustyökalut ammatillisiin taitoihin ja tuntemus musiikkimanagement -kentästä. Ammattiopinnot koostuvat mm. laki- ja tekijänoikeusopinnoista (yhteensä 20 op), musiikkiteollisuuteen, musiikin liiketoimintaosaamiseen ja taloushallintoon sekä johtamiseen liittyvistä opinnoista (yhteensä 50 op) sekä kansainvälisten live-tapahtumatuotannon opinnoista (35 op). Lopputyö (proseminaari) pyritään tekemään harjoittelun yhteydessä musiikkiteollisuuden kehitysprojektina.

Jyväskylän ammattikorkeakoulussa kulttuurin koulutusosalalla järjestetään opetusta myös viestinnän, musiikin sekä vaatetuksen koulutusohjelmissa. Viestinnän koulutusohjelmassa (medianomi AMK, 240 op) opinnot suuntautuvat digitaalisen median tuotantoihin ja sisältöihin. Koulutuksen ydinalueita ovat audiovisuaalinen viestintä, mediakasvatus- ja kulttuuri ja visuaalisen suunnittelun ja digitaalisen tuotannon käytänteet sekä markkinointiyrittäjyys ja projektiosaaminen. Koulutus valmistaa opiskelijoita työskentelemään mm. media-alan tuotantoyhtiössä, mainostoimistossa, kulttuuritapahtumien tuotantotehtävissä tai eri yhteisöjen taidekasvatusprojekteissa. Opintojen painopiste on taiteen ja kulttuurin, digitaalisen viestintätekniikan, yrittäjyyden ja liiketalouden opinnoissa. Uusia opiskelijoita on valittu vuosittain 30.

Viestinnän koulutusohjelman yhteisiin ammattiopintoihin kuuluu mm. Markkinointi ja yrittäjyys (18 op) -opintokokonaisuus (markkinoinnin perusteet, markkinointiprojektin suunnittelu, mainonta, tekijänoikeudet ja sopimuskäytänteet, yritystoiminta ja mediayrittäjyys). Valinnaisissa ammattiopinnoissa voi valita mm. kulttuuripalveluiden tuottamisen ja kulttuurin markkinointitutkimusprojektin kokonaisuuden (15 op).

---

⁹⁴ www.edim.info

Degree Programme in Music Management ja viestinnän koulutusohjelma tulevat yhdistymään vuonna 2008 yhdeksi englanninkieliseksi koulutusohjelmaksi. Music and Media Management -koulutusohjelman opintoihin valitaan vuosittain 40 uutta opiskelijaa. Opinnot viestinnän tai Music Management -koulutusohjelmissa aiemmin (2007 tai ennen) aloittaneet opiskelijat suorittavat opintonsa loppuun omien opintosuunnitelmiansa mukaan, eikä näihin erillisiin ohjelmiin valita enää uusia opiskelijoita.

Musiikin koulutusohjelmassa (Muusikko AMK, Musiikkipedagogi AMK, 270 op) koulutetaan instrumenttiopettajia, kuoronjohtajia sekä musiikinohjaajia. Koulutusohjelma toimii yhteistyössä music management –ohjelman kanssa ja koulutusohjelman muihin opintoihin kuuluvissa projektiopinnoissa tai harjoitteluissa tai vapaavalintaisissa opinnoissa on mahdollista suorittaa myös management- opintoja. Vaatetusalan koulutusohjelman (vestonomi, AMK, 240 op) pakollisiin ammattiopintoihin kuuluu International skills –kurssi (3 op), jossa perehdytään erityisesti vaatetusalan kansainvälistymisen kysymyksiin. Ammattiopintoihin kuuluu myös Markkinointi ja yrittäjyys -kokonaisuus (14 op), jossa pakollisia ovat yrittäjyyden, talousjohtamisen, markkinoinnin ja laskentatoimen kurssit.

Jyväskylän ammattikorkeakoulu on valinnut yhdeksän osaamiskeskittymää, joista luova toimiala (LUOTO) on yksi. Luovan toimialan osaamiskeskittymän ydinosaamista ovat musiikki ja sen tuottaminen, av-viestintä ja mediakasvatus, kulttuuriyrittäjyys ja tapahtumatuotanto. Tätä osaamista välitetään Keski-Suomen alueen käyttöön kehittämishankkeiden, palvelutoiminnan, aikuiskoulutuksen sekä opiskelijaprojektien ja -opinnäytteiden kautta. LUOTO:n puitteissa on toteutettu vuosina 2004–2007 muun muassa Luovan toimialan liiketoimintaosaamisen kehittämishanke (LINKO)⁹⁵ sekä Luovan toimialan kärkiyrityshanke jossa pyrittiin tukemaan erityisesti kasvavia luovien alojen yrityksiä. Toimialatyö pyritään kytkemään kiinteästi Jyväskylän ammattikorkeakoulun koulutusalojen ydinosaamiseen ja opiskelijaprojekteihin. Luovan toimialan tiimoilta valmistuu runsaasti eri koulutusalojen opiskelijoiden opinnäytetöitä.

Kajaanin ammattikorkeakoulu⁹⁶

Kajaanin ammattikorkeakoulussa ei ole kulttuurialan opetusta. Oppilaitoksen tradenomiopintojen liiketalouden koulutusohjelmassa on kuitenkin mahdollista ottaa pääainetta tukeviksi

---

⁹⁵ Ks. myös luku hankkeista ja kehittämisohjelmista.

⁹⁶ www.kajak.fi

valinnaisopinnoiksi esimerkiksi hypermedian. Opiskelija voi myös valita opintoihinsa Yrittäjäyryspolun opinnot.

Tietojenkäsittelyn koulutusohjelmassa on mahdollista suorittaa peliohjelmointiin erikoistuva koulutus. Peliohjelmoinnin erikoistumisopinnoissa opiskellaan peliohjelmoinnin lisäksi pelisuunnittelua, 3D-mallinnusta sekä verkko- ja mobiilipeliohjelmointia. Lisäksi perehdytään systeemityöhön, projektityöskentelyyn, yritystoimintaan ja viestintään

*Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu*⁹⁷

Kemi-Tornion Kaupan ja kulttuurin koulutusalailla voi opiskella muun muassa kuvataiteilijan ja viestinnän koulutusohjelmissa.

Kuvataiteilijan koulutusohjelman (240 op) koulutuksessa keskeinen alue ovat taiteen ja teknologian toisiaan tukevat ominaisuudet ja kuvan viestinnälliset mahdollisuudet. Lisäksi koulutuksessa paneudutaan alueellisiin yrittäjyyden ja markkinoinnin mahdollisuuksiin. Opintojen alussa perehdytään yleisiin perusopintoihin sekä kuvataiteen ja viestinnän perusteisiin. Suuntautumisessa on kaksi vaihtoehtoa: kuvankäsittely sekä visuaalinen viestintä. Vaativimmat harjoitus- ja tilaustyöt painottuvat opintojen erikoistumisvaiheeseen. Yritystoiminta ja markkinointi huomioidaan tällöin oleellisena työskentelyn osana. Taiteelliset sekä tekniset että sisällölliset harjoitukset toteutetaan työelämälähtöisesti ja etenkin erikoistumisopinnoissa tuotteet sekä projektit saatetaan julkisesti nähtäville, tosin jo ammatillistenkin opintojen harjoitustöistä koostetaan mahdollisuuksien mukaan näyttelyitä. Näin opiskelija harjaantuu ammatissaan työllistymisen kannalta oleellisessa työnsä esilletuonnissa. Kulttuurialan yksikön kansainväliset yhteydet mahdollistavat sen, että osa opinnoista voidaan suorittaa myös vaihto-ohjelmissa.

Viestinnän koulutusohjelmasta (240 op) valmistuu medianomeja, joiden osaaminen rakentuu muun muassa monimediaisuuden hyödyntämiselle. Koulutusohjelman suuntautumisvaihtoehdot ovat mediatuotanto ja monimediajournalismi.

Mediatuotanto keskittyy tuotannollisesti haastaviin audiovisuaalisiin tuotantoihin (elokuva, radio, TV ja DVD), joiden sisältöjä leimaa kerronnallisuus ja luova välinekeskeinen ilmaisu.

Suuntautumisvaihtoehto sisältää kolme toisiaan tukevaa linjaa: 1. sisältötuotanto, 2. kuvaus ja

---

⁹⁷ www.tokem.fi

leikkaus sekä 3. ääni. Linjojen opiskelu sulautuu yhdeksi kokonaisuudeksi opiskelijoiden toteuttamissa tekijä- ja asiakaslähtöisissä mediatuotannoissa.

*Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu*⁹⁸

Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun kulttuurialalla voi suorittaa musiikkipedagogin, vestonomin sekä teatteri-ilmaisun ohjaajan tutkinnot.

Musiikin alan suuntautumisvaihtoehdot ovat kansanmusiikkipedagogi, musiikkioppilaitoksen opettaja sekä musiikinohjaaja. Musiikinohjaajan musiikin ammatilliset opinnot sekä kaikille valinnaiset ammattiopinnot sisältävät 5 opintopisteen kokonaisuuden ”*Projektin hallinta, tuottaminen ja markkinointi*”. Kurssilla perehdytään suomalaisen kulttuuri- ja taidehallintojärjestelmän yleispiirteisiin ja kulttuuritoiminnan keskeisiin rahoituslähteisiin sekä saadaan perustiedot markkinoinnista ja markkinoinnin merkityksestä kulttuuripalvelujen tuottamisessa. Kurssi antaa valmiuksia projektin hallinnasta ja taitoja kulttuuriprojektin suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin⁹⁹.

Esittävän taiteen koulutusohjelmasta valmistuu teatteri-ilmaisun ohjaajia. Koulutusohjelma sisältää opintojakson ”*Kulttuurituotannon osaamisen kehittäminen*” (5 op). Opintojaksolla perehdytään tuottajan tehtäviin ja opitaan tiedottamisen, markkinoinnin ja budjetoinnin perusteet. Lisäksi opiskelijat oppivat soveltamaan projektityöskentelyn menetelmiä sekä ymmärtävät verkostoitumisen merkityksen sekä luovan kulttuuritoiminnan mahdollisuudet¹⁰⁰.

Pietarsaaren yksikössä järjestettävän vaatetusalan suuntautumisvaihtoehtona on *turkisan alan suunnittelu ja markkinointi*. Opinnoissa yhdistyvät nahka- ja turkisan alan ammattiopinnot liiketalouden opintoihin. Myös kansainvälisyys on olennainen osa koulutusohjelmaa. Koulutusohjelma sisältää liiketalouden ja kielten opintoja 30 op sekä markkinoinnin opintoja noin 13 opintopistettä. Ohjelmassa järjestetään esimerkiksi seuraavanlaisia kursseja:

International marketing (3 op) kurssilla opiskelija saa perustiedot kansainväliseen markkinointiin vaikuttavista tekijöistä, tiedonhankinnasta ja kansainvälisen markkinoinnin kilpailukeinoista.

---

⁹⁸ www.cop.fi

⁹⁹ www.cou.fi/tiedostot/opintoopas2007/KLAM/musiikki_sisallot.pdf

¹⁰⁰ www.cou.fi/tiedostot/opintoopas2007/KLAM/esittavataide_sisallot.pdf

Kurssilla käydään läpi yrityksen kansainvälistä toimintaympäristöä sekä kansainvälisen markkinoinnin kilpailukeinoja. *Turkisala kokonaisuutena 1 ja 2* (1+1 op) kursseilla opitaan tuntemaan sekä kansallista että kansainvälistä turkisalaa. *Messut ja näyttelyt* (2op) –kurssilla perehdytään erilaisten turkisalan markkinointitilaisuuksien järjestämiseen. Kahden opintopisteen *itsenäisen markkinointiprojektin* tavoitteena on oppia itsenäisesti järjestämään turkisalan markkinointitilaisuuksia¹⁰¹.

*Kymenlaakson ammattikorkeakoulu*¹⁰²

Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa kulttuurialalla voi opiskella viestintää, muotoilua ja restaurointia. Opetuksessa kiinnitetään huomiota yrittäjähenkisyyteen, omaehtoisuuteen ja itsenäiseen otteeseen. Yhteistyökumppaneina on alan kärkiyrityksiä¹⁰³.

Viestinnän koulutusohjelman suuntautumisvaihtoehtoja ovat av- ja uusmedia, graafinen suunnittelu sekä yhteisöviestintä. Koulutusohjelmasta valmistuneilla viestinnän moniosaajilla teoreettinen ymmärrys yhdistyy taiteelliseen osaamiseen, erilaisiin käytännön taitoihin sekä teknologian hallintaan. Viestinnän alue sisältää yhä enemmän monimediaisia projekteja, jotka vaativat visuaalista ja konseptuaalista osaamista sekä käytännön yhteistyö- ja projektinjohtamistaitoja. Opiskelijavaihto ja työelämäharjoittelu ulkomaille ja ulkomailta on vilkasta. Kansainväliset kontaktit antavat opiskelijoille lisävalmiuksia työskennellä erilaisissa viestinnän tehtävissä.

Monipuolisin suuntautumisvaihtoehtoista on yhteisöviestintä. Yhteisöviestijät ovat viestinnän moniosaajia, joiden osaamisalueita ovat yritys- ja markkinointiviestintä sekä journalismi. Yhteisöviestinnän opiskelu on työelämälähtöistä ja koulutuksessa painotetaan ammattiosaamisen lisäksi suunnittelu-, yhteistyö- ja projektitaitoja. Koulutusohjelman ammattiopinnot sisältävät 6 opintopistettä *yrittäjyysopintoja*. Suuntaavissa ammattiopinnoissa on muun muassa kurssit: *Tapahtuman tuottaminen* (2 op), *Projektin hallinta* (2 op) sekä *Markkinointiviestintä* (3 op)¹⁰⁴.

Muotoilun koulutusohjelman suuntautumisvaihtoehdot ovat kaluste- ja sisustussuunnittelu, tekstiili- ja vaatetussuunnittelu sekä tuotemuotoilu ja -viestintä. Suuri osa koulutusohjelman opinnoista on projektityöskentelyä yhteistyössä yritysten ja yhteisöjen kanssa. Opiskelijat verkottuvat alan

---

¹⁰¹ www.cou.fi/tiedostot/opintoopas2007/PRSY/vaatetusala_sisallot.pdf

¹⁰² www.kyamk.fi

¹⁰³ www.kyamk.fi/Koulutustarjonta/Tutkintoon%20johtava%20koulutus/Kulttuuriala

¹⁰⁴ www.kyamk.fi/Koulutustarjonta/Tutkintoon%20johtava%20koulutus/Kulttuuriala/Viestint%E4

toimijoihin ja yritysmaailmaan jo opiskeluaikanaan. Merkittävänä tien avaajana työelämään toimii koulutusalan muotoilu- ja viestintäpalveluyksikkö Kymidesign. Kaikki suuntautumisvaihtoehdot valmentavat opiskelijoita myös toimimaan itsenäisinä yrittäjinä¹⁰⁵.

Muotoilun ja restauroinnin koulutusohjelmien perusopinnoissa on 3 opintopisteen laajuiset *yritystoiminnan perusteet* –kurssi. Kaluste- ja sisustussuunnittelun suuntautumisvaihtoehdon ammattiopinnoissa on *Tuotantoympäristöt* –kurssi (3 op), jossa perehdytään tuotantoympäristöön osana suunnittelun, tuotannon ja markkinoinnin muodostamaa kokonaisuutta. Tekstiili- ja vaatetussuunnittelun suuntautumisvaihtoehdon opinnoissa on 8 opintopisteen *Tuotekonseptointi* –kokonaisuus, jossa lähtökohtana on eri asiakkaiden ja kohderyhmien arvotuotannon tunnistaminen. Kurssilla perehdytään myös erilaisiin tuotantoprosesseihin ja kustannusten muodostumiseen. *Malliston markkinointi* (12 op) kokonaisuus sisältää kurssit *Tapahtuman tuottaminen* (4 op) sekä *Tuotekehitysprojekti 2* (8 op). Tuotemuotoilu ja –viestintä suuntautumisvaihtoehdon *Suunnittelu ja tuotteistaminen* –kokonaisuuden (7 op) tavoitteena kiinnittää suunnittelussa huomiota asiakasyrityksen tuotepolitiikkaan, valmistusmenetelmiin sekä tuotteen markkinoitavuuteen.

Kaikille koulutusohjelmille avoimissa vaihtoehtoisissa ammattiopinnoissa on *Design management* (12 op) kokonaisuus, jonka tavoitteena on saavuttaa perustiedot ja -osaaminen yrityksen design managementin hallintaan.

*Lahden ammattikorkeakoulu*¹⁰⁶

Lahden ammattikorkeakoulun Muotoiluinstituutissa annetaan opetusta muotoilun ja viestinnän koulutusohjelmissä. Lisäksi musiikin laitoksella on musiikin koulutusohjelma sekä Taideinstituutissa kuvataiteilijan koulutusohjelma. *Yrittäjyysopinnot* (4 op) kuuluvat kaikkien koulutusohjelmien perusopintoihin.

Kalustemuotoilun, muoti- ja vaatetussuunnittelun, teollisen muotoilun, sisustusarkkitehtuurin sekä koru- ja esinemuotoilun suuntautumisvaihtoehdoissa *viestintä- ja presentaatiotaidoja* sisältyy ammattiopintoihin 23–24 opintopistettä. Pakkausmuotoilun ja grafiikan koulutusohjelman ammattiopintoihin sisältyy *markkinointiopintoja* 29 opintopistettä.

---

¹⁰⁵ www.kyamk.fi/Koulutustarjonta/Tutkintoon%20johtava%20koulutus/Kulttuuriala/Muotoilu

¹⁰⁶ www.lamk.fi

Viestinnän koulutusohjelmassa elokuva- ja tv- ilmaisun suuntautumisvaihtoehdon ammattiopinnot sisältävät *tuotannon 1 ja 2* opintokokonaisuudet (3 + 3 op), joiden tavoitteena on käydä läpi keskeiset tiedot elokuvan ja tv-ohjelman tuottamisesta, tuotannon organisoinnista, rahoituksesta, budjetoinnista ja alan toimintaympäristöstä Suomessa ja muualla maailmassa.

Multimediatuotannon suuntautumisvaihtoehdossa opiskelija voi kahden ensimmäisen opiskeluvuoden jälkeen hakea projektitöiden ja syventävien opintojen avulla erikoisosaamista joistakin multimedian ilmaisuvälineistä tai ammatillisista tehtävistä. Koulutuksen sisäisenä erikoistumisalueena voi olla

- 1) sisältö- ja tuotantosunnittelu
- 2) visuaalinen suunnittelu ja animaatio
- 3) audiovisuaalisesti painottunut multimediatuotanto.

Suuntautumisvaihtoehdon ammatilliset perusopinnot sisältävät *projektisuunnittelu 1 ja 2* –kurssit (2 + 2 op)

Ks. myös liitetaulukko 3.

*Laurea-ammattikorkeakoulu*¹⁰⁷

Laurea –ammattikorkeakoulussa Vantaalla on viestinnän koulutusohjelma, jossa voi suuntautua 3D-visualisoinnin ja –animaation tai uuden median asiantuntijaksi. Koulutusohjelman pakollisissa opinnoissa ovat kurssit *Media-alan yritystoiminta ja juridiikka* (5 op) sekä *Markkinointi* (5 op). Vaihtoehtoiset opinnot sisältävät 10 opintopisteen kokonaisuuden *Yritysviestinnän suunnittelu ja brändin rakentaminen*.

Laurean toimintamalli on Learning by Developing (LbD) eli kehittämispohjainen oppiminen. Opiskelija kasvaa tutkittuun tietoon perustuvissa, aidoissa työelämän hankkeissa perusosaajasta työelämän kehittäjäksi ja pystyy valmistuttuaan tekemään vaativia töitä sekä yrityksissä että organisaatioissa. LbD:llä toteutetut opinnot mahdollistavat myös oman yrityksen perustamisen¹⁰⁸.

*Mikkelin ammattikorkeakoulu*¹⁰⁹

---

¹⁰⁷ www.laurea.fi

¹⁰⁸ www.laurea.fi/net/fi/01_Koulutus/01_amktutk/01_kulta/01_Viestinta/index.jsp

¹⁰⁹ www.mikkeli.amk.fi

Mikkelin ammattikorkeakoulussa järjestetään kulttuurituotannon koulutusta. Koulutusohjelmassa (kulttuurituottaja AMK, 240 op) osaamisalueina painotetaan viestintää ja vuorovaikutustaitoja, toimialan tuntemusta ja verkostoitumista, johtamis- ja kehittämisosaamista sekä talousosaamista ja erityisesti rahoituksen hallintaa. Koulutus antaa valmiudet myös oman yrityksen perustamiseen. Kulttuurituotannon tutkinnon voi suorittaa Mikkelissä sekä nuoris- että aikuiskoulutuksena.

Kansainvälisyyden ja kulttuuriviennin näkökulmat ovat koulutusohjelmassa esillä mm. kulttuurituottajan perusopintoihin (yht. 45 op) sisältyvällä *Monikulttuurisen innovoinnin* kurssilla (3 op), jossa opiskellaan taitoja kansainvälisissä ja monialaisissa toimintaympäristöissä toimimiseen. Kurssi suoritetaan yhdessä jonkin muun opintojakson kanssa. Kulttuurituotannon pakollisiin ammattiopintoihin (115 op) muodostuvat Toimialan tuntemus ja verkoston hallinta- (43 op), Johtaminen ja kehittäminen kulttuurialalla- (28 op) sekä Tuottajuus ja talouden hallinta- (34 op) kokonaisuuksista. Toimialatuntemukseen sisältyy mm. EU-rahoitukseen ja tekijänoikeuteen liittyviä sisältöjä sekä kurssi *Multicultural Placements in Cultural Producing* (3 op), jossa tutustutaan taide- ja kulttuurituotannon tapoihin kansainvälisessä työympäristössä. Tuottajuus ja talouden hallinta -kokonaisuus sisältää kulttuuriyrittäjyyden ja perusliiketoimintaosaamisen opintoja.

Kulttuurituottajat voivat valita vaihtoehtoisissa ammattiopinnoissa myös 15 opintopisteen laajuisen yrittäjyyden opintokokonaisuuden. Oppimisympäristöinä toimivat yrityshautomot (ns. opiskelijahautomotoiminta), joissa opiskelijoita tuetaan liikeideoiden ja liiketoimintasuunnitelmien kehittämisessä, avustetaan yrityksen perustamiseen liittyvissä kysymyksissä ja tuetaan oikean toimintaympäristön järjestelyissä. Opiskelijoilla on myös osuuskuntia, joissa valmentaudutaan yrittäjyyteen aidossa yritys ympäristössä. Osuuskuntatoimintaan voidaan kytkeä pienimuotoisesti yrittäjyysopintoja ja ns. projektiopintoja.

Mikkelin ammattikorkeakoulun muotoilun (artenomi AMK, 240 op) koulutusta järjestetään Savonlinnan toimipisteessä. Opinnoissa voi erikoistua joko teatteripuvustukseen tai vaatetussuunnitteluun ja tuotteistamiseen. Muotoilun perusopintoihin sisältyy kolme opintopistettä yrittäjyyden perusteita (3 op). Pakollisiin ammattiopintoihin sisältyy *Art and Design in International Context* (3 op) -opintojakso, jossa tutustutaan johonkin taide- tai muotoilualueen erityispiirteisiin ja tekniikkaan vieraskielisessä ympäristössä. Pakollisiin ammattiopintoihin sisältyy myös kaksi muotoilu- ja taidelähtöisen tuotekehitysprojektin tai –produktion suunnitteluun

perehdyttävää opintojaksoa (yhteensä 10 op) sekä markkinoinnin kurssi (2 op). Vaihtoehtoisissa ammatillisissa opinnoissa voi opiskella kaikkiaan 15 opintopisteen verran liiketoimintasuunnitelman tekoa ja toimintaympäristöanalyysiä.

Oulun seudun ammattikorkeakoulu¹¹⁰

Oulun seudun ammattikorkeakoulussa kulttuurialalla voi opiskella musiikin (muusikko, musiikkipedagogi), tanssinopettajan ja viestinnän koulutusohjelmissa. *Viestinnän koulutusohjelmassa* (240op) on kolme suuntautumisvaihtoehtoa: kuvallisen viestinnän ja journalismin ohella opinnoissa voi erikoistua *mediatuottamiseen*. Opinnoissa korostetaan projektityöskentelyä, markkinoinnin hallintaa, kansainvälisyyttä ja yrittäjyyttä.

Mediatuottajien pakollisiin ammattiopintoihin (120op) kuuluu muun muassa:

1. tuotannollisia ja media-alan ansaintalogiikkaan ja jakeluun keskittyviä kursseja (mm. johdanto tuottajan työhön, interaktiivisen median tuotantoprosessit, tuotantojen budjetointi, tuotantojen paketointi ja rahoitus, tuotteistaminen, kaikki 3op; palvelutuotannon kurssi 4op) joihin sisältyy kansainvälinen ulottuvuus, joskaan sitä ei varsinaisesti korosteta (tuotantojen rahoitusta lukuun ottamatta) kurssikuvauksissa;
2. tekijänoikeuksia ja sopimusjuridiikkaa (5op) sekä
3. liiketoimintaosaamiseen liittyviä kursseja (yritystoiminnan perusteet, kulttuuri- ja tapahtumatuotanto, markkinointiviestintä, johtaminen sekä liiketoimintasuunnitelman laatiminen, yhteensä 20op)

OAMK:in liiketalouden yksikössä tarjotaan 30 opintopisteen laajuiset englanninkieliset *Cultural Awareness and Communication Skills for Business* -erikoistumisopinnot, jotka tähtäävät kansainvälisen kaupan asiantuntijatehtäviin. Opinnoissa painottuu yleiset kulttuurienvälisen viestinnän ja neuvottelutaitojen osaaminen sekä yritysten toimintaympäristöjen- ja kohdealue-tuntemus (Pohjois-Amerikka, Aasia, Baltian maat ja Eurooppa), eivät tietyt toimialat ja niiden erityispiirteet. Pohjakoulutuksena opintoihin vaaditaan korkeakoulu- tai opistotasoinen tutkinto.

Pirkanmaan ammattikorkeakoulu¹¹¹

---

¹¹⁰ www.oamk.fi

¹¹¹ www.piramk.fi

Pirkanmaan ammattikorkeakoulun viestinnän koulutusohjelmassa Virroilla järjestetään medianomikoulutusta (240op) kahdessa suuntautumisvaihtoehdossa: digitaalisen äänen ja kaupallisen musiikin sekä käsikirjoittamisen ja kuvallisen ilmaisun aloilla. Näistä etenkin ensimmäinen sisältää tämän selvityksen kannalta keskeisiä sisältöjä.

Digitaalisen äänen ja kaupallisen musiikin suuntautumisvaihtoehdossa opiskellaan musiikin tuotteistamista ja markkinointia. Koulutus painottaa taiteellisen, teknisen ja kaupallisen osaamisen yhdistämistä. Keskeisiä osa-alueita ovat muun muassa luovan talouden liiketalous, luovan talouden markkinointitaidot, projekti- ja ryhmätyötaidot sekä viestintä- ja kielitaidot. Keskeiseksi valmistuvan medianomin (AMK) osaamisalueeksi mainitaan musiikkiteollisuuden tuotteiden markkinointi ja valmius toimia itsenäisenä yrittäjänä. Opetusstrategiassa käytetään todellisia työtilanteita simuloivia teemoitettuja projekteja, kuten ”luovan talouden yritysprojekti”. Opetussuunnitelmassa toimialaan kuuluvat ovat ammattiopintojen osana suoritettavat liiketaloudellinen tuottajakoulutus (11 op) sekä luovan talouden tuottajakoulutus (17 op). Opintojen painopistealueena on erityisesti musiikin tuotteistaminen.

Liiketalouden opinnot muodostavat kaikkiaan noin kolmasosan suuntautumisvaihtoehdon koulutuksesta, minkä lisäksi tuotanto-opintoihin sisältyy liiketoimintaosaamiseen liittyvää koulutusta. Koulutus on syntynyt tradenomi-koulutuksen pohjalta ja viestinnän koulutusohjelmat hyödyntävät edelleen liiketalouden koulutusohjelman kanssa yhteisiä opettajia. Liiketalouden alan kansainvälisen markkinoinnin suuntautumisvaihtoehdon opettajia ja osaamista on hyödynnetty myös digitaalisen äänen ja kaupallisen musiikin koulutusohjelmassa. Opinnoissa pyritään opiskelemaan myös eri maiden musiikkiteollisuuden käytäntöjä, esimerkiksi videoluentojen avulla.

Käsikirjoittamisen ja kuvallisen ilmaisun suuntautumisvaihtoehdossa opetellaan tuottamaan sisältöä video- ja tv-tuotantoihin ja verkkoviestimiin. Koulutusohjelmassa opiskellaan elävään kuvaan ja graafiseen ilmaisuun liittyviä tuotanto-, markkinointi- ja jakelutehtäviä. Painopistealueina ovat käsikirjoittaminen ja kuvallinen ilmaisu. Koulutuksesta valmistuvien mainitaan voivan työskennellä esimerkiksi kuvaajana, käsikirjoittajana, copywriterina, valaisijana, visuaalisena suunnittelijana tai leikkaajana. Valmistunut opiskelija voi nettisivujen mukaan työskennellä myös tuottajan, tuotantopäällikön tai kuvaussihteerin työtehtävissä. Koulutuksessa korostetaan liiketaloudellista ja asiakaslähtöistä toimintatapaa. Opintoihin kuuluu mm. tuotannon sekä markkinoinnin ja viestinnän opintoja.

PIRAMK:n Mäntän toimipisteessä liiketalouden koulutusohjelman (tradenomi, 210 op) suuntautumisvaihtoehdoksi voi valita *kulttuuri- ja kongressipalvelut*, jossa opiskellaan tapahtumien järjestämistä ideoinnista tuottamiseen ja markkinointiin. Tapahtumat voivat olla esimerkiksi kansainvälisiä kongresseja tai kulttuuritilaisuuksia. Opinnoissa painotetaan liiketalouden osa-alueiden soveltamista palveluiden tuottamisessa ja markkinoinnissa, samoin kotimaisen ja ulkomaisten kulttuurien tuntemusta ja kielitaitoa. Opetussuunnitelmaan sisältyy sisältää ammattiopinnoissa organisointiosaamisen (12 op) sekä tapahtuman talouteen ja juridiikkaan keskittyvien opintojaksojen (yht. 9 op) ohella *Cultural Skills* (12 op) -kokonaisuuden, joka sisältää neljä kolmen opintopisteen osiota: Foreign Cultures and Customs, Intercultural Communication, Living and Working Abroad sekä Diversity Management.

Vuonna 2007 Piramk:n Virtain toimintapisteessä järjestetään ammatillisina erikoistumisopintoina 30 opintopisteen laajuinen kurssi *Global creative economy - the creation and productization of music and av-products*. Kurssin opetuskielenä on pääosin englanti. Koulutuksen kohderyhmänä ovat ammattikorkeakoulu- tai opistoasteen tutkinnon suorittaneet kulttuurialan tai liiketalouden ammattilaiset, joilla on kokemusta luovasta taloudesta ja kulttuurialan projekteista, erityisesti sisällöntuotannosta ja markkinoinnista populaarimusiikin alalta. Opiskelijavalinnassa huomiota on kiinnitetty mm. työkokemukseen ja koulutustarpeeseen.

Koulutuksen tavoitteena on luoda osallistujille toteutuva kansainvälinen luovan talouden kulttuuriprojekti. Kurssilla pyritään edistämään osallistujien verkostoitumista sekä mahdollisuuksia toimia kansainvälisesti. Lukukausi jakautuu neljään luovan talouden perusteeseen: verkostoidu, luo, tuota ja markkinoi. Opintojen aikana opiskelijoista muodostetaan tuotantoryhmiä, jotka verkostoituvat mm. kansainvälisten yhteistyökumppaneiden kanssa ja työstävät kulttuurituotteita ideasta valmiiksi tuotteiksi.

*Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu*¹¹²

Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun kulttuurialalla voi opiskella kuvataiteen, muotoilun, musiikin sekä viestinnän koulutusohjelmissa. Viestintää lukuun ottamatta koulutusaloilla voi suorittaa tutkinnon myös aikuiskoulutuksena.

---

¹¹² www.ncp.fi; Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun tiedotuslehti ncp.fi, 2/2006.

Kuvataiteen ja muotoilun koulutusohjelmat toimivat kiinteässä yhteistyössä ja koulutusohjelmilla on yhteisiä opintopakkeja. Kummankin koulutusalan ammattiopintoihin kuuluu yhteensä 18 opintopisteen laajuinen kokonaisuus ”Ammattilaisena yhteisössä”, johon sisältyy yrittäjyyden ja projektiopintoja, joskaan näkökulma ei ole lähtökohtaisesti kansainvälinen.

Syksyllä 2007 Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulussa käynnistetään englanninkielinen muotoilun koulutusohjelma *Degree Programme in Design* (laajuus 240 opintopistettä, tutkinto BBA). Koulutusohjelma toteutetaan yhdessä Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun *International Business* -ohjelman kanssa. Osa opetusta ja projektityötä järjestetään yhdessä kansainvälisen liiketoiminnan ja muotoilun opiskelijoille. Ohjelmaan kuuluva muotoilun opetus ja projektityöt sisältävät alueellista kehittämistyötä, kansainvälistä ja Venäjän markkinoille suuntautuvaa tutkimus- ja suunnittelutyötä sekä tuotteiden kulttuuriseen sopeuttamiseen liittyviä sisältöjä. Opintoihin kuuluu mm. yrittäjyyden, markkinoinnin ja markkina-analyysin kursseja. Kolmannen vuoden opinto-ohjelmaan sisältyy 30 opintopistettä opintoja ulkomaisessa partneriyliopistossa ja suuntautumista omaan erikoisalaan. Muotoilijaopiskelijat voivat valita liiketalousosaamista opintoihinsa, liiketalouden opiskelijat puolestaan voivat osallistua muotoilun koulutusohjelman järjestämiin innovaatioprosesseihin ja Design Management -opintoihin

Rovaniemen ammattikorkeakoulu ¹¹³

Rovaniemen ammattikorkeakoulussa yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnan alalla järjestetään lukuvuonna 2007–2008 viidettä kertaa 60 opintopisteen laajuiset englanninkieliset *International Project Management* -erikoistumisopinnot. Pohjaopintovaatimuksena ohjelmassa on kandidaatin tutkinto tai vähintään kolme vuotta korkeakouluopintoja. Kurssilla opiskelu on kokopäivätoimista. Koulutus toteutetaan yhteistyössä Lapin yliopiston ja Rovaniemen ammattikorkeakoulun Finnbarents -hanketoimintayksikön, Helsinki Consulting Groupin sekä Human Capital Investment -yrityksen kanssa.

Kurssi on suunnattu opiskelijoille, jotka haluavat työskennellä kansainvälisissä projekteissa. Ohjelmassa keskitytään ensisijassa nk. ”pehmeisiin”- ja kehitysprojekteihin sekä paikallisella ja kansallisella tasolla että kansainvälisesti. Kurssilla opiskellaan kansainvälisen projektinhallinnan

---

¹¹³ www.ramk.fi

perusteita (Project Cycle Management), projektien rahoitusta ja rahoittavien instituutioiden toimintaa, sidosryhmäyhteistyötä sekä projektien monitorointia ja raportointia. Opinnoista 15 opintopistettä suoritetaan keskittymällä omaan erikoisalaan ja toimintaympäristöön. Osa erikoistumisesta voidaan ja suositellaan suoritettavaksi osallistumalla kansainväliseen projektityöskentelyyn.

Opinto-ohjelma	
Basic Studies	3 op
Orientation	1,5 op
Personal Development Plan	1,5 op
Introduction to International Project Management	4,5 op
International Project Management	1,5 op
Basics of International Funding	1,5 op
Organization Management	1,5 op
International Project Management Advanced Studies	37,5 op
Project Cycle Management	6 op
Cross Cultural Management	1,5 op
Human Resource Management	4,5 op
Information Technology and Financial Management	7,5 op
Current Policy Issues	3 op
Assignments	6 op
Intergated project	9 op
Field Specific Studies	15 op
Field Specific Studies & Work	

Satakunnan ammattikorkeakoulu¹¹⁴

Satakunnan ammattikorkeakoulun liiketalouden, matkailun ja kulttuurin toimialalla voi opiskella kuvataiteen ja viestinnän koulutusohjelmissa. Kuvataiteen koulutusohjelma (kuvataiteilija AMK, 240 op) järjestetään Kankaanpäässä, Viestinnän (medianomi AMK, 240 op) Porissa. Kuvataiteen opinnoissa opiskelijat voivat erikoistua maalausten, grafiikkaan tai kuvanveistoon. Viestinnän ohjelmassa on kaksi suuntautumisvaihtoehtoa, visuaalinen viestintä ja vuorovaikutteinen media. Liiketoimintaosaamiseen ja kansainvälisyyteen liittyvistä opinnoista, ks. liitetaulukko.

¹¹⁴ www.samk.fi

Savonia-ammattikorkeakoulu¹¹⁵

Savonian ammattikorkeakoulun osana toimivassa Kuopion Muotoiluakatemiassa järjestetään muotoilu- ja viestintäalan koulutusta (muotoilija, medianomi AMK). Laajuudeltaan tutkinnot ovat 240. Muotoilun koulutusohjelmassa opiskelijat voivat valita pääaineekseen tuotemuotoilun, keramiikka- ja lasimuotoilun, tekstiilimuotoilun tai vaatetusmuotoilun. Viestinnän koulutusohjelmassa pääaine on graafinen viestintä. Pääainevalinnan lisäksi opiskelija suuntaa tutkintoaan syventävillä opinnoilla, (15op) joiden vaihtoehdot ovat:

1. Teollinen muotoilu
2. Luova tuotanto ja yrittäjyys
3. Kädentaidot ja tuotteistaminen
4. Graafinen viestintä

Teollisen muotoilun opinnoissa keskitytään muotoilujohtamiseen ja markkinointiin projektityön ohella. Luova tuotanto ja yrittäjyys -kokonaisuuden tavoitteena on, että opiskelija löytää oman erikoistumisalueensa ja saavuttaa ammattimaisen tason mallistojen, tuotteiden tai teosten suunnittelu- ja markkinointitaidoissa. Opintokokonaisuus keskittyy myös luovan työskentelyn tuotteistamiseen ja edelleen kehittämiseen pienyritystoiminnaksi. Opintokokonaisuuden puitteissa opiskelijat laativat liiketoimintasuunnitelman. Kädentaidot ja tuotteistaminen -opinnoissa opiskelijoille pyritään antamaan valmiudet liiketalouden ja markkinoinnin keinojen hyödyntämiseen oman ammatillisen osaamisen tuotteistamiseksi erityisesti hyvinvointipalveluiksi.

Seinäjoen ammattikorkeakoulu¹¹⁶

Seinäjoen ammattikorkeakoulu on yksi viidestä kulttuurituottajia kouluttavista ammattikorkeakouluista Suomessa. Seinäjoella kulttuurituotannon koulutusohjelman (laajuus 240 op) suuntautumisvaihtoehdot ovat musiikkipainotteinen sosiokulttuurinen työ (2007) sekä mediatuottaminen.

Seinäjoen kulttuurituotanto painottaa ainoana tuottajakoulutuksena Suomessa vahvasti sosiokulttuurista kulttuuriryötä. Suuntautumisvaihtoehdossa painotetaan kulttuuri- ja yhteisötyötä erityisesti luovan toiminnan eri menetelmien kautta. Draaman lisäksi musiikilla ja kuvallisen

---

¹¹⁵ www.savonia.fi

¹¹⁶ www.seamk.fi ; Koulutusohjelmapäällikkö Jussi Kareinen

ilmaisun menetelmillä on keskeinen asema sosiokulttuurisessa työssä. Vuonna 2007 käynnistyi musiikkipainotteinen sosiokulttuurisen työn suuntautumisvaihtoehdon opinnot.

Suuntautumisvaihtoehdossa korostetaan erityisesti musiikin yhteisöllisiä työtapoja. Opiskelussa painotetaan projektitöitä. Tuotanto-opinnoissa toteutetaan musiikkitapahtuma ja musikaali ja osa opetuksesta tapahtuu bänditoimintana.

Suuntautumisvaihtoehdon perusopintoihin sisältyy opintojaksot projektin hallinnasta, tiedottamisesta, markkinoinnista sekä yrittäjyyden perusteista (yhteensä 13 op). Ammattiopintoihin sisältyvissä sisältyvät lisäksi 28 opintopisteen laajuiset musiikkitapahtuman tuottamisen projektiopinnot. Kokonaisuus sisältää mm. projektin johtamisen ja rahoituksen opintoja, kirjapidon perusteiden, verkostoitumisen ja sponsoroinnin opintoja.

Keväällä 2008 sosiokulttuurisen työn koulutusohjelmassa tullaan järjestämään englanninkielinen (22op, 3kk) sosiokulttuurisen työn kurssi (*Participatory Methods in Socio-Cultural Work*). Kurssiin kuuluu sosiokulttuurisen työn käytäntöjen ohella mm. kulttuurienvälisen viestinnän sekä projektinhallinnan osa-alueita. Suunnitteilla on musiikkialan jatkokoulutuskokonaisuus, mahdollisesti musiikkibisnekseen painottuen, mutta tästä ei ollut selvitysajankohtana saatavissa lisätietoja.

Mediatuottamisen suuntautumisvaihtoehdossa keskitytään tuottajuuden yleisten taitojen hallintaan erityisesti video-, televisio-, verkko- ja multimediatuotantojen kautta. Mediatuottamisen perusopinnot ovat yhteiset sosiokulttuurisen suuntautumisvaihtoehdon kanssa, eli myös niihin kuuluu mainitut projektinhallinnan ja yrittäjyyden perusteiden yms. opintojaksot (yhteensä 13 op). Mediatuottamisen ammattiopintoihin (yht. 89 op) sisältyvät 19 opintopisteen laajuiset tuottajuusopinnot sisältävät mm. kirjanpidon perusteiden sekä ja tekijänoikeudet ja av-tuotantojen lainsäädännön hallintaa. Syventävät opinnot (yht. 35 op) koostuvat pääosin (29 op) tuotanto-opinnoista.

Seinäjoen ammattikorkeakoulussa järjestetään koulutusta myös muotoilun koulutusohjelmassa (muotoilija AMK, 240 op), jossa suuntautumisvaihtohtoina ovat graafinen muotoilu tai muotoilu (kalustemuotoiluala, sisustustekstiilimuotoiluala, vaatetusmuotoiluala). Molempiin suuntautumisvaihtohtoihin sisältyy 16 opintopisteen laajuiset yritystoiminnan opinnot, jotka käsittävät sopimusjuridiikkaa, kustannus- ja tarjouslaskentaa, markkinointia sekä yritystoiminnan perusteita. Opetusohjelmassa ei varsinaisesti mainita kansainvälisyyttä, mutta esittelyssä mainitaan,

että koulutusohjelman tavoitteena on kouluttaa kansainvälisesti verkottuneita muotoilijoita ja arthenomeja. Muotoilun koulutusohjelmassa ollaan suunnittelemassa myös englanninkielisen koulutuksen aloittamista tulevaisuudessa. Vuonna 2008 Seinäjoen ammattikorkeakoulun muotoilun koulutusohjelmassa voi opiskelija valita pääaineekseen Lifestyle designin (LSM).

*Svenska yrkeshögskolan*¹¹⁷

Ks. taulukko liiketoimintaosaamiseen ja kansainvälisyyteen liittyvistä opinnoista.

*Tampereen ammattikorkeakoulu*¹¹⁸

Tampereen ammattikorkeakoulun viestinnän koulutusohjelmassa keskitytään erityisesti sisällöntuotantoon, tuotantojen tekniseen toteuttamiseen sekä projektinhallintaan. Keskeinen osa opiskelua ovat projektit, joissa toteutetaan tv- ja radio-ohjelmia, elokuvia, pelejä, verkko- ja digi-tv-palveluita sekä multimedia- ja dvd-tuotteita. Koulutusohjelman (tutkinto medianomi AMK, 240 op) suuntautumisvaihtoehtoina ovat mediatuottaminen, valoilmaisu, visuaalinen suunnittelu, vuorovaikutteisuuden suunnittelu sekä ääniopinnot. Aloituspaikkoja koulutusohjelmassa on 80. Medianomiopintoja järjestetään myös aikuiskoulutuksena, jolloin täydennysopintojen laajuus on hyväksilukujen jälkeen vähintään 60–90 opintopistettä. Koulutuksen perustana on sovellettu viestinnän koulutusohjelman opetussuunnitelma, jossa huomioidaan opiskelijan aiemmat opinnot ja työkokemus alalta.

Viestinnän koulutusohjelman viideksi keskeiseksi osaamisalueeksi mainitaan sisältöosaaminen, tuotanto-osaaminen, mediaympäristön osaaminen, viestinnän teoreettinen osaaminen sekä liiketoiminta- ja yrittäjyysosaaminen. Viimeiseen kuuluu, että opiskelija ymmärtää media-alan liiketoiminnan ansaintamalleja ja osaa myydä ja markkinoida osaamistaan, tuntee yrittäjyyden aloittamista tukevat verkostot, osaa hankkia tietoa yrittäjyydestä sekä ymmärtää, mitä yrittäminen henkilökohtaisesti vaatii.

Mediatuottamisen suuntautumisvaihtoehdon opinnoissa perehdytään sekä ideointiin ja käsikirjoittamiseen, että tuotannon suunnitteluun, markkinointiin, asiakassuhteiden hallintaan, monnimedia tuotteiden konsertointiin, yrittäjyyteen ja projektijohtamiseen. Kansainvälisten

---

¹¹⁷ www.syh.fi

¹¹⁸ www.tamk.fi

yhteyksien luominen mainitaan osaksi mediatuottajan työkenttää muun muassa liiketoiminnan ja yrittäjyyden perusteiden, asiakaspalvelunäkökulman sekä juridiikan näkökulmista. Opintojen toisena vuotena mediatuotannon opiskelija erikoistuu joko av- ja elokuvailmaisuun ja -tuottamiseen tai vuorovaikutteisen median ilmaisuun ja tuottamiseen. Mediatuottamisen ammattiopintoihin (yht. 115 op) sisältyy esimerkiksi 20 opintopisteen suuruinen Markkinointi ja tuotteistaminen – kokonaisuus, johon kuuluu Mediamarkkinointi- (10 op) ja Tuotekehitys mediassa (10 op) -jaksot. Vapaaehtoisissa ammattiopinnoissa opiskelijat voivat valita *Kansainvälinen mediatuotannon* opintojakson (10 op), jossa tutustutaan kansainväliseen mediakenttään, Euroopan unionin toimintaan ja rahoitusmahdollisuuksiin sekä kansainvälisen toiminnan kannalta keskeisiin järjestöihin, organisaatioihin ja tietolähteisiin. Lisäksi valittavana on viiden opintopisteen laajuinen Yrittäjyysvalmennus –kokonaisuus.

Tampereen ammattikorkeakoulussa kansainvälisille vaihto-opiskelijoille tarjotaan englanninkielinen 30 pisteen laajuinen vuorovaikutteisen median opintokokonaisuus *Interactive Media Programme*. Opinnoissa perehdytään dramaturgiaan ja digitaalisen mediatuotannon työvaiheisiin ja työkaluihin, mm. videokuvaukseen ja -efektointiin, leikkaukseen ja kuvankäsittelyyn, äänen käsittelyyn ja dvd-authorointiin. Lisäksi opintoihin kuuluu mediakulttuurin opintojakso. Opiskelijat tekevät opintojensa aikana vuorovaikutteisen mediaprojektin. Myös viestinnän koulutusohjelman suomalaiset opiskelijat voivat osallistua IMP:n opintoihin.

Tampereella järjestetään 2007–2008 elokuvakäsikirjoittamisen ammatilliset erikoistumisopinnot, joiden yhteydessä on mahdollista pätevyitä maisteriksi. Elokuvakäsikirjoittamisen MA in Screenwriting on puolentoista vuoden pituinen maisteriohjelma, joka toteutetaan yhteistyössä Salfordin yliopiston (UK) kanssa. Laajuudeltaan koulutus on 90 opintopistettä (erikoistumisopinnojen osuus 60op). Tampereen ammattikorkeakoulun osuus koulutuksesta suoritetaan erikoistumisopinnoina, maisteritutkinnon myöntää Salfordin yliopisto. Opetuskielenä koulutuksessa on englanti. MA in Screenwriting on ensimmäinen kansainvälinen elokuvakäsikirjoittamisen koulutusohjelma Tampereella. Ohjelmaan valitaan kymmenen opiskelijaa Suomesta ja kymmenen Iso-Britanniasta. Koulutuksen aikana valmistuneista käsikirjoituksista parhaille Salfordin yliopistolla on valmius järjestää tuottajayhteyksiä Berliinin ja Cannesin elokuvajuhlilla sekä American Film Marketissa Los Angelesissa. Opintoihin hakijoilla tulee olla kulttuurialan amk- tai kandidaatin tutkinto.

ELMA, eli Elokuvamaa-Pirkanmaa ¹¹⁹ on Tampereen kaupungin ja Tampereen ammattikorkeakoulun kaksivuotinen (2005- toukokuu 2007) koulutus- ja konsultointiprojekti, jonka tavoitteena on ollut parantaa AV-tuottajien ammattitaitoa, kehittää tuotantoyhtiöiden yhteistyötä ja saada aikaan yritysten kasvua. Projekti suunnattiin tuottaja-yrittäjille ja freelance –tuottajille ja sen keskeisenä tavoitteena oli kehittää osallistujien osaamista ja siten liiketoimintaa. Myös osallistujien verkostoituminen oli projektin keskeisiä tavoitteita. Projekti syntyi tarpeesta, joka ilmeni Pirkanmaalla tehdystä toimialakartoituksesta: Pirkanmaalla tavoitteena on mm. pitkien elokuvien tuotantojen käynnistäminen. Pääosa Elman rahoituksesta on tullut Pirkanmaan TE-keskuksesta Euroopan sosiaalirahaston varoista. Lisäksi hanketta rahoittivat alueen kunnat ja osallistuvat yritykset.

Projektin osana järjestettävää koulutusta on hallinnoinut Tampereen ammattikorkeakoulu. ELMA -koulutus suunnattiin tuottajille, jotka toimivat joko omassa yrityksessään tai toisen palveluksessa sekä freelancereina toimiville tuottajille. Koulutukseen osallistuvilta edellytettiin AV-alan perustiedot ja heiltä toivottiin valmiita AV-tuoteideoita kehitettäväksi koulutuksen kuluessa. Koulutus alkoi vuoden 2006 alussa ja loppuu 31.5.2007. Projektin seurantatietojen mukaan koulutukseen osallistui 27 henkilöä.

Koulutuksen sisältö muodostui 7:stä eri moduulista, alla alustava suunnitelma:

<p>1. Liiketoiminnan osaaminen</p> <ul style="list-style-type: none">
– sisältötuotantoyrityksen johtaminen
– yrityksen talous
– ennakkoverot ja lopullinen verotus
– arvonlisäverollista vai ei
– yrittäjän velvollisuudet <p>2. Sisältö</p> <ul style="list-style-type: none">
– Sisällön suunnittelu.
– Koska käsikirjoitus on valmis?
– Miten teen ohjelmaehdotuksen?
– tuotteistaminen, packaging
– millaisia tuotteita tv-yhtiöt haluavat ostaa?
– olemassa olevan mediatuotteen analysointi
– johdanto markkinoihin, millaisilla markkinoilla ollaan? Mahdollisuudet. <p>3. Rahoituksen hankinta ja hallinta</p> <ul style="list-style-type: none">
– rahoituskanavat
---

¹¹⁹ ESR –tietopalvelu, ESR-hankkeen kuvaus: Elokuvamaa Pirkanmaa (ELMA); www.tamk.fi/elma

- SES ja AVEK
- maksuvalmiuden ylläpitäminen
- budjetin tekeminen
- EU:n tuomat mahdollisuudet

4. Riskit ja sopimusten tekeminen

- tuottajan ja käsikirjoittajan (ohjaajan jne.) yhteistyö
- tekijänoikeudet
- tekijänoikeudet ja työsopimus
- salassapito
- välittömät ja välilliset vastuut
- av-tuotteen suojaaminen
- alihankintasopimus
- aiesopimus ja esisopimus
- sopimus on tärkein varallisuuden siirtoväline!
- YEL ja muut vakuutukset

5. Markkinointi

- miten kaupata tuotteensa
- idean myyminen
- tuotantoehdotuksen myyminen
- esitysoikeuden myyminen
- asiakastapaamisen suunnittelu
- mistä löydän asiakkaan
- miten tiedän asiakkaan tarpeen
- millaiselle yritykselle tulee tarjouspyyntöjä/tilauksia
- sponsorointi ja yritys yhteistyö
- imago ja mielikuva, vaikutus myyntiin ja miten muodostuu
- markkinointikampanjan suunnittelu
- pitsaus (pitchaus)
- tiedottamisen hyödyn maksimointi, julkisuuden hyödyntäminen

6. Kansainväliset yhteistuotannot

- milloin kannattaa tehdä kansainvälistä yhteistyötä
- yhteistyön riskit ja mahdollisuudet
- kokemuksia kansainvälisistä yhteistuotannoista

7. Digitaalisuus

- sähköinen liiketoiminta, markkinointi internetissä
- internetin käyttö markkinatutkimuksessa
- digitaalisuus tuotannossa, säästöt? laatu?
- virtuaalilavastus

Turun ammattikorkeakoulun kulttuurialalla voi opiskella esittävän taiteen, musiikin, restauroinnin, muotoilun, kuvataiteen, viestinnän sekä kirjasto- ja tietopalveluiden koulutusohjelmissa. Keväällä 2007 muotoilun koulutusohjelma päätettiin siirtää Taideakatemiasta yhteiskuntatieteiden, liiketalouden hallinnon alalle. Opinto-oppaan perusteella koulutusohjelmiin ei viestinnän koulutusohjelmaa lukuun ottamatta juuri sisälly liiketalouden tai kansainvälisyyden opintoja (kieliopintoja lukuun ottamatta). Ammattikorkeakoulun Yrittäjyysverkosto on koonnut tietoja yrittäjyyteen liittyvistä sisällöistä ammattikorkeakoulun eri koulutusohjelmissa ja löytänyt seuraavat sisällöt¹²¹:

TAIDEAKATEMIA

Viestinnän koulutusohjelma

- Yritystoiminta 5 op
- Yrittäjyystieto
  - Markkinointi
  - Tekijänoikeus

Digital Arts -suuntautumisvaihtoehto

- Digitaalisen median tuotantomenetelmät
- Verotus, budjetointi, rahoitus 2 op
- Harjoitusyritys-toiminta TSK:n kanssa 15 op

Mediatuotannon suuntautumisvaihtoehto

- Rahoitus ja taloushallinto
- Kirjanpito ja verotus 3 op

Kuvataiteen koulutusohjelma

- Harjoittelun sisällä on yritystietoutta.
Yritysohjelmaa ollaan laajentamassa.
Valokuvassa on yritystietoutta.

Muotoilun koulutusohjelma

- Liiketoiminta ja kommunikointiosaaminen 7 op
Liiketoimintaosaaminen ja projektin hallinta 5 op
Liiketoiminta ja yrityksen perustaminen 2 op
Projektin hallinta 1,5 op
Tekijän oik. ja sopimukset 0,5 op
Johtamistaito ja henkilöstöhallinto 0,5 op
Laatu ja asiakaslähtöinen toiminta + Logist ja markkinointiprosessit 0,5 op

Esittävän taiteen koulutusohjelma

- Tuotanto-opetukseen integroituna
- tekijänoikeus
  - kustannuslaskelmat
  - lipunmyynti
  - tilitykset
  - apurahat
  - projektin hallinta

¹²⁰ www.turkuamk.fi

¹²¹ www.turkuamk.fi/public/download.aspx?ID=38486&GUID={A5CEB0F3-7CE1-4E8B-9958-CE99382671EF}

Valo- ja ääniopetukseen, esitystekniseen opetukseen, esityksen valmistamiseen ja ylöspanoon integroituna

- kiertuetoiminta
- kalustonhallinta
- sosiaaliset taidot
- ammattilaisuus
- tarjouskilpailut
- projektin johtajuus

Musiikin koulutusohjelma

Opiskelijoiden esiintymiset palvelutoiminnassa

Turun ammattikorkeakoulun viestinnän koulutusohjelmassa (medianomi AMK, 240 op) suuntautumisvaihtoehdot ovat Digital Arts, valokuva, mediatuotanto, elokuva sekä animaatio. Digital Arts -suuntautumisvaihtoehdossa opiskellaan digitaalisen median sisältötuotteiden, -palveluiden ja mediataiteen tuotantoa. Opinnoissa voi syventyä 3D -animaatioon ja digitaaliseen videoon, eri alustoille tapahtuvaan multim mediasuunnitteluun sekä live-performansseihin.

Opetussuunnitelma sisältää yritystoiminnan opintoja viiden opintopisteen verran.

Mediatuotannon suuntautumisvaihtoehdon opinnoissa keskitytään elokuvan, television, mainonnan ja uusmedian tuotantoprosesseihin. Tavoitteena on antaa opiskelijalle käsitys median kentästä sekä koti- että ulkomailla. Opetussuunnitelmassa syventäviin ammatillisiin opintoihin kuuluu mm. projektinhallinnan perus- ja jatko-opintoja (yht. 20 op), rahoitus- ja taloushallintoa (7 op), sekä johtamista, tiedotusta ja markkinointia (yhteensä 21 op).

*Yrkeshögskolan Sydväst*¹²²

Sydväst on ainoa ruotsinkielinen kulttuurituottajakoulutus Suomessa. Koulutusohjelman (tutkinto kulturproducent YH) laajuus on 240 op. Opiskelijoita valitaan 18 vuosittain. Koulutusohjelman ydinkompetensseiksi mainitaan taiteen ja kulttuurien tuntemus, viestintä, yrittäjyys sekä tutkimus ja kehittäminen.

Kulttuurituotannon perusopintoihin sisältyy 24 opintopisteen tapahtumatuotanto-opinnot. Ammattiopintoihin sisältyvät 30 op projektijohtamisen opinnot, 18 opintopisteen kulttuurin talouden opintoja (kulttuurin talous yhteiskunnassa, markkinointi, taloudelliset työvälineet) sekä kulttuuriyrittäjyyttä (12 op). Yrittäjyysopintoihin sisältyy sekä yrittäjyyden perusteita että erityisesti kulttuuriyrittäjyyden ominaispiirteisoin keskittyvä opintojakso. Ammattiopintoihin sisältyy lisäksi 12

¹²² www.sydvast.fi

opintopisteen verran Arts Management –opintoja, joissa kansainvälisyys on esillä kulttuurin kenttään vaikuttavana tekijänä; keskeisenä nähdään kansainvälisen arts management –kentän tuntemus.

Sydvästin muotoilun koulutusohjelmassa (Formgivare YH, 240 op) ammattiopintoihin sisältyy 20 opintopisteen laajuinen projektiopintojen kokonaisuus, joka sisältää mm. markkinointi-, projektinhallinta- ja yrittäjyysopintoja.

1.3 Koulutus muissa koulutusorganisaatioissa

Koulutusta liiketoimintaosaamisen, kansainvälistymisen, yrittäjyyden aloilla annetaan korkeakoulujen ohella erilaisissa julkisissa ja yksityisissä oppilaitoksissa, konsulttitoimistoissa ja instituuteissa. Lisäksi osaamiseen ja koulutukseen liittyviä sisältöjä liittyy samoin usein elimellisesti osaksi pk -yritysten kehittämis- ja kansainvälistymisohjelmia esimerkiksi TE- ja muissa alueellisissa kehittämisskeskuksissa. Tämän raportin neljännessä luvussa kuvataan eri rahoituslähteistä tuettuihin hankkeisiin liittyvää koulutusta.

Aikuiskoulutusta järjestetään Suomessa noin 800 oppilaitoksessa, joista osa on erikoistunut aikuiskoulutukseen. Aikuiskoulutusta järjestetään yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen ohella mm. ammatillisissa aikuiskoulutuskeskuksissa sekä valtakunnallisissa ja ammatillisissa erikoisoppilaitoksissa. Aikuiskoulutusta on myös vapaan sivistystyön piirissä järjestettävä koulutus. Suuri osa aikuiskoulutuksesta toteutuu oppilaitosten ulkopuolella, työpaikoilla tai työnantajien muulla tavoin organisoimana. Tässä selvityksessä keskitytään ensisijassa työhön ja ammattitaitoon liittyvään täydennyskoulutukseen eli vapaan sivistystyön piirissä toteutettava pääosin harrastepohjainen opiskelu ei kuulu selvityksen piiriin. Huomattavaa myös on, että aikuiskoulutusta järjestetään myös nuorten koulutusjärjestelmään kuuluvissa ammatillisissa oppilaitoksissa joita ei tämän selvityksen puitteissa tarkastella.

Opetushallituksen Edu.fi -sivuston hakemistopalvelussa mainitaan kaikkiaan 38 ammatillista aikuiskoulutuskeskusta sekä 40 ammatillista erikoisoppilaitosta (tilanne vuoden 2005 lopussa).¹²³ Oppilaitokset sijaitsevat ympäri Suomen. Nämä oppilaitokset ovat erikoistuneet nimenomaan

---

¹²³ Lista oppilaitoksista, ks. www.edu.fi/koulut/aikuisoppilaitokset.html

aikuisille järjestettävään ammatilliseen koulutukseen. Koulutus voi olla esimerkiksi *ammattillista lisä- ja täydennyskoulutusta, oppisopimuskoulutusta, tutkintoon johtavaa koulutusta ja/tai näyttötutkintoihin valmistavaa koulutusta*. Koulutusta järjestetään sekä *yrittysten hankkimana henkilökoulutuksena että työhallinnon hankkimana työvoimapolitiittisena koulutuksena*. Lisäksi ne järjestävät lisäkoulutusta lyhytkursseina ja pidempinä koulutusjaksoina. Ammatillisen aikuiskoulutuksen tarkoituksena on ylläpitää ja kohottaa aikuisten ammatillista osaamista ja edistää työllisyyttä.

Aikuiskoulutuskeskuksissa järjestetään runsaasti koulutusta esimerkiksi *yrittäjyyden, liiketalouden, markkinoinnin, myynnin, matkailun, kieliopintojen sekä ulkomaankaupan* alueilla sekä ammattitutkintoihin johtavana että muuna koulutuksena. Esimerkiksi eri alojen ammatti- ja erikoisammattitutkinnon voi suorittaa näyttötutkintona kuka hyvänsä, ml. luovien alojen ammattilaiset, joka on hankkinut itsenäisesti työssään vastaavan ammattitaidon. Tähän selvitykseen ei ole kuitenkaan voitu kirjata kaikkea mainittua aikuiskoulutuskeskuksissa ympäri Suomen järjestettävää, saavutettavissa olevaa ja kansainvälistymistä hyödyttävää koulutusta; sen sijaan alla esitellään tällä hetkellä ajankohtaisia aikuiskoulutuksena järjestettäviä koulutuksia, jotka on suunnattu nimenomaan luovien alojen ja kulttuurin ammattilaisille yrittäjyys-, liiketoiminta-, kansainvälistymisen tai tuottajavalmiuksien vahvistamiseksi.

Näyttötutkinnot

Näyttötutkintoja ovat ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot. Ammattitutkinnoissa osoitetaan alan ammattityöntekijältä vaadittu ammattitaito sekä erikoisammattitutkinnoissa alan vaativimpien työtehtävien hallinta. Näyttötutkinnot on kehitetty nimenomaan aikuisväestön sekä yritysten ja muiden työyhteisöjen kehitystarpeisiin. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnon koulutus järjestetään ammatillisesti valmentavana koulutuksena tai oppisopimuskoulutuksena ammatillisissa oppilaitoksissa ja aikuiskoulutuskeskuksissa

Tutkinnoissa ammattitaitoa arvioidaan näytöin. Näytöt sisältävät kattavasti tutkinnon edellyttämän ammatillisen osaamisen. Näytöt annetaan aidossa työympäristössä esim. omassa työyhteisössä. Tutkinnon voi suorittaa riippumatta ammattitaidon hankkimistavasta ja koulutustaustasta.

Tutkinnon suorittajat osallistuvat tavallisesti myös tutkintoon valmistavaan koulutukseen. Koulutuksen sisältö ja kesto määritellään silloin aikaisemman koulutuksen ja työkokemuksen perusteella henkilökohtaisessa opiskeluohjelmassa (HOPS).

Ammatti- ja erikoisammattitutkinnon koulutus järjestetään ammatillisesti valmentavana koulutuksena tai oppisopimuskoulutuksena ammatillisissa oppilaitoksissa ja aikuiskoulutuskeskuksissa. Aikuiskoulutuskeskuksissa, ml. näyttötutkintojärjestelmä, liiketalousosaamiseen liittyvät koulutusalat (matkailua lukuun ottamatta) liittyvät kaupan ja hallinnon alaan. Lisäksi eri alojen kuten kulttuurialan ammatilliseen tutkintoon johtavaan koulutukseen, ammattitaidon arviointiin ja kriteereihin voi kuulua liiketoimintaosaamiseen liittyviä valmiuksia.

Yrittäjän ammatti- ja erikoisammattitutkinnot ovat useille aloille yhteisiä, mutta niitä voidaan esim. projektikohtaisesti suunnata eri toimialoille, mukaan lukien luovien alojen ja kulttuuriyrittäjäyys. Yrittäjäyys on samoin valittavissa vapaaehtoiseksi tutkinnon osaksi monissa näyttötutkinnoissa, kuten kulttuurialalla av-viestinnän tutkinnoissa. Aikuiskoulutuskeskuksilla voi olla myös yrityshautomotoimintaa; esimerkkinä Helsingissä sijaitseva Amiedu (www.amiedu.fi).

Kulttuurialan ammatti- ja erikoisammattitutkintoja¹²⁴

Ammattitutkinnot (at)	Erikoisammattitutkinnot (eat)
KÄSI- JA TAIDETEOLLISUUSALA	
Käsityöntekijän at	Lasinpuhaltajamestarin eat
Lasinpuhaltajakisällin at	Romanikulttuurin ohjaajan eat
Romanikulttuurin ohjaajan at	Saamenkäsityömasterin eat
Saamenkäsityökisällin at	Sisustusalan eat
Sisustusalan at	Tekstiilialan eat
Tekstiilialan at	Vaatetusalan eat
Vaatetusalan at	
VIESTINTÄ- JA INFORMAATIOTIETEET	
Audiovisuaalisen viestinnän at	Audiovisuaalisen viestinnän eat
Informaatio- ja kirjastopalvelualan at	Valokuvaajan eat
Valokuvaajan at	
TEATTERI- JA TANSSI	
Teatterialan at	Teatterialan eat

¹²⁴ Lista on esimerkinomainen eikä siinä ole mainittu kaikkia kulttuurialan ammatti- ja erikoisammattitutkintoja. Lähde: www.oph.fi

Kulttuurialan tutkintoja ovat mm. audiovisuaalisen viestinnän sekä teatterialan ammatti- ja erikoisammattitutkinnot. Teatterialan erikoisammattitutkintoon ja osoitettavaan ammattitaitoon sekä arvioinnin kriteereihin kuuluu pakollisena *esimiestaitoihin liittyviä sisältöjä. Sekä erikoisammattitutkintoon että teatterialan ammattitutkintoon* voi lisäksi vapaaehtoisesti liittää *yrittäjyysosan* (sis. mm. taloudellisen toiminnan periaatteet, asiakaslähtöisyys, yrittäjien asiantuntijapalveluiden tuntemus, hinnoittelu, markkinointi ja tiedotus).¹²⁵ Yrittäjyysopintoihin ei kuitenkaan kuulu varsinaisesti kansainvälisen toimintaan ja yhteistyöhön ohjaavia valmiuksia. Tutkintojen valittaviin erikoistumisosa-alueisiin¹²⁶ kuuluu harjaantuminen työskentelyyn omalla alalla englannin kielellä.

AV-viestinnän tutkinnot¹²⁷ kouluttavat opiskelijoita mm. AV-alan tuotannollisiin ja projektitehtäviin. Sekä AV-alan ammatti- että erikoisammattitutkintoon on mahdollista liittää vapaaehtoinen yrittäjyysosa. AV -viestinnän ammattitutkinto jakautuu kahdeksaan osaamisalaan. Näihin kuuluvat mm. mediatyön sekä tuotannon ja projektinhallinnan osaamisala. Mediatyön osaamisala on tarkoitettu television uutis- ja ajankohtaisohjelmissä tai muissa mediatuotannoissa sisällöllistä ja tuotannollisteknistä työtä tekeville henkilöille sekä media-alan kouluttajille ja mediakasvattajille. Osaamisala muodostuu kolmesta tutkinnon osasta:

- Mediatyön suunnittelu ja ilmaisu
- Mediatyön työmenetelmät ja -välineet
- Mediatyön tuotantoprosessit ja -ympäristö (sis. kotimaiseen AV-tuotantoon liittyvät tekijänoikeudet ja sopimukset, tuotantoympäristön tuntemus, tuotantoprosessi)

Tuotannon ja projektinhallinnan osaamisala on valittavana sekä AV-viestinnän ammatti-, että tarkoitettu erilaisissa tuotannollisissa tehtävissä toimiville henkilöille, kuten kuvaussihteereille, tuotantosihteereille, tuotantosuunnittelijoille, kuvauspäälliköille, teknisille tuottajille, projektipäälliköille jne. Tuotannon osaamisala muodostuu kolmesta tutkinnon osasta:

---

¹²⁵ Näyttötutkinnon perusteet, Teatterialan ammattitutkinto 2005 [WWW-dokumentti.] <www.edu.fi/julkaisut/maaraykset/naytot/teatterialan_at.pdf> (15.6.2007); Näyttötutkinnon perusteet, Teatterialan erikoisammattitutkinto 2005 [WWW-dokumentti.] <www.edu.fi/julkaisut/maaraykset/naytot/teatterialan_eat.pdf> (15.6.2007)

¹²⁶ Teatterialan ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin kuuluu sekä kaikille pakolliset, tuotanto- ja taiteelliseen prosessiin valmentavat opinnot sekä vapaaehtoisesti valittava osa-alue. Ammattitutkinnossa valittavat osa-alueet ovat tuotantotekniikka, esitystekniikka, lasvasterakennus, pukujen valmistus, maskeeraus sekä nukketatteri. Erikoisammattitutkinoissa osa-alueet ovat valoon, ääneen tai näyttämätekniikkaan keskittyvä esitystekniikka, lavastus, puvustus ja maskeeraus. Sama.

¹²⁷ Näyttötutkinnon perusteet, Audiovisuaalisen viestinnän ammattitutkinto 2006. [WWW-dokumentti.] <www.edu.fi/julkaisut/maaraykset/naytot/audiovisviestat.pdf> (15.6.2007); Näyttötutkinnon perusteet, Audiovisuaalisen viestinnän erikoisammattitutkinto 2006. [WWW-dokumentti.] <www.edu.fi/julkaisut/maaraykset/naytot/audiovis_viest_eat.pdf> (15.6.2007)

- Suunnittelu ja ilmaisu tuotannossa
- Tuotannon työmenetelmät ja -välineet
- Tuotannon tuotantoprosessit ja -ympäristö (sis. kotimaiseen AV-tuotantoon liittyvät tekijänoikeudet ja sopimukset, tuotantoympäristön tuntemus, tuotantoprosessi)

Av-viestinnän erikoisammattitutkintoon vapaaehtoisesti liitettävissä olevassa yrittäjyysosassa näyttötutkinnon arvioinnin kohteet ja kriteerit ovat oman osaamisen ja kehittymisen arviointi, liikeidean määrittely, talouden ja markkinoinnin suunnittelu, sopimusten tekeminen sekä kirjanpidon, verotuksen ja sosiaaliturvan tuntemus.

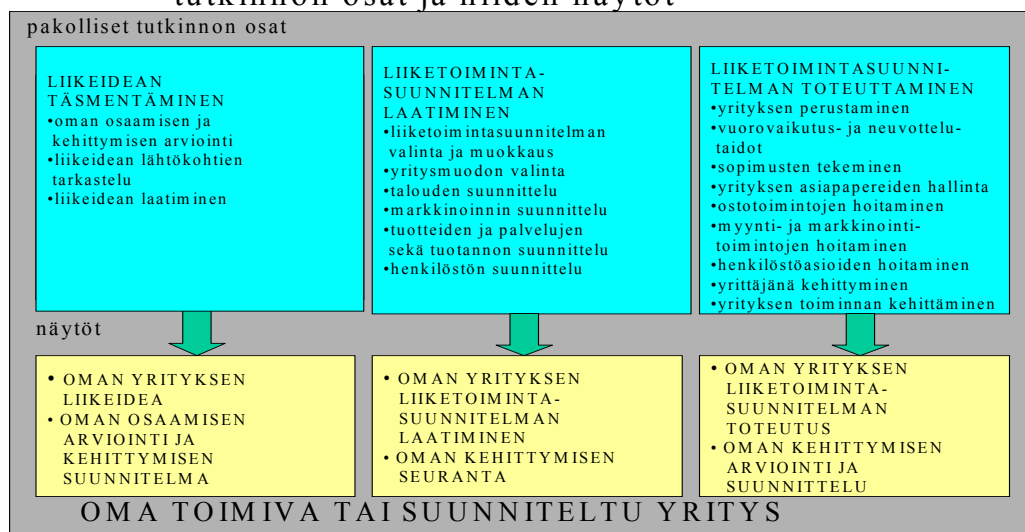
Kaupan ja hallinnon alan tutkinnoista tämän selvityksen kannalta kiinnostavia ovat etenkin yrittäjyyden sekä ulkomaankaupan ammatti- ja erikoisammattitutkinnot. Yrittäjyyteen liittyvää ammattitaitoa mittaavia näyttötutkintoja ovat yrittäjän ammattitutkinto tai yrittäjän erikoisammattitutkinto.¹²⁸ Yrittäjän ammattitutkinnon ammattitaitovaatimukset on määritelty tasolle, jota edellytetään yritystoiminnan käynnistämistä suunnittelevilta tai jo muutaman vuoden toimineilta yrittäjiltä. Yrittäjän ammattitutkinto on työkalu yritystoiminnan laadulliseen kehittämiseen. Yrittäjän ammattitutkinto muodostuu kolmesta pakollisesta tutkinnon osasta (ks. Suomen Yrittäjien laatima kuvio alla):

- Liikeidean täsmentäminen
- Liiketoimintasuunnitelman laatiminen
- Liiketoimintasuunnitelman toteutus

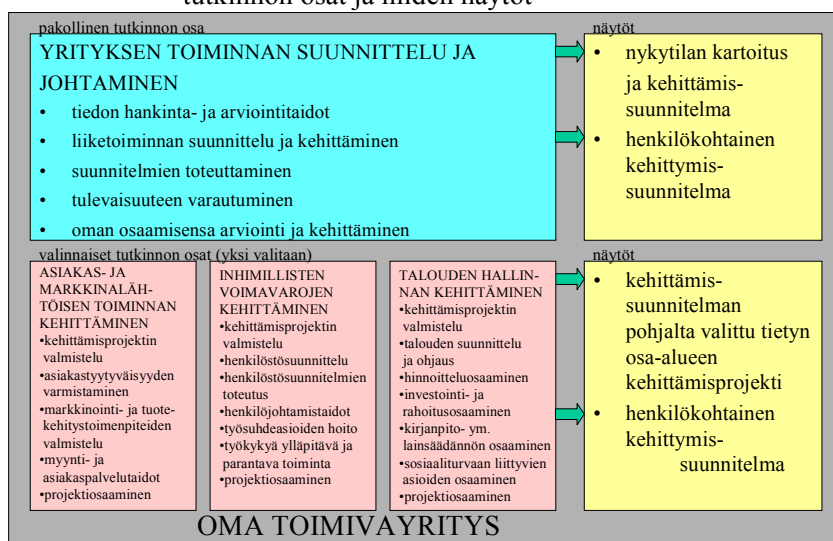
¹²⁸ www.yrittajat.fi sekä ppt-esitykset [www.yrittajat.fi/sy/home.nsf/pages/EC30136B245CFE44C2256DB3002B9AA2/\\$file/yat.ppt](http://www.yrittajat.fi/sy/home.nsf/pages/EC30136B245CFE44C2256DB3002B9AA2/$file/yat.ppt) (ammattitutkinto) ja [www.yrittajat.fi/sy/home.nsf/0331e840dcd39419c2256c290029ef82/668fb3f88e310f1cc2256db3002b9aa4/\\$FILE/yeat.ppt](http://www.yrittajat.fi/sy/home.nsf/0331e840dcd39419c2256c290029ef82/668fb3f88e310f1cc2256db3002b9aa4/$FILE/yeat.ppt) (erikoisammattitutkinto)

YRITTÄJÄN AMMATTITUTKINTO tutkinnon osat ja niiden näytöt

Yrittäjän erikoisammattitutkinto on tarkoitettu yrittäjille, joilla on jo usean vuoden kokemus yrittäjänä toimimisesta. Ammattitaitovaatimuksissa painottuu yritystoiminnan kehittämisen näkökulma. Yrittäjän erikoisammattitutkinnossa pakollisena osana on yrityksen toiminnan suunnittelun ja johtamisen osaamisalue. Tutkintoon kuuluu lisäksi valinnainen osa, joka voi olla asiakas- ja markkinointilähtöinen toiminta, inhimillisten voimavarojen kehittäminen tai talouden hallinta.

YRITTÄJÄN ERIKOISAMMATTITUTKINTO tutkinnon osat ja niiden näytöt

Ulkomaankaupan ammatti- ja erikoisammattitutkinnot ¹²⁹ on suunniteltu kansainvälisen kaupan tehtävissä tai asiantuntijatehtävissä (erikoisammattitutkinto) työskenteleville henkilöille.

Ulkomaankaupan ammattitutkinnossa on kaksi suuntautumisalaa. Ne ovat a) ulkomaankaupan assistentin suuntautumisalaa ja b) huolitsijan suuntautumisalaa. Ulkomaankaupan ammattitutkinnon ulkomaankaupan assistentin suuntautumisalaa on tarkoitettu kansainvälisen kaupan tehtävissä työskenteleville henkilöille, jotka hoitavat yritysten tuonti- tai vientitehtäviä ja osallistuvat kansainvälisiin markkinointitehtäviin. Ulkomaankaupan ammattitutkinnon huolitsijan suuntautumisalaa on tarkoitettu henkilöille, joiden tehtävät liittyvät mm. huolintaan, liikenteen hoitoon ja tullaukseen. Tutkinnot muodostuvat kolmesta (3) pakollisesta osasta. Näiden lisäksi tutkinnon suorittaja voi liittää kumpaankin ulkomaankaupan tutkintoon yrittäjyysosan.

Ulkomaankaupan ammattitutkinnon osat ovat:

- Kansainvälisessä ympäristössä toimiminen (molemmissa suuntautumisvaihtoehdoissa)
- Kansainvälisen viestinnän toteuttaminen / Huolintatoimeksiantojen hoitaminen
- Kauppasopimusten toteuttaminen / Ulko- ja sisäkaupan tullimenettelyt.

Ulkomaankaupan erikoisammattitutkinto muodostuu jokaisella osaamisalalla kahdesta osasta, toinen osa on kaikille yhteinen osa ja toinen osa on osaamisalan mukainen osa. Tutkinnon suorittaja voi lisäksi liittää tutkintoonsa yrittäjyysosan. Kaikille yhteinen osa-alue on *Kansainvälinen kauppa*, jonka ammattitaitovaatimukseen kuuluu kyky arvioida yrityksen asemaa kansainvälisessä kilpailukentässä, kyky suunnitella ja kehittää oman yrityksen kansainvälistä toimintaa sekä kyky hyödyntää työssään kansainvälisen kaupan tietolähteitä.

Kansainvälinen markkinointi -osaamisala on tarkoitettu henkilöille, joilla on vastuu joko koko yrityksen, tuotteen, tuoteryhmän tai markkina-alueen vientitoiminnasta (markkinointi, myyntityö, vientikampanjat) ja kauppasopimuksista. Kansainvälinen markkinointi -osaamisalan mukainen tutkinnon osa on *Kansainvälisen markkinoinnin suunnittelu ja toteutus*. Kansainvälinen ostotoiminta -osaamisala on tarkoitettu henkilöille, joilla on vastuu joko koko yrityksen, tuotteen, tuoteryhmän tai markkina-alueen ostotoiminnasta ja hankinnoista. Osaamisalan mukainen tutkinnon osa keskittyy *Kansainvälisen ostotoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen*. Markkinoinnin ja ostotoiminnan ohella valittavana on laivameklararin/laivanselvittäjän osaamisala.

---

¹²⁹ Näyttötutkinnon perusteet, Ulkomaankaupan ammattitutkinto 2004 [WWW-dokumentti.] <www.edu.fi/julkaisut/maaraykset/naytot/ulkomaankaupan_at.pdf> (15.6.2007); Näyttötutkinnon perusteet, Ulkomaankaupan erikoisammattitutkinto 2005 [WWW-dokumentti.] <www.edu.fi/julkaisut/maaraykset/naytot/ulkomaankaupan_eat.pdf> (15.6.2007)

Aikuiskoulutuskeskuksia

*Edupoli*¹³⁰ toimii itäisellä Uudellamaalla sekä pääkaupunkiseudulla. Edupolissa käynnistyy syksyllä 2007 *Luovien alojen yrittäjäkoulutus* yrittäjän ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon valmistavana oppisopimuskoulutuksena. Koulutus suunnataan kulttuurialan, muotoilun, median, matkailun, elämystuotannon ja muiden luovien alojen yrittäjille ja yrittäjiksi aikoville. Koulutus toteutetaan oppisopimuskoulutuksena, joka on osallistujalle maksuton. Oppisopimus voidaan tehdä itsenäisenä yrittäjänä toimivalle henkilölle tai työsuhteessa olevalle henkilölle. Teoriakoulutus toteutetaan Edupolissa ja jokainen kurssilainen tulee samaan ohjausta myös henkilökohtaiselta mentorilta.

Koulutuksen sisältö

- itsensä johtaminen ja yrittäjyyden onnistuminen
- liiketoiminnan suunnittelu: liikeidea, liiketoimintasuunnitelma, kehittämisprojekti ja johtaminen
- yritys juridiikka: yritysmuodot, sopimusoikeus, tekijänoikeus ja irtaimen kauppa
- taloushallinto: hinnoittelu, kannattavuuslaskelmat, rahoitus, ostaminen, talouden prosessit, verotus ja tilinpäätös
- markkinointi: tuotteistaminen, luovan alan asiakkuudet, markkinoinnin suunnittelu, viestintä, myyntityö ja neuvottelutaidot
- henkilöstöhallinta: rekrytointi, työoikeus, verkoston luominen ja verkoston hallinta

Luovien alojen yrittäjäkoulutus toteutetaan osana Porvoon ja Itä-Uudenmaan liiton rahoittamaa Polte-ohjelmaa. Kehitysohjelma tarjoaa Itä-Uudenmaan alueen luovien toimialojen yrityksille ja ammattilaisille työkaluja kasvuun ja oman elinkeinon kehittämiseen. Lisätietoja kehitysohjelmasta: www.polte.fi.

*Aikuiskoulutuskeskus Adultan*¹³¹ radio- ja televisio-opisto ARTO:ssa käynnistyi helmikuussa 2007 *MEDA 3, media-alan yrittäjäkoulutus*. Koulutus on Euroopan Unionin ja Etelä-Suomen lääninhallituksen osarahoittamaa oppisopimuskoulutusta. ARTO:n MEDA projekti käynnistyi syksyllä 2005.

---

¹³⁰ www.edupoli.fi

¹³¹ www.adulta.fi; www.arto.fi

Koulutus on suunnattu Etelä-Suomen läänin alueella toimiville media-alan yrittäjille ja yrittäjiksi aikoville. Osallistujat voivat suorittaa koulutuksen aikana kulttuurialan yrittäjätutkinnon tai av-tutkintojen yrittäjäyysosan; koulutus on näihin tutkintoihin valmistavaa oppisopimuskoulutusta ja opiskelijoille maksutonta. Koulutuspaikkoja on 20. Koulutuksen kuluessa laaditaan projektityönä liiketoimintasuunnitelma.

Yrittäjäkoulutuksen tavoitteena on:

- * selvittää yrittäjän tai yrittäjäksi aikovan yrittäjäominaisuudet, sekä ammatti- ja liiketoimintaosaamisen taso
- * selvittää yritysideoita realistisuus ja menestysmahdollisuudet
- * oppia hahmottamaan yrityksen toimintaprosessi
- * oppia näkemään ja hallitsemaan menestymisen kannalta olennaiset seikat
- * antaa yrityksen hoitamiseen liittyvät perustiedot ja -taidot

Koulutus perustuu prosessiin, jossa liikeidea kehitetään vaiheittain realistiseksi yritys-konseptiksi.

Keskeiset aihealueet ovat:

- * markkinoiden ja kulutuskäyttäytymisen tutkiminen ja ymmärtäminen
- * markkinoiden liikeidea kehittäminen ja liiketoiminnan menestystekijöiden hahmottaminen
- * markkinointi-, tuotanto- ja hallintoratkaisujen tekeminen
- * projektityönä laadittava liiketoimintasuunnitelma

Lisäksi ARTO:ssa on parhaillaan käynnissä (2006-2008) media-assistentin tutkintoon johtava pelialan koulutus. Koulutuksen tavoitteena on kouluttaa osaajia pelikehityksen eri tehtäviin. Ammatillisina opintokokonaisuuksina ohjelmassa tarjotaan mm. tietokonepelien suunnittelua ja käsikirjoittamista (game design) sekä multimediaa ja verkkoviestintää.

*Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän aikuiskoulutuksessa*¹³² Ikaalisissa on järjestetty useamman vuoden ajan rytmimusiikin alan ammatillista täydennyskoulutusta. Rytmimusiikin laulusolisteille järjestettävän *artistikoulutuksen* yhdestoista kurssi käynnistyy syksyllä 2007 ja se jatkuu kesäkuuhun 2008. Koulutukseen valitaan 15 opiskelijaa. Koulutuksen rahoittaa Pirkanmaan TE-keskus ja koulutukseen haetaan työvoimatoimiston kautta. Koulutus on maksutonta, mutta

---

¹³² <http://aikkari.lpkky.fi>

opiskelijoiden toivotaan kokoavan omin kustannuksin koulutuksen aikana oman ohjelmiston sekä markkinointimateriaalia. Artistikoulutus antaa perusvalmiudet ammattimaiseen työskentelyyn viihdealalla, rytmimusiikin laulusolistina. Tavoitteena on työllistyminen alalle. Koulutukseen valittavilta odotetaan sopivuutta alalle: laulullisia edellytyksiä, sosiaalisia taitoja sekä markkinointi- ja yrittäjähenkisyyttä.

Rytmimusiikin alan maksullisena täydennyskoulutuksena LPKKY:ssä on järjestetty vuonna 2006 yhteistyössä Säveltäjät ja Sanoittajat Elvis ry:n kanssa *laulun tekijän koulutusta* (53op), johon on kuulunut tekstin kirjoittamisen ja säveltämisen ohella *tekijänoikeus- ja kustannusasioita, äänitetuotantoon, levy-yhtiöiden toimintaan sekä musiikin jakeluun liittyviä sisältöjä, taloushallintoa sekä markkinoinnin ja tuotteistamisen perusteita*. Seuraava vastaava koulutus alkaa mahdollisesti tammikuussa 2008. Koulutukseen valitaan 15 osallistujaa.

Keväällä 2007 LPKKY:ssä on alkanut *Ideasta estradille* -niminen ammatillinen rytmimusiikin täydennyskoulutus johon haetaan työvoimahallinnon kautta. Koulutus on mitoitettu 15 opiskelijalle ja se kestää toukokuuhun 2008. Koulutuksen rahoittaa artistikoulutuksen tavoin Pirkanmaan TE -keskus. Koulutus on suunnattu rytmimusiikin ja esittävän taiteen aloilla toimiville tai alalle aikoville aikuisille. Koulutuksen tavoitteena on antaa osallistujille valmiudet toimia pienimuotoisten musiikkipainotteisten estradiproduktioiden suunnittelu-, tuotanto-, esiintyjä- sekä markkinointitehtävissä. Koulutuksen sisältöihin kuuluu mm. *tuotekehittelyä ja tapahtumamarkkinointia, tekijänoikeushallintoa ja sopimusjuridiikkaa, taloushallintoa sekä yrittäjyyttä*. Koulutuksessa tuotetaan täysmittainen estradiproduktio ja opiskelijat osallistuvat produktion kaikkien eri osa-alueiden toteutukseen. Opiskelija suunnittelee myös oman estradiproduktion sisällön, markkinoinnin sekä taloushallinnon.

TE-keskukset

Suomessa toimii tällä hetkellä 15 TE -keskusta, joiden kautta myös luovien toimialojen yritykset voivat saada tukea ja neuvontaa elinkaarensa kaikissa vaiheissa. TE -keskukset tarjoavat muun muassa yrityskoulutus- ja kehittämisspalveluja, rahoituspalveluja sekä kansainvälistymispalveluja. Koulutusta tarjotaan esimerkiksi hallinnon ja johtamisen, liiketoiminnan kehittämisen, markkinoinnin, talouden ja laskentatoimen sekä yrityksen perustamisen aloilta. Lisäksi TE-keskukset ovat merkittävä EU-rahoituksen asiantuntija ja myöntäjä.

Kansainvälistymiseen ja vientiin liittyen TE -keskukset järjestävät viennin teemapäiviä ja viennin aloittamisen lyhytkurseja vientiä aloittaville yrityksille sekä kehittämis- ja erikoisseminaareja vientitoiminnassa jo mukana oleville yrityksille. Esimerkiksi Lapin TE -keskuksen *TäsmäVienti 2* -ohjelmassa pyritään kehittämään yksilöllisiä ratkaisuja yritysten kansainvälistymiseen. Ohjelma koostuu seuraavista yrityskohtaisista osioista: viennin kohdemaan ja vientituotteen /-palvelun valinta, markkinatutkimuksen tekeminen tai vientistrategian laatiminen valitulle tuotteelle / palvelulle valitussa kohdemaassa, viiden työpäivän yrityskohtainen matka paikallisjärjestelyineen 5-15 ennalta valitun ja haastatellun potentiaalisen asiakkaan luo yhdessä kansainvälisen vientikonsultin kanssa ja alustavan vientisuunnitelman sekä sen seurantaohjelman laatiminen. Yrityskohtaista työskentelyä tukee kolme yrityksille yhteistä 1-2 päivän mittaista koulutustilaisuutta. Koulutustilaisuuksien aihealueita ovat mm. avainasiakkaiden valinta, yrityksen kilpailutekijöiden määrittely, tietotekniikan hyödyntäminen markkinoinnissa, kulttuurien välinen kommunikaatio ja edustussopimuksen laatiminen. Useissa TE-keskuksissa tarjotaan yrityksille *Globaalia - pk-yritysten kansainvälistymisen kehittämisohjelmaa*, joka on tarkoitettu kansainvälisiä toimintoja aloittaville tai niitä laajentaville pk-yrityksille. Globaalissa selvitetään ja arvioidaan yrityksen kansainvälisiä toimintavalmiuksia, sekä perehdytään ulkopuolisen asiantuntijan avulla kansainvälistymisprosessin eri osatekijöihin, joiden pohjalta yritykselle laaditaan yksilöllinen kansainvälistymisohjelma painotuskohteineen ja kehittämisalueineen.

Te-keskuksissa on tarjolla paljon myös yleiseen liiketoimintaosaamiseen liittyvää koulutusta. *Taitava - käsityöyrityksen kehittämisohjelma* on tarkoitettu päätoimiselle piensarjaa tai uniikki-tuotetta valmistavalle käsityöyrittäjälle tai -yrityksille. Taitava-ohjelman aikana asiantuntija ja yrittäjä selvittävät yrityksen nykytilan määrittävät keskeiset kehittämistarpeet sekä laativat yritykselle sen resurssit ja liiketoimintamahdollisuudet huomioonottavan kehittämisohjelman toimenpidesuosituksineen. Taitava-ohjelman osa-alueita ovat: liiketoiminnan kuvaus, kilpailutilanne ja menestystekijät, yrityksen talous ja kannattavuus, yrittäjän visiot, SWOT-analyysi, kehittämistarpeet sekä toimenpidesuositukset ja kehittämisohjelma. *Markkinoinnin ja myynnin asiantuntijaohjelma* Myyntitehossa tavoitteena on pk-yrityksen ja markkinoiden nykytilan arvioinnin ja lähiajan kehityksen ennakoinnin pohjalta suunnitella markkinoinnin ja myynnin strategioita sekä laatia toimenpideohjelma, jonka avulla yrityksen markkinointi ja myyntiponnistelut voidaan suunnata entistä osuvammin ja tehokkaammin.

Lisätietoja TE-keskusten koulutustarjonnasta saa koulutuspankista: <http://www.vanhaweb.te-keskus.fi/koulutuspankki>.

Fintran kulttuurivientikoulutus ¹³³

Fintra järjestää yritysten kansainvälisen liiketoiminnan kehittämiseen tähtäävää koulutusta. Se tarjoaa kansainvälisen kaupan, liiketoiminnan johtamisen, alihankinnan ja ostotoiminnan, myynnin ja markkinoinnin sekä monikulttuuristen viestintätaitojen koulutusta. Fintra toteuttaa myös eri kohderyhmien tarpeisiin kehitettyjä pienille ja keskisuurille yrityksille räätälöityjä kansainvälistymisohjelmia. Fintra toteuttaa näitä kansainvälisen liiketoimintaosaamisen valmennuksia yhdessä alueellisten TE-keskusten kanssa. Se tarjoaa myös ulkomaankaupan ammattitutkintoihin valmistavaa koulutusta sekä avoimina että yrityksille räätälöityinä ohjelmina. Esimerkiksi ulkomaankaupan erikoisammattitutkinnon kansainvälisen markkinoinnin suuntautumisvaihtoehtoon voi kouluttautua Fintran alueellisissa pk-yritysten kansainvälistymisohjelmissa. Fintran valmennuksiin osallistuu vuosittain noin 6000 henkilöä, joista valtaosa tulee yritysten lähettämänä.

Fintra toteuttaa vuoden 2007 aikana osana pk-yritysten kehittämisohjelmaa *Kulttuuriviennin ammatilainen* -valmennusohjelman. Sysäyksen Fintran kulttuurivientivalmennukselle antoi Hannele Koivusen kulttuurivientiraportti ja siinä esitetyt kulttuuriviennin heikkoudet ja kehittämiskohteet, joihin katsottiin voivan vaikuttaa koulutuksen kautta. Kulttuurivientiin keskittyvän valmennussarjan ensimmäinen pilottiohjelma järjestettiin vuosina 2005–2006. Ohjelmaan kutsuttiin toimijoita 14 kulttuurialan vaikuttajaorganisaatiosta. Osallistujia oli kaiken kaikkiaan 22 henkilöä. Ensimmäisen kurssin osallistujat toimivat kulttuurin tiedotus- ja promootiotehtävissä kaikilla keskeisillä taiteen aloilla Suomessa; mukana oli väkeä myös eri ministeriöistä sekä Suomen kulttuuri-instituuteista. Sama periaate vienninedistämistahojen pilottiohjelmissa on ollut käytössä Fintrassa myös muilla toimialoilla. Pilottiohjelman tarkoituksena oli toimia alkusysäyksenä kulttuurivientivalmennuksen jatkokehittelylle.

Kulttuuriviennin ammatilainen - avoin valmennusohjelma on suunnattu erityisesti kulttuurialan managereina, agenteina tai tukitehtävissä, ts. välittäjäportaassa toimiville, tai alalle aikoville henkilöille: ts. arvoketjussa pidemmällä toimiville välittäjäportaan ammatilaisille. Huhtikuussa

---

¹³³ Lähde: Koulutuspäällikkö Marja-Liisa Sarkki, Fintra; www.fintra.fi

2007 käynnistynyt kurssi on kolmas avoin kulttuuriviennin valmennuskurssi. Ensimmäinen kaikille avoin kurssi pilottiohjelman jälkeen käynnistyi marraskuussa 2006 ja kolmas alkanee vuoden 2007 lopussa. Kunkin valmennusohjelman ihanteelliseksi osanottajamääräksi on suunniteltu noin 15–18 henkilöä. Kurssien kouluttajat ovat Fintran mukaan viennin ammattilaisia ja kulttuurialan kokeneita toimijat.

Keväällä 2007 käynnistynyt ohjelma sisältää yhteensä 11 valmennuspäivää ja se koostuu seuraavista osa-alueista:

Kulttuuriliiketoiminnan strateginen suunnittelu

- miksi maailmalle ja millä edellytyksillä?
- kulttuuriyrittäjän asema globaalissa kilpailussa
- liiketoiminnan suunnittelun prosessi ja peruskäsitteet
- kulttuuri liiketoimintana

Kulttuurin arvoketju ja sen asiakkaat

- mikä on arvoketju ja miten se muodostuu eri kulttuurialoilla?
- kulttuurin asiakkaat ja näiden ostomotiivit
- välittäjän rooli ja merkitys kulttuuritoiminnassa

Liiketoimintasuunnitelman laatiminen

- tarjottava tuotepaketti
- jakelukanavat ja verkostoituminen
- kannattava hinnoittelu

Miten osaaminen viestitään eri kohderyhmille?

- viestinnän keinot ja kanavat
- henkilökohtainen viestintä

Kulttuurin viennin juridiset kysymykset

- tekijänoikeussopimukset
- edustussopimukset
- ulkomailla työskentelyn työ- ja verosopimukset

Kulttuurin viennin juridiset kysymykset

- tekijänoikeussopimukset
- edustussopimukset
- ulkomailla työskentelyn työ- ja verosopimukset

Monikulttuurisuuden haasteet kulttuurienvälisessä viestinnässä

- o kulttuuritaustan vaikutus ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa
- o viestintä ja kommunikointi monikulttuurisissa verkostoissa

Päätösseminaari

- o tilanneanalyysit ja jatkotoimenpiteet

Alkaneisiin kulttuurivientivalmennuksiin on osallistunut toimijoita suhteellisen tasaisesti eri taiteenaloilta, joskin ensimmäisellä avoimella kurssilla (alkoi marraskuussa 2006) yli puolet osanottajista tuli musiikin alalta. Toisella avoimella kurssilla mukana on toimijoita sekä tanssin, elokuvan että kuvataiteen taitelijajärjestöistä ja -liitoista. Mukana on myös toimijoita festivaaleilta ja ohjelmatoimistoista. Osallistujat edustavat siten jo melko hyvin välittäjiä taiteen jakeluketjussa, vaikka kulttuurin välittäjäporras on Suomessa vielä suhteellisen kapea.

Koulutustarpeen ollessa suuri eri taiteenaloilla, ei kulttuurivientivalmennusta ole toistaiseksi räätälöity erityisesti tietyille toimialoille. Fintrassa on kuitenkin suunniteltu vientikoulutuksen taiteenalakohtaista tai alueellista räätälöintiä jatkossa. Räätälöintiin tarvittaisiin kuitenkin yhteistyökumppani taiteenaloilta, joka lähtisi omalta osaltaan panostamaan asiaan yhteistyössä Fintran kanssa. Koulutusta kehitetään jatkuvasti valmennuksista saatavien kokemusten myötä. Ensimmäinen avoin kurssi on kuitenkin vielä sekin käynnissä, eli palautetta koulutuksen kokonaisuudesta saadaan vasta sen päätyttyä. Pieniä muutoksia valmennuksien sisältöön on jo tehty, ja esimerkiksi rahoitukseen liittyviä sisältöjä on painotettu voimakkaammin. Samoin markkinointiin liittyviä sisältöjä kuuluu valmennukseen runsaasti.

Mainittua pk-yritysten valmennusohjelmaa on Fintrassa toteutettu 1980- ja 90 -lukujen vaihteesta asti ja mukana on tänä aikana ollut myös kulttuurialan yrityksiä erityisesti taidekäsityön ja taideteollisuuden, matkailun ja elämysteollisuuden aloilta. 1990-luvun lopulla Fintrassa järjestettiin Infocom -toimialan (sisältöala) koulutusohjelma, jossa oli mukana toimijoita elokuva-alalta sekä suomalaisen pelialan ensimmäisiä toimijoita. Myös Fintran muissa ohjelmissa on vuosien saatossa ollut mukana yksittäisiä kulttuuriviennin alalla toimivia henkilöitä; eniten heitä on Fintran mukaan ollut markkina-alueohjelmissa.

Fintra ei ole toistaiseksi kouluttanut viennin ammattilaisia kulttuuritoimialojen erityiskysymyksiin. Näitä osa-alueita voitaisiin kuitenkin mahdollisesti ottaa jatkossa osaksi Fintran järjestämää kouluttajien koulutusta (*Train the Trainer*).

II Koulutus hankkeissa ja kehittämissuunnitelmissa

Kansainvälistymiseen, vientiin, liiketoimintaan ja yrittäjyyteen liittyviä osaamisalueita kehitetään myös monenlaisissa hankkeissa ja projekteissa. Hankkeita rahoittavat ja/tai organisoivat esimerkiksi osaamis- ja aluekeskusohjelmat, ministeriöt, maakuntaliitot, elinkeino-, kehittämis- ja TE-keskukset. Myös Euroopan unioni on merkittävä hankerahoittaja erilaisten ohjelmien kautta. Hankkeiden ongelmana on usein jatkuvuus - hankerahoituksen päättyessä päättyy usein myös toiminta, myös hankkeiden todellisia vaikutuksia on monesti varsin hankala arvioida. Toisaalta hankerahoituksen kautta voidaan toteuttaa asioita, joihin varsinainen perusrahoitus ei riitä, esimerkiksi Sibelius Akatemian vuodesta 2004 Kuopiossa toiminut Taidehallinnon maisteriohjelma on laitettu alkuun hankerahoituksella.

Hankerahoituksen avulla on kehitetty kansainvälistä toimintaa myös luovilla aloilla ja kulttuurin kentällä. Uudenmaan TE-keskuksen rahoittamassa ESR-hankkeessa *Muusa 2* tavoitteena oli muun muassa ohjelmistotuote, sisältöliiketoiminta- ja oppimispalveluyritysten kansainvälistymisen edistäminen. Hankkeessa tarjottiin tietoa, kontakteja ja asiantuntija-apua kansainvälistymisen kysymyksissä ja se oli suunnattu erityisesti kansainvälistymiskehityksensä alkutaipaleella oleville yrityksille. Useissa *Nature Craft -hankkeissa* (esim. Nature Craft Ylä-Pirkanmaa / Kainuu / Oulunseutu) on pyritty edistämään esimerkiksi käsityö- muotoilu ja matkailualan yritysten kansainvälistymistä ja liiketoiminnan kehittämistä.

Opetushallituksen rahoittaman *valtakunnallisen KATTAVA-hankkeen* päämääränä on pienyritysten kehittäminen luomalla ammatillisen lisäkoulutuksen toiminta- ja palvelumalleja. Tarkoitus on tuottaa yhteisiä pk-yrittäjille suunnattuja koulutustuotteita, jotka ovat käytettävissä samanlaisina kaikissa aikuiskoulutuskeskuksissa ympäri Suomea. *Alueellisissa hankkeissa* pyritään esimerkiksi tukemaan ja kehittämään alueellisia erityispiirteitä ja osaamisalueita. Hankkeet voivat myös suuntautua eri *aloille*, kuten Tampereella Teknologiakeskus Hermian hallinnoima, vuonna 2003 toimintansa aloittanut kansallinen pelitoimialan keskus Neogames, jonka tavoitteena on edistää suomalaisen peliteollisuuden kehittymistä ja kansainvälistymistä.

Euroopan unionin hankerahoitus

Euroopan unionin hankerahoituksella tuetut hankkeet ovat yleensä lähtökohtaisesti kansainvälistä yhteistyötä ja verkottomista edistäviä. Hankkeiden kautta on mahdollista saada tukea esimerkiksi kulttuurivaihtoon ja -yhteistyöhön, jotka luovilla aloilla ovat merkittäviä kansainvälistymisen muotoja ja antavat esimerkiksi kulttuuri- ja taidealojen opiskelijoille hyvän pohjan kansainvälisten verkostojen muodostamiseen ja kansainväliseen toimintaan myös opintojen jälkeen. Esimerkiksi Kulttuuri 2000 -ohjelma on ollut suomalaisille kulttuuritoimijoille merkittävä eurooppalaisen yhteistyön tukija. Leonardo da Vinci¹³⁴ -ohjelman kautta on tuettu eurooppalaisia yhteistyöhankkeita, joissa on kehitetty ammatillista perus-, jatko- ja täydennyskoulutusta. Keskeistä ohjelmassa on oppilaitosten ja työelämän välinen yhteistyö. Taulukot 2 ja 3 esittelevät esimerkkejä Leonardo da Vinci -koulutusohjelmassa ja Kulttuuri 2000¹³⁵-ohjelmassa ohjelmakaudella 2000–2006 mukana olleista hankkeista.

Yleisen kansainvälistymisen edistämisen lisäksi hankkeista löytyy myös selkeitä liiketoiminnallista tai yritystoimintaa edistäviä näkökulmia. Kauppa- ja teollisuusministeriön julkaisussa *Luovien alojen yritystoiminnan hankkeet vuosina 2000–2006* on selvitetty etenkin tavoite 1-, tavoite 2-, ja tavoite 3-ohjelmista rahoitettuja hankkeita. Raportin mukaan ohjelmakaudella 2000–2006 toteutettiin yhteensä 158 hanketta, jotka ovat toteuttaneet luovien alojen yritystoiminnan kehittämiseen liittyneitä toimenpiteitä. Hankkeet on jaettu raportissa viiden eri teeman alle, jotka ovat: yrityksen aloittaminen, kasvu, kansainvälistyminen, verkostoituminen sekä muut hankkeet.

Kulttuuriviennin osalta keskeisiä hankkeita julkaisussa ovat etenkin luovien alojen yritysten kansainvälistymiseen keskittyvät hankkeet, sekä liiketoiminnan aloittamisen ja kasvun hankkeet siinä määrin kuin niissä on keskitytty viennin tai kansainvälistymisen kysymyksiin. Yritystoiminnan aloittamisen hankkeissa on mukana useita koulutushankkeita, joissa perehdytään viennin ja kansainvälistymisenkin edellyttämiin liiketoimintavalmiuksien osaamiseen. Samoin on huomattava, että eritoten kasvuun liittyvissä hankkeissa on ollut mukana myös kansainvälistymistoimenpiteitä, sillä kasvun hakeminen yritykselle merkitsee useimmiten juuri

---

¹³⁴ Leonardo da Vinci on Euroopan unionin koulutusohjelma, jonka tavoitteena on kehittää ammatillista koulutusta Euroopassa. Uudella ohjelmakaudella 2007-2013 Leonardo da Vinci jatkaa toimintaansa osana EU:n elinikäisen oppimisen ohjelmaa Lifelong Learning Programme.

¹³⁵ Kulttuuri 2000 -puiteohjelmasta tuettiin eurooppalaisena yhteistyönä toteutettuja kulttuurihankkeita ja tapahtumia visuaalisten taiteiden, esittävien taiteiden, kulttuuriperinnön ja kirjallisuuden aloilla. Vuoden 2006 lopussa päättyneen Kulttuuri 2000 -ohjelman jälkeen eurooppalaisen kulttuuriyhteistyön tukemista jatkaa vuoden 2007 alusta käynnistyvä kulttuurin puiteohjelma. Ohjelmakausi kestää vuoden 2013 loppuun.

toiminnan laajentamista ulkomaille. Rajanveto on paikoin vaikeaa, sillä kansainvälinen liiketoiminta on itsestään selvä osa useimman yrityksen markkinoita tai kasvusuunnitelmia.

Yritystoiminnan aloittamiseen tähdänneet hankkeet ovat käsittäneet muun muassa liiketoiminta-osaamisen kehittämistä, hautomotoimintaa ja yrittäjyyden edistämistä. Hankkeissa on keskitytty jo olemassa olevien yritysten kehittämiseen, usein yritykset ovat kuitenkin olleet liiketoimintansa alkuvaiheessa. Yritystoiminnan kasvuun tähtäävät hankkeet ovat liittyneet kasvuun ja tuotekehitykseen, asiantuntijapalveluiden tarjoamiseen, rahoitukseen ja toimintaympäristön kehittämiseen. Kansainvälistämiseen tähtäviä hankkeita on rahoitettu rakennerahastojen kautta toistaiseksi vähän, hankkeet ovat lähinnä keskittyneet musiikin tai elämysteollisuuden vientiin. Lisäksi myös kasvuun keskittyneissä hankkeissa on ollut mukana kansainvälistymistoimenpiteitä. *Luovien alojen yritystoiminnan hankkeet vuosina 2000–2006* -julkaisussa katsotaan, että tulevilla ohjelmakaudella rahoitusta tulisi kohdentaa etenkin kasvuyrityksiin. Myös kansainvälistymisen tukemista pidetään tärkeänä, sillä se muodostaa tärkeän pohjan ja mahdollisuuden alan kasvulle¹³⁶.

Aluekeskus- ja osaamiskeskusohjelmat

Aluekeskusohjelma (AKO) käynnistettiin vuonna 2001 valtioneuvoston marraskuussa 2000 tekemän aluepoliittisen tavoitepäätöksen perusteella. Tammikuun 1. päivänä 2003 voimaan astuneessa alueiden kehittämislaissa (12.7.2002/602) aluekeskusohjelma määriteltiin valtioneuvoston erityisohjelmaksi samoin kuin osaamiskeskus-, maaseutu- ja saaristo-ohjelmat. Hallituksen periaatepäätöksellä (HSA 2005) aluekeskusohjelmaa jatketaan vuonna 2007 alkavalla ohjelmakaudella¹³⁷. Ohjelmakauden 2007–2010 painopisteet ovat:

- elinkeino- ja erikoistumisstrategioiden yrityslähtöinen kehittäminen ja toimeenpano
- osaamisperustan vahvistaminen erityisesti kaupunkiseudun erikoistumisaloilla
- vetovoimaisten toiminta- ja innovaatioympäristöjen kehittäminen
- innovaatiotoiminnan uusien toimintamallien synnyttäminen
- julkisen ja yksityisen sektorin sekä eri hallinnontasojen kumppanuus.

Aluekeskukset muodostuvat pääosin toiminnallisesti yhtenäisistä, työssäkäyntiin, asumiseen sekä palvelujen tuottamiseen ja kysyntään perustuvista kaupunkiseuduista. Uudella ohjelmakaudella aluekeskusohjelman toteuttamisessa on mukana 35 aluetta. Lisäksi aluekeskus- ja

---

¹³⁶ Kaunisharju 2006.

¹³⁷ Aluekeskusohjelma 2007-2010.

kaupunkipolitiikan määrärahaa rahoitetaan Uudenmaan kaupunkiohjelmaa eli pääkaupunkiseudun, Länsi-Uudenmaan sekä Keski-Uudenmaan Kuuma-seudun ohjelmia¹³⁸.

Kulttuurin rooli niin aluekeskusohjelman tähänastisessa toteutuksessa kuin uuden ohjelmakaudenkin hakemuksissa on yleisesti ottaen verrattain vähäinen ja nousee vahvempana esiin vain muutamien aluekeskusalueiden strategisen kehittämisen painopisteenä. Niillä alueilla, joissa kulttuuri on jo sisällytetty aluekeskusohjelman toteutukseen ja/tai sisältyy uuden ohjelmakauden tavoitteisiin, voidaan kulttuuriin liittyvät tavoitteet ja toimenpidekokonaisuudet jaotella kolmen kokonaisuuden alle: ensinnäkin kulttuurilla voidaan nähdä strateginen rooli aluekeskuksen *elinvoiman ja kilpailukykyyn kehittäjänä*; toisaalta painopiste voi olla *kulttuuripalvelujen seudullisessa kehittämisessä*, kolmanneksi näkökulma voi olla elinkeinopoliittinen, jolloin kulttuuri nähdään *luovana toimialana ja yritystoimintana*¹³⁹.

Jo ensimmäisellä ohjelmakaudella toiminut kulttuuriverkosto jatkaa toimintaansa myös uudella ohjelmakaudella. Verkoston pääteemaa, kulttuuria alueiden elinvoiman kehittämisessä edistetään kahden painopistealueen kautta, jotka ovat: 1) kulttuuripalvelujen seudullinen kehittäminen ja 2) luovat toimialat. Painopistealueet jakautuvat kolmeen alateemaan: kulttuurimatkailu, kulttuuri ja hyvinvointi sekä käsi- ja taideteollinen ala. Toiminnassa on myös vahva elinkeinopoliittinen ulottuvuus. Kulttuuriverkostoon on ilmoittautunut mukaan 25 aluekeskusta¹⁴⁰. Kulttuuriverkoston toimintaa koordinoi *Rauman seudun aluekeskusohjelma*, jonka yksi uuden ohjelmakauden painopistealueista on kulttuuriyrittäjyys.

Itä-Uudenmaan aluekeskustoiminnassa kulttuuri on ollut mukana ensimmäisestä toimintavuodesta lähtien yhtenä laaja-alaisen elinkeinopolitiikan osana. Uudella kaudella 2007–2010 ohjelman tavoitteena on vahvistaa alueen kilpailukykyä, elinvoimaa ja sosiaalista pääomaa sekä olla vahva verkostotoimija sekä metropolialueella että kansallisesti. Aluekeskusohjelman painopisteitä toteutetaan kolmen ohjelman avulla, jotka ovat Palveluyrittäjyys-, Innovaatio- ja Luovan toimialan kehittämisohjelma *Polte*. *Polte* -kehitysohjelma on rakennettu yhteistyössä Porvoon kaupungin, Itä-Uudenmaan aluekeskusohjelman, Uudenmaan aluekehitysyhtiön Culminatumin sekä alueen yrittäjien kesken. Vuosina 2007–2011 toteutettava ohjelma pyrkii lisäämään alueen

¹³⁸ www.intermin.fi/intermin/hankkeet/aky/home.nsf/pages/7918D4DE75943606C22571240035D8CB?opendocument (15.6.2007)

¹³⁹ Kulttuuri aluekeskusohjelmissa. [WWW-dokumentti.]

<[www.intermin.fi/intermin/hankkeet/aky/home.nsf/files/Kulttuuri%20ja%20ako_150806/\\$file/Kulttuuri%20ja%20ako_150806.pdf](http://www.intermin.fi/intermin/hankkeet/aky/home.nsf/files/Kulttuuri%20ja%20ako_150806/$file/Kulttuuri%20ja%20ako_150806.pdf)>

¹⁴⁰ Aluekeskusohjelman kansallinen kulttuuriverkosto - vuoden 2007 toiminta- ja taloussuunnitelma, luonnos.

vetovoimaisuutta sekä taloudellista toimeliaisuutta kohdistamalla kehityspanoksia luovien sekä osaamisintensiivisten toimialojen verkostojen, osaamisen ja infrastruktuurin parantamiseen. Kehitysohjelman tavoitteena on luovien alojen yrittäjien ja ammattilaisten markkinatiedon lisääntyminen, substanssi- ja liiketaloudellisen osaamisen kehittyminen, kulttuuri- ja elinkeinoelämän yhteistyö sekä verkostojen ja yrityskeskittymien kasvu¹⁴¹. *Itä-Uudenmaan palveluyrittäjyysohjelman* tavoitteena on kehittää Itä-Uudenmaan elinvoimaa ja kilpailukykyä vuosina 2007 – 2010. Ohjelmassa selvitetään ja kehitetään vaihtoehtoisia palveluyrittäjyuden toimintamalleja sekä kehitetään alalle toimintakäytäntöjä Itä-Uudenmaan maakuntatasolla. Palveluyrittäjyysohjelma koostuu kolmesta osa-alueesta, jotka ovat: hyvinvointiala, luovat toimialat sekä osaava työvoima. Luovien alojen palveluyrittäjyuden kehittämisessä keskitytään etenkin palveluyrittäjyuden sekä kuntien kulttuuripalvelujen kehittämiseen¹⁴².

*Kotkan – Haminan seudun aluekeskusohjelman*¹⁴³ painopisteitä vuonna 2007 ovat seudun yritysten elinvoimaisuus, seudun vetovoimaisuus, innovaatiotoiminta ja inhimillinen pääoma sekä yhteistyörakenteet ja verkostojen johtaminen. Vuoden 2007 alussa ohjelmassa on käynnistynyt Potkuri eli kulttuuriliiketoiminnan kiihdyttämö -hanke. *Turun seudun aluekeskusohjelmassa*¹⁴⁴ yksi painopistealue uudella ohjelmakaudella on elinkeinoelämän toiminta- ja kasvuedellytysten turvaaminen, jossa osa-alueita ovat muun muassa osaamisintensiivisten yritysten ja luovien toimialojen (ml. kulttuuriyrittäjyys) liiketoimintaosaamisen kehittäminen sekä hyvinvointiyrittäjyuden kehittäminen. Toiminnassa hyödynnetään Turun kulttuuripääkaupunkihanketta. *Seinäjoen seudun aluekeskusohjelmassa*¹⁴⁵ tärkeä painopistealue vuosille 2007–2010 on rytmimusiikin osaaminen hyödyntäminen ja yritystoiminnan kehittäminen. Tavoitteena on esimerkiksi kulttuuriosuuskunta Raamin yrityskehitystoiminnan vahvistaminen; musiikki- ja kulttuuritilan hyödyntäminen osana innovaatioympäristöä sekä tapahtumien, kuten Provinssi-rock ja Tangomarkkinat, hyödyntämiseen alueen vetovoimatekijänä. *Joensuun seudun aluekeskusohjelman*¹⁴⁶ yksi kolmesta strategisesta painopisteestä on ”Hyvinvointi- ja palveluyrittäjyuden vahvistaminen”. Sen sisällä on yhtenä tuettavan toiminnan muotona mainittu luova talous ja elämysteollisuus. Ohjelman puitteissa toteutetaan muun muassa selvitys *pelit luovan*

¹⁴¹ POLTE - Porvoon ja Itä-Uudenmaan luovien toimialojen kehitysohjelma 2007 – 2011.

¹⁴² Itä-Uudenmaan palveluyrittäjyysohjelma. Toimintastrategia 2007-2010.

¹⁴³ Kotkan-Haminan seudun aluekeskus. Ohjelma-asiakirja 2007-2010. Ks.

<http://www.ekymi.fi/ypseutu/seutuyht.nsf/mframe?open>

¹⁴⁴ www.turunseutu.net/public/default.aspx?contentid=24414&nodeid=12701 (15.6.2007)

¹⁴⁵ Seinäjoen seudun aluekeskusohjelma 2007-2010. Luovuuden globaali rytmi. Ks. esim.

<http://www.frami.fi/aluekeskusohjelma.html>

¹⁴⁶ www.josek.fi/fi/cfmldocs/index.cfm?ID=876 (15.6.2007)

talouden kärkihankkeena. Myös luovan toimialan liiketoiminnan kehittämistoimenpiteitä Pohjois-Karjalassa selvitetään. Hanke on johdonmukaista jatkoa kulttuuriyrittäjyyden edistämishankkeelle Reaktorille, joka toteutettiin vuosina 2004 – 2006 ja se profiloidaan jatkossa selkeästi yritystoimintaan. *Oulun Eteläisen aluekeskusohjelmassa*¹⁴⁷ alueen elinvoimaa ja kilpailukykyä vahvistetaan kehittämällä alueen innovaatioympäristöä kolmen painopisteen kautta. Yksi painopisteistä on palveluyrittäjyyden innovaatiot, jossa ensisijaisia toimialoja ovat hyvinvointi, kulttuuri ja matkailu. Aluekeskusohjelman toteuttamisessa painotetaan Oulun Eteläinen 2015 -sopimusta¹⁴⁸, joka kokoaa yhteen alueen tärkeimmät kehittämistoimet vuosina 2007–2015. Sopimuksessa alueen tärkeimmät toimialat jaetaan kolmeen osa-alueeseen: kansainväliset ja kansalliset tuotantoalat, soveltaja-alat sekä elämänlaatualueet, joihin myös kulttuuripalvelut kuuluvat. Kehittämisen yleisinä teemoina nähdään yrittäjyys, kansainvälistyminen, koulutus ja tutkimus sekä kasvatusta. Yrittäjyysteema läpäisee kaikki toimialat tuotantoaloista, soveltaja-aloihin ja elämänlaatualueisiin. Koulutuksella ja tutkimuksella vastataan alueen yrityselämän sekä muiden toimijoiden muuttuviin tarpeisiin. Kansainvälisyyttä lisätään koulutuksessa, tutkimuksessa ja kehittämisessä sekä yritystoiminnassa. *Oulun seudun aluekeskusohjelman*¹⁴⁹ tavoitteet kaudella 2007–2010 ovat alueiden elinkeino- ja osaamisperustan vahvistaminen sekä toimijoiden välisen yhteistyön tiivistäminen. Tavoitetta tuetaan kolmella teemaverkostolla, jotka ovat 1) innovaatio ja osaaminen 2) hyvinvointi sekä 3) kulttuuri. *Rovaniemen seudun aluekeskusohjelman*¹⁵⁰ yksi painopistealueista on muotoilu. Rovaniemi osallistuu myös kansallisen kulttuuriverkoston toimintaan, jossa se korostaa elinkeinonäkökulmaa, paikallisten kulttuuritoimijoiden verkostoitumista, kulttuurin tuotteistamista sekä kulttuuritoimijoiden ja elinkeinoelämän vuorovaikutusta.

Osaamiskeskusohjelma on alueiden kehittämislain (602/2002) mukainen määräaikainen erityisohjelma, jonka tavoitteena on parantaa kansainvälisesti kilpailukykyisen, korkeaa osaamista vaativan yritys- ja tutkimustoiminnan sijoittumisen ja kehittämisen edellytyksiä. Ohjelma käynnistyi vuonna 1994 kahdeksan osaamiskeskuksen voimin. Sen jälkeen ohjelmaa on laajennettu nimeämällä uusia osaamiskeskuksia ja lisäämällä uusia osaamisaloja olemassa oleviin keskuksiin. Ohjelmakaudelle 2007–2013 valtioneuvosto nimesi 13 kansallisesti merkittävää osaamisklusteria ja 21 osaamiskeskusta. Kansainvälistymisen tukeminen on yksi ohjelman perustehtävistä.

---

¹⁴⁷ Oulu Eteläinen, aluekeskusohjelman toimintasuunnitelma vuodelle 2007. Ks. www.oulsouth.com

¹⁴⁸ Oulun Eteläinen 2015 -sopimus. Ks. www.oulsouth.com

¹⁴⁹ www.ouka.fi/seutu/aluekeskus/index.html (15.6.2007)

¹⁵⁰ www.rovaniemi.fi/?deptid=19075 (15.6.2007)

Osaamiskeskuksissa on paljon liiketoimintaosaamiseen ja kansainvälistymiseen liittyviä palveluita ja koulutusta, esimerkiksi erilaisia yrityshautomopalveluita. Kulttuuri on kuitenkin osaamiskeskuksissa hyvin vähän edustettuna. Jonkin verran kulttuurinäkökulmaa osaamiskeskuksiin tulee *digitaaliset sisällöt* -osaamisklusterin sekä *matkailun ja elämystuotannon* klusterin kautta¹⁵¹. Aikaisemmalla ohjelmakaudella osana Varsinais-Suomen osaamiskeskusohjelmaa toiminut kulttuuri- ja digitaalisen sisältötuotannon osaamiskeskus Kulturo on lopettanut toimintansa 31.3.2007 ja luovien toimialojen kehittämismvastuu on siirtynyt Turun Seudun Kehittämiskeskukselle.

Uudenmaan osaamiskeskuksen Culminatumin alla toiminut Kulttuuriteollisuuden osaamiskeskuksen toiminta (myöhemmin Digitaalisen median, sisältötuotannon ja oppimispalvelujen osaamiskeskus) on toiminut pohjana uuden ohjelmakauden Digitaaliset sisällöt -ohjelmaklusterille, jossa Culminatum on kansallinen koordinaattori. Digitaaliset sisällöt -osaamisklusterin tavoite on sisältöliiketoiminnan ja erityisesti sen palvelu- ja liiketoimintakonseptien tehostaminen. Osaamisklusterin yhteisiksi teemoiksi on valittu kolme toimenpidekokonaisuutta: kansainvälistymisen edistäminen, pk-sektorin liiketoimintaosaamisen kasvattaminen ja tutkimus- ja kehitystoiminnan vauhdittaminen sekä toimialatiedon kerääminen¹⁵². Osaamisklusterissa yhteistyötä tekevät neljä aluetta: Uusimaa (vastuuorganisaatio Culminatum Oy, kansallinen koordinaattori), Hämeenlinnan seutu (Teknologiakeskus Innopark Oy), Kouvolan seutu (Kouvolan Seudun Osaamiskeskus) ja Tampereen seutu (Teknologiakeskus Hermia Oy)¹⁵³.

Matkailun ja elämystuotannon osaamisklusterin lähtökohta on vastata toimialan tulevaisuuden haasteisiin kokoamalla yhteen Suomen matkailun ja elämystuotannon keskittymät ja niiden huippuosaaminen. Klusterissa keskitytään palveludesignin, elämystuotannon sekä e-business liiketoimintamallien kehittämiseen¹⁵⁴. Matkailun ja elämystuotannon klusterin toimijoina on neljä osaamiskeskusta: Savonlinna (vastuuorganisaationa Savonlinnan Innovaatiokeskus Oy), Lappi (Lapin elämystuotanto Oy), Uusimaa (Culminatum Oy) ja Turku (Turku Science Park Oy). Klusterin liitännäisjäsenenä ja tiiviinä yhteistyötahona toimii Jyväskylä (Jyväskylä Innovation Oy)¹⁵⁵.

---

¹⁵¹ Osaamiskeskusohjelma 2007–2013, 3

¹⁵² www.uudenmaanosaamiskeskus.fi/digibusiness. (15.6.2007)

¹⁵³ www.oske.net/mp/db/file_library/x/IMG/11679/file/digi.pdf. (15.6.2007)

¹⁵⁴ www.oske.net/osaamiskeskusohjelma/ohjelmakausi_2007-2013/osaamisklusterit (15.6.2007)

¹⁵⁵ www.oske.net/mp/db/file_library/x/IMG/11685/file/matkailu.pdf. (15.6.2007)

Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus - LEO - on asiantuntijaorganisaatio, joka kehittää ja tarjoaa asiantuntijapalveluja yrityksen tuotekehitysprosessien eri vaiheisiin. Palvelut keskittyvät tuotteiden elämyksellisyyskartoittamiseen sekä uusien ja jo olemassa olevien tuotekonseptien ja palveluiden elämyksellistämiseen. Tuotekehityspalveluiden lisäksi LEO hallinnoi mm. alueellista elokuvatoimintaa sekä alueellisia kehittämishankkeita, kuten Matkailun tutkimusohjelman esiselvitys-, Elämystalo- ja Elämysinstituutti -hankkeita¹⁵⁶.

Vaikka aluekeskus- ja osaamiskeskusohjelmat menevät toimintojensa osalta osittain päällekkäin, molemmilla myös omat selkeät roolinsa: osaamiskeskusohjelman tavoitteena on kansainvälisesti kilpailukykyisten osaamiskeskusten synnyttäminen, valittujen klustereiden huippuosaamisen kehittäminen sekä alueellisen erikoistumisen ja osaamiskeskusten välisen työnjaon ja yhteistyön tukeminen. Aluekeskusohjelma keskittyy alueellisen osaamiskeskustien ja sitä tukevien verkostojen vahvistamiseen. Molemmat ohjelmat kytkeytyvät tiiviisti kansalliseen innovaatiopolitiikkaan ja EU:n tasolla Lissabonin strategian toteutukseen¹⁵⁷.

Taulukko 2: Esimerkkejä Leonardo-ohjelman toisen vaiheen (2000–2006) liikkuvuus- ja kehittämisprojekteista, joissa suomalainen vetäjä tai partneri.

Projektin nimi	Projektin suomalainen partneri tai vetäjä	Aloitusvuosi	Projektin kuvaus
MU:ZONE Europe	Sibelius-Akatemia	2004	Projekti tutkii ja kehittää pop-musiikin koulutusta Euroopassa. Mu:zone lisää yhteistyötä eri maiden koulutusjärjestäjien ja muiden musiikkialan organisaatioiden välillä mm. oppilas- ja luennoitsijavaihdon kautta.
AGIE - Artisans' Gathering Information about Entrepreneurship	Lounais-Suomen käsi- ja taideteollisuusoppilaitos	2001	11 käsi- ja taideteollisuusalan opiskelijaa tekstiili-, puu- ja metallialalta suorittaa 2 kuukauden työssäoppimisjakson eri maalaisissa yrityksissä. Opiskelijat saavat kieli- ja kulttuurivalmennusta.
ArtECult - Art and the European Culture	Satakunnan käsi- ja taideteollisuusoppilaitos SKTO	2005	Hankkeen tavoitteena on parantaa kulttuurialan perustutkinto-opiskelijoiden taitoja ja osaamista kehittämällä kansainvälisiä työelämäyhteyksiä.
AV Project in UK - Ammattitaitoa ja	Helsingin tekniikan alan oppilaitos	2000	AV-viestinnän opiskelijat osallistuvat 3 viikon oppimisprojektiin Iso-Britanniassa, jonka aikana

¹⁵⁶ www.elamystuotanto.org/?depid=17567 (15.6.2007)

¹⁵⁷ Aluekeskusohjelma 2007-2010. Sisäasiainministeriö, alueiden ja hallinnon kehittämisosaston muistio 15.12.2005

englantia Iso-Britanniassa			opiskellaan AV-tuotantoa ja harjoitellaan tiimityöskentelyä. Tavoitteet liittyvät myös kansainvälisen vaihdon pysyvän mallin etsimiseen sekä omien vahvuusalueiden levittämiseen ja brittiläisten vahvuuksien omaksumiseen.
Bridge I - Kulttuurisilta Eurooppaan ammattiin opiskeleville	Etelä-Karjalan koulutuskuntayhtymä/Etelä-Karjalan ammattiopisto EKAMO	2001	15 kotitalous-, matkailu- ja taideteollisuusalojen opiskelijaa lähtee 3-8 viikon työssäoppimisjaksolle viiteen eri maahan. Tarkoituksena on kehittää kansainvälisiä työssäoppimisen menetelmiä aloille sekä luoda yhteistyöverkostoja.
CAMA - Craft and Art Marketing	Lounais-Suomen käsi- ja taideteollisuusoppilaitos	2000	Projekti tarjoaa 20 toisen asteen opiskelijalle mahdollisuuden tutkia, miten käsi- ja taideteollisuustuotteita markkinoidaan ulkomaalaisissa PK-yrityksissä.
Concert Circle	Joensuun konservatorio	2004	Kolmen konservatorion verkosto kehittää ulkomaista työssäoppimista musiikkialan perustutkinnon opiskelijoille. Orkesterisoiton lisäksi opiskelijat perehtyvät eurooppalaiseen musiikkibusinessiin ja alan yrittäjyysmahdollisuuksiin kumppanimaissa.
CONIM - Communication and Content Industry in The New Media	Turun ammattikorkeakoulu	2000	Asiantuntijavaihto, jossa uusmedia-alan-, erityisesti sisällöntuotannon, koulutusta kehittävät opettajat vierailevat alan yrityksissä Belgiassa ja Iso-Britanniassa. Hankkeessa on vahva yritys yhteistyö ja vastavuoroisuus. Vaihto on osa osallistujien täydennyskoulutusta.
Culture works - Culture Exchange Network - Two and Three Weeks Working	Lounais-Suomen käsi- ja taideteollisuusoppilaitos	2001	Hankkeessa pyritään lisäämään käsityötaidon arvostusta ja osaamista ja edistää pienyrittäjyystoimintaa Suomessa. Hankkeessa verkostoidutaan kansallisesti ja siirretään kansainvälistä kokemusta.
DESTAFER - DESTAFER - Design Staff Transfer	Taideteollinen korkeakoulu (TAIK)	2003	Muotoilualan asiantuntijavaihtohankkeessa kehitetään sekä opinto- että uraohjausta ja parannetaan näin koulutuksen työelämärelevanssia erityisesti kansainvälisiä työmarkkinoita ajatellen.
DESTRATUS - DESTRATUS-Helsinki	Taideteollinen korkeakoulu	2000	Taideteollisen korkeakoulun (TaiK) opiskelijoille (yht. 18) tarjotaan mahdollisuus työharjoitteluun ulkomaisissa yrityksissä laajan eurooppalaisen yhteistyöverkoston kautta. Hankkeessa painotetaan harjoittelua osana opintoja sekä sen kuulumista osaksi korkeakoulun kansainvälistymisstrategiaa. Opiskelijat saavat projektin avulla tukea työllistymiselleen

			valmistumisen jälkeen luomalla kontakteja oman alansa työpaikkoihin harjoitteluajaksi.
DESTRATUS II - DESTRATUS-Helsinki II	Taideteollinen korkeakoulu	2002	Hankkeen puitteissa helpotetaan erityisesti pienten yritysten kv. kontaktien luomista. Kv. harjoittelun markkinointiin kiinnitetään huomiota ja tarkastellaan mahdollisuuksia yhdistää ulkomaiset opinto- ja harjoittelujaksot peräkkäiseksi kokonaisuudeksi.
DESTRATUS - Destratus IV	Taideteollinen korkeakoulu	2005	Hankkeessa lähetetään 6 opiskelijaa eurooppalaiselle harjoittelujaksolle kehittämään omaa ammattiosaamistaan vaate-, tekstiili- ja huonekalusuunnittelun aloilla.
EPELI - Eurooppa-peli - Luonnonvara- ja käsi- ja taideteollisuusalan työssäopijat Euroopassa	Kainuun ammattiopisto	2005	Luonnonvara-alan ja käsi- ja taideteollisuusalan ammatillisten oppilaitosten verkosto lähettää opiskelijoita työssäoppimisjaksoille esimerkiksi luonto- ja maaseutumatkailuyrityksiin ja -organisaatioihin sekä pieniin käsityöläisyrityksiin Eurooppaan.
European Instructors - Development of an online course for the promotion of instructors' intercultural skills		2001	Projektissa luodaan opetussuunnitelma ja virtuaalinen oppimisympäristö kansainvälisyyskasvatukseen kaupan, teollisuuden ja matkailun alalle. Hankkeen idea on työelämälähtöinen. Kansainvälisyyskasvatuksen nähdään helpottavan kulttuurien välistä kanssakäymistä.
FAME - Muusikon eväät maailmalle	Kainuun maakunta- kuntayhtymä, Kainuun ammattiopisto	2003	Hankkeessa parannetaan musiikinopiskelijoiden ammatillista osaamista sekä edistetään opiskelijoiden kansainvälistymistä suorittamalla osa opiskelusta ulkomailla.
Kulttuurikasvatus - Kulttuurikasvatusta kulttuurintuottajille	Humanistinen ammattikorkeakoulu	2001	Kahdeksan kulttuurituottajaopiskelijaa lähetetään 3 kk:n pakolliselle työharjoittelujaksolle Saksaan ja Italiaan. Hankkeessa yhdistetään kieli- ja kulttuurivalmennusta työssäoppimiseen. Opiskelijat osallistuvat kulttuuriproduktioiden järjestämiseen.
Kulttuuripisteitä - Kulttuuripisteitä	Taide- ja kulttuurialan ammattijärjestö TAKU ry	2005	Hankkeen tavoitteena on parantaa kulttuuri- ja museoalan koulutusta huomioiden laadunparannuksen ja korkeakoulutuksen eurooppalainen ulottuvuus. Lisäksi halutaan eri maiden järjestelmiä vertailemalla löytää parhaat mahdolliset käytännöt ammattijärjestö- korkeakouluyhteistyölle.
Kädentaidot kunniaan	Pohjois-Karjalan ammattiopisto, Joensuun oppimiskeskus JOK	2001	8 opiskelijaa suorittaa Unkarissa 4 viikon työssäoppimisjakson. Hankkeessa halutaan nostaa esille vanhojen katoamassa olevien kädentaitojen osaaminen. Opiskelijat saavat perustietoa yrityksen perustamisesta

			sekä viikon kieli- ja kulttuurivalmennuksen kohdemaan oppilaitoksessa
Multimedia Without Borders	Jyväskylän ammattiopisto	2005	Suomalais-virolainen AV-viestinnän ja multimedian yhteinen projektityö hyvien ulkomaisten työssäoppimisen käytänteiden kehittämiseksi sekä niiden aikana toteutettavien näyttöjen testaaminen
STAGE - Successful Touring And Gig Education	Kainuun maakunta-kuntayhtymä, Kainuun ammattiopisto	2005	Hankkeen tavoitteena on kehittää ja edistää musiikin alan opiskelijoiden kykyä tuottaa ja levittää musiikkia kaupallisessa mielessä. Musiikin alan perustutkinnon opiskelijat valmistelevat Pohjois-Irlannin vaihdon, jonka ohjelmaan kuuluu mm. konserttiohjelmiston valmistaminen ja harjoittelu, muusikon sopimuskäytäntöihin tutustuminen ja sopimusten valmistelu esiintymispaikkojen kanssa.
Textile Traditions	Koulutuskeskus Tavastia/Wetterhoff	2000	8 tekstiilin perustutkinnon opiskelijaa lähtee kolmeksi viikoksi Tsekin tasavaltaan oppimaan kohdemaalle ominaisia erilaisia tekstiilien valmistustapoja. Opiskelijat oppivat yhteydenottoa, neuvottelua ja yhdessä tekemistä vieraassa kulttuurissa ja vieraalla kielellä.
WOODART	Loimaan Ammatti-instituutti	2003	Vastavuoroisessa hankkeessa puualan artesaaniopiskelijoita lähtee ulkomaan työssäoppimisjaksolle Itävaltaan. Edunsaajat harjoittelevat ammatillisia taitojaan käytännössä ja suorittavat näytön jakson aikana. Hankkeen aikana hankitaan kokemuksia kansainvälisistä näytöistä, testataan ja kehitetään näyttöjen käytänteitä ja arviointia.

Taulukko 3: Esimerkkejä Kulttuuri 2000 -ohjelmahankkeista, joissa mukana suomalaisia kulttuuritoimijoita

Hankkeen nimi	Hankkeen suomalainen partneri tai vetäjä	Toteutus-aika	Kuvaus
Développement de la coopération européenne dans le domaine des musiques	Sibelius-Akatemia, Suomen Kansanmusiikkiliitto ry	1.7.2000–30.6.2003	Hankkeessa käynnistettiin koordinoitua kansanmusiikin ja -tanssin eurooppalaista yhteistyötä. Verkoston tarkoituksena oli tutkia ja kehittää alan koulutusta, nuorten muusikoiden liikkuvuutta, tiedottamista sekä

et danses traditionnelles			teknologian ja jo olemassa olevien tietopankkien hyväksikäyttöä. Hankkeen sisällä järjestettiin seminaareja sekä esiintymis- ja opetustapahtumia eri puolilla Eurooppaa.
Réseau Varèse, Réseau européen pour la création et la diffusion musicales	Musica Nova Helsinki	1.6.2000–31.10.2002	Hankkeen tavoitteena oli koota yhteistyöverkosto musiikin luomisen ja levittämisen edesauttamiseksi. Neljätoista kulttuuriorganisaatiota työskenteli yhdessä tuottaen ja levittäen kansainvälisiä musiikkiprojekteja.
European Way(s) of Life	Taideteollinen korkeakoulu	1.5.2001–30.4.2002	Hankkeen toteuttaneessa Cumulus-verkostossa on mukana lukuisia eurooppalaisia taideteollisuusalan yliopistoja. Tavoitteena oli nyky suunnittelun tunnetuksi tekeminen ja kehittäminen sekä eri tahojen (teollisuusala, suunnittelijat, jakelijat, oppilaitokset, teknikot ja kuluttajat) yhteensaattaminen.
Map – mobility in art process	Suomen Taiteilijaseuran ateljeesäätiö*	1.10.2001–30.9.2004	Hankkeen avulla parannettiin nuorten taiteilijoiden liikkuvuutta: lisättiin taiteilijavaihtoa, järjestettiin taiteilijaresidenssejä ja -tapahtumia mm. eurooppalainen foorumi ja internet-portaali nuorille taiteilijoille, sekä solmittiin kontakteja ja yhteistyömahdollisuuksia taiteilijoiden kesken.
Network Baltic – a new dimension	Kuvataideakatemia	1.5.2002–30.4.2005	Uusia EU-maita haluttiin integroida taiteilijavaihdon avulla ja jatkaa yhteistyötä alueella tiiviinä tulevaisuudessakin. Haluttiin myös kannustaa taiteilijoita ja yritysmaailmaa tiiviimpään yhteistyöhön. Hankkeen aikana toteutettiin työpajoja, seminaareja, näyttelyitä, järjestettiin kilpailu, tehtiin julkaisu sekä avattiin projektille internetsivut.
Promoting European Music	Teosto ry.		Hankkeen tavoitteena oli tehostaa tiedonvälitystä kansallisten musiikin edistämis- ja tiedotuskeskusten välillä, luoda pysyvää yhteistyötä eurooppalaisen musiikkiteollisuuden ammattilaisten kesken ja parantaa eurooppalaisen musiikin kilpailukykyä ja levitystä sekä Euroopassa että kansainvälisesti mm. ammattilaisille järjestettävän koulutuksen kautta.
Promoting European Music – Exchange of Information	Teosto ry / Suomalaisen musiikin tiedotuskeskus (Fimic)		Ranskalaisen musiikin vientijärjestön koordinoimassa hankkeessa edistettiin tiedon- ja kokemustenvaihtoa musiikin ammattilaisten kesken sekä pyrittiin lisäämään heidän kilpailukykyään musiikkimarkkinoilla ja edistämään eurooppalaisen musiikin kansainvälistymistä.

Literature Across Frontiers	Suomen kirjallisuuden tiedotuskeskus FILI	1.05.2005–30.04.2008	Hanke on jatkoa aiemmalle Literature Across Frontiers -hankkeelle (2001–2004), jossa kirjallisuuden tiedotuskeskukset tekivät yhteistyötä parantaakseen kirjallisuuden kääntämistä pienillä kielialueilla.
map XXL – rencontrer l'autre et produire ensemble	Suomen Taiteilijaseuran ateljeesätiö	1.5.2005–30.4.2008	Liikkuvuusohjelma nuorille, 20–35-vuotiaille taiteilijoille. Tavoitteena on tukea taiteellista monimuotoisuutta ja vuorovaikutusta ympäröivän yhteisön kanssa sekä kehittää taiteilijoiden ammatillista osaamista kansainvälisellä tasolla.
Intertango	Seinäjoen ammattikorkeakoulu	syyskuu 2006-31.8.2007	Hankkeen tavoitteena on lisätä tietämystä eurooppalaisesta tangokulttuurista sekä tangosta osana yleistä eurooppalaista kulttuuria. Lisäksi tavoitteena on tukea nuorten muusikoiden, laulajien ja säveltäjien ammatillista kehitystä sekä heidän kansainvälistä liikkuvuuttaan.

Lähde: Kulttuuritekoja yhdyntävässä Euroopassa. Suomalaisten kulttuuritoimijoiden osallistuminen Euroopan unionin KULTTUURI 2000 -ohjelmaan. Kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO. 2006.

Esimerkkejä hankkeista ja projekteista alueittain

Seuraavat esimerkit kulttuurin kentän kansainvälistymiseen, liiketoimintaosaamiseen ja yrittäjyyteen liittyvistä hankkeista ja toiminnoista on jaoteltu lääneittäin.

Etelä-Suomi

SILE - Sisältöliiketoiminnan kehittäminen¹⁵⁸

Kuvaus: Hankkeen tavoitteena on ollut parantaa sisältöliiketoiminta-alan yritysten verkostoitumista, tuotekehitystä sekä liiketoiminnallista osaamista. Projektin avulla on pyritty aikaansaamaan nykyistä kansainvälisempää, kilpailukykyisempää ja pitkäjänteisempää yritystoimintaa. Projekti on tarjonnut toimialaosamista sisältävää, ilmaista neuvontapalvelua ns. Jalostamo-konsulttien kautta. Ohjelmaa on rahoitettu tavoite 3-ohjelmasta.

Toimijat: Uudenmaan TE-Keskus, KTM. ESR tavoite 3-ohjelma

Aikataulu: 1.4.2004–31.12.2007

¹⁵⁸ www.contentbusiness.fi/portal/content_business_channel/sile-projekti/ (15.6.2007)

MMEX – Music Management for Export¹⁵⁹

Kuvaus: Ohjelman tavoitteena on musiikkialan mikro- ja pk-yritysten kasvu ja kansainvälistyminen. Ohjelmaa on rahoitettu tavoite 3-ohjelmasta.

Toimijat: Sibelius-Akatemian koulutuskeskus.

Aikataulu 15.6.2006–30.4.2008

Yrityskohtaisesti räätälöity kehityshanke digitaalisia sisältöjä ja palveluja tuottaville yrityksille¹⁶⁰

Kuvaus: Kasvuvalmennus on tarkoitettu Helsingin seudulla toimiville digitaalisia sisältöjä ja palveluita tuottaville yrityksille. Asiantuntijaraati kokoontuu säännöllisesti valitsemaan ohjelmaan hakeneiden yritysten joukosta uusia kasvukykyisiä ja -haluisia yrityksiä mukaan yrityskohtaisesti räätälöitävään kehittämisohjelmaan. Kasvuvalmennuksen puitteissa yrityksillä on mahdollisuus käyttää enintään 15 päivää asiantuntija-apua yrityksen kasvun kannalta tärkeiden toimintojen kehittämiseen.

Toimijat: Valmennuksen tuottavat Forum Virium Helsingin pk-kumppanuusohjelma ja Uudenmaan Digitaaliset sisällöt -osaamiskeskus

Aikataulu: Vuonna 2007 kasvuvalmennukseen voi hakea joustavasti syyskuun loppuun saakka.

Finnish Digibusiness –verkkopalvelukokonaisuus¹⁶¹

Kuvaus: Digitaalisen median, sisältötuotannon ja oppimispalvelujen osaamiskeskuksen ja Ohjelmistotuoteliiketoiminnan osaamiskeskuksen yhteinen Finnish Digibusiness – palvelukokonaisuuden (FDB) tavoitteena on edistää yhteistyötä mukana olevien klustereiden kesken sekä edesauttaa suomalaisen digitaalisen liiketoiminnan kansainvälistymistä. Palvelussa on kolme rinnakkaista sivustoa, joista kukin on oman yritysklusterinsa liiketoiminnan kehittämistä tukeva sisältöpalvelu.

– <http://www.contentbusiness.fi/>

– <http://www.learningbusiness.fi/>

– <http://www.swbusiness.fi/>.

---

¹⁵⁹ Ks. myös liitteiden yliopistoja koskeva luku, Sibelius-Akatemia

¹⁶⁰ <http://drupal01.european-it.net/?q=link1> (15.6.2007)

¹⁶¹ www.finnishdigibusiness.fi/. (15.6.2007)

Toimijat: Culminatum Ltd Oy, Uudenmaan osaamiskeskus

Aikataulu: 2004-

KulMa - Kulttuuri-, matkailu- ja vapaa-ajanpalveluiden kehittämisprojekti¹⁶²

Kuvaus: Projekti on suunnattu Riihimäen seutukunnan kulttuuri- matkailu- ja vapaa-aikapalvelujen parissa toimiville yrityksille ja näiden henkilöstölle sekä toimialan kuntasektorin ja järjestökentän toimijoille. Projektin tavoitteena on ollut rakentaa toimenpiteitä, jotka nivoutuvat osaksi maakunnan markkinointia. Projektin puitteissa on järjestetty koulutusta, konsultointia ja verkottumismahdollisuuksia sekä pyritty osallistujaorganisaatioiden oman tarjonnan tuotteistamiseen, yhteisten tuotteiden ja tuotepakettien luomiseen sekä markkinointiyhteistyön lisäämiseen. Koulutuspäivien teemoja ovat olleet esimerkiksi Tuotteistus ja hinnoittelu sekä markkinoinnin suunnittelu, keinot ja kanavat.

Toimijat: EKES - Yrityspalvelut ja Helsingin yliopiston Koulutus- ja kehittämiskeskus
Palmenia/Hyvinkää

Aikataulu: 1.1.2006–30.9.2007

Järvenpään kulttuuriteollisuuden yrityskeskus¹⁶³

Kuvaus: Järvenpään kulttuuriteollisuuden yrityskeskus on liitetty osaksi Keski-Uudenmaan Kehittämiskeskus Oy Forumin yrityshautomoa vuoden 2005 alusta. Hankkeen tavoitteena oli edistää kulttuuriteollisuutta ja luoda uutta yritystoimintaa. Projektin puitteissa tarjottiin yrityshautomopalveluita, neuvonta- ja koulutuspalveluita sekä tiloja muun muassa taidekäsityön, arkkitehtuurin, kulttuurimatkailun, musiikin, elokuvan sekä mediateollisuuden alan yrityksille.

Taulukko x: Yrityshautomoprosessi

Kontaktijakso	INFO - neuvontapalvelut	<ul style="list-style-type: none"> • Neuvonta • Ohjaus ja sparraus • Liikeidean kehittäminen • Liiketoimintasuunnitelma –LTS
---------------	----------------------------	---

¹⁶² www.hyrintet.fi/modules/page/show_page.asp?id=394255F43E7245BDAB0457236B430135 (15.6.2007)

¹⁶³ www.keuke.fi/web/index.php?id=414 (15.6.2007)

		<ul style="list-style-type: none"> • Kontaktien luominen ja avaus • Verkostoyhteyksien synnyttäminen
Kehitysjakso	NYK Koulutuspalvelu	<ul style="list-style-type: none"> • Nuoren Yrittäjän Kehittämishjelma: Kiihdytyskaista-koulutus (6 kk) • Seminaarit, lyhytkurssit ja kontaktitapahtumat • Teemakoulutussarja yrityksen perustajille • Tiedon välittäminen hautomoyrityksille muiden järjestämästä koulutuksesta
	RAHA rahoituspalvelu	<ul style="list-style-type: none"> • Taloudelliset laskelmat • Rahoitusneuvonta • Rahoittajayhteydet • Käynnistystuki
Kasvujakso	NEUVO konsulttipalvelu	<ul style="list-style-type: none"> • Konsulttiapu yrityksen erikoistarpeisiin • TE-keskuksen tuotteet • Oman asiantuntijaverkoston hyödyntäminen • Oppilaitosyhteistyön hyödyntäminen
	MENTOR mentorointipalvelu	<ul style="list-style-type: none"> • Yrityskohtaisen mentorin hankkiminen • Neuvonta –kummitoiminta

Lähde: http://www.keuke.fi/web/files/yrityshautomo_prosessi.pdf

Kulttuuriyrittäjyyden tutkimus- ja kehittämishanke Itä-Uudellamaalla¹⁶⁴

Kuvaus: Hankkeen aikana toteutetaan kulttuurikuluttajakysely Itä-Uudellamaalla, haastattelututkimus kulttuuriyrittäjille sekä sponsoriyhteysohjelma. Tavoitteena verkosto-osaamisen, koulutuksen ja työskentelyn kehittäminen sekä matkailualan hyvien käytäntöjen levittäminen kulttuuripuolelle.

Toimijat: Vastuutaho: Haaga-Helia, yhteistyötahot: AKO, paikalliset yritykset, Porvoon kulttuuritoimi, Sipoon kulttuuritoimi ja Loviisan elinkeinotoimi

¹⁶⁴ Itä-Uudenmaan palveluyrittäjyysohjelma. Toimintastrategia 2007-2010.

Aikataulu: Kyselytutkimus syksyllä 2006, sponsoriyhteistyökysely 2007

Porvoon ja Itä-Uudenmaan luovan toimialan kehittämisohjelma 2007 - 2010¹⁶⁵

Kuvaus: Ohjelman tavoitteena on luovan toimialan yrittäjyyden edistäminen kahdessa pilotissa: yrittäjäkoulutus oppisopimuksella (ks. alla) sekä yrittäjien valmentaminen. Ohjelma kytkeytyy myös aluekeskusohjelman kansallisen teemaan "luovat toimialat", jonka toiminnan puitteissa pyritään jalkauttamaan KTM:n Sile-projektissa saatujen Jalostamo-pilotin kokemuksia paikallisesti.

Toimijat Vastuutaho: Porvoon kaupunki ja Itä-Uudenmaan liitto (Asko-ohjelma ja makera)
Yhteistyötahot: Itä-Uudenmaan Yrityspalvelut, yrityshautomo, Posintra Oy, Edupoli, Itä-Uudenmaan oppisopimuskeskus, Haaga-Helia, Porvoon yrityskeskus, STOK, paikalliset yritykset

Aikataulu: 2007 – 2011

Yrittäjän ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon valmistava oppisopimuskoulutus¹⁶⁶

Kuvaus: Hankkeen puitteissa toteutetaan yrittäjäkoulutusta luovien alojen yrittäjille. Tarkoituksena on kehittää luovien alojen yrittämistaitoja ja keskinäistä yhteistyötä. Koulutus soveltuu kulttuurialan, muotoilun, median, matkailun, elämystuotannon ja muiden luovien alojen yrittäjille ja yrittäjiksi aikoville. Koulutus sisältää mm. seuraavanlaisia teemoja:

- itsensä johtaminen ja yrittäjyyden onnistuminen
- liiketoiminnan suunnittelu: liikeidea, liiketoimintasuunnitelma, kehittämisprojekti ja johtaminen
- yritys juridiikka: yritysmuodot, sopimusoikeus, tekijänoikeus ja irtaimen kauppa
- taloushallinto: hinnoittelu, kannattavuuslaskelmat, rahoitus, ostaminen, talouden prosessit, verotus ja tilinpäätös
- markkinointi: tuotteistaminen, luovan alan asiakkuudet, markkinoinnin suunnittelu,

¹⁶⁵ Itä-Uudenmaan palveluyrittäjyysohjelma. Toimintastrategia 2007-2010

¹⁶⁶ www.edupoli.fi/koulutuskalenteri/edupoli_koulutus.asp?tunnus=851 (15.6.2007)

viestintä, myyntityö ja neuvottelutaidot

• henkilöstöhallinta: rekrytointi, työoikeus, verkoston luominen ja verkoston hallinta

Toteuttaja: Edupoli. Koulutus toteutetaan osana Porvoon ja Itä-Uudenmaan liiton rahoittamaa Polte-ohjelmaa

Aikataulu: 1.10.2007 - 31.5.2009

Päijät-Hämeen luovan alan yritysten kartoitus 2007¹⁶⁷

Kuvaus: Hankkeen puitteissa suoritetaan kartoitus keväällä 2007 ja syksyllä 2007 luovan alan yrityksiä esittelevä verkkopalvelu www.luovalah.fi, joka toimii tietolähteenä asiakkaille, jotka etsivät luovien alojen palveluita sekä uusille luovan toimialan yrityksille. Se on myös verkostoitumisen väline kulttuurialan toimijoille. Luovalla toimialalla tarkoitetaan tässä arkkitehtipalveluja, muotoilua, ohjelmapalvelu- ja tapahtumatuotantoa, graafisen alan toimintaa, elokuva- ja tv-tuotantoa, mainontaa, musiikkia ja äänitteiden tuotantoa, kirjojen tuotantoa ja jakelua sekä digitaalista että perinteisten viestimien sisällöntuotantoa.

Toimijat: Lahden Teemavuosihanke, Lahden aluekeskusohjelma ja Päijät-Hämeen Yrittäjät

Aikataulu: 2007-

Potkuri eli kulttuuriliiketoiminnan kiihdyttämö¹⁶⁸

Kuvaus: Hankkeen tavoitteita on lisätä paikallisen kulttuuritarjonnan ammattimaisuutta ja kannattavuutta sekä kasvattaa uusien ja olemassa olevien yksityisten ja julkisten kulttuurituottajien liikevaihtoa kekseliäiden tuotteiden ja parantuneen liiketoimintaosaamisen kautta. Vuonna 2007 tehdään liiketoimintasuunnitelma yhteistyössä kentän toimijoiden kanssa ja sitoutetaan toimijoita. Lisäksi käydään läpi ja sovelletaan kansallisia malleja, kuten Ako kulttuuriverkosto, kulttuurin aluekeskukset OM jne.

Toimija: Kotkan – Haminan seudun aluekeskusohjelma

¹⁶⁷ <http://lahti2011.fi/luovalah.fi.php> (15.6.2007)

¹⁶⁸ Kotkan-Haminan seudun aluekeskus. Ohjelma-asiakirja 2007-2010.

Aikataulu: Toiminnan käynnistäminen ja jatkorahoitussuunnitelma tehdään vuoden 2007 aikana.

LIITO- Liiketoiminta-osaamisen kehittäminen yritysten henkilöstön kansainvälistymisvalmiuksia parantamalla¹⁶⁹

Kuvaus: Muotoilu-, ympäristö-, teknologia- ja matkailu -pk-yritysten yrittäjien ja henkilöstön sekä eri palvelualoilla olevien naisyrittäjien kansainvälistymisvalmiuksia parantava koulutus- ja kehittämishanke. Projektin tavoitteena on ollut parantaa toimialojen pk- ja mikroyritysten ja yrityshautomoiden henkilökunnan sekä palvelualojen yrittäjien itsensä valmiuksia toimia monikulttuurisissa työympäristöissä ja verkottaa toimialojen yrityksiä keskenään. Hanke on saanut rahoitusta Etelä-Suomen tavoite 2B-ohjelmasta.

Toimijat: Päijät-Hämeen koulutuskonserni-kuntayhtymä / Lahden ammattikorkeakoulu / Innovaatiokeskus.

Aikataulu: 1.10.2004–31.3.2007

Länsi-Suomi

Megame ja Turku Games Organisation¹⁷⁰

Kuvaus: Megame on uudenlainen perhematkailukohde ja digiajan elämyspuisto, joka muodostuu monimuotoisista peleistä hyödyntäen elokuvan, animaation, pelien ja uuden teknologian keinoja. Rakennushankkeessa luodaan kansallisten ja kansainvälisten yritys partnereiden toimintamalli luovan toimialan yrityskehitykselle. Turku Games Organisation (TGO) eli Pelialan toimija- ja yhteistyöverkoston rakennushanke on käynnistynyt verkostojen kokoamisella, toimintarakenteen ja yhteistyömallien luomisella. Loppusyksyllä 2007 työ jatkuu toimijaverkoston toiminnan käynnistyksellä.

Toimijat: Toteuttajaorganisaatio: Turku Science Park aluekeskusohjelmarahoituksen puitteissa.

Aikataulu: Kevät 2007-

---

¹⁶⁹ www.lamk.fi/palvelut/eu/liito/ (15.6.2007)

¹⁷⁰ www.turunseutu.net/public/default.aspx?uielementsiz=4&nodeid=13208 (15.6.2007)

ArtCraftMetal¹⁷¹

Kuvaus: Hankkeen tarkoituksena on kulttuurialan yrittäjien liiketoiminnallinen kehittäminen ja yritystoimintaa suunnittelevien rohkaiseminen alalle. Projektin aikana yrittäjiä on ohjattu ja neuvottu yritystoimintaan ja tuotekehitykseen liittyvissä asioissa, täydennetty henkilöstön ammatillista osaamista ja mahdollistettu uusien yrittäjien tai yritysmäisten toimintojen syntyminen. Lisäksi on pyritty lisäämään toimialojen tunnettuutta sekä koti- että ulkomaisilla messuilla ja markkinoilla. Hanke on suunnattu erityisesti seuraaville aloille: puu, metalli, kivi, käsityö- ja taideyrittäjyys, uusmedia, sisältötuotanto, kulttuurimatkailu, entisöinti sekä restaurointi.

Toimijat: ArtCraftMetal -hanketta hallinnoi Turun ammattikorkeakoulun täydennyskoulutus- ja palvelukeskus. Mukana toteutuksessa ovat Varsinais-Suomen käsi- ja taideteollisuus ry, Turun Aikuiskoulutuskeskus ja Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskus. Hanke toteutetaan Equal –yhteisöaloitteena.

Aikataulu: 1.11.2004-31.12.2007

Liiketoiminta-osaamiskoulutus luoville aloille (LINKO)¹⁷²

Kuvaus: Projektin päätavoitteena on ollut alueen luovan alan toimijoiden liiketoimintaosaamisen kehittäminen ja sitä kautta luovan toimialan vakiinnuttaminen. Muina tavoitteina on ollut mm. luovan toimialan profiilin jäsentäminen enemmän yrittäjyyden näkökulmasta. Hanke on saanut rahoitusta Länsi-Suomen tavoite 2-ohjelmasta.

Toimijat: Jyväskylän ammattikorkeakoulu / kulttuurin koulutusala.

Aikataulu: 01.05.2004–28.02.2007

Kulttuurin kansainvälistymisohjelman toteuttamishanke¹⁷³

Kuvaus: Hanke on kulttuuriorganisaatioiden alueellista kilpailukykyä edistävä kehityshanke, jossa vahvistetaan kulttuurin kansainvälistämistä sekä syvennetään kulttuurin

---

¹⁷¹ www.artcraftmetal.org/ (15.6.2007)

¹⁷² http://esrlomake.mol.fi/esrtiepa/kuvaus_S84249.html (15.6.2007)

¹⁷³ Etelä-Pohjalaisen kulttuurin kansainvälistymisohjelma.

elinkeinoelämän välistä yhteistyötä sekä verkottumista. Hankkeessa parannetaan kulttuurialan toimijoiden ja maakunnan kansainvälistä kilpailukykyä ja edistetään uuden liiketoiminnan syntymistä varsinkin käsi- ja taideteollisuus- ja kulttuurimatkailun yrityksissä. Hanke on saanut rahoitusta Länsi-Suomen tavoite 2-ohjelmasta.

Toimijat: Etelä-Pohjanmaan liitto

Aikataulu: 01.09.2006–31.12.2007

ANIMAKE Animaation kärkihanke¹⁷⁴

Kuvaus: Animaation kärkihankkeen tavoitteena on vakiinnuttaa animaatiosta vartenotettava toimiala Suomeen, sekä lisätä animaatiotuotantoyhtiöiden kasvu- ja kansainvälistymismahdollisuuksia. Hanke on saanut rahoitusta tavoite 3-ohjelmasta.

Toimijat: Taideteollinen korkeakoulu, Mediakeskus Lume

Aikataulu: 1.9.2005–30.9.2007

Luovan talouden yrityskehittäjä¹⁷⁵

Kuvaus: Hankkeessa on keväällä 2007 palkattu luovan talouden yrityskehittäjä, joka tarjoaa palveluita kulttuurialan ammatinharjoittajille ja yrittäjyyttä harkitseville. Yrityskehittäjän toimialueena on koko Satakunta. Hanketta rahoittaa aluekeskusohjelma.

Toimijat: Rauman seudun kehitys Oy.

Aikataulu: 2007-

Käsi kädessä - käsityö- ja kulttuurialan yrittäjien yhteistyö, esiselvityshanke¹⁷⁶

Kuvaus: Hankkeessa on pyritty etsimään ratkaisuja käsityö- ja kulttuuriyrittäjien ongelmiin Satakunnassa ja kehittämään yrittäjyydestä kannattavaa liiketoimintaa. Tavoitteena on ollut myös satakuntalaisten käsityötuotteiden ja -taitojen esiintuominen maakunnallisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti. Hankkeessa on kartoitettu

¹⁷⁴ www.lume.fi/aninet.nsf (15.6.2007)

¹⁷⁵ www.rsk.fi/ (15.6.2007)

¹⁷⁶ <http://vanha.hum.utu.fi/satakunta/tutkimus/projektit.php?id=19> (15.6.2007)

Satakunnassa pää- ja sivutoimisesti toimivien käsityö- ja kulttuurialan yrittäjien sekä alan keskittymien tarpeet koulutuksen, uusien toimintamallien, verkostoitumisen ym. suhteen sekä laadittu toimintasuunnitelma käytännön toteutukselle. Projektia ovat rahoittaneet Satakuntaliitto ja Porin Seudun Kehittämiskeskus Oy

Toimijat: Turun yliopisto

Aikataulu: 1.3.2006 - 30.4.2007

Digitaalisten sisältöjen kehittäminen¹⁷⁷

Kuvaus: Hankkeessa kehitetään, testataan ja tuotetaan interaktiivisia sisältöjä digitaalisiin medioihin, kärkituotteina interaktiiviset TV-formaatit eri alustoille sekä yleisö- ja käytettävyydestestaukset. Päämääränä on saada aikaan muun muassa jatkuvuutta formaattien myymisessä kansainväliseen levitykseen.

Toimijat: Vaasan seudun aluekeskusohjelma, MediaCity ja muut Vaasan seudun toimijat yhdessä osaamiskeskusohjelman kanssa

Aikataulu: 2007

Ad-Mobi 2 – digimedialla tulokselliseen liiketoimintaan¹⁷⁸

Kuvaus: Hankkeen tavoitteena on ollut synnyttää Pirkanmaalle uutta digimediaan liittyvää liiketoimintaa ja lisätä jo toimivien yritysten liiketoimintaa. Hanke on saanut rahoitusta tavoite 3-ohjelmasta.

Toimijat: Oy Media Tampere Ltd

Aikataulu: 1.6.2005–31.5.2007

Elokuvamaa Pirkanmaa (ELMA)¹⁷⁹

Kuvaus: Hankkeessa on koulutettu AV-alan tuottajia. Koulutus on koostunut seitsemästä eri moduulista: 1. Sisällön suunnittelu – ideasta käsikirjoitus, tuotteistaminen ja millaisia tuotteita markkinoilla kaivataan 2. Rahoituksen hankinta ja hallinta - rahoituskanavat ja maksuvalmiuden ylläpitäminen 3. Riskit ja sopimusten tekeminen - tekijänoikeudet

---

¹⁷⁷ Vaasan seudun aluekeskusohjelman toimintasuunnitelma vuodeksi 2007.

¹⁷⁸ http://esrlomake.mol.fi/esrtiepa/kuvaus_S01834.html (15.6.2007)

¹⁷⁹ www.tamk.fi/elma/ (15.6.2007)

ja työ- ja muut sopimukset, vakuutukset 4. Liiketoiminnan osaaminen – liikeidea, sisältötuotantoyrityksen johtaminen, talous, verotus 5. Markkinointi – myyminen, asiakastapaaminen, sponsorointi, tiedottaminen 6. Kansainväliset yhteistuotannot 7. Digitaalisuus – digitaalisuus tuotannossa. Hanke on saanut rahoitusta tavoite 3-ohjelmasta.

Toimijat: Tampereen kaupunki / Tampereen ammattikorkeakoulu, 3 Tavoite 3-ohjelma

Aikataulu: 1.6.2005–31.5.2007

Itä-Suomi

Yrittämisedellytysten kehittäminen luovilla toimialoilla alueen matkailuvirtoja hyödyntäen¹⁸⁰

Kuvaus: Hankkeen tarkoituksena on kehittää luovien toimialojen ja kädentaitojen / käsityöläisten yrittäjyyttä, kehittämistä ja ideointia sekä löytää uusia tilaratkaisuja näiden alojen toiminnallisiin ja liiketaloudellisiin tarpeisiin.

Toimijat: Varkauden aluekeskusohjelma

Aikataulu: 1.1.2007 – 31.12.2007

East Side Story -hanke Itä-Suomen tapahtumien kehittämiseksi¹⁸¹

Kuvaus East Side Storyn tavoitteita ovat tapahtumien kilpailukyvyyn parantuminen, tapahtumatoimijoiden ja matkailuelinkeinon verkottuminen ja keskinäisen yhteistyön lisääminen, Itä-Suomen tapahtumien kansainvälisen vetovoiman lisääminen ja liikevaihdon sekä alueelle tuoman matkailutulon lisääminen. Käynnistyshankkeessa selvitetään kahdentoista itäsuomalaisen tapahtumien nykytila sekä niiden tämänhetkiset aluetaloudelliset (taloudelliset, sosiaaliset ja kulttuuriset) vaikutukset. Hanke jakaantuu neljään osaan: 1) tapahtumajärjestäjien haastatteluun, 2) yleisötutkimukseen, 3) sidosryhmäkyselyyn (yritykset) ja 4) paikallisväestökyselyyn East Side Story –hankkeessa selvitetään tapahtumien liiketoimintamalleja ja verkostojen toimintaa sekä luodaan mittaristo tapahtumien arviointia varten. Hankkeissa toimijat jaetaan kohdemarkkinoidensa mukaisesti kansainväliseen, valtakunnalliseen ja alueelliseen kehittämisohjelmaan.

---

¹⁸⁰ Varkauden talousalueen aluekeskusohjelman ohjelma-asiakirja 2007-2010.

¹⁸¹ <http://skk.joensuu.fi/sivut/matkailu/tutkimus-ja-kehittaemistoiminta/east-side-story.html> (15.6.2007)

Toimijat: Koordinaattori ja hankkeen vastuuorganisaatio: Joensuun yliopiston Savonlinnan koulutus- ja kehittämiskeskus. Yhteistyökumppanit: Matkailun ja elämysteollisuuden osaamiskeskus, Matkailualan koulutus- ja tutkimuskeskus ja Sibelius-Akatemian Kuopion osaston taidehallinnon koulutusohjelma. Keskeiset toimijat: tapahtumien järjestäjät, maakuntaliitot, kunnat, järjestöt, yrittäjät, osaamisen kärki-instituutiot sekä ammattikorkeakoulut.

Aikataulu: 2007-. Hankekokonaisuus on valmisteluvaiheessa. Toteutusajaksi on kaavailtu vuosia 2008 – 2010 –(2013). Käynnistyshankkeena toteutetaan ESS vaikuttaa -hanke tapahtumien vaikutusten arvioimiseksi 1.1. – 31.12.2007.

Oulu

Yritysmylly 2 - LexMedia - sisältötuotantoalan juridiikkakoulutus¹⁸²

Kuvaus: Yritysmylly 2 -hankkeessa koulutetaan yritysten johtoa sekä henkilökuntaa Oulun kasvusopimuksen mukaisilla kasvualoilla ja perinteisillä toimialoilla. Hankkeessa painotetaan liiketoimintaosaamisen koulutuksia ja yrityskohtaisia koulutuksia. Hankkeen puitteissa on muun muassa keväällä 2007 järjestetty LexMedia - sisältötuotantoalan juridiikkakoulutus, jossa on käyty läpi esimerkiksi tekijänoikeuksia eri näkökulmista.

Toimijat: Koulutussarjan ovat valmistelleet yhteistyössä Yritysmylly 2-projekti, Oulun seudun ammattikorkeakoulu sekä Suomen Asianajajaliiton Oulun osasto.

Aikataulu 2005-30.6.2007

Kulttuurialan yrittäjyysvalmennus Työtä Taiteesta¹⁸³

Kuvaus: Kulttuuriyrittäjyysvalmennus on tarkoitettu luovien alojen ihmisille, jotka haluavat oppia modernia yrittäjyyttä. Osallistujia ohjataan ja neuvotaan oman osaamisen tuotteistamisessa liikeideaksi ja liiketoimintasuunnitelmaksi. Kulttuuritoimijoiden tarpeisiin räätälöity valmennuskokonaisuus pyrkii parantamaan taiteilijoiden valmiuksia yrittäjämäisempään toimintatapaan, osuustoimintaan ja itsensä työllistämiseen. Tavoitteena on myös tukea kulttuurin ja matkailun keskinäistä

¹⁸² www.ouka.fi/ouluseutu/yrityspalvelut/yritysmylly/kurssit/lexmedia.htm (15.6.2007)

¹⁸³ [www.intermin.fi/intermin/hankkeet/aky/home.nsf/files/ty%C3%B6t%C3%A4%20taiteesta/\\$file/ty%C3%B6t%C3%A4%20taiteesta.pdf](http://www.intermin.fi/intermin/hankkeet/aky/home.nsf/files/ty%C3%B6t%C3%A4%20taiteesta/$file/ty%C3%B6t%C3%A4%20taiteesta.pdf) (15.6.2007)

hyödyntämistä. Kulttuuriyrittäjyysvalmennuksen sisällöt rakentuvat osallistujien henkilökohtaisten haasteiden ja tarpeiden mukaisesti. Valmennusjaksojen pääteemoina ovat mm.:

- Ideasta liikkeelle 2 pv
- Oman toiminnan suunnittelu 2 pv
- Asiakkuudet ja tuotteistaminen 2 pv
- Käytännön talous 2 pv
- Innovointi ja johtaminen 2 pv
- Toiminta tulevaisuudessa 2 pv

Toimijat: Koulutuksen toteuttaja: Kajaanin Teknologiakeskus Oy / Yrittäjyyden valmennuskeskus Intotalo Oy tukenaan kulttuuriosuuskunta G-voima ja Oulun läänin taidetoimikunnan Kajaaniin vuonna 2007 sijoittama läänintaiteilijamaakunnallinen kulttuurituottaja. Hankkeen rahoittajia ovat Kajaanin seudun aluekeskusohjelma sekä Kajaanin seudun kunnat.

Aikataulu: Kevät 2007-

Lappi

Elämystuotanto¹⁸⁴

Kuvaus: Hankkeen tavoitteina on kehittää ja tuottaa tuotekehityspalveluita elämystuotantoalan yrityksille ja hankkeille sekä oppilaitoksille ja aluekehittäjille. Elämystuotanto tarjoaa tuotekehitys- ja koulutuspalveluita, välittää opinnäyteaiheita sekä julkaisee tutkimustietoa.

Toimijat: Hankkeen toteuttaja: Lapin elämystuotannon osaamiskeskus, keskeisimpiä yhteistyökumppaneita ovat Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu, Lapin yliopisto, Metsähallitus, Metsäntutkimuslaitos, Oulun yliopisto ja Rovaniemen ammattikorkeakoulu. Hanketta rahoittaa Lapin lääninhallitus.

Aikataulu: 2005-31.5.2007

Lapin-Lisä¹⁸⁵

---

¹⁸⁴ www.elamystuotanto.org/?deptid=21818 (15.6.2007)

¹⁸⁵ www.token.fi/lapinlisa/ (15.6.2007)

Kuvaus: Lapin-Lisä hanke on lappilaisten elokuvaideoiden pysyvä ja ympärivuotinen kehittäjäjärjestelmä. Hanke tuo kansalliset rahoittajat Lappiin arvioimaan elokuvahankkeita kerran vuodessa. Lapin Lisässä voidaan kehitellä fiktio- ja dokumenttielokuvia sekä TV-sarjoja. Lapin Lisä -tapahtumien yhteydessä järjestetään elokuvaideoiden kehittelyn ja myynnin täsmäkoulutusta tekijöiden tarpeiden pohjalta

Lapin-Lisä koostuu kolmesta osiosta, joista *Tarinariihi* on kaikille avoin järjestelmä, jonka kautta käsikirjoittajat voivat saada ammattilaisten palautetta teksteilleen. *Tarinaputki* on elokuvahankkeiden intensiivinen kehittäjäjakso (n. 5kk). Yhteensä noin kahdeksan elokuvahanketta valitaan tarinaputkeen tai esiteltäviksi rahoittajille ja tuottajille. Mukana olevat hankkeet käyvät läpi kaksi työpajaa: käsikirjoitustyöpaja tarjoaa ohjausta käsikirjoituksen sisällölliseen kehittelyyn. Paketointityöpajassa hiotaan elokuvien myyntipaketit kuntoon ja harjoitellaan hankkeiden lyhyttä suullista esittelyä rahoittajille. Tarinaputkeen valitut hankkeet pääsevät osallistumaan *Tarinamarkkinoille*, elokuvahankkeiden myyntitapahtumaan. Myyntitapahtumassa on kaksi osuutta: julkiset esitykset ja kahdenkeskiset neuvottelut.

Toimijat: Vuosina 2006–2007 Lapin Lisä toteutetaan Lapin Läninhallituksen ja Euroopan Sosiaalirahaston tukemana yhdessä Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun, Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskuksen, Sodankylän elokuvafestivaalien, Rovaniemen opiston, Saamelaisalueen koulutuskeskuksen, Audiovisuaalisen kulttuurin edistämiskeskuksen sekä Team Botnian kanssa.

Aikataulu: Vuosina 2005-2006 järjestetty pilotti on saanut jatkoa syyskuuhun 2007 saakka.

III Koulutus taiteen tiedotuskeskuksissa, toimialajärjestöissä ja vienninedistämisorganisaatioissa

Taiteen tiedotuskeskukset, toimialajärjestöt ja vienninedistämisorganisaatiot toimivat keskeisesti alansa kansainvälisen yhteistyön ja viennin edistäjinä. Kulttuuriviennin kehittämistyön yhteydessä tahot laativat omat toimialakohtaiset vientistrategiansa. Liiketoimintaosaamisen ja yrittäjyyden vahvistaminen, kansainvälisyyden valmiudet sekä välittäjäportaan osaamisen vahvistaminen ovat keskeisessä osassa toimialojen viennin edistämiseen tähtääviä toimenpide-ehdotuksia. Toimialojen koulutus- ja osaamistarpeet sekä toimenpiteet osaamisen vahvistamiseksi vaihtelevat niiden toimintalogiikkojen ja yhteistyön muotojen erilaisuuden vuoksi.

Lisätietojen keräämiseksi tiedotuskeskusten tekemästä työstä toimialansa osaamisen vahvistamiseksi niille lähetettiin huhti-toukokuussa 2007 sähköpostikysely koskien organisaatioissa järjestettyä ja/tai suunniteltua kulttuuriviennin ja kansainvälistymisen koulutusta. Lisäksi tiedusteltiin minkälaista koulutusta vastaajat katsovat alalla tarvittavan liiketoimintaosaamisen vahvistamiseksi sekä viennin ja kansainvälistymisen tukemiseksi. Kysely lähetettiin yhteensä 16 taholle. Vastaukset kyselyyn saatiin Galleristit ry:ltä, MUSEXilta, Diges ry:ltä, FRAME:lta, Suomen elokuvasäätiöltä, Suomen elokuvatuottajien keskusliitolta sekä Sirkuksen Tiedotuskeskukselta. Tanssin Tiedotuskeskus toimitti selvitystä varten kirjallista materiaalia koskien siellä toteutettuja ja suunniteltuja vientikoulutuskokonaisuuksia.

Seuraavassa tiivistetään lyhyesti kulttuurin toimialakohtaisista vientistrategioista koulutusta ja osaamista koskevat ydinkohdat toimialoittain, poislukien kulttuurimatkailu, jota ei tässä raportissa varsinaisesti käsitellä. Toimialoittain esitetään myös tiivistettynä mainitun sähköpostikyselyn tulokset.

Musiikki

Musiikkitoimialan vientistrategiassa¹⁸⁶ uskotaan alan voimakkaaseen kasvuun tulevaisuudessa. Kasvuvision toteutuminen edellyttää muun muassa, että toimialalla on riittävästi yrittäjyyttä ja yrittäjiä, joilla on halua ja sitoutumista yritysten kehittämiseen ja kansainvälistämiseen. Strategian mukaan toimialalle tulee myös houkutella taitelijoiden ohella enemmän eri alojen osaajia. Merkittävä lähtökohta musiikkialan vientitoiminnalle on kuitenkin musiikkikasvatuksen, mukaan

---

¹⁸⁶ Musiikkitoimialan vientistrategia, Fimic; www.fimic.fi

lukien kevyen musiikin koulutus, perusedellytysten turvaaminen, mitä ilman ei myöskään toimialan kaupallista osaa ole olemassa.

Musiikkiviennin strategiset tavoitteet liittyvät kansainvälisen markkinoinnin ja myynnin vahvistamiseen musiikkiviennissä, musiikkiyhtiöiden tuotekehitykseen tukemiseen ja tuotteiden laadun parantamiseen sekä musiikkiyhtiöiden kansainvälisten liiketoimintavalmiuksien vahvistamiseen. Erityisesti liiketoimintaosaamiseen, myyntiin ja markkinointiin liittyvät tavoitteet ovat niitä, joihin myös koulutuksella voidaan suoraan vaikuttaa.

Vientistrategiassa esitetään seitsemän keskeistä tavoitetta musiikkiviennin vision saavuttamiseksi. Näistä yksi on musiikkiyhtiöiden ja musiikkialan ammattilaisten perusliiketoimintavalmiuksien sekä kansainvälisen liiketoimintaosaamisen vahvistaminen. Tavoite sisältää kaksi toimenpideehdotusta: kansainvälisen osaamisvaihdon sekä musiikkiyhtiöiden liiketoimintavalmiudet ja -osaamisen. Kansainvälisen osaamisvaihdon kautta pyritään vahvistamaan teosten sanoittajien ja säveltäjien osaamista kansainvälisen teosmyynnin aikaansaamiseksi sekä ammattilaistiimien (artistit ja tuottajat) osaamista kansainvälisessä myynnissä. Tämä toimenpideehdotus kattaa mm. lauluntekijöiden ja tuottajien tuotanto-osaamisen vahvistamisen, artisteille ja tuottajille suunnatut, sekä myynnin koulutuksen ammattilaisklinikat sekä nuorille musiikkiyhtiöissä toimiville ammattilaisille suunnatun kansainvälisen vaihto-ohjelman ja työskentelytuen. Kansainvälisen liiketoimintaosaamisen katsotaan musiikin alalla rakentuvan toimialaspesifeistä perusliiketoimintataidoista. Lisäksi perusliiketoimintavalmiuksiin musiikkiyhtiöissä kuuluvat vahva tekijänoikeudellinen osaaminen, musiikkitoimialan rakenteiden (ml. eri tekijänoikeusjärjestöt) hyvä hallintaa sekä sopimuskäytäntöjen ja -rakenteiden tuntemus. Perusliiketoimintaosaamisen vahvistaminen nähdään välttämättömänä perusedellytyksenä vientikelpoisten musiikkiyhtiöiden aikaansaamiseksi. Musiikkivientistrategian mukaan alan yrittäjien valmiuksien tukemiseksi maahamme tarvitaan kansallisten, monille aloille suunnattujen vienninedistämisohjelmien kanssa yhdessä toimiva, mutta nimenomaisesti musiikkitoimialaan erikoistunut liiketoimintaneuvoja/toimija.

Music Export Finland järjestää ammattilaisille musiikkiviennin tukemiseksi erilaisia koulutustilaisuuksia: myyntikoulutusta, sekä eri teemoihin, kuten teosmyyntiin ja tuottajaosaamisen kehittämiseen, pureutuvia lyhyitä päiväkoulutuksia. Koulutus on ts. räätälöityä täydennyskoulutusta. Koulutuksiin osallistujat ovat suomalaisia musiikin ammattilaisia ja alan yrityksiä, jotka jo toimivat kansainvälisesti; mukana on ollut sekä kokeneita toimijoita että toimintaansa vasta aloittavia ammattilaisia.

Erityisesti myyntikoulutus on Musexin mukaan ollut ammattilaisten suosiossa ja sitä tullaan järjestämään myös jatkossa suureen kysyntään vastaamiseksi. Luennoitsijoina koulutustilaisuuksissa toimivat liiketoiminnan ammattilaiset ja alan keskeiset, tunnetut kansainväliset huippuosaajat. Koulutukset Musex järjestää yhteistyössä eri tahojen kanssa; yhteistyökumppaneita ovat olleet mm. Sibelius-Akatemia sekä TE-keskuksen/KTM:n SILE-hanke. Koulutukset järjestetään samoin aina tiiviissä yhteistyössä keskeisten alan järjestöjen kanssa. Musex laatii järjestämistään koulutuksista myös tyytyväisyys- ja tuloskyselyt.

Musexin mukaan musiikkialalla tarvitaan Suomessa erityisesti myynti- ja markkinointitaitojen tehostamista koko kentällä: yhtä lailla levy-yhtiöissä, kustantamoissa kuin tuottajayrityksissä ja studioissakin. Vientikoulutusta tarjoava taho voi Musexin mukaan olla jokin koulutusta jatkuvasti tarjoava ja siihen erikoistunut joko julkinen tai kaupallinen taho, joka kykenee hankkimaan kouluttajiksi alan parhaat osaajat. Koulutusta suunnittelemassa tulee kuitenkin olla myynnin/markkinoinnin ammattilaisen ohella asiantuntijoita, jotka tuntevat sektorin ja kulloisenkin erikoisalan toimintatavat. Sekä koulutuksen järjestäjien, mukana olevien yhteistyökumppaneiden että itse kouluttajien tulee nauttia alan ammattilaisten, eli koulutukseen osallistuvien ihmisten luottamusta. Muuten koulutus on epäuskottavaa, ja vientiä tekevät ammattilaiset eivät siihen osallistu.

Musexin mukaan viennin käytännön yksityiskohtiin pureutuvat koulutukset eivät sovi yhteisesti kaikille luoville toimialoille niiden erilaisten toimintalogiikkojen vuoksi – tuotteisiin liittyvät erityispiirteet on otettava huomioon koulutuksen suunnitteluvaiheessa. Musexissa kuitenkin nähdään esimerkiksi musiikin ja elokuvan/tv-ohjelmien myyntiprosessit ja liiketoimintamallit

---

¹⁸⁷ Lähde: Musex / Paulina Ahokas

toisiaan muistuttaviksi, ja niille voisi kuvitella suunniteltavan yhteisiä tai ainakin osittain yhteisiä koulutuskokonaisuuksia.

Tanssi

Tanssin vientistrategian¹⁸⁸ tavoitteena on vahvistaa tanssin esitys- ja muuta vientiä ja siten synnyttää alalle sekä uusia yritysmuotoisia toimijoita että työpaikkoja taiteilijoille ja tuotanto-osaajille. Strategiassa keskeisenä mahdollisuutena nähdään myös tanssitaiteen kehittäminen laajasti osana muiden taiteen ja kulttuurin alojen sisältötuotantoa.

Vientistrategiassa tanssiviennin merkittävimmäksi esteeksi nimetään vähäinen perus- ja vientirahoitus sekä tukirakenteiden puutteet, minkä vuoksi tanssin vientityötä ei ole voitu - suuresta kysynnästä huolimatta - toteuttaa riittävän pitkäjänteisesti. Tanssin tuotannollinen osaaminen keskittyy vain harvoille ja tuottajien, managereiden, tuotantorakenteiden - osin kentän perusrahoituksen puutteista johtuvat - puutteet ovat kentällä keskeinen ongelma. Erityisen selvää tuottaja- ja manageriosaamisen vähäisyys on kansainvälisen toiminnan alalla.

Kansainvälistymis- ja vientikoulutusta sekä koulutuksen tarvetta jäsennetään strategiassa seuraavasti:

- 1) Sisältöosaamisen kehittäminen (kv-kontekstissa: strateginen työ, artist development, awareness)
- 2) Vientiosaamisen kehittäminen; varsinaiset ammatilliset tiedot, taidot yms.
- 3) Yhteistyön ja sitä kautta vientituotteiden kehittäminen muiden kulttuuriteollisuuden alojen kanssa

Vientiosaamista tanssin alalla kehitetään parhaiten esimerkiksi lyhyiden erityisteemoihin keskittyvien täsmäkoulutusten kautta. Lisäksi kansainvälisen uran alussa olevat tanssin ammattilaiset tarvitsevat koulutusta. Koulutusta suunniteltaessa ja toteutettaessa on tärkeää tietää kenelle koulutus on suunnattu ja mihin tarpeisiin ja puutteisiin ammattitaidossa sitä toteutetaan. Tanssin kentän toimijoiden asiantuntemusta tulisi käyttää hyväksi silloin, kun koulutuksen suunnittelijat ja toteuttajat eivät tunne kenttää ja sen toimijoita. Räätelöidyt koulutukset suhteellisen pienelle joukolle tuottavat tiedotuskeskuksen mukaan paremman lopputuloksen kuin yleisluonteiset,

---

¹⁸⁸ Tanssin vientistrategia 2007-2011, [WWW-dokumentti.] <www.danceinfo.fi/julkaisut/tanssitait_vientistrategia.pdf> (12.5.2007)

liian laajalle joukolle suunnatut koulutukset. Myös koulutuksen hinnan olisi oltava kohtuullinen, jotta koulutusta tarvitsevat voivat siihen myös osallistua.

Näissä koulutustehtävissä Tanssin Tiedotuskeskus on luonteva toimija. Yleisemmällä tasolla olevan vientikoulutuksen ja useammalle taiteen tai kulttuurin alalle suunnatun koulutuksen toteuttamisessa yhteistyökumppanina voisi toimia Luovien alojen koulutus- ja kehittämisinstituutin IADEn kanssa. Myös ulkomaiseen koulutukseen hakeutumista on edistettävä tanssin alalla laajemmin, samoin jo ammatissa toimivien ulkomaisia opintomatkoja ja työssäoppimista tulee tukea kulttuuriviennin ja -yhteistyön perustan vahvistamiseksi. Samoin kentällä nähdään tarve tanssin alan ammattilaisille suunnatulle koulutukselle tanssisisältöjen tuottamisesta digitaalisiin esitysformaatteihin ja sähköisiin välineisiin.

Tanssin alan tuotannollisen osaamisen vahvistamisessa keskeistä on työssäoppiminen. Alalle pyrkiviä tuottajia pitäisi ohjata jo olemassa oleviin tuotanto-organisaatioihin perehtymään laajasti tanssin tuotannon eri osa-alueisiin. Jo olemassa olevia tuottaja- ja managerikoulutuksia on samoin kehitettävä kansainvälisen toiminnan ja viennin tarpeisiin. Myös ulkomaiseen koulutukseen hakeutumista on edistettävä aiempaan voimakkaammin.

*Tanssin Tiedotuskeskuksen vientikoulutus*¹⁸⁹

Tanssin vientikoulutus on keskeinen osa Tanssin Tiedotuskeskuksen toimia tanssin alan viennin edellytysten parantamiseksi. Ensimmäiset koulutuskokonaisuudet järjestettiin Tiedotuskeskuksen toimesta elokuussa 2006 yhteistyössä brittiläisen Arts Manager Naomi Blackin kanssa. Tällöin toteutettujen koulutuskokonaisuuksien sisällöt laadittiin palvelemaan toisaalta mahdollisimman laajaa kenttää, toisaalta räätälöidysti vientipotentiaalisia koreografeja. Tiedotuskeskus pyrki myös evaluoimaan molemmat koulutuskokonaisuudet mahdollisimman tarkasti.

Naomi Blackin johtama workshop –päivä toteutettiin teemalla *Identifying the key international development factors*. Päivän tarkoituksena oli antaa osanottajille välineitä omaan strategiatyöhön nimenomaisesti kansainvälisen toiminnan osalta. Päivän ohjelma toteutettiin englanniksi. Osallistujiksi kutsuttiin 25 osanottajaa tanssin alan organisaatioista (aluekeskukset, ryhmät), jotka jo toimivat kansainvälisesti tai jotka ovat suuntautumassa kansainväliseen toimintaan. Päivän

---

¹⁸⁹ Lähde: Tanssin Tiedotuskeskus / Pirjetta Mulari ja Sanna Rekola.

ohjelman laadintaa varten päivän osallistujille tehtiin myös etukäteiskysely liittyen ryhmien kansainväliseen toimintaan ja odotuksiin kurssia kohtaan.

Toinen koulutuskokonaisuus käsitti elokuun 2006 aikana kuudelle kansainväliseen toimintaan suuntautuneelle alle 40-vuotiaalle suomalaiskoreografille järjestetyt henkilökohtaiset konsulttisesiot, joissa osallistujien kansainvälisiin urastrategioihin paneuduttiin mm. SWOT – analyysin kautta. Mikäli vientiklinikkaan kutsuttu koreografi työskentelee tuottajan kanssa, kutsuttiin myös tuottaja osallistumaan sessioon.

Tanssin Tiedotuskeskuksen tavoitteena on edelleen toteuttaa vientikoulutusta, joka olisi räätälöity suoraan kentän tarpeisiin. Koulutuksen suunnittelua varten Tiedotuskeskus lähetti keväällä 2007 kyselyn 150 tanssiryhmälle ja koreografille viennin esteistä ja vientikoulutustarpeista. Kyselyn vastausprosentti jäi ensimmäisellä kierroksella suhteellisen alhaiseksi ja se tullaan toteuttamaan uudestaan. Kyselyn tuloksista tuli kuitenkin jo selvästi ilmi ryhmien taloudellisten resurssien puute perustoimintatasolla, jolloin koulutustarve on vasta toissijainen. Kentällä kansainvälisen ja vientitoiminnan osalta toivotaan ensisijassa räätälöityjä täsmäkoulutuksia. Jo aiemmin keskeisiksi käytännön osa-alueiksi tanssiviennin koulutuksessa on Tiedotuskeskuksen työssä hahmotettu mm.:

- o PR ja viestintä
- o Verkostoituminen
- o Toiminta kansainvälisillä tanssin markkinoilla
  - Tuotteistaminen
  - Hinnoittelu
  - Sopimusasioihin ja verotukseen liittyvät asiat

Räätälöidyissä vientikoulutuksissa tuottajien kouluttaminen kansainvälisiin markkinoihin ja tarkoituksenmukaisiin verkostoihin on tanssin kentällä keskeistä. Vientisuunnitelman laatiminen on keskeinen osa tuottajien täsmäkoulutusta. Kouluttajien tulee olla kansainvälisiä tanssiviennin asiantuntijoita.

Tiedotuskeskuksen tulevaisuuden tavoitteissa on rakentaa tanssin alan tuotannollisten olosuhteiden kehittämisprojekti, mikä heijastuu suoraan myös vientitoimintaan. Tanssin kentälle tarvitaan koulutusprojekti, jonka kautta potentiaaliset tuottajat koulutetaan työssäoppimisen kautta tanssin tuottajan ja/tai managerin työhön. Tuottajien sijoituspaikoiksi sitoutettaisiin sellaiset tanssin alan organisaatiot, joilla on huippuosaamista niin tuotannollisella kuin kansainvälisellä tasolla.

Elokuva ja muu audiovisuaalinen ala

Elokuvan ja audiovisuaalisen alan¹⁹⁰ osalta lähetimme kyselyn Suomen elokuvasäätiöön ja Filmikamariin, josta siihen vastattiin Suomen elokuvatuottajien ominaisuudessa. Kummallakaan ei ole varsinaisia koulutussuunnitelmia kulttuuriviennin alueella. SESin kulttuuriviennin yksikkö on järjestänyt noin kerran vuodessa aihealueeseen liittyvän seminaarin. Seminaarit on suunnattu suomalaisille elokuvatuottajille. SESin mukaan yleisempi kulttuuriviennin koulutus tuntuu usein menevän hieman alan ohi. Parasta koulutusta tarjotaan kansainväliseltä kentältä, ja erityisesti esiin nostetaan EU:n audiovisuaalisen kulttuurin MEDIA -ohjelman tuella järjestetyt ohjelmat. Myös Elokuvan tavoiteohjelmassa (2007-2011) koulutus mainitaan lähinnä tarpeena tarjota apurahoja kansainvälistymistä varten mm. Media-ohjelman koulutuksiin osallistumiseksi. Elokuvatuottajat katsoivat, että yhteistyötä kulttuuriviennin koulutuksen kanssa voitaisiin tehdä MUSEXin, FIMICin, FRAME:n ja FILIn kanssa kokemuksia hyödyntäen. Koulutus tulisi heidän mukaansa suunnata elokuva- ja av-tuottajille, kansainvälisistä asioista vastaaville, kulttuurituottajille ja tuottajaopiskelijoille. Järjestäjätahoiksi ehdotetaan FAVEXia Suomen elokuvasäätiön, AVEKin ja TaiKin kanssa ja rahoittajana voisi toimia esimerkiksi Opetusministeriön kulttuurivientiyksikkö.

Kuvataide

Kuvataiteen puolella lähetimme kyselyn FRAMElle ja Galleristit ry:lle.¹⁹¹ FRAMEssa painotetaan, että kuraattorikoulutusta tulisi järjestää räätälöitynä jatkokoulutuksena maisteritutkinnon jostakin soveltuvasta aineesta (esim. filosofia, estetiikka, taidehistoria) valmistuneille, alaa jo tunteville ihmisille. Kuraattorin työssä tarvitaan sekä substanssia että käytännön management –taitoja. Teknisen tuottamisen osaaminen tai puhtaasti taidehistoriaan pohjaava tausta ei välttämättä riitä nykytaiteen saralla kuraattorina toimimiseen. Suomessa on tarjottu lähinnä manageri-, yrittäjyys- ja teknistä tuottajakoulutusta, jossa huomiota on kiinnitetty niukasti alan sisällöllisen osaamisen kehittämiseen.

FRAME on järjestänyt tänä keväänä yhteistyössä Platform –kuraattorikoulutusta projektirahoituksella (Opetusministeriön kulttuurivientirahoitus ja Pohjoismaisen kulttuurirahaston

---

¹⁹⁰ Lähde: Satu Elo, SES; Raija Nurmio, Elokuvatuottajat.

¹⁹¹ Lähde: Marita Muukkonen, FRAME; Kirsi Niemistö, Galleristit.

tuki). Platformin organisoinnissa on tehty osittain yhteistyötä Kuvataideakatemian kanssa (*Artists as Curator* -kokonaisuus KUVAssa). Pohjoismaista yhteistyötä on tehty Kunststyrelsenin kanssa Tanskassa, CIA:n kanssa Islannissa ja CCA:n kanssa Virossa, ja tahot ovat myös rahoittaneet osallistujia omaista maistaan. Workshop 4 järjestetään Pariisissa yhteistyössä Pariisissa ja Tukholmassa järjestettävän kuraattorikoulutuksen kanssa. Koulutuksessa pyrittiin heti alueellisen verkoston syntyminen koulutuksen myötä, minkä vuoksi rahoitus ja yhteistyökumppanit haettiin Baltiasta ja Pohjoismaista. Koulutukseen haluttiin koulutettuja ihmisiä, joilla on jo valmiina kansainvälinen projekti, joka koulutuksen aikana toteutetaan.

FRAMEn kehittämistavoitteisiin kuuluu taiteilija- ja kuraattoriresidenssitoiminnan vahvistaminen pitkäaikaisten työskentelymahdollisuuksien kehittämiseksi suomalaisille taiteilijoille merkittävien kansainvälisten residenssitoimijoiden kanssa. FRAME haluaa myös kutsua Suomeen ulkomaisia asiantuntijoita konkreettisten näyttely- ja julkaisuhankkeiden tuottamiseksi. Lisäksi suomalaisia kuraattoreita halutaan lähettää ulkomaisiin kuraattorikoulutusohjelmiin ja instituutioihin.

FRAMEssa korostettiin, että koulutus ei yksin toimi ratkaisuna poikkikansalliseen, vertaisverkostojen kautta tapahtuvaan ja sisällölliseen asiantuntijuuteen perustuvaan kuratoriaaliseen toimintaan. Koulutusta ei ole syytä järjestää määrällisesti paljon ja usein, vaan pikemminkin valikoidulle joukolle. Verkottumisen ja myös kustannuksien kannalta omaa koulutusta järkevämpää voisi olla suomalaisten kouluttautumisen tukeminen arvostetuissa ulkomaisissa alan oppilaitoksissa. Tällaisia ovat ainakin Royal College of Artin ja Iso-Britannian Arts Councilin yhteinen koulutusohjelma. Alan koulutusta antavat myös Nykytaiteen insituutti De Appel (Amsterdam), Bard College (New York), California College of Arts (San Francisco), Université de Rennes, Konstfack (Tukholma). Kaikkien koulutusten tulisi olla aidosti kansainvälisiä, eikä kansainvälisyys saisi tulla pelkästään luennoitsijoista. Ylipäätään koulutusta oleellisemmaksi katsottiin, että freelancer –kuraattorikentän toimintaedellytyksiä parannettaisiin. Nykyisessä tilanteessa yritysten perustaminen ei Suomessa ole mahdollista nykytaiteen kuraattorikentälle, eikä freelancereilla ole rahoituskanavia. Kotimaisten taidemarkkinoiden vaatimattomuudesta johtuen Suomessa ei liiemmästi ole työtilaisuuksia museokentän ulkopuolella. Lisää ihmisiä ei koeta alalle tarvittavan, vaan lisäkoulutusta ennen kaikkea matkustamisen muodossa: kuraattoreiden pitää pystyä seuraamaan henkilökohtaisesti mitä maailmalla tapahtuu.

Suomalaisilla taidelaitoksilla on merkittävä potentiaali kansainvälisten näyttelyiden ja hankkeiden kehittämiseksi yhteistyössä ulkomaisten taideinstituutioiden tai *freelancer* –kuraattoreiden kanssa.

Suomalaisen visuaalisen kulttuurin kentällä välittäjäporras on kuitenkin kansainvälisesti heikko, kun tarkastellaan alan koulutusta, ammatinharjoittajien lukumäärää ja asiantuntijuutta. Syynä pidetään ensisijaisesti tukimuotojen yksipuolista suuntaamista suoraan taiteilijatukeen ja kulttuuri-instituutioiden ja museoiden toimintaan.

Tärkeänä pidettiin myös sitä, että kansainvälisille kuraattoreille tarjottaisiin työtilaisuuksia suomalaisessa taidemaailmassa Keski-Euroopan mallin mukaisesti (tällä hetkellä suomen kielen osaaminen on vielä vaatimus useissa instituutioissa työskentelemiselle). Kuraattorien tuleamista Suomeen voitaisiin vahvistaa pitempiaikaisilla residenssiohjelmilla. FRAMEssa painotettiin, että aito kansainvälistyminen vaatii avoimuutta ja vieraanvaraisuutta. Kaiken kaikkiaan koulutuksen on linkkiydettävä todellisiin prosesseihin, jotta ei päädytä samanlaiseen koulutusbuumiin, kuten tuottajien kohdalla. Verkostoituminen vaatii luonnollisesti aikaa sekä sisällöllistä näkemystä, siksi esimerkiksi kansainväliset harjoittelut yms. ovat myös keskeisessä asemassa koulutuksessa. Myös residenssiohjelmien avaaminen väliportaan toimijoille koettiin oleelliseksi.

Galleristit ry. ei ole järjestänyt, eikä suunnitellut koulutusta kulttuuriviennin alalle. Myös galleristit kokivat pienten ja keskisuurten sekä mikroyritysten rahoituksen suurimmaksi ongelmaksi. Galleristien substanssiosaaminen arvioitiin hyväksi ja kasvupotentiaalia kulttuuriviennille arvioidaan olevan, samoin kuin tahtoa ja ammattitaitoa. Pienyritysten strategiasparrausta tarvittaisiin ja verkostoituminen olisi osattava paremmin. Myös logistinen - siis tiedon ja palvelujen logistiikka - vaatisi lisää osaamista. Alan sisäinen yhteistyö taiteilijoiden, galleristien ja muiden alan toimijoiden välillä koettiin haastavaksi kaupallisuuteen liittyvien vallitsevien asenteiden vuoksi. Uskallusta ja hulluutta sekä alojen sekoittumista toivottiin.

Kirjallisuus

Kirjallisuuden vientistrategiassa ¹⁹² painotetaan ennen kaikkea kääntäjien koulutusta: Kotimaista kirjallisuutta ei voida viedä ilman korkeatasoisia kääntäjiä. Myös kustantamojen foreign rights – osastojen toimijoiden koulutusta on suunnitteilla.

Kirjallisuuden vientistrategiassa painotetaan kääntäjien moninaisen tukemisen ja koulutuksen merkitystä kirjallisuusviennissä, joka on kokonaan riippuvainen kääntäjien määrästä ja laadukkaista

---

¹⁹² www.finlit.fi/fili/fi/index.php

käännöksistä. Kääntäjien roolin vientiprosessissa kuvaillaan olevan hyvin monipuolinen. He eivät ainoastaan käänne kirjoja, vaan toimivat tavallaan agentteina ja lukijoina ulkomaisille kustantajille. Suomen opetus on vaakalaudalla monissa eurooppalaisissa yliopistoissa ja korkeakouluissa. FILI toimii kääntäjien tukioorganisaationa ja täydennyskouluttajana. Joka toinen vuosi järjestetään yhteistyössä CIMOn ja UKANin kanssa nuorten kääntäjien kaksiviikkoinen seminaari ja joka toinen vuosi seminaari suomenruotsalaisen kirjallisuuden kääntäjille. Näiden lisäksi järjestetään pienempiä lyhyempiä seminaareja esimerkiksi draamakääntäjille, yhteistyössä Teatterin tiedotuskeskuksen kanssa ja jonkin kielialueen tai genren kääntäjille. FILIn käännöstukiohjelmisto tarjoaa myös mahdollisuuden järjestää kahdensuuntaisia kääntäjäseminaareja ja FILI myöntää viikon tai kahden vierailustipendejä, joita hyödyntää vuosittain 12-15 kääntäjää.

FILIn julkaisema- Books from Finland –lehti mainitaan vientistrategiassa nuorten englannintajien jatkokoulutusfoorumina: he oppivat lisää usein kielellisesti vaativan suomalaisen kirjallisuuden kääntämisestä. Pitemmistä kääntäjästipendeistä on suuri kysyntä. Esimerkiksi Hollannin tiedotuskeskuksella on translators in residence –ohjelma, jonka puitteissa kirjailijoita lähetetään ulkomaisiin yliopistoihin kääntäjäkursseille. Suomessa ei myöskään ole kääntäjäalaa, kuten monissa muissa maissa on. Pitempiaikaisen stipendit mahdollistaisivat esimerkiksi kääntäjien ja heidän kääntämiensä kirjailijoiden perusteellisemmän yhteistyön ja mahdollisuuden etsiä käännöstyöhönsä tarvittavaa taustamateriaalia.

Muotoilu

Design Forum Finland ¹⁹³ haluaa tukea muotoilualan yrityksiä kansainvälistymiseen koulutuksen avulla. Tärkeänä pidetään muotoiluosaamisen integroimista yrityksen liiketoimintaan jo opiskeluvaiheessa. Toiminnan lähtökohtana on muotoilun uuden osaamisen sekä alalla tapahtuvan markkinalähtöisen ja monialaisen tutkimus- ja kehitystoiminnan edistäminen ja tulosten kaupallinen hyödyntäminen. Opiskelijoiden ohella muotoilukoulutusta tulisi antaa yrityksille. Design Forum mainitsee yhteistyökumppaneikseen mm. Teollisuustaitteen Liitto Ornamon, Grafian, Designmuseon, Rakennustaiteen museon, Taideteollisen korkeakoulun, Helsinki Design Weekin, Habitare -messuorganisaation sekä Kauppa- ja teollisuusministeriön. Design Forum toteuttaa erilaisia kansainvälisiä vienti- ja promootiohankkeita. TE-keskuksen ja SILE-hankkeen piirissä haluttaisiin parantaa muotoiluyritysten liiketoimintavalmiuksia, luovien alojen toimijoiden ja

---

¹⁹³ Muotoilualan vientistrategia 2007-2012. Design Forum Finland.
<www.designforum.fi/files/dff/pdf-tiedostot/Muotoilualanvientistrategia2007-2012.pdf> (1.6.2007)

yri­tysten välistä yhteistyötä sekä seuloa potentiaalisia kasvuyrityksiä mukaan kansainvälisiin hankkeisiin.

Taideteollisen korkeakoulun ohella myös muita muotoilualan oppilaitoksia ja näiden yhteydessä toimivia muotoilun tutkimus- ja kehityskeskuksia - mm. Lapin Yliopisto, Lahden AMK Muotoiluinstituutti, Hämeen AMK Wetterhoff, TaiK:in alainen Muova, Kymenlaakson ammattikorkeakoulun perustama Kymidesign - pidetään tärkeinä yhteistyökumppaneina suomalaisen muotoiluviennin kannalta. Vientistrategia painottaa näistä puhuessaan opiskelijoiden kansainvälisiä vaihto-ohjelmia, yritys- ja tutkimusprojekteja, näyttelyitä jne.

Museoala

Museoalan vientistrategiassa¹⁹⁴ korostetaan osaamisen vientiä ja vaihtoa edistävien verkostojen luomista. Tärkeäksi katsotaan museoammattilaisten osallistuminen konferensseihin ja luentotilaisuuksiin ja asiantuntijavaihdon tukeminen. Myös museoammattilaisten koulutuksen tuottaminen mainitaan. Kulttuuriviennin kehittämisessä luontevaa yhteistyötä voisi olla Näyttelyvaihtokeskus FRAME:n kanssa lähinnä taidemuseoiden näyttelyviennin osalta, jossa voidaan nähdä yhteisiä tavoitteita. Myös toimintamallien ja osaamisen kehittämisessä löytyy yhteisiä kehittämisen kohteita. Museoliitto tarjoaa jäsenilleen koulutus-, tiedotus- ja julkaisupalveluita.

Museoliitto haluaisi vahvistaa museoalan vientiosaamista perustamalla Suomen museoliittoon museoalan vientiyksikön, jonka tehtävänä olisi alan vientivalmiuksien ja edellytysten kehittäminen ja yhtenä osana kehittämistä museoammattilaisille suunnatun vientiä ja kansainvälistymisvalmiuksia kehittävän koulutuksen suunnittelu ja koordinointi.

Peliala

Pelialalla¹⁹⁵ koulutus ja osaaminen ovat strategisesti tärkeitä kahdesta näkökulmasta: toisaalta alan nopean kasvun vuoksi alaa uhkaa tulevaisuudessa työvoimapula, johon ratkaisuksi nähdään paitsi peruskoulutus myös yritysten omat koulutustoimenpiteet. Toisena näkökulmana osaamiseen

---

¹⁹⁴ Museoalan kulttuurivientistrategia, [WWW-dokumentti.]
<www.museoliitto.fi/doc/MUSEOALAN_vientist080107_doc> (1.6.2007)

¹⁹⁵ Pelialan vientistrategia. Neogames. [WWW-dokumentti.]
<www.neogames.fi/kulttuurivienti/Pelialan_vientistrategia.pdf> (12.5.2007)

strategiassa nähdään pelialan yritysten vientivalmiuksien parantaminen, mihin liittyy myös koulutuksen ulottuvuus. Neogames näkee itsellään roolin pelialan kehityksessä vienti-, asiantuntija- sekä koulutus- ja tutkimusorganisaationa. Strategian mukaisesti Neogames pyrkii järjestämään yhteistyökumppaneiden kanssa vuosittain 4-5 koulutustilaisuutta tai seminaaria sekä tarjoamaan asiantuntijaorganisaationa pelialan yrityksille mm. kansainvälistymiseen, liiketoiminnan kehitykseen, laki- ja IPR- asioihin ja yksityiseen ja julkiseen rahoitukseen liittyvää neuvontaa ja konsultointia sekä suoraan, että Neogamesin SILE- Jalostamon kautta. Neogames suuntaa tukitoimenpiteitä yrityksille niiden vientivalmiuksien mukaan. Läpimurron partaalla olevien yritysten kansainvälisen- ja liiketoimintaosaamisen tukemisessa korostuvat asiantuntijapalvelut, start up -yrityksille Neogamesin omat koulutus-, neuvonta ja konsultointipalvelut.

Teatteri

Teattereiden kansainvälinen yhteistyö ei ole toistaiseksi ollut laajamittaista ja se on painottunut Etelä-Suomen teattereihin. Alan koulutuslaitosten, teattereiden ja muiden yhteisöjen sekä yksittäisten taitelijoiden kansainväliset suhteet ovat viennin pohjana ja yhteistyökumppanuuksien syntymistä tulisi tukea lisärahoituksella.

Teatterin tiedotuskeskuksen ¹⁹⁶ laatiman vientistrategian mukaan teatterikentällä tarvitaan erityisesti tukea teattereiden kansainväliseen verkottumiseen, yhteistuotantoihin, kansainväliseen vaihtoon sekä residenssitoimintaan sekä taiteilijoiden matka-avustusjärjestelmään. Teosten promootioon ja näkyvyyteen maailmalla tahdotaan myös panostaa, kuten näytelmäkäännöksiin, asiantuntijavierailuihin, neuvontapalveluihin – sekä vientikoulutukseen. Välittäjäraportaan kehittymistä tulisi tukea ja suunnitteilla on sekä teatteritekniikan että kiertävien teatteriryhmien vientirenkaat.

Toimialalla tarvitaan strategian mukaan räätälöityä ja kohtuuhintaista koulutusta tuotteistamiseen, markkinointiin ja kansainväliseen vientiin. Tämän koulutuksen järjestämisessä luontevin taho on Suomen taideyliopistojen koulutus- ja kehittämisinstituutti IADE, yhteistyössä kaupallisen alan koulutuksen ja teatterialan yhteisöjen kanssa. Teatteritaiteen vienti, erityisesti esitysvienti, on niukkojen taloudellisten resurssien takia satunnaista.. Siksi vientiin tarvittavia managerointitaitoja ei voida kehittää. Koulutus ei auta, ellei managerille ole palkallisia työtehtäviä.

---

¹⁹⁶ Teatterin vientistrategia 2007-2012. Teatterin tiedotuskeskus. [WWW-dokumentti.]
<www.teatteri.org/uutiset/TEATTERIN%20VIENTISTRATEGIA%202007-2012.doc> (12.5.2007)

Suomalainen teatteritekniikan osaaminen, laitetasoinnovaatiot, alan suunnittelijoiden koulutus ja asiantuntijaosaaminen ovat kansainvälistä huippuluokkaa. Ulkomaisten opiskelijoiden määrä alan taideyliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa lisääntyy. Myös teatterialan ammattitutkintojärjestelmä on selvästi maailmanlaajuisesti korkeatasoinen ja ollut nyt jo mallina monessa Euroopan maassa.¹⁹⁷ Taideteollisen korkeakoulun lavastustaiteen opetus ja Teatterikorkeakoulun valo- ja äänisuunnittelun koulutus ovat kansainvälisesti hyvin verkottuneita ja koulutusohjelmat kiinnostavat myös kansainvälisiä opiskelijoita. Teakonista on kehitetty alan yhteistyöllä ja toimivalla rahoituksella teatteritekniikan tutkimus- ja tuotekehityksen tunnustettu kansainvälinen operaattori ja teatteritekniikan viennin sateenvarjo-organisaatio. Suomesta viedään merkittävässä määrin alan koulutusosaamista ja esitystekniikan osaamista maailmalle. Alalle on syntynyt vientiyrityksiä ja vientiin suuntautuneita agenteja. Teatteritekniikan ja teatterirakentamisen suomalaisista innovaatioista ja konsepteista on syntynyt tuottavia vientituotteita. Tähän innovaatioiden ja konseptien jalostamiseen vientituotteiksi tarvitaan kuitenkin vielä tukea.

Näytelmäkirjallisuuden osalta TINFOn vientiponnisteluissa tärkeänä osana on näytelmäkääntäjien koulutus yhteistyössä FILIn kanssa. Näytelmävientä halutaan tehostaa kaksinkertaistamalla näytelmäkäännösten määrä vuositasolla pariin kymmeneen sekä laajentamalla kielivalikoima. Myös kääntäjäkoulutusta halutaan tarjota vuosittain.

Sirkus

Cirko – uuden sirkuksen keskus ja Sirkuksen tiedotuskeskus¹⁹⁸ ovat järjestäneet vuonna 2007 seminaareja ja infotilaisuuksia kulttuurivientiin liittyen. Sirkustaitelijoille ja tuottajille on järjestetty infotilaisuus kulttuurivientihankkeen tämänhetkisestä tilanteesta ja tiedotuskeskuksen seuraavien vuosien vientisuunnitelmista. Toukokuun alussa järjestettiin pienoisseminaari Cirko – Helsingin

---

¹⁹⁷ Teatterialan ammattitutkintojärjestelmä muodostuu teatterialan ammatti- ja erikoisammattitutkinnoista, jotka suoritetaan näyttötutkintoina. Tutkintojen perusteisiin kuuluu sekä kaikille pakolliset, tuotanto- ja taiteelliseen prosessiin valmentavat sekä vapaaehtoisesti valittavat osa-alueet. Ammattitutkinnossa valittavat osa-alueet ovat tuotantotekniikka, esitystekniikka, lasvasterakennus, pukujen valmistus, maskeeraus sekä nukketeatteri. Erikoisammattitutkinoissa osa-alueet ovat valoon, ääneen tai näyttämätekniikkaan keskittyvä esitystekniikka, lavastus, puvustus ja maskeeraus. Lisäksi molempiin tutkintoihin voi liittää vapaasti valittavan yrittäjyysosan. Näyttötutkinnon perusteet, Teatterialan ammattitutkinto 2005 [WWW-dokumentti.]

<www.edu.fi/julkaisut/maaraykset/naytot/teatterialan_at.pdf> (15.6.2007); Näyttötutkinnon perusteet, Teatterialan erikoisammattitutkinto 2005 [WWW-dokumentti.] <www.edu.fi/julkaisut/maaraykset/naytot/teatterialan_eat.pdf> (15.6.2007)

¹⁹⁸ Lähde: Tomi Purovaara, Cirko- uuden sirkuksen keskus & Sirkuksen tiedotuskeskus.

nykysirkusfestivaalin aikana. Läsnä oli suomalaisten nykysirkusryhmien taiteilijoiden ja tuottajien ohella festivaalin kansainvälisiä vieraita Ranskasta, Belgiasta, Ruotsista ja Kroatiasta. Seminaarin tarkoitus oli avata keskustelua suoraan alan kansainvälisten tuottajien, festivaalijärjestäjien sekä suomalaisten kesken. Seminaarissa jaettiin myös tietopaketit kansainvälisestä residenssitoiminnasta.

Rahoituksesta riippuen tiedotuskeskus suunnittelee syksyksi viikonlopun pituista seminaaria, jossa syvennetään kansainvälisen työn ja verkostoitumisen teemaa muun muassa kutsumalla kansainvälisiä luennoitsijoiden vierailulla. Laajamittaisemmalle koulutukselle on tarvetta, mutta resurssipulasta johtuen koulutuksen järjestäminen ei ole mahdollista. Yhteensä osanottajia on tähän mennessä järjestetyissä koulutuksissa ollut noin 20-25. Sirkuksen kentällä kaikki on vasta alussa, eli koulutuksissa opiskellaan asioita perusteista. Alustavasti tiedotuskeskus on keskustellut yhteistyöstä Tanssin tiedotuskeskuksen kanssa, sillä nykytanssin ja nykysirkuksen toimintaedellytyksissä on paljon yhteistä.

Suomalaisten nykysirkuksen kärkiryhmiä kansainvälinen vientitoiminta kasvaa jatkuvasti ja se myös avaa ovia uusille kehittyville ryhmille. Sirkuksen tiedotuskeskus on tässä vaiheessa asiantuntijatoimija näiden kahden ryhmän välittäjänä, koordinoimassa ja tarjoamassa myös vientikoulutusta, apua verkostoitumisessa sekä hankkimassa ja tarjoamassa taloudellista tukea kv-kiertuetoiminnan rahti- ja matkakuluissa. Kulttuuriviennin osalta koulutuksen pitäisi olla varsin käytännönläheistä lähtien tuotantojen suunnittelusta, residenssipaikeista, yhteistuottajuudesta. Verkostoituminen on vasta alussa – vain parilla suomalaisella kärkiryhmällä on kontakteja. Toisaalta monilta osin myös taiteellisen tason nostaminen on vielä kesken, mihin tarvitaan ensisijassa perusrahoitusta ja alan koulutuksen kehittämistä. Tällä hetkellä hyvänä vaihtoehtona pidetään tiedotuskeskuksen räätälöimiä täsmäkursseja ja seminaareja, jotka luovat pohjaa osaamisen ja verkostoitumisen kehittymiselle.

Myös liiketoiminta-osaamisen kehittyminen vaatii perusrahoituksen tuntuvaa parantamista. Tällä hetkellä ryhmistä vain kaksi saa edes harkinnanvaraista toiminta-avustusta. Pääoman puuttuessa liiketoiminta-osaaminen on hyvin vaikeaa kun alaa kehittävien tuottajien palkkaamiseen ei löydy varoja. Nouseva ala tarvitsee lisäresurssointia perustoimintaan: taiteilijatukea, produktiivista ja ryhmien tukea on kasvatettava, jotta sirkus saavuttaa samat kansainvälisen toiminnan perusedellytykset kuin muutkin taiteenlajit.

IV Liitetaulukot

Liitetaulukko 1: Taideoppiaineiden sisältämiä liiketaloudellisia ja / tai kansainvälistymiseen liittyviä opintokokonaisuuksia yliopistoissa.

Oppilaitos	Tutkinto	Laajuus opintopisteinä	Josta kieli-ym. opintoja	Koulutusohjelmat	Liiketaloudellisia ja/tai kansainvälistymiseen liittyviä teemoja sisältäviä opintokokonaisuuksia koulutusohjelmissa	
Kuvataide-akatemia	Kuvataiteen kandidaatin tutkinto	210	8	Maalaus	Kaikille yhteiset aineopinnot : Taiteilijana yhteiskunnassa (2op) (Taiteilija ammatillisena toimijana kotimaisella ja kansainvälisellä taidekentällä.)	
				Kuvanveisto		
				Tila-aikataide		
				Taidgrafiikka		
Lapin yliopisto	Taiteen kandidaatin tutkinto	180	14	Audiovisuaalinen mediakulttuuri	Aineopinnot : AV-tuotantokulttuuri (5op) Sivuvaineet : Tuotantopaja (5op)	
				15	Graafinen suunnittelu	
				15	Kuvataidekasvatus	
				15	Tekstiili- ja vaateusala	Aineopinnot : Tutkimus- ja tuotekehitysprojekti (5–10op); Näytössuunnittelu (2–5op)
				15	Teollinen muotoilu	Pääaineopinnot : Muotoilun tuotekehitys (5op); Muotoilun ammatti- ja oikeuskäytäntö (2op)
	Taiteen maisterin tutkinto	120		Audiovisuaalinen mediakulttuuri		
				Graafinen suunnittelu		
				Kuvataidekasvatus	Syventävät opinnot : Projektin organisointi ja hallinta	
				Tekstiili- ja vaateusala	Syventävät opinnot : Syventävä tutkimus- ja tuotekehitysprojekti (15op) Tuotantolähtöinen suunnittelu (4op) (vaateusala)	
				Teollinen muotoilu	Valinnaiset opinnot : Muotoilu liiketoiminnassa (3op)	
Experience Design Management				Aineopinnot : Muotoilu liiketoiminnassa (5op); Johdatus yrittäjyyteen (5op) Syventävät opinnot : Experience Design Management (5op)		
Sibelius-Akatemia	Musiikin kandidaatin tutkinto	180	8	Esittävä säveltaide		
				Jazzmusiikki	Työelämä tietous (2op)	
				Kansanmusiikki		
				Kirkkomusiikki		
				Laulumusiikki		
				Musiikkikasvatus		
				Musiikkiteknologia		
				Orkesterin- ja kuoronjohto		
				Sävellys ja musiikinteoria		
	Musiikin maisterin tutkinto	150		Esittävä säveltaide		
				Jazzmusiikki		
				Kansanmusiikki		
				Kirkkomusiikki		
				Laulumusiikki		
				Musiikkikasvatus		
				Musiikkiteknologia		
				Orkesterin- ja kuoronjohto		
				Sävellys ja musiikinteoria		

				Taidehallinto	<i>Pääaineopinnot:</i> Kulttuuriliiketoiminnan toimintaympäristö (26 op); Kulttuuriliiketoiminta (36 op) <i>Valinnaiset opinnot:</i> Kulttuuriyrittäjyyden ja liiketoiminnan kirjatentti (4op); Liiketoimintasuunnitelma (4op); Projekti (2-10op)
				Arts Management maisteriohj.	<i>Main Subject Studies:</i> Arts Management Framework (18cr); Management (26cr); Finance and Marketing (12cr) <i>Optional studies:</i> Arts Entrepreneurship (2cr); Multicultural Communication Skills (2cr)
Taideteollinen korkeakoulu	Taiteen kandidaatin tutkinto	180	12	Elokuvataide	<i>Kaikille yhteiset ammattiaineopinnot:</i> Elokuva- ja televisiotuotannon prosessi ja ELO tuotantoympäristönä (1,5op); Elokuvatuotannon ammattikuvat vastualueet (1,5op) <i>Ammattiaineopinnot</i> (elokuva- ja tv-tuotannon sv.): Kustannuslaskenta ja tuotantosuunnittelu (4,5 op); Tuotanto (6op); Rahoitus ja projektin esittely (3op); Markkinoinnin perusteet (6op) <i>Ammattiaineopinnot</i> (dokumenttielokuvan sv.):Projektit/workshopit/festivaalit/seminaarit (1,5-7op), sisältää mahdollisuuden osallistua kansainvälisille festivaaleille ja kansainvälisiin elokuvaprojekteihin. <i>Ammattiaineopinnot</i> (Elokuva- ja tv-käsikirjoituksen sv.): konseptioppi (3op)
				Lavastustaide	
				Keramiikka- ja lasitaide	
				Teollinen muotoilu	
				Sisustusarkkitehtuuri ja huonekalusuunnittelu	<i>Aineopinnot:</i> Näyttelyprojekti (6op)
				Tekstiilitaide	
				Vaatesuunnittelu ja pukutaide	<i>Aineopinnot:</i> Markkinointi ja viestintä (10,5op)
				Kuvataidekasvatus	
				Graafinen suunnittelu	<i>Yleisopinnot:</i> Ammatti ja oikeuskäytäntö (3op) <i>Valinnaiset opinnot/sivuaineopinnot:</i> Konseptisuunnittelu ja tuottaminen (3op); Markkinointi (3op)
				Valokuvataide	<i>Yleisopinnot:</i> Ammatti- ja oikeuskäytäntö 3 op
Taiteen maisterin tutkinto				Elokuvataide	<i>Syventävät ammattiaineopinnot</i> (elokuva- ja tv-tuotanto); Markkinointi (9op); Tuotannon erityisalueet (9-10,5op); Myynti- ja yritystoiminta (3op); Tuotanto (6op); Kansainväliset yhteistuotannot ja kansainvälinen rahoitus (6-10op) <i>Syventävät aineopinnot</i> (elokuvaleikkauksen sv.): Kansainvälinen seminaari (1,5op)
				Lavastustaide	
				The MA in New Media	

				Taideteollisen muotoilun maisteriohj.	Syventävät opinnot : Taideteollisuus, taidepromootio ja markkinointi (22-48op)	Muotoilun osaston sivuainekokonaisuus : IDBM - International Design Business Management (30op).
				Teollinen muotoilu		
				Kalustesuunnittelun maisteriohj.		
				Tilasuunnittelun maisteriohj.		
				Tekstiilitaide	Yrittäjyys moduuli (Teoriaosuus 15 op, Projektit 15-30 op)	
				Vaatesuunnittelu ja pukutaide		
				Kuvataidekasvatus		
				Master's Degree Programme in ePedagogy Design	Copyright issues; Project Management	
				Graafinen suunnittelu		
				Kuvataiteen maisteriohj.		
				Ympäristötaiteen maisteriohj.		
				Valokuvataide	<i>Yleisopinnot</i> : Ammatti ja oikeuskäytäntö (3op) <i>Valinnaiset opinnot</i> : Taiteen markkinointi (2op)	
				Virtuaalisen journalismin maisteriohj.		
				MA in New Media	New Media Management -seminaari (6op); Creative Producer & Media Management (3op)	
Tampereen yliopisto	Teatteritaiteen kandidaatti	180	12	Teattentyö	<i>Perusopinnot</i> : Ammattitieto I-III (yht. 8op)	
	Teatteritaiteen maisteri				<i>Perusopinnot</i> : Ammattitieto IV-V (osana muita opintoja)	
Teatterikorkeakoulu	Teatteritaiteen / tanssitaiteen kandidaatti	180	8	Näyttelijäntyö	<i>Kaikille koulutusohjelmille yhteiset opinnot</i> : Työelämään! (1op) <i>Aineopinnot</i> (valo- ja äänisuunnittelun ko): Tuotantosuunnittelu (2op)	
				Ruotsinkielinen näyttelijäntyö		
				Ohjaus		
				Dramaturgia		
				Tanssi		
				Valo- ja äänisuunnittelu		
	Teatteritaiteen / tanssitaiteen maisteri	120		Näyttelijäntyö		
				Ruotsinkielinen näyttelijäntyö		
				Ohjaus	<i>Syventävien opintojen vaihtoehtoiset opinnot</i> : Big Stage, kansainvälinen työpaja (6-15op); Teatterin johtaminen (6-15op)	
				Dramaturgia		
				Tanssijan maisteriohj.		
				Koreografin maisteriohj.	Tuottamisen perusteet (1op)	
				Valo- ja äänisuunnittelu		
				Esitystaiteen ja -teorian maisteriohj.	Kansainvälinen yhteistyö (kv työpaja) (6op)	
				Tanssinopettajan maisteriohj.		
				Teatteri-ilmaisun opettajan maisteriohj.		

Liitetaulukko 2: Kansainvälisen kaupan ja -liiketoiminnan koulutusohjelmia yliopistoissa

<i>Yliopisto</i>	<i>Koulutusohjelma</i>
Svenska handelshögskolan	- Master's Degree Programme in International Management
Helsingin kauppakorkeakoulu	- International Business (BScBA) - International Business (KTM) - International Business Communication (KTM)
Kuopion yliopisto	- Pk-yritysten markkinointi ja kansainvälinen liiketoiminta (KTK/KTM)
Lappeenrannan teknillinen yliopisto	- Teollisuusyritysten kansainväliset toiminnot ja markkinointi (TK/DI) - Kansainvälinen markkinointi (KTK/KTM) - Master's Degree Programme (CBU) in Business and Administration
Oulun yliopisto	- International Master's Programme in Financial and Management Accounting (FMA)
Tampereen yliopisto	- Master's Degree Programme in Business Competence
Teknillinen korkeakoulu	- Institute of Strategy and International Business (TK/DI)
Turun kauppakorkeakoulu	- Master's degree programme in global innovation management - Kansainvälinen liiketoiminta (KTK/KTM)
Vaasan yliopisto	- Markkinoinnin ja kansainvälisen yritystoiminnan koulutusohjelma (KTK/KTM) - Master's Degree Programme in International Business - Master's Degree Programme in Intercultural Studies in Communication and Administration
Åbo Akademi	- Internationell marknadsföring (KTK/KTM)

Huom. taulukossa mukana vain tutkintoon johtava koulutus (ts. ei yksittäistä kurssitarjontaa).

Liitetaulukko 3: Liiketoiminta- ja kansainvälisyyskoulutus ammattikorkeakoulujen kulttuurialalla

Ammatti-korkeakoulu	Koulutus-ohjelma	Tutkintonimike ja suuntautumis-vaihtoehto	Laajuus opintopisteinä / josta harjoittelua		Liiketaloudellisia ja/tai kansainvälistymisopintoja koulutusohjelmassa
Turun amk	Esittävän taiteen ko	Tanssinopettaja (AMK)	240	30	<i>Ammattiopinnot</i> : Näyttämötekniikka ja tuotantotietous (6op)
Helsingin amk	Esittävän taiteen ko	Teatteri-ilmaisun ohjaaja (AMK)	240	30	<i>Perusopinnot</i> : Opiskelu- ja kansainvälisyystaidot (3op); Tuotannollis-tekniset opinnot (3op); Tuottajuus ja yrittäjyys
Keski-Pohjanmaan amk					<i>Ammattiopinnot</i> : Kulttuurituotannon osaamisen kehittäminen (5op)
Turun amk					<i>Perusopinnot</i> : Ammatti-, yrittäjyys- ja tuotantotieto (6op)
Oulun seudun amk	Kirjasto- ja tietopalvelun ko	Tradenomi	210	30	<i>Perusopinnot</i> : Talouden ja hallinnon perusteet (4op) <i>Ammattiopinnot</i> : Informaatio-oikeus (4op); Kirjastoalan taloushallinto (3op); Kirjaston palvelujen markkinointi (3op); Cross-cultural Considerations (3op)
Seinäjoen amk					<i>Perusopinnot</i> : Liiketalouden perusopinnot (17op) <i>Ammattiopinnot</i> : Tekijänoikeus (2op); Kirjasto- ja tietopalveluorganisaatioiden toiminta (15op)
Turun amk					<i>Ammattiopinnot</i> : Johtaminen, organisaatio ja HRM (5op); Kirjasto- ja tietopalvelujen johtaminen (5op); Tietoalan juridiikka (5op); Viestintä ja markkinointi (5op)
EVTEK-amk	Konservoinnin ko	Konservaattori (AMK)	240	30	<i>Perusopinnot (riippuvat suuntautumisvaihtoehdosta)</i> : Yritystoiminnan perusteet ja yrityssuunnittelu (3op); Logistiikka ja rahoitus (1,5op); Markkinoinnin menestystekijät (3op)
Seinäjoen amk					<i>Perusopinnot</i> : Yrittäjyys ja markkinointi (9op)
Helsingin amk	Kulttuuri-tuotannon ko	Kulttuurituottaja (AMK)	240	30	<i>Perusopinnot</i> : Opiskelu- ja kansainvälisyystaidot (3op); Tapahtumatuotantoseminaari (4op); Ammattialaseminaari (4op); Resurssointi ja projektihallinta (3op); Johtamistaidon perusteet (3op) <i>Ammattiopinnot</i> : Tapahtumatuotannon perusteet ja praktiikka (20op); Eurooppalainen kulttuuripolitiikka (3op); Kulttuurin liiketoiminta (10op); Kulttuuriyrittäjyys (10op); Tuottajan työn syventävät opinnot (10op); Kulttuurikentän tilaustyö (4op); Itsenäinen projektityöskentely (18op)
Humanistinen amk					<i>Kulttuuritoiminnan perusta (50op)</i> : Kulttuurin hallinnon ja talouden perusta (10op); Kielitaito kansainvälisten suhteiden perustana (10op) <i>Kulttuuripalvelujen tuottaminen (50op)</i> : Tuottajan työvälineet (10op); Kulttuurin talous (10op); Markkinointi ja tiedottaminen (10op) <i>Ammatillinen suuntautuminen (60op)</i> : - Tuottamisen taidot, teemaan liittyvät kurssit: Festivaali- ja tapahtumaosaaminen (10op); Kulttuuripalvelun tuottaminen (10op); Kulttuurituotannon oikeudelliset kysymykset (10op); Kulttuuripalvelun tuotteistaminen (10op); Markkinointiviestintä (10op) - Kansainvälisyys, teemaan liittyvät kurssit: Etniset ja paikalliset kulttuurit (10op); Kansainvälinen kulttuuriyhteistyö (10op) - Yritystoiminta kulttuurialalla, teemaan liittyvät kurssit: Kulttuuriyrittäjyys (10op); Syventävä perehtyminen taloussuunnitteluun ja -hallintoon (10op); Toiminta yksityisellä sektorilla (10op)

Mikkelin amk					<p><i>Perusopinnot</i> : Yrittäjyyden perusteet (3op) <i>Ammattiopinnot</i> : Multicultural Placements in Cultural Producing (3op); Lait, tekijänoikeudet ja sopimuskäytännöt kulttuurialalla (4op); Tuotteistaminen (4op); Projektihallinta ja -ohjaus (5op); Tuottajuus ja talouden hallinta -kokonaisuus (34op), sisältää mm. kurssit: Kulttuurialan talous ja rahoitusosaaminen (4op); Tapahtumatuotanto (5op); Markkinointi (3op); Kulttuuriyrittäjyys (2op); Kulttuurituotannon projektit I-III (yht. 11op)</p>
Seinäjoen amk					<p><i>Yhteiset perusopinnot</i> : Projektin hallinnan perusteet (3op); markkinoinnin perusteet (4op); tiedottamisen perusteet (3op); yrittäjyys (3op) <i>Ammattiopinnot</i> : Mediatuottamisen sv: Tuottajuus eli projektihallinta ja tuotantotaidot (19op) Sosiokulttuurisen työn sv (musiikkipainotteinen): Projektioinnit: musiikkitapahtuman tuottaminen (28op) <i>Syventävät opinnot</i> : Mediatuottamisen sv: Tuotanto I-V (yht. 29op) Sosiokulttuurisen työn sv (musiikkipainotteinen): Tuotanto I-IV (yht 25op)</p>
Etelä-Karjalan amk	Kuvataiteen ko	Kuvataiteilija (AMK)	240	30	<p><i>Perusopinnot</i> : Taiteilija, kulttuuri ja yhteiskunta (tutkimus, tiedonhankinnan perusteet, yrittäjyys) (4op)</p>
Kemi-Tornion amk					<p><i>Perusopinnot</i> : tuotanto-opinnot (5op) <i>Ammatilliset opinnot</i> : osaaminen, innovaatiot ja liiketoiminta (3op) <i>Suuntaavat ammatilliset opinnot</i> : ulkomailla suoritettujen alan opinnot (15 - 30 op)</p>
Lahden amk					<p><i>Perusopinnot</i> : Yrittäjyysopinnot (4op) <i>Ammattiopinnot</i> : Ammatti- ja työelämäkäytäntö (osa 5op:n kuvataiteilijan ammatti -kokonaisuutta)</p>
Pohjois-Karjalan amk					<p><i>Ammattiopinnot</i> : Projektin suunnittelu ja johto (3op); Yrittäjyys (6op); Yritysyhteistyöprojekti (9op)</p>
Satakunnan amk					<p><i>Perusopinnot</i> : Kuvataiteilijan työelämätietous (3op); Kuvataiteilijan yrittäjyys (3op)</p>
Tampereen amk					<p><i>Ammattiopinnot</i> : Taideprojekti (20op)</p>
Turun amk					<p><i>Perusopinnot</i> : Opiskelutaidot ja ammatillinen kasvu (5op), sisältää kokonaisuuksia liittyen mm. kansainvälisyyteen sekä yrittäjyyteen</p>
Etelä-Karjalan amk	Muotoilun ko	Artenomi (AMK)	240	30	<p><i>Perusopinnot</i> : Yrittäjyys taideteollisuusosalalla (3op)</p>
EVTEK-amk					<p>Yrittäjyyspainotteisen vaatesuunnittelun sv. <i>Perusopinnot</i> : Yritystoiminnan perusteet (3op); Ammatti- ja oikeuskäytäntö (1,5op); Yrityksen perustaminen (3op); Markkinoinnin menestystekijät (3op); <i>Ammattiopinnot</i> : Vuorovaikutustaidot ja myyntityö (3op); Kansainvälinen yritystoiminta (3op); Projektin hallinta, opinnäyteprojekti ja tekijänoikeudet (15op); Yritysverotus ja yritysrahoitus (3op)</p>
Hämeen amk					<p><i>Perusopinnot</i> :yrittäjyysopinnot (3op); kansainvälinen työyhteisö (3op) <i>Ammattiopinnot</i> : projektinhallinta ja sopimuskäytännöt (3 op); toimitusketjujen hallinta (3op) <i>Sivuaineopinnot</i> : tuotekehitys, tuotteistaminen ja markkinointi (15 op); starttihakemus (15 op)</p>
Kymenlaakson amk					<p>ks. restauroinnin koulutusohjelma alla</p>

Mikkelin amk					<p><i>Perusopinnot</i>: Yrittäjyyden perusteet (3op) <i>Ammattiopinnot</i>: Projektinhallinta ja -ohjaus (3op); Tuotekehitys / Produktiot I-II (yht. 10op); Markkinointi (2op); Tekijänoikeudet ja sopimuskäytännöt (2op); Toimintaympäristöanalyysi (3op); Liikeidea (3op); Kilpailukykyinen liiketoimintasuunnitelma (5op); Käytännön liiketoimintasuunnitelma (4op)</p>
Seinäjoen amk					<p><i>Yhteiset perusopinnot</i>: Yritystoiminta (16ov) <i>Ammattiopinnot</i>: Graafisen muotoilun sv: Konseptointiprojekti (10op); Oma projekti (15op) Muotoilun sv: Tuotekonseptointiprojekti (10op); Tuotemuotoiluprojekti (10op)</p>
EVTEK-amk	Muotoilun ko	Muotoilija (AMK), Muotoiluteollisuuden sv	240	30	<p><i>Perusopinnot</i>: Ammatti- ja oikeuskäytäntö (3op); Yritystoiminnan perusteet (3op); Markkinoinnin</p>
Lahden amk					<p><i>Perusopinnot</i>: Yrittäjyysopinnot (4op) <i>Ammattiopinnot</i> (kalustemuotoilu, muoti- ja vaatetussuunnittelu, teollinen muotoilu, sisustusarkkitehtuuri): Viestintä- ja presentaatiotaidot (23-24op) <i>Ammattiopinnot</i> (pakkausmuotoilu ja grafiikka): markkinointiopinnot (29op)</p>
Lahden amk	Muotoilun ko	Muotoilija (AMK), Taideteollisuuden sv	240	30	<p><i>Perusopinnot</i>: Yrittäjyysopinnot (4op) <i>Ammattiopinnot</i>: Viestintä- ja presentaatiotaidot (24op)</p>
Hämeen amk	Muotoilun ko	Muotoilija (AMK), Tuotemuotoilun sv	240	30	<p><i>Perusopinnot</i>: yrittäjyysopinnot (3op); kansainvälinen työyhteisö (3op) <i>Pääaineopinnot</i>: asiakaslähtöinen tuotekehitys ja markkinointi (6 op); tuotekehitys ja laskentatoimi (3 op); projektin ohjaus ja johtaminen (3 op)</p>
Kymenlaakson amk	Muotoilun ko	Muotoilija (AMK)	240	30	<p><i>Perusopinnot</i> kaikille suuntautumisvaihtoehdoille: yritystoiminnan perusteet (3 op) <i>Vaihtoehtoiset ammattiopinnot</i> kaikille: Design management projekti (12op) <i>Ammattiopinnot</i>: Kaluste- ja sisustussuunnittelun sv: tuotantoympäristöt (3op), projekti (10op) Tekstiili- ja vaatetussuunnittelun sv: tuotekonseptointi (9op); Asiakstarpeiden tutkimus (2op); Tuotantoympäristöt (2op); Tuotteistaminen (8op); Tuotekehitysprojekti 1 ja 2 (6 + 8op); tapahtuman tuottaminen (4 op); projekti (10op) Tuotemuotoilun ja viestinnän sv: Suunnittelu ja tuotteistaminen (7op); projekti (10op)</p>
Lahden amk					ks. muotoiluteollisuuden sv. yllä
Mikkelin amk					ks. artenomi (amk) yllä
Pohjois-Karjalan amk					<i>Ammattiopinnot</i> : Projektin suunnittelu ja johto (3op); Yrittäjyys (6op); Yritysyhteistyöprojekti (9op); Tuotannon suunnittelu
Savonia-amk					<i>Perusopinnot</i> : Liiketoiminta (3op) <i>Syventävät opinnot</i> , vaihtoehtoinen opintokokonaisuus: Luova tuotanto ja yrittäjyys 15 op
Seinäjoen amk					ks. artenomi (amk) yllä
Turun amk					<i>Perusopinnot</i> : Opiskelutaidot ja ammatillinen kasvu (5op), sisältää kokonaisuuksia liittyen mm. kansainvälisyyteen sekä yrittäjyyteen <i>Ammatilliset perusopinnot</i> : Tuotekehityksen ja konseptoinnin perusteet (6op); Liiketoiminta- ja kommunikointiosaaminen (7op) <i>Ammattiopinnot</i> : Asiakaslähtöinen tuotteistaminen (26op); Palvelutoiminta ja markkinointi (31op); Tuotekehitys ja konseptisuunnittelu (30op)

Lahden amk	Musiikin ko	Musiikkipedagogi (AMK), Musiikinopettajan sv	270	30	<i>Perusopinnot</i> : Yrittäjyysopinnot (4op)
Helsingin amk	Musiikin ko	Musiikkipedagogi (AMK), Musiikkipedagogin sv	270	30	<i>Perusopinnot</i> : Opiskelu- ja kansainvälisyystaidot (3op) <i>Ammattiopinnot</i> : Johdatus työelämätaitoihin (3op); Soveltavan projektin suunnittelu ja toteutus (3op)
Jyväskylän amk	Musiikin ko	Musiikkipedagogi (AMK)	270	30	<i>Perusopinnot</i> : Ura ja ammatillinen kehittyminen (3op), sisältää kokonaisuuksia liittyen mm. kansainvälisyyteen sekä yrittäjyyteen; International Skills (3op)
Keski-Pohjanmaan amk					<i>Ammatilliset opinnot</i> : Projektin hallinta, tuottaminen ja markkinointi (5op)
Oulun seudun amk					<i>Vaihtoehtoiset ammattiopinnot</i> : Yrittäjyysopinnot
Pirkanmaan amk					<i>Perusopinnot</i> : Oppiminen ja asiantuntijuuteen kasvu (5op)
Pohjois-Karjalan amk					<i>Ammattiopinnot</i> (Pop-jazz -musiikin sv): Työelämä tietous (3op)
Savonia-amk					<i>Perusopinnot</i> : Työelämä tieto (2op)
Turun amk					<i>Perusopinnot</i> : Opiskelutaidot ja ammatillinen kasvu (5op), sisältää kokonaisuuksia liittyen mm. kansainvälisyyteen sekä yrittäjyyteen
Oulun seudun amk	Musiikin ko	Muusikko (AMK), Kirkkomusiikin sv	270	30	<i>Vaihtoehtoiset ammattiopinnot</i> : Yrittäjyysopinnot
Pirkanmaan amk					<i>Perusopinnot</i> : Oppiminen ja asiantuntijuuteen kasvu (5op)
Helsingin amk	Musiikin ko	Muusikko (AMK), Muusikon sv	270	30	<i>Perusopinnot</i> : Opiskelu- ja kansainvälisyystaidot (3op) <i>Ammattiopinnot</i> : Johdatus työelämätaitoihin (3op); Soveltavan projektin suunnittelu ja toteutus (3op)
Lahden amk					<i>Perusopinnot</i> : Yrittäjyysopinnot (4op)
Jyväskylän amk	Musiikin ko	Muusikko (AMK)	270	30	<i>Perusopinnot</i> : Ura ja ammatillinen kehittyminen (3op), sisältää kokonaisuuksia liittyen mm. kansainvälisyyteen sekä yrittäjyyteen; International Skills (3op)
Oulun seudun amk					<i>Vaihtoehtoiset ammattiopinnot</i> : Yrittäjyysopinnot
Pirkanmaan amk					<i>Perusopinnot</i> : Oppiminen ja asiantuntijuuteen kasvu (5op) <i>Ammattiopinnot</i> (Esittävän säveltaiteen sv): Ura ja rekrytointi (5op)
Pohjois-Karjalan amk					<i>Ammattiopinnot</i> (Pop-jazz -musiikin sv): Työelämä tietous (3op)
Turun amk					<i>Perusopinnot</i> : Opiskelutaidot ja ammatillinen kasvu (5op), sisältää kokonaisuuksia liittyen mm. kansainvälisyyteen sekä yrittäjyyteen
Hämeen amk	Ohjaustoiminnan ko	Artenomi (AMK)	240	30	<i>Perusopinnot</i> : Kansainvälinen työyhteisö (3op) <i>Ammatilliset opinnot</i> : Palvelujen suunnittelu ja evaluointi (4op); Hallinto ja johtaminen (4op)
Helsingin amk	Pop/jazz -musiikin ko	Musiikkipedagogi (AMK), Pop&jazz musiikkipedagogin sv Muusikko (AMK), Pop&jazz -muusikon sv	270	30	<i>Perusopinnot</i> : Opiskelu- ja kansainvälisyystaidot (3op)
Kymenlaakson amk	Restauroinnin ko	Artenomi (AMK)	240	30	<i>Perusopinnot</i> : yritystoiminnan perusteet (3 op) <i>Ammattiopinnot</i> : projekti (10op)

Turun amk					<i>Perusopinnot</i> : Opiskelutaidot ja ammatillinen kasvu (5op), sisältää kokonaisuuksia liittyen mm. kansainvälisyyteen sekä yrittäjyyteen; Yrittäjyys ja markkinointi (5op); Työturvallisuus ja lait (2op) <i>Ammattiopinnot</i> : Työmaaprojektin hallinta (10op)
Oulun seudun amk	Tanssinopettajan ko	Tanssinopettaja (AMK)	240	30	<i>Perusopinnot</i> : Työelämä tieto ja tanssitapahtuma 1 (3op); Yrittäjyysopinnot ja tanssitapahtuma 2 (3op)
Savonia-amk					<i>Perusopinnot</i> : Työelämä tiedot (3op)
Helsingin amk	Vaatetusalan ko	Vestonomi (AMK)	240	30	<i>Perusopinnot</i> : Opiskelu- ja kansainvälisyystaidot (3op); Asiakaslähtöinen yritystoiminta (3op) <i>Ammattiopinnot</i> : Markkinointi ja yrittäjyys: 12 op; Vaatteen markkinointi (24op), sisältää mm. jakson: Vaatetusalan kansainvälinen messukäytäntö (3op)
Jyväskylän amk					<i>Perusopinnot</i> : Ura ja ammatillinen kehittyminen (3op), sisältää kokonaisuuksia liittyen mm. kansainvälisyyteen sekä yrittäjyyteen <i>Ammattiopinnot</i> : Vaatetusalan yritysstrategiat (3op); International Skills (3op); Tuotannonhallinta-kokonaisuus (35op), sisältää mm. kurssit: Tuotannon organisointi (6op) ja Vaatetusalan juridiikka (3op); Markkinointi ja yrittäjyys -kokonaisuus (14op); Cultural Fashion Tradeing (3op)
Keski-Pohjanmaan amk	Vaatetusalan ko/UP för konfektionsbranschen	Vestonomi (AMK)	240	30	<i>Kaikille yhteiset opinnot</i> : Liiketalouden ja kielten opinnot (30op), sisältää mm. kurssin Kansainvälisen kaupan perusteet (2op) <i>Ammattiopinnot</i> : Markkinoinnin opintoja (13 op), sisältää mm. kurssin International marketing (3op)
Diakonia-amk	Viestinnän ko	Medianomi (AMK)	240	30	<i>Ammattiopinnot</i> : Viestinnän lainsäädäntö ja journalistin etiikka (5op)
EVTEK-amk					<i>Perusopinnot</i> : Yritystoiminnan perusteet (3op); Markkinoinnin menestystekijät (3op); Yrityssuunnittelu (1,5op); Ammatti- ja oikeuskäytäntö (3op)
HAAGA-HELIA					<i>Perusopinnot</i> : Liiketoiminnan perusteet (6op), <i>Ammattiopinnot</i> : Cultures in contact (3op); Toimittaja yrittäjänä (3op)
Helsingin amk					<i>Perusopinnot</i> : Opiskelu- ja kansainvälisyystaidot (3op); Yritystieto (3op) <i>Ammattiopinnot</i> (Audiovisuaalinen mediatuotanto, tuottamisen sv.): Kotimaisten elokuva- ja tv-tuotantojen rahoitus ja jakelu (3op); Markkinointi ja tiedotus (3op); TV-sarjan rahoitus- ja jakelujärjestelmät (3op); Kansainväliset yhteistuotannot (3op); Ennakoiva sopiminen ja kansainväliset yhteistuotantosopimukset (3op)
Jyväskylän amk					<i>Perusopinnot</i> : Ura ja ammatillinen kehittyminen (3op), sisältää kokonaisuuksia liittyen mm. kansainvälisyyteen sekä yrittäjyyteen; International Skills (3op); Projektiopinnot I (6op) <i>Ammattiopinnot</i> : Markkinointiviestintä (3op); Projektin johtaminen (3op), sisältyy kokonaisuuteen Projektiopinnot II (24op); Markkinointi ja yrittäjyys -kokonaisuus (18op); Kulttuuripalvelut ja niiden tuottaminen (6op); Projektiopinnot III (24op)

Kemi-Tornion amk				<p><i>Perusopinnot kaikille suuntautumisvaihtoehdoille :</i> mediatuotantoprosessi, tekijänoikeudet ja myynti (3op); tuotantopäällikön, apulaisohjaajan ja kuvaussihteerin tehtävät (3op)</p> <p><i>Ammatilliset opinnot :</i> mediatuotanto-projekti 1 ja 2 (6op + 6op); osaaminen, innovaatiot ja liiketoiminta (3 op); media-alan innovaatiotoiminta ja liiketoimintaosaaminen (3 op)</p> <p><i>Suuntaavat ammatilliset opinnot :</i> Tuotanto 1 (15 op), sisältää mm. osion mediatuotantojen myynti, rahoitus ja sopimukset; tuotanto 2 (15op), sisältää mm. osion lyhytelokuvan levitys ja markkinointi</p> <p><i>Vapaasti valittavat opinnot :</i> tapahtuma- ja elämystuotannon perusteet; yritysvalmennus</p>
Kymenlaakson amk				<p><i>Perusopinnot</i> kaikille suuntautumisvaihtoehdoille: Tuloksellinen työskentely ja projektien hallinta (3op); Yritystoiminnan perusteet (3op)</p> <p><i>Ammattiopinnot</i> kaikille suuntautumisvaihtoehdoille: Yrittäjyys (6op), Projekti (10op)</p> <p>Suuntaavat ammattiopinnot:</p> <p>AV-uusmedia: Projektin suunnitteleminen ja hallinta (3op)</p> <p>Graafinen suunnittelu: Mainonta ja markkinointi (6op)</p> <p>Yhteisöviestintä: Tapahtuman tuottaminen (2op); Projektinhallinta (2op); Markkinointiviestintä (3op)</p> <p>Vaihtoehtoiset ammattiopinnot (yhteisöviestintä): Markkinointi (2op)</p> <p>Suosittelavat opinnot (graafinen suunnittelu ja yhteisöviestintä): Intercultural communication (2op)</p>
Lahden amk				<p><i>Perusopinnot :</i> Yrittäjyysopinnot (4op)</p> <p><i>Ammattiopinnot</i></p> <p>Elokuva- ja tv-ilmaisuksen pääaine: tuotanto 1 ja 2 (3op + 3 op)</p> <p>Multimediatuotannon pääaine: Projektisuunnittelu 1 ja 2 (2op + 2op)</p> <p>Valokuvauksen pääaine: Ammattikäytännöt ja viestinnän sääntely (3op)</p>
Laurea-AMK				<p><i>Pakolliset opinnot :</i> Media-alan yritystoiminta ja juridiikka (5op); Markkinointi (5op)</p> <p><i>Vaihtoehtoiset opinnot :</i> Yritysviestinnän suunnittelu ja brändin rakentaminen (10op)</p>
Oulun seudun amk				<p>Mediatuotamisen sv</p> <p><i>Perusopinnot :</i> Projektinhallinta (3op)</p> <p><i>Ammattiopinnot :</i> Viestinnän sääntely ja talous (4op); Sopimusjuridiikka ja tekijänoikeus (5op); Yritystoiminnan perusteet (4op); Kulttuuri- ja tapahtumatuotanto (4op); Markkinointiviestintä (3op); Johtaminen ja tiimityöskentely (3op); Media-alan yrityksen liiketoimintasuunnitelma (6op)</p>
Pirkanmaan amk				<p><i>Perusopinnot :</i> Oppiminen ja asiantuntijuuteen kasvu (5op)</p> <p><i>Ammattiopinnot</i> (Digitaalinen ääni ja kaupallinen musiikki sv): Liiketaloudellinen tuottajakoulutus (11op); Luovan talouden tuottajakoulutus (17op)</p>
Pohjois-Karjalan amk				<p><i>Perusopinnot :</i> Alan ammattikuvat, yrittäjyys (3op)</p> <p><i>Ammattiopinnot :</i> Tuottamisen perusteet (3op)</p>
Satakunnan amk				<p><i>Perusopinnot :</i> Tekijänoikeudet 2 op</p> <p><i>Ammattiopinnot :</i> Markkinointi ja mainonta 4 op, Sähköinen kaupankäynti 3 op, Viestintätöiden budjetointi 3 op, Yrittäjyys 3 op</p> <p><i>Vaihtoehtoiset ammattiopinnot :</i> Mainoskampanjasuunnittelu 4 op, Johtamistaito ja tiimityöskentely 3 op, Audiovisuaalinen projekti 5 op, Viestintätöiden liiketoimintamallit 3 op, Tuottaminen 3 op, Projektiopinnot I-VI yht. 27op</p>

Savonia-amk					<i>Perusopinnot</i> : Liiketoiminta (3op) <i>Pääaineopinnot</i> : Projektihallinta (3op); Markkinointi ja kannattavuuslaskenta (5op) <i>Syventävien opintojen vaihtoehto</i> : Luovan tuotanto ja yrittäjyys (15op)
Tampereen amk					<i>Perusopinnot</i> : Mediatuotantoprosessin suunnitteleminen: 5 op <i>Ammattiopinnot</i> (mediatuottamisen sv): Sisällön suunnittelu ja tuotantojen organisointi (25op); Markkinointi ja tuotteistaminen (20op)
Turun amk					<i>Kaikille yhteiset perusopinnot</i> : Opiskelutaidot ja ammatillinen kasvu (5op), sisältää kokonaisuuksia liittyen mm. kansainvälisyyteen sekä yrittäjyyteen; <i>Perusopinnot</i> : Digital Arts sv: Yritystoiminta (yrittäjyys, markkinointi, tekijänoikeudet) (5op) Mainonnan sv: Markkinoinnin perusopinnot (12op) <i>Ammattiopinnot</i> : Digital Arts sv: Sisältötuotannon liiketoimintamallit (2op); Verotus, budjetointi, rahoitus (2op) Markkinoinnin sv: Markkinoinnin jatko-opinnot (9op); Markkinoinnin syventävät opinnot (5op); Liiketoiminta ja yrittäjyysosaaminen (10op)
Svenska yh	UP för bildkonst	Bildkonstnär (YH)	240	30	<i>Perusopinnot</i> : Arbetsliv- och företagskunskap (5sp)
Svenska yh	UP i formgivning	Formgivare (YH)	240	30	<i>Perusopinnot</i> : Arbetsliv- och företagskunskap (5sp)
Yh Sydväst					<i>Yrkestudier</i> : Konzept- och projektplanering (3sp); Entreprenörskap (3sp); Projekthantering (5sp); Marknadsföring (3sp)
Yh Sydväst	UP för kulturproducentkap	Kulturproducent (YH)	240	30	<i>Grundstudier</i> : Evenemangsproduktion (24sp) <i>Yrkestudier</i> : Projektledning (30sp); Kulturekonomi (18sp); Kulturentreprenörskap (12sp); Arts Management (12sp)
Arcada-Nylands Svenska yh	UP i mediakultur	Medianom (YH)	240	30	<i>Almänna studier</i> : Organisation och ledarskap (5sp) <i>Gemensamma yrkestudier</i> : Medieproduktion/ audiogrunderkurs; Produktionskunskap o projekthantering <i>Inriktningsspecifika specialstudier</i> : Producentkap (20sp)
Svenska yh					<i>Perusopinnot</i> : Arbetsliv- och företagskunskap 5sp
Svenska yh	UP för musik	Musiker (YH), la för musiker	270	30	<i>Yrkesstudier</i> : Musikindustri (5sp)
Svenska yh	UP för musik	Musikpedagog (YH), la för musikpedagogen	270	30	
Svenska yh	UP i scenkonst	Dramainstruktör (YH)	240	30	<i>Perusopinnot</i> : Producentkap 5sp
Pohjois-Karjalan amk	Degree Programme in Design	Muotoilija (AMK), Bachelor of Culture and Arts	240	30	<i>Basic studies</i> : Business basics (12op) <i>Professional studies</i> : Wood marketing (3cr); Project management (3cr); International Design (5cr)
Jyväskylän amk	Degree Programme in Music Management	Bachelor of Culture and Arts	240	30	<i>Basic studies</i> : Career and Professional Development (3cr); International Skills (3cr); Introduction to Management and Musicianship (8cr); Cross-Cultural Management (8cr); Basic Business Studies (10cr) <i>Professional studies</i> : Law and Copyright Studies (20cr); Business, Industry and Management Studies (50cr) (emphasizing international themes); Management and Financing of Live Events (4cr); Project Studies (25cr)

Liitetaulukko 4: Kansainvälisen kaupan ja liiketoiminnan koulutusta ammattikorkeakouluissa			
Ammattikorkeakoulututkinto	Koulutusohjelma	Tutkintoni-mike	Ammattikorkeakoulu
Liiketalouden ammattikorkeakoulututkinto	Kansainvälisen kaupan ko, Venäjän-kaupan sv	Tradenomi	Etelä-Karjalan amk, Kymenlaakson amk
Liiketalouden ammattikorkeakoulututkinto	Kansainvälisen kaupan ko	Tradenomi	Etelä-Karjalan amk, Keski-Pohjanmaan amk, Kymenlaakson amk, Lahden amk, Satakunnan amk
YH-examen i företagsekonomi	UP i internationell handel	Tradenom	Keski-Pohjanmaan amk
Liiketalouden ammattikorkeakoulututkinto	Aussenhandel und Marketing	Tradenomi	Vaasan amk
Liiketalouden ammattikorkeakoulututkinto	Degree Programme in Business Management	Tradenomi, Bachelor of Business Administration	Kemi-Tornion amk, Keski-Pohjanmaan amk, Laurea-AMK, Mikkelin amk, Rovaniemen amk
Liiketalouden ammattikorkeakoulututkinto	Degree Programme in European Business Administration	Tradenomi, Bachelor of Business Administration	EVTEK-amk
Liiketalouden ammattikorkeakoulututkinto	Degree Programme in European Management	Tradenomi, Bachelor of Business Administration	EVTEK-amk
Liiketalouden ammattikorkeakoulututkinto	Degree Programme in International Business	Tradenomi, Bachelor of Business Administration	Arcada-Nylands Svenska yh, HAAGA-HELIA, Hämeen amk, Jyväskylän amk, Kajaanin amk, Kymenlaakson amk, Lahden amk, Oulun seudun amk, Pohjois-Karjalan amk, Rovaniemen amk, Savonia-amk, Tampereen amk, Turun amk, Vaasan amk
Liiketalouden ammattikorkeakoulututkinto	Degree Programme in International Business / Diplomstudiegang in Internationaler Betriebswirtschaft	Tradenomi, Bachelor of Business Administration	Seinäjoen amk, Turun amk
Liiketalouden ammattikorkeakoulututkinto	Degree Programme in International Business and Marketing Logistics	Tradenomi, Bachelor of Business Administration	Satakunnan amk
Liiketalouden ammattikorkeakoulututkinto	Degree Programme for Multilingual Management Assistants	Tradenomi, Bachelor of Business Administration	HAAGA-HELIA

